

Українська мова та читання

Розробки уроків

2
клас

PDF

До посібника
Н. Кравцової, А. Савчук
«Українська мова
та читання. 2 клас.
У 4-х ч.

Видавництво

Підручники
і посібники

Надія Кравцова, Ольга Придаток

Українська мова

Розробки уроків

2 клас

До посібника

Кравцової Н. М., Савчук А. С. «Українська мова та читання. 2 клас»

Тернопіль
Видавництво «Підручники і посібники»
2024

УДК 371.321
К77

Редагування *Любов Левчук*
Дизайнер обкладинки *Віталій Нехай*

Кравцова Н.

К77 Українська мова та читання : розробки уроків. 2 клас / Н. Кравцова,
О. Придаток. — Тернопіль : Підручники і посібники, 2024.

У посібнику подано розгорнуті розробки уроків з української мови для 2 класу (до посібника Н. Кравцова, А. Савчук) за програмою Нової української школи. Різноманітні види роботи, запропоновані в посібнику, спрямовані на розвиток мовних здібностей, формування допитливості та кмітливості.

Для вчителів початкових класів, студентів педагогічних навчальних закладів.

УДК 371.321

Урок 1. Звуки слова.

Мета. *Навчальна:* узагальнити знання учнів про звуки мовлення, вчити відтворювати слідом за вчителем та самостійно ланцюжок звуків слова, що складається з 5-8 звуків; синтезувати із поданих звуків слова.

Розвивальна: розвивати спостережливість, уважність, старанність, фонетичний слух. *Виховна:* виховувати любов до рідної мови, пробудження інтересу до знань, до навчання.

Засоби навчання. Набори малюнків із зображеннями професій, конструктор LEGO.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

1. Вправа-вітання «Це круто!».

Учні розповідають по черзі про себе: «Я – Софійка і найбільше люблю (мені подобається)» і називають своє улюблене заняття.

У відповідь на кожну фразу всі учні хором вигукують: «Це круто!»

2. Вправа «Вироблення правил класу».

Учитель пропонує всім дітям одночасно голосно вимовити своє ім'я.

— Чи зрозуміли ви як кого звати? Чому?

Діти доходять висновку: для того, щоб чути один одного потрібно говорити по черзі.

Правило «Піднятої руки».

Правило «Слухай співрозмовника не перебиваючи його»

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

— Дорогі діти. Я дуже рада вас бачити у дружному класному колективі. За літо ви відпочили, набралися сили і подорослішали на цілий рік. Тепер ми помандруємо у чарівний світ рідного слова. Подрухайтеся з мудрим посібником «Українська мова та читання». Ви навчитеся правильно говорити та писати. А посібник допоможе вам стати грамотними. Але, щоб краще орієнтуватися у ньому, пропоную ознайомитися із умовними позначеннями.

На с.4 учні ознайомлюються із умовними позначеннями, які є в навчальному посібнику.

2. Мотивація навчальної діяльності учнів.

Гра «Утвори пари»

Учні дають відповіді цеглинками.

— Знайдіть звукову схему до слова *ранець*.

-0 - 0 - -

-0 -0 -

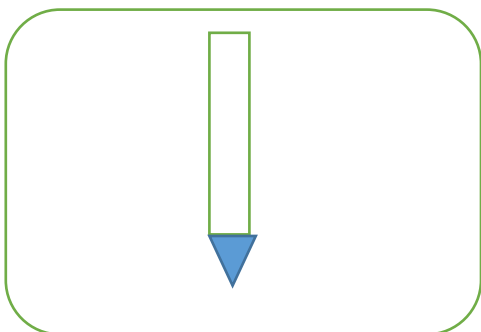
-0-0=

—Визначте, скільки потрібно букв, щоб написати слово **яблуко**.

5	6	7
---	---	---

—Вимовіть слово **олівець**. Визначте, яким є останній звук у цьому слові.

Приголосний дзвінкий.	твердий,	Приголосний дзвінкий.	м'який,	Приголосний м'який, глухий.
--------------------------	----------	--------------------------	---------	-----------------------------

—Визначте. Де правильно написано слово?

шишка		шнншншн		шншн	
-------	--	---------	--	------	--

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

— Сьогодні найуважніші, найспостережливіші дітки дізнаються одну з таємниць української мови.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.5-6.

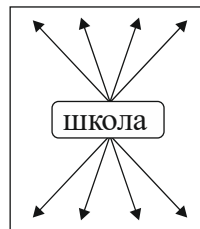
- **Виконання завдання 1. Гра «Друзі» (1).**

Учні називають зображені предмети. Чітко вимовляють усі звуки. З перших звуків кожної назви утворюють слово.

(школа)

Асоціативний куц слова

«школа».

- **Виконання завдання 1. Гра «Друзі» (2).**

- Вправа «Звуки та букви».

— Роздивіться уважно схеми.

— Що ви можете мені повідомити про звуки?

— А тепер про букви?

— Прочитайте вірш Григорія Фальковича. Якою підказкою можна скористатися?

Каліграфічна хвилинка.

Учні коментовано записують каліграфічно букви, буквосполучення, слова, подані в підручнику.

- **Виконання завдання 2.**

Завдання за вибором. Складання речення зі словом *школа* або продовження поданого речення: *У школі навчаються...*

- **Фізкультхвилинка.**

- **Виконання завдання 3.**

— Прочитайте уривок із вірша «До школи» Миколи Сигнаївського.

— Якою була погода, коли діти йшли до школи?

— Що цікавого діти дізнаються в школі?

— Зі скількох речень складається вірш?

— Прочитайте друге речення.

— Побудуйте схему цього речення.

— Спишіть це речення. Підкресліть букви, що позначають голосні звуки.

5. Закріплення вивченого матеріалу..

- **Виконання завдання 4.**

— З яким настроєм ви йдете до школи?

— Для чого потрібна школа?

— Які професії вам відомі?

Загадки

Нові зачіски у Олі,
Петруся, Галинки, Колі.

Всі охайні, дуже гарні,
бо були у ... (перукарні).

Леся Вознюк

http://abetka.ukrlife.org/zagadky_vozn13.htm

— Хто робить модні зачіски у перукарні? (перукар)

Де живуть у горах хмари,
випасаються отари.

Поміркуйте, постарайтесь,
хто пасе їх? Згадайтесь.

(Чабан)

Леся Вознюк

http://abetka.ukrlife.org/zagadky_vozn13.htm

Робота за ілюстрацією.

Учні продовжують речення.

«Я мрію стати...».

«А я, коли виросту, обов'язково стану...»

— Сайт «Робота» готовий надати роботу охочим спеціалістам. Ось перелік професій: лікар, учитель, вихователь, електрик, кондитер, шофер, касир, кондуктор, перукар, ... Контактна особа має поцікавитися, що діти вже знають, вміють робити, щоб виконувати обрану спеціальність. Тож прошу розповісти за зразком: *кондитер любить пекти торти.*

Виконання завдання 5.

Учні читають і списують прислів'я.

—Як ви розумієте значення прислів'я?

«Мудрим ніхто не народився, а навчився.»

(Мудрість набувається в роботі і лише досвід робить людину мудрою.)

Учні підкреслюють букви, що позначають приголосні звуки.

III. Заключна частина.

1. Виконання завдання 6.

2. Самооцінка.

(позначення на гусеничці рівня засвоєння знань)

3. Рефлексія.

— Що на уроці тобі сподобалося? Коли ти був/була активною? Яке завдання виконував/виконувала із задоволенням? Коли на уроці було сумно?

Урок 2. Заміна, додавання, вилучення одного зі звуків (букв) слова так, щоб вийшло інше слово.

Мета. *Навчальна:* закріпити і поглибити знання учнів про звуки; вчити замінювати, додавати, вилучати один зі звуків слова так, щоб утворилося інше слово. *Розвивальна:* розвивати критичне мислення, спостережливість, уважність, старанність, фонетичний слух. *Виховна:* виховувати любов до природи та інтерес до навчання.

Засоби навчання. Набори малюнків із зображеннями тварин, конструктор LEGO.

Інтеграція. Мовно-літературна, соціальна галузь.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

Організація класу. Вправа «Моя рука».

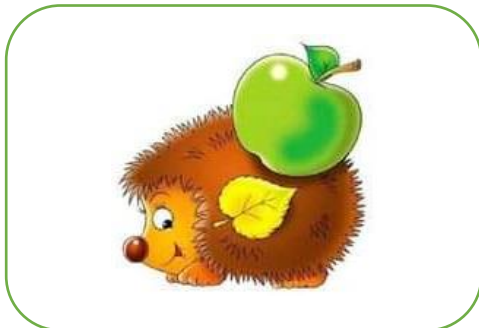
Учні показують праву руку. Пригадують назви пальчиків. За вказівкою педагога загинають їх.

- Загніть, будь ласка, свій мізинчик ті, хто прийшов до школи у гарному настрої.
- Загніть безіменний палець ті, кого зранку збудила рідна і люба вам людина.
- Середній загніть ті, хто сьогодні бачив чиюсь посмішку.
- Вказівний – хто зустрів хоча б одного друга.
- І великий – хто зараз вивчає українську мову.

II. Основна частина.

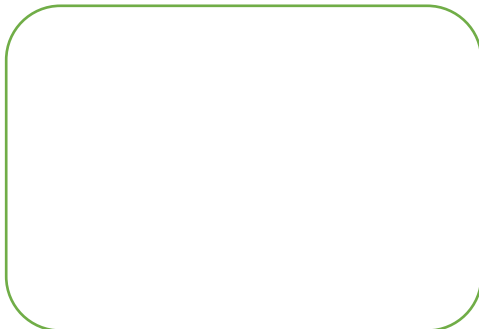
1. Актуалізація опорних знань.

- Гра «Упізнай звук».
- Перший звук у слові *їжак*.

— Останній звук у слові *лось*.

.

[сь]

[с]

[с']

— Назвіть букву, яка позначає два звуки у слові *щука*.

щ

у

к

— Скільки голосних звуків у слові *лелека*?

.

6

4

3

— Назвіть звуки, які позначає буква «ю» у слові *юрок*.

*)рок

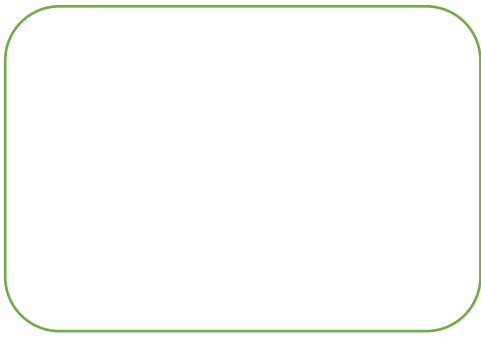
[йу]

[й]

[у]

— Назвіть звук, який позначає буква «я» у слові *теля*.

.

[а]	[йа]	[й]
-----	------	-----

— Чого більше: звуків чи букв у слові *ящірка*?

.

букв	порівно	звуків
------	---------	--------

2. Мотивація навчальної діяльності учнів.

- Гра «Де заховалася помилка?»

— Вранці із дзвіночків скочувалися у траву сонні бджоли. (*Скочувалася роса.*)

— Гойднув вітерець троянду і заблищали червоні ягоди під листям. (*Червоні пелюстки.*)

— Дивилося вересневе сонечко на ряст і милувалося його вродою. (*Ряст у вересні не квітне.*)

— Зраділо кошеня, що йому у мисочку Полінка налила молока. (Правильно, без помилки.)

- **Каліграфічна хвилинка.**

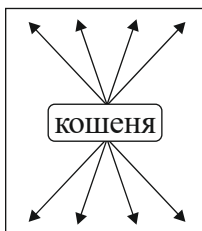
Вправа «Квест».

Мал. коза мал.шишка мал.лелека мал.диня

1, 2 1 1 3,4

Учні розгадують квест (*кошеня*). Пишуть каліграфічно букви, склади, буквосполучення, слова. Виконують завдання на вибір.

- Асоціативний куц до слова «кошеня».

—Чим відрізняється слово «кошеня» від слова «котеня»? (Однією буквою.)

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

— Сьогодні найуважніші, найпостережливіші дітки дізнаються ще одну з таємниць української мови.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с. 7-8.

- **Виконання завдання 7. Гра «Букви жартують».**

—Розгляньте уважно малюнок і прочитайте текст до нього. виправте помилки за зразком.

—Наведіть правильний текст.

- **Виконання завдання 8.**

- Робота з метаграмами.

— Слова, які різняться однією буквою називаються **метаграмами**.

—З'єднайте зображення, назви яких відрізняються однією буквою.

Самоперевірка.

Краб – кран. Кролики – ролики. Ворона – ворота. Вудка – будка.

—Продовжіть змінювати букву в «ланцюжку» слів:

Рука - ріка.

Кит – кіт

Сом – сім.

Тінь – кінь.

Малина – калина.

Вата – дата.

- **Виконання завдання 9.**

Діти утворюють нові слова способом додавання або вилучення однієї букви.

Слід комар кіт

Грак косар сон

— Запишіть лише ті з утворених слів, що мають один склад.

Самоперевірка.

Слід, грак, кіт, сон.

Фізкультхвилинка. Руханка.

Учні рухаються по колу. Імітувати звуками дзижчання комара. Руками продемонструвати його політ. Наприклад: «Зловити комарика над головою».

Варіанти: комарик біля лівого коліна, правого вуха, на лобі, на кінчику носа, під правим коліном, над головою сусіда.

5. Закріплення вивченого матеріалу.

- **Виконання завдання 10.**

Завдання за вибором.

—Прочитайте слова. Вилучіть в кожному з них один звук так, щоб утворилося інше слово. Запишіть утворені слова.

—Або додайте в кожному слові один звук так, щоб утворилося інше слово. Запишіть утворені слова.

- **Виконання завдання 11.**

—Назвіть пари слів. Які звуки змінили значення слів?

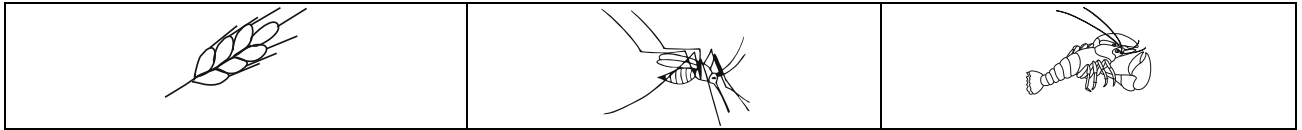
— Запишіть парами слова-відгадки. Підкресліть букви, які змінили значення слів.

- **Виконання завдання 12.**

—Чи може одна буква змінити значення слова? Доведіть своє міркування.

Робота з конструктором LEGO. Робота в парах.

Покладіть біля кожного малюнка ту цеглинку, яка відповідає кількості складів.

Червона цеглинка — 1 склад, жовта — 2 склади, зелена — 3 склади.

Завдання на індивідуальних картках:

Картка №1.

Вправа «Філворд».

Знайди слова, які відрізняються однією буквою від слів, які розміщені у прямокутнику. Зафарбуй слова різними кольорами.

	х	а	л	а	т		б	і	к
с	о	д	а		б	а	р	а	н
т	і	с	т	о		л	ю	к	
в	і	н	и	к	б	у	т	о	н

Салат сік сова банан
місто лак вінок
батон

Запиши парами слова.

Картка № 2

Додай такі букви на початку слова або в кінці, щоб утворилися нові слова.

Коза - _____, рука - _____, мак - _____, мова - _____, риба _____

Самоперевірка.

Коза – козак, рука – рукав, мак – смак, мова – умова, риба – рибак.

Картка № 3

Прочитай слова. Вилучи один звук так, щоб утворилося інше слово. Запиши утворені слова.

Комар - _____, буряк - _____, ірис - _____, косар - _____, екран - _____.

Самоперевірка.

Кома, буря, рис, коса, кран.

III. Заключна частина.

1. Рефлексія. Вправа «Відкритий мікрофон»

— Що на уроці тобі сподобалося? Коли ти був/була активною? Яке завдання виконував/виконувала із задоволенням? Коли на уроці було сумно?

Урок 3. Український алфавіт. Букви, які позначають голосні звуки. Вправи з голосними.

Вимова і правопис слова *алфавіт*.

Мета. *Навчальна:* закріпити і поглибити знання учнів про звуки; вчити замінювати, додавати, вилучати один зі звуків слова так, щоб утворилося інше слово. *Розвивальна:* розвивати критичне мислення, спостережливість, уважність, старанність, фонетичний слух. *Виховна:* виховувати любов до природи та інтерес до навчання.

Засоби навчання. Набори малюнків із зображеннями казкових персонажів.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

1. Гра «Обійми сусіда».

— Тепло від спілкування з друзями завжди покращує настрій. Тож поверніться до свого сусіда, посміхніться йому і обійміть, промовляючи компліменти.

Діти по черзі обіймають один одного, говорячи теплі слова.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Вправа «Мікрофон»

- Назвіть першу букву українського алфавіту.
- Назвіть останню букву алфавіту.
- Скільки всього букв в українському алфавіті?
- Назвіть букву, яка стоїть між буквами «ге» та «де».
- Яка буква стоїть після букви «ка»?
- Яка буква передує букві «те»?
- Назвіть десятую букву алфавіту.
- Для чого треба знати алфавіт?

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Запрошую всіх учнів 2 класу до чарівної країни Алфавіт. А зайти до неї має право лише той, хто візьме з собою старання, уважність, кмітливість. Хто зуміє зайти до країни, той отримає квиток.

— Назвіть першу букву українського алфавіту. (А) Назвіть останню букву алфавіту. (Я) Скільки всього букв в українському алфавіті. (33) Назвіть букву, яка стоїть між буквами «ге» та «де»? (Буква «те») Яка буква стоїть після букви «ка»? (Буква «ел») Яка буква передує букву «те»? (Буква «ес») Назвіть десятую букву алфавіту? (Буква «зе»)

— Для чого, на вашу думку, необхідно знати алфавіт?

— Ви всі вже є жителями країни Алфавіт. А всі мешканці мають потрудитися.

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

3. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.9-10.

• Виконання вправи 13.

— Виконаймо гру «Дешифрувальник». Яке слово закодоване? (Алфавіт)

Каліграфічна хвилинка

Побудова звукової моделі слова-відгадки.

Самоперевірка

0- - 0 = 0 -

Вправа «Відкритий мікрофон»

— Як утворилося слово *абетка*? (Слово *абетка* утворилося за назвами сучасних початкових букв алфавіту – «а», «б».)

— А як утворилося слово *азбука*? (Слово **азбука** народилося ще в Київській Русі, теж від початкових букв алфавіту **а** і **б**, які називалися тоді «аз» і «буки».)

— Як утворилося слово *алфавіт*? (Слово **алфавіт** є ще старішим. Воно походить від назв перших двох букв старогрецького алфавіту. У стародавніх греків перша буква мала назву «альфа», а друга — «бета», яка з часом почала називатися «віта»).

Ознайомлення із значенням слова «алфавіт» у навчальному посібнику.

- **Виконання справи 14.**

— Чи пам'ятаєте ви алфавіт? Назвіть всі букви української мови в алфавітному порядку.

— Зіскануйте QR-код та прослухайте пісню про алфавіт.

- **Виконання справи 15.**

Діти досліджують алфавіт за поданим планом. Уписують відповіді.

- **Фізкультхвилинка.**

- **Виконання справи 16.**

Учні називають зображені предмети. Записують їхні назви. Підкреслюють в них алфавітні назви букв. Самоперевірка.

Ч е р е п а х а, зебра, дерево.

5. Закріплення вивченого матеріалу.

- **Відгадування загадок.**

Деся, колись, хоч вір-не-вір,
Жив страшний великий Змій.
Вкрав аж шість синів і доньку,
Забрав в дальню сторонку.
А найменший братик сам
Злого Змія покарав.
Хоч родився з горошини,
Та він мав багато сили.
Змія вбив він булавою,
Міг пишатися собою!

(«Котигорошко»)

Тетяна Строкач

<https://mala.storinka.org/%D1%82%D0%B5%D1%82%D1%8F%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D1%87-%D0%B7%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%B4%D0%BA%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%BA%D0%B8-%D1%82%D0%B0-%D0%BC%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%84%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BC%D0%B8.html>

В казці цій лисичка мила
Не одного обдурила.
Вкрала з маком пиріжка,
Поміняла на бичка,
Саночки сама зробила,
З воза рибки наловила,
Вовка зуміла навчити,
Як хвостом рибку ловити.
А тоді, залізиши в тісто,
Ще й на спину йому влізла.
На нім їде та й верзе:
«Битий небиту везе...»

(«Лисичка-сестричка і вовк-панібрат»)

Тетяна Строкач

<https://mala.storinka.org/%D1%82%D0%B5%D1%82%D1%8F%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D1%87-%D0%B7%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%B4%D0%BA%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%BA%D0%B8-%D1%82%D0%B0-%D0%BC%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%84%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BC%D0%B8.html>

<https://mala.storinka.org/%D1%82%D0%B5%D1%82%D1%8F%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D1%87-%D0%B7%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%B4%D0%BA%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%BA%D0%B8-%D1%82%D0%B0-%D0%BC%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%84%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BC%D0%B8.html>

В казці цій хтось роботящий
Все ранесенько вставав,
Підмітав в дворі гарненько,
Пісенькою всіх вітав.
З ним жили ледачі миші,
Тільки в іграх знали толк.
От за все і попластились!
Зветься казка...

(«Колосок»)

Тетяна Строкач

<https://mala.storinka.org/%D1%82%D0%B5%D1%82%D1%8F%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D1%87-%D0%B7%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%B4%D0%BA%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%BA%D0%B8-%D1%82%D0%B0-%D0%BC%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%84%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BC%D0%B8.html>

Із соломи цей дружок,
В нього смоляний бочок.
Зловив зайця, лиску, вовка,
Ще й ведмедя поволок.
Від ножа щоб врятуватись,
Постаралися вони.
Для дідуся і бабусі
Подарунки принесли.

(«Солом'яний бичок»)

Тетяна Строкач

<https://mala.storinka.org/%D1%82%D0%B5%D1%82%D1%8F%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D1%87-%D0%B7%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%B4%D0%BA%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%BA%D0%B8-%D1%82%D0%B0-%D0%BC%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%84%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BC%D0%B8.html>

В казці цій рудий хтось, хитрий
Кашки наварив і в миску
Він налив її для гостя —
Скуштувать не довелося.
Другий, щоб за це віддячить,
Борщику зварив із м'ясом
І насипав в вузький горщик —
Скуштувать не довелося.
Хто ж герої ці, згадай,
Назву казки пригадай!

(«Лисичка і журавель»)

Тетяна Строкач

<https://mala.storinka.org/%D1%82%D0%B5%D1%82%D1%8F%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D1%87-%D0%B7%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%B4%D0%BA%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%BA%D0%B8-%D1%82%D0%B0-%D0%BC%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%84%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BC%D0%B8.html>

[%D0%B7%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%B4%D0%BA%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%BA%D0%B8-%D1%82%D0%B0-%D0%BC%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%84%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BC%D0%B8.html](#)

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, тому що ...	Чи корисно пити соки?	Ні, тому що ...
ВИСНОВОК		

• **Виконання вправи 17.**

— Прочитайте слова. З яких казок ці герої?
 — Складіть і запишіть в алфавітному порядку список персонажів для реклами соку.
Дискусійна сітка Елвермана або «павутинка» дискусії.

• **Виконання вправи 18.**

— Пригадайте алфавіт. Знайдіть за вказаними номерами букви в алфавіті (на с.9). склади із цих букв слова і запиши.

Самоперевірка.

Україна мова народ

Індивідуальні завдання на картках.

Картка №1

Букви кожної групи запиши в алфавітному порядку.

і, к, о, н, в _____ (вікно)

картка №2

Букви кожної групи запиши в алфавітному порядку.

ь, с, і, г, т _____ (гість)

Картка №3

З'єднай стрілками букви та їх назви.

Ю ц л ф й

«йот» «ел» «еф» «це» «ю»

III. Заклучна частина.

Рефлексія. Вправа «Рюкзачок — м'ясорубка — кошик». Рюкзачок — це потрібні для мене знання. М'ясорубка — мені потрібно подумати над отриманою інформацією. Кошик — ці знання мені не потрібні.

Урок 4. Розташування слів за алфавітом з орієнтацією на першу букву.

Мета. *Навчальна:* закріпити знання української абетки; вчити учнів розташовувати слова за абеткою з орієнтацією на першу букву; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів. *Розвивальна:* розвивати спостережливість, мовлення учнів. *Виховна:* виховувати інтерес до навчання та любов до природи.

Засоби навчання. Набори малюнків із зображеннями осінньої природи, птахів, віночок з осіннього листя.

Освітні галузі. Мовно-літературна, природнича.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Вправа «Крісло автора».

Дівчинка сідає в крісло, учитель одягає їй віночок із осіннього листя.

— Діти, запитайте у королеви Осені (своїх однокласниць) про осінні справи.

Зразки запитань і відповідей:

— Шановна наша королево Осінь, розкажи нам, будь ласка, що ти робила в лісах, садах, полях.

(У мене було багато роботи. Я на полях збирала врожай, на деревах фарбувала листочки.)

— А що ти збирала на полях? (Гарбузи, буряки, моркву.)

— Що дозріло у садах? (Яблука, груші, горіхи...)

— Де поділися співочі птахи?

2. Мотивація навчальної діяльності.

АБЕТКА

Абетку ти береш до рук.
Абетка — ключ до всіх наук,
До всіх історій чарівних,

І таємничих, і смішних.
Рушаймо! Ось вона, твоя
Стежиночка від «А» до «Я»:

Григорій Фалькович

Джерело: http://abetka.ukrlife.org/ab_falkovych.html

— До яких стежинок веде алфавіт?

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.11-12.

- **Виконання вправи 19.**

Гра «Упізнай пору року».

Каліграфічна хвилинка.

- **Виконання завдання 20.**

— Для чого потрібно знати алфавіт?

Чи знаєш ти?

У бібліотеці книги розміщують за прізвищами авторів у алфавітному порядку.

- **Вправа «Квест-цікавинка».**

Назви букв алфавіту необхідно знати. Освічені люди ніколи не називають букви неправильно. Порядок букв і їх назви потрібно вивчити напам'ять.

Алфавітний порядок сталий і ніколи не змінюється. Це дуже зручно. Саме тому в алфавітному порядку розташовуються ваші прізвища у класному журналі. Слова у словниках розташовані в алфавітному порядку. Книги у бібліотеці стоять за алфавітом (за прізвищами авторів). Імена контактів у телефоні (смартфоні) також розміщені в алфавітному порядку.

Джерело: <http://ped-kopilka.com.ua/nachalnaja-shkola/obuchayuschii-proekt-dlja-1-klasa-veselyi-alfavit.html>

5. Закріплення вивченого матеріалу..

• Виконання справи 21.

—Прочитайте слова. (Пальто, гриб, кіт, бусол, Денис, часник)

—Запишіть їх в алфавітному порядку.

—Обведіть останню букву в кожному слові. Складіть із цих букв слово. Упишіть в клітинки.

Самоперевірка

Бусол, гриби, Денис, кіт, пальто, часник.

Листок

• Виконання справи 22.

—Прочитайте назви птахів.

—Який птах «зайвий»? Обведи його зображення.

Вправа «Чи знаєш ти?»

А чому «зайвий» дятел?

Восени вивільги, шпаки, ластівки, солов'ї, журавлі (відлітають у теплі краї.)

А дятли (залишаються зимувати.)

—Складіть список перелітних птахів для створення лепбука. Запишіть назви птахів за алфавітом.

Самоперевірка.

Журавель, зозуля, іволга, ластівка, соловей.

• Добір матеріалів для лепбука «Птахи».

Пропонуємо для лепбука створити кишеньки «Народ скаже, як зав'яже» (прислів'я), «Торбинка загадок від перелітних птахів» (загадки), «У гостях у казки» (казки, у назвах яких згадуються птахи: «Лисичка та Журавель», «Котик та півник», «Як ластівка носила дітей через море», «Ворона та її діти», «Горобчик та билинка»), «Де чий дзьоб?», «Цікаві факти про птахів».

• Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах (на килимку).

Учні складають невеличкі висловлювання від імені обраного персонажа (наприклад, дятла).

Роль — ластівка. Аудиторія — птахи. Формат — sms-повідомлення. Тема — новини.

Зразок sms-повідомлення:

Привіт, птахи! Де ви зараз літаєте? Завтра очікується сильний дощ. Ваша ластівка.

• Виконання справи 23.

—Прочитайте вірш. Підкресліть назви грибів.

—Випишіть назви грибів за алфавітом.

Самоперевірка

Боровики, лисички, масляки, рижики, сироїжки.

—Поміркуйте, де можна використати цей список.

• Дискусійна сітка Елвермана або «павутинка» дискусії.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, ...	Чи можна людям уживати гриби зі складеного списку?	Ні, ...
ВИСНОВОК		

• Виконання справи 24.

—Прочитай, як по-іншому називають вересень. Поставте цифри в порядку зростання так, щоб слова стояли за алфавітом.

• Виконання завдань на картках. Робота у групах.

Група 1	Група 2
Прочитайте слова. <i>Осінь, зима, весна, літо.</i>	Уявіть, що ви працюєте бібліотекарем. Вам потрібно розкласти книги, які прочитали діти, на полиці за абеткою. <i>Шевченко Тарас, Франко Іван, Костенко Ліна, Сухомлинський Василь, Забіла Наталя.</i>
Запишіть слова у зошит в абетковій	Які твори цих письменників ви вже читали? Запишіть

послідовності.

слова у зошит.

Група 3

Уявіть, що ви працюєте вчителем початкових класів. Вам потрібно написати списки учнів за абеткою.

Миколенко Тарас, Гєргель Наталія, Дєнісенко Надія, Олійник Ольга, Циганенко Назар

Запишіть список у зошит.

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 25.

2. Рефлексія.

— Я навчився / навчилася ...

- На уроці я зумів / зуміла ...
- Мене здивувало ...
- Мене цікавить ...

Урок 5. Уміння користуватися алфавітом у роботі з навчальним словником.

Мета. Навчальна: закріпити вміння учнів розташовувати слова за абеткою; навчити працювати з орфографічним словником для учнів початкової школи; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів. **Розвивальна:** розвивати спостережливість та мовлення учнів. **Виховна:** виховувати інтерес до навчання.

Засоби навчання. Паперове сердечко, телефон, виставка словників, цеглинки LEGO.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

1. Вправа «Подаруй сердечко».

Учитель тримає в руках паперове сердечко і промовляє: «Я, Олена Петрівна, бажаю тобі, Назарку, гарного настрою». Передає сердечко дитині. Дитина, отримавши сердечко, називає своє ім'я, говорить побажання і передає сердечко сусідові. Так продовжується вітання, допоки всі діти одержать сердечка і назвуть своє ім'я та імена однокласників.

Наприклад: «Дарую тобі мирне небо», «Дарую тобі сонячні промінчики», «Дарую тобі гарний настрій», «Дарую тобі ширу посмішку», «Дарую тобі щастя».

Учитель / учителька: «Нехай тепло сердець передається одне одному, а іскорка добра долетить до кожного із нас.»

— Через які засоби інформації можна отримати побажання? (*Телефон, комп'ютер, телевізор, радіо тощо.*)

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Вправа «Утворити алфавітний рядок»

- Букви розташуй в алфавітному порядку. Яке слово утворилося?

і, к, о, в, н
(вікно)

- Знайдіть назви птахів, розташуйте їх в алфавітному порядку.

Зозуля, борсук, дятел, щиглик, ластівка, олень, зубр.

- Розташуйте слова речення в алфавітному порядку і запишіть.

Жваво збирають нектар бджілки.

(Бджілки жваво збирають нектар.)

3. Мотивація навчальної діяльності

- Дискусійна сітка Елвермана або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, потрібні, щоб ...	Чи потрібні словники?	Ні,
ВИСНОВОК		

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.13-14.

- Виконання вправи 26.

Каліграфічна хвилинка.

— Прочитайте слово за стрілкою. (*Словник.*)

- Запис у зошитах з'єднань за зразком, поданим у посібнику.

— Зверніть увагу на правильність написання слова *словник*.

- Гра «Слова у слові заховалися»

Учитель пропонує утворити слова з букв слова *словник*, каліграфічно записати їх у зошитах:
словник: о, ви, сон, вони, сови, слон, клин...

— Складіть та запишіть речення зі словом *словник*.

- Робота з орфографічним словником.

— У шкільній бібліотеці дружно живуть книги. Часто вони відвідують учнів удома. Шелестять своїми листочками у суботу та неділю. А потім повертаються на полицю і чекають на нового читача. Всі вони цікаві, ілюстровані. Але найбільше книги люблять порядок, кожна хоче стояти на своєму місці. Енциклопедія гордиться, що може відповісти на всі «Де? Як? Чому?». Підручники навчають старанних учнів. А от словники чомусь мовчать і чекають, коли прийдуть учні й візьмуть їх у руки. Ось вони і дочекалися. Сьогодні ми із задоволенням попрацюємо з орфографічним словником.

— Як ви розумієте слово «словник»? (*Словник — книга, у якій в абетковій послідовності подано слова певної мови.*) Перегляньте орфографічний словник. Як розташовані слова в орфографічному словнику? (*В абетковій послідовності*)

— Словники ще називають мовною скарбницею. Зі словниками працюють не лише учні та учениці, а й письменники, вчені, журналісти, вчителі, студенти...

- **Виконання вправи 27.**

Діти працюють із тлумачним словником. Знаходять значення слова *словник*. Записують визначення.
Самоперевірка.

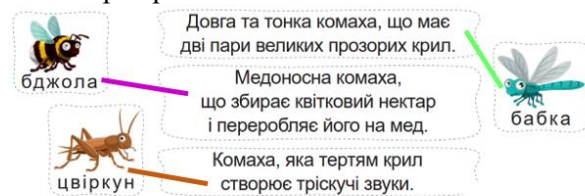
Словник – книга, у якій в абетковій послідовності подано слова певної мови.

- **Виконання вправи 28.**

— Прочитайте слова. Прочитайте тлумачення.

— З'єднайте кожне зображення з його тлумаченням. Перевірте свою роботу за допомогою тлумачного словника.

Самоперевірка.

5. Закріплення вивченого матеріалу.

- **Виконання вправи 29.**

Тестове завдання.

— Відгадайте слова.

1. Велика дика тварина з гілчастими рогами й коротким хвостом.

А. Ол..нь

Б. Корова

В. Коза

2. Рослина, що має високе стебло та їстівні зерна, зібрані в качан.

А. Перець

Б. Кукуру..а

В. Соняшник

3. Перелітна пташка, яка сама не висиджує яєць, а підкидає їх в інші гнізда.

А. Ворона

Б. Сорока

В. З..зуля

4. Пристрій, що дає змогу передавати та сприймати усне мовлення на будь-якій відстані.

А. Т..лефон

Б. Газета

В. Журнал

— Прочитайте слова. За допомогою орфографічного словника виберіть букву або буквосполучення, які потрібно написати в цих словах.

Самоперевірка.

Олень, зозуля, телефон, кукурудза.

- Вправа «Квест-цікавинка».

Мобільний телефон міцно увійшов у наше життя, змінивши наше ставлення до часу. За допомогою мобільника ми можемо скорочувати відстані. Якщо нам потрібно поговорити з людиною,

не потрібно чекати довго. Беремо мобільний телефон і говоримо скільки душі завгодно. Середньостатистична людина заглядає у свій смартфон 110 разів на день. У Японії переважна більшість мобільних телефонів водонепроникні, тому що люди звикли використовувати їх навіть у душі.

Джерело: <http://gerold.lviv.ua/tsikavi-fakti-pro-mobilni-telefoni-24-f/>

- Дискусійна сітка Елвермана або «павутинка» дискусії.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, людина раніше жила без телефону. Писала листи, телеграми.	Чи може людина жити без телефону?	Ні, не може, бо сучасна людина не уявляє своє існування без телефону.
ВИСНОВОК		

- Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах (На килимку)

Учні складають невеличкі висловлювання.

Роль — словник. Аудиторія — учні. Формат — sms-повідомлення. Тема — новини.

Зразок sms-повідомлення:

Привіт, діти! Якщо ви не знаєте, як написати слово, то загляньте у словник. Поповнюйте свій словниковий запас.

Ваш Словник.

- Робота з картками (у групах).

Картка 1.

Пригадайте назви весняних та літніх місяців. Запишіть їх в абетковій послідовності.

Картка 2.

Пригадайте назви частин доби. Запишіть їх в абетковій послідовності.

Слова для довідок: ніч, ранок, день, полудень, вечір.

- **Виконання справи 30.**

Завдання за вибором:

- ✓ Виписати з орфографічного словника назви двох професій.
- ✓ Виписати з орфографічного словника назви трьох тварин.

- **Виконання справи 31.**

Учні складають за підказками речення. Записують одне з них.

Самоперевірка.

Тлумачний словник пояснює значення слів.

Орфографічний словник підказує, як правильно написати слова.

- **Гра «Додай склад». Робота в парах.**

Уставте пропущену букву. При потребі користуйтеся орфографічним словником.

анан_с, л_мон, бан_н, манд_рин, ябл_ко.

Пронумеруйте слова в абетковій послідовності.

III. Заключна частина.

1. Виконання справи 32.

2. Самооцінювання.

3. Рефлексія.

— Оцінімо свою роботу на уроці цеглинками LEGO:

хто на уроці працював із задоволенням, підніміть червону цеглинку;

кому на уроці було сумно, підніміть зелену цеглинку;

хто на уроці дізнався щось нове, підніміть жовту цеглинку.

Урок 6. Урок розвитку мовлення «У бібліотеці». Складання розповіді за допомогою малюнків та запитань.

Мета. Навчальна: закріпити та розширити уявлення учнів про бібліотеку, її значення для людей, продовжувати формувати вміння складати розповідь за малюнками та питаннями про книгу, удосконалювати орфографічні навички. **Розвивальна:** розвивати навички усного й писемного мовлення; збагачувати словниковий запас учнів.

Виховна: виховувати культуру усного спілкування, охайність на письмі, прищеплювати любов та повагу до книги, розвивати інтерес до читання.

Засоби навчання. Ілюстрації стародавніх книг у бібліотеці.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

1. Вправа «Якби я був...».

- Якби я був сонечком, то я б...
- Якби я був книгою, то я б...
- Якби я був бібліотекарем, то я б...
- Якби я був бібліотекаркою, то я б...

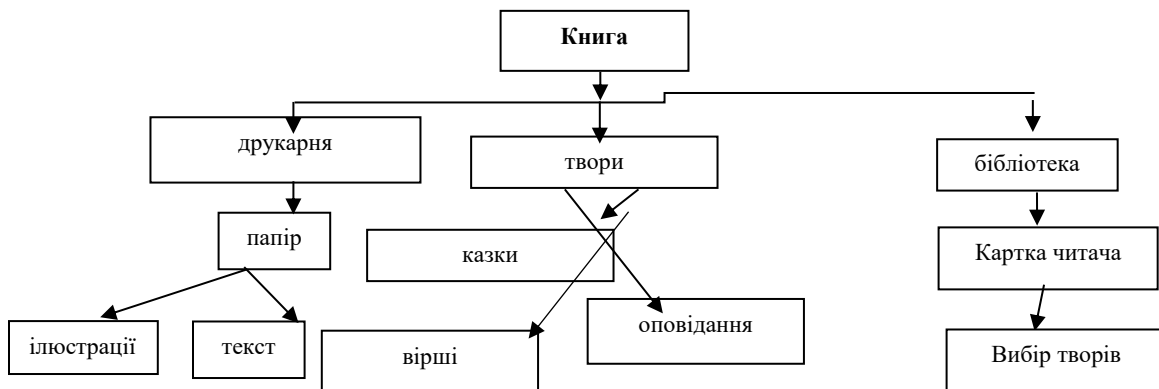
II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

1) Вправа «Встанови відповідність»

книга		
зошит		
альбом		

2) Вправа «Кластер»

2. Мотивація навчальної діяльності.

- Де зберігається багато книг?
 - А чи знаєте ви, що 30 вересня відзначають Всеукраїнським Днем бібліотеки!
- Мандрівка у минуле.

Давним-давно на землі не було книжок, бо люди не вміли їх виробляти. Спочатку людина розмальовувала камені, стіни печер — це були їхні перші «сторінки». Далі люди

розвивали свою фантазію і придумали писати на глиняних дошках. І щоб перевезти такі книги з місця на місце потрібний був транспорт (наприклад: віз, човен і т.д.).

З часом люди почали виготовляти книги з овечої чи телячої шкіри. Але на виготовлення одної книги потрібно було отару овець або череду телят.

В Африці писали на болотяній рослині (папірусі). Але рослина висихала і листки швидко ламалися.

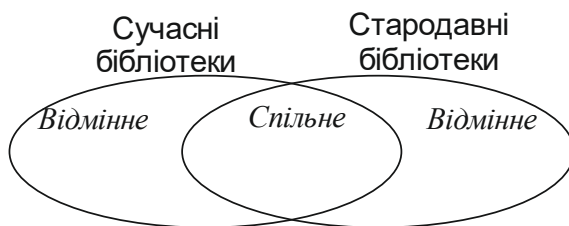
Справжній папір, на якому зараз пишуть люди, навчилися робити дві тисячі років тому. Тоді книги писали вручну. Інколи одну книгу писали кілька років. Такі книги були гігантами і носити їх за собою було не зручно. Коштували вони дорого, а щоб їх не вкрали, то часом доводилося прив'язувати до столу.

Перші бібліотеки в Київській Русі почали відкриватися при церквах та монастирях. Перше книгосховище було засновано Ярославом Мудрим і знаходилося у Софіївському соборі. Також там була школа та майстерня для виготовлення книг. Працювали там досвідчені писарі та художники. Але доля цієї бібліотеки невідома. Вона зникла.

Джерело: http://vapniarka-biblioteka.edukit.vn.ua/podii/istoriya_viniknennya_knigi/

— Розкажіть про нашу бібліотеку. Чим відрізняються стародавні бібліотеки від сучасних?

Круги Ейлера – Вена.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.15.

• **Виконання вправи 33.**

Відгадування загадки.

Правила користування книгою (за QR-кодом, поданим у навчальному посібнику).

— Прослухайте правила користування книгою.

- Вправа «Я так думаю».

— Доведіть, що всі правила є важливими.

- Вправа «Передбачення».

— Уявіть, що було б, якби відвідувачі бібліотеки не дотримувалися цих правил.

Вправа «Мікрофон»

— Як називають людину, яка працює в бібліотеці?

— Як називаються книги, якими ви користуєтеся під час уроків?

— Чи можна брати книгу брудними руками?

— Чи можна читати книгу під час їжі?

— Для чого треба обгорнути книгу?

— Чи можна на сторінках книги робити помітки ручкою чи олівцем?

— Для чого потрібна для книги закладка?

Руханка «Бібліотека — книги».

Двоє учнів беруться за руки — це бібліотека, третя дитина стоїть усередині — це книга. Так усі учні утворюють трійки. За командою ведучого «Книги» — учні-книги міняються місцями. Аналогічно «Бібліотека» — бібліотеки шукають собі нові книги. Команда «Книга прочитана» означає, що всі міняються місцями.

- ***Виконання вправи 34.***

Складання розповіді за малюнком та запитаннями.

— Яку книгу ви взяли читати в бібліотеці?

— Чим вона вам подобається?

— Чи любите ви ходити до бібліотеки? Чому?

5. Закріплення вивченого матеріалу.

- ***Виконання вправи 35.***

Діти зафарбовують однакові фігури. Складають прислів'я.

Самоперевірка

Книга вчить, як на світі жить.

Книга не пряник, а до себе манить.

- ***Виконання вправи 36.***

— Чи відвідуєте ви бібліотеку?

— Яку книжку ти зараз читаєш?

- ***Вправа «Театр «Мім».***

Учні об'єднуються у дві групи. Зображають прислів'я та загадки пантомімою, а інші учні повинні здогадатися і пояснити, про що саме йдеться.)

1. Балакати — не балакає, чути — не чує, а все знає і нам пояснює. (*Книга*)

2. Мовчить, а сто дурнів навчить. (*Книга*)

3. Біле поле, чорне насіння — хто його сіє, той розуміє. (*Папір і літери*)

4. Хто найдалше бачить. (*Розум*)

- ***Вправа «Перевтілення».***

— Уявіть, що ви книга. Якою книгою ви хотіли б бути? Про що розповідається у цій книзі? Який вигляд має книга: доглянутий чи занедбаний? Яких правил потрібно дотримуватися, щоб книги раділи й посміхалися?

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 36

2. Рефлексія.

Вправа «Трансформер». Уявіть, що ви — бібліотека, складіть монолог бібліотеки.

Я — бібліотека... Я люблю... Я мрію... Я бажаю... Я буду...

Урок 7. Букви, які позначають голосні звуки.

Мета. Навчальна: вчити перелічувати голосні звуки і називати букви на їх позначення, впізнавати голосні звуки на слух та за вимовною ознакою (відсутність перешкоди на шляху видихуваного повітря); вчити правильно поєднувати букви у буквосполученнях, складах, словах; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів. **Розвивальна:** розвивати мовлення учнів. **Виховна:** виховувати інтерес до навчання.

Засоби навчання. Набори малюнків із зображеннями тварин (олень, миша, заєць), розрізна каса букв.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Вправа «Ураган».

— Ураган для тих, у кого:

- у прізвищі три склади,
- хто прийшов до школи першим,
- хто поснідав удома,
- ім'я починається із голосного звука,
- хто вранці їв кашу,
- хто сьогодні був ввічливим,
- хто приїхав до школи автобусом,
- у кого сьогодні день народження.
- хто старатиметься писати.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

- Гра «Упізнай букви».

У всіх учнів на партах лежать роздруковані букви або по декілька букв (весь алфавіт).

— Покажіть букви, назви яких закінчуються на «е». («бе», «ве», «ге», «те», «де», «же», «зе», «пе», «те», «це», «че»). Ланцюжком назвіть їх.

— Покажіть букви, назви яких починаються на «е». («ел», «ем», «ен», «ер», «ес», «еф») Ланцюжком назвіть їх.

— А тепер покажіть букви, назви яких закінчуються на «а». («ка», «ха», «ша», «ца») Ланцюжком назвіть їх.

— Покажіть букву, яка має найдовше «ім'я». («Йот».) Яка літера завжди «мовчить»? (М'який знак.)

— Відшукайте букви, які позначають голосні звуки. (а, е, є, и, і, ї, о, у, ю, я) Назвіть їх.

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Вимовте різні голосні звуки.

— Коли ми промовляємо протяжно звук [о]? (Коли здивувалися)

— А звук [е]? (Коли лікар обстежує горлечко)

— Коли вимовляємо протяжно звук [у]? (Коли діти грають у гру «Потяг»)

— Коли вимовляємо звукосполучення [ау]? (Коли заблукали у лісі.)

— Спробуйте вимовити своє ім'я без голосних звуків.

— Чи зрозуміле слово? Чому?

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1)Лінгвістична казка

У деякому царстві, в дуже старому паперовому замку жили-були братики-звуки. Жили вони у мирі та злагоді, до тих пір, поки один із братів не почав вихвалитися:

— Я — найпотрібніший звук людям. А ви всі нікому не потрібні!

Що тут трапилося!? Всі звуки здійняли галас. Кожен почав сам себе вихвалити.

— Я найголовніший, я найкругліший, мене дуже люблять вимовляти діти та дорослі, — кричав звук [о].

— Ні! Я важливіший за тебе, — підстрибував звук [і]. — У мене навіть шапочка на голові є. І всі цукерки схожі на мене!

— Подумаєш, шапочка! Подумаєш, цукерка! А у мене зате найдовший хвіст, я вмію гудіти, як потяг, — загудів звук [у].

Звуки так голосно сперечалися, що розбудили своїм криком чарівницю Фонетику. Ця чарівниця була дуже добра та мудра. Прибувши до паперового замку одразу взялася за справу. Спочатку вона зібрала найкрикливіших братів [а, о, у, і, и, е]. Виявилося, що їх лише 6. Фонетика назвала їх голосними.

Чарівниця Фонетика розповіла їм, що кожен із них однаково потрібний людям.

2) Робота з навчальним посібником на с.16-17.

• Виконання вправи 37.

Дослідження мовних явищ.

— Закресліть букви щ. Прочитайте словосполучення.

Самоперевірка

Голосні звуки

— Пригадайте, що ви знаєте про голосні звуки.

— Проспівайте голосні звуки разом із папужкою.

— Чому голосні звуки мають таку назву? За допомогою чого вони утворюються? (За допомогою голосу.)

— Як у вашому роті проходить повітря під час вимовляння голосних звуків? (Проходить вільно не натрапляє на перешкоди.)

• Виконання вправи 38.

— Упишіть в скоромовку пропущені букви. Які звуки вони позначають?

Самоперевірка

Ходила квочка

коло кілочка.

Водила діточок

біля квіточок! Квок!

— Позмагайтеся, хто швидше розкаже скоромовку.

— Вивчіть скоромовку. Прикрийте її аркушем паперу і записати з пам'яті.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

• Виконання вправи 39.

— Прочитайте прислів'я. Поясніть значення.

— Спишіть два прислів'я. у виділених словах вимов голосні звуки та назви букви, що їх позначають.

Самоперевірка

Звук [і], буква «і»; звук [а], буква «я».

Звук [о], буква «о»; звук [о], буква «о»;

звук [и], буква «и».

• Виконання вправи 40.

—Запишіть назви зображених предметів. Підкресліть букви, які позначають голосні звуки.

Самоперевірка.

Яблуко, модяник, їжак, корова.

- Виконання завдань на картках.

Картка 1

Прочитай прислів'я. Поясни його значення. Запиши в зошиті.

Знання людині, що крила пташині.

Збірка "Де живе Жар-Птиця". Київ, Веселка, 1991.

Полічи голосні звуки у реченні та запиши їх кількість.

Картка 2

Прочитай прислів'я. Поясни його значення. Запиши в зошиті.

Земля чорна, а хліб білий родить.

Збірка "Де живе Жар-Птиця". Київ, Веселка, 1991.

Полічи голосні звуки у реченні та запиши їх кількість.

Картка 3

Спиши речення. Підкресли букви, які позначають голосні звуки.

Назар на лузі ловив метеликів. У Даринки дід Дмитро пекар.

Картка 2

1. Відгадай загадку.

У лісочку при доріжці

Хтось стоїть на одній ніжці,

Заховався під листочок,

Це малесенький __ __.

Як в корзиночку не хочеш,

То не попадайся на очі!

(грибочок)

Тетяна Строкач

<https://mala.storinka.org/%D1%82%D0%B5%D1%82%D1%8F%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D1%87-%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%88%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%96-%D0%B7%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%B4%D0%BA%D0%B8-%D0%B4%D0%BB%D1%8F-%D0%B4%D1%96%D1%82%D0%B5%D0%B9.html>

2. Запиши слово-відгадку, підкресли букви, які позначають голосні звуки.

3. Із цим словом склади та запиши речення.

- Вправа «Крісло автора».

Проблемне питання. Чому без голосних звуків наше мовлення незрозуміле?

- Гра «Утвори нові слова».

Утворити нові слова з даних. Назвати голосні звуки у слові.

4 5 3 2 1 5 4 2 3 1 1 2 3 5 4 2 1 4 3 3 1 2 4
атлас аркуш гусак сода фара

3 2 1 4 5 5 4 3 1 2 3 2 1 4 5
Непал риска різка

III. Заключна частина.

1. Виконання вправа 41.

2. Самооцінювання.

3. Рефлексія.

— Що на уроці вам найбільше сподобалося? Коли ви були активними? Яке завдання ви виконували із найбільшим задоволенням? Коли на уроці було сумно?

Урок 8. Букви я, ю, є, ї, які позначають голосні звуки.

Мета. Навчальна: вчити вимовляти голосні звуки і називати букви на їх позначення, впізнавати голосні звуки на слух та за вимовною ознакою; вчити правильно поєднувати букви у буквосполученнях, складах, словах; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів. **Розвивальна:** розвивати мовлення учнів.

Виховна: виховувати інтерес до навчання.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Гра «Урятуй пташечку».

— Уявіть, що у вас у руках малесенька пташечка. Простягніть руки долонями догори. Тепер зігрійте її своїм рівним, спокійним подихом. Повільно, по одному пальчику складіть долоні. Заховайте в них пташечку. Прикладіть їх до своїх грудей, віддайте пташці доброту свого серця. Розкривайте долоні, ви побачите, що пташка радісно злетіла. Усміхніться і не сумуйте, вона ще прилетить до вас.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

- **Каліграфічна хвилинка.**

Учні каліграфічно пишуть імена своїх рідних (тата, мами, сестрички, братика). Підкреслити букви, які позначають голосні звуки.

- **Вправа «Слова називаємо, звуки визначаємо».**

— Назвіть голосні звуки у словах.

Мал.ананас	Мал. слон	Мал.тигр	Мал.ківі	Мал.вуж	Мал.лев
ананас	слон	тигр	ківі	вуж	лев

— Скільки голосних звуків? (*Шість.*) Скільки букв на позначення голосних звуків в українській абетці? (*Десять.*) Назвіть їх.

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Чи завжди букви я, ю, є позначають один звук?

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.18-19.

- **Виконання вправи 42.**

— Поміркуйте, що спільного у звуковому складі кожного слова.

— Де стоять букви я, ю, є, ї всередині слова чи на початку складу.

- **Виконання вправи 43. Дослідження мовних явищ.**

- Ознайомлення з правилом.

— Назвіть два звуки, які позначають букви я, ю, є, ї на початку слова та після букв на позначення голосних звуків. Яка буква завжди позначає два звуки?

- **Виконання вправи 44.**

— Упишіть пропущені букви. Які звуки вони позначають?

— Побудуйте звукову схему виділеного слова.

Самоперевірка

Гаї, юнак, троянда, радіє, читаю, їжак, яструб, країна, знаю

Країна

- - 0 = 0 - 0

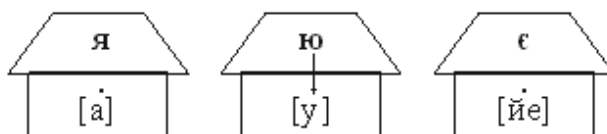
Фізкультхвилинка

- Виконання вправи 45. Дослідження мовних явищ.

— Коли букви я, ю, є позначають один звук? Як у моделях слів букви я, ю, є після приголосного позначаються?

Розгляньте уважно таблицю. Які звуки можуть позначати літери я, ю, є, і? Яка буква завжди позначає два звуки?

- Виконання вправи 46. Гра «Засели будиночки». Робота у парі.

— Запишіть слова під відповідними малюнками.

Самоперевірка.

я	ю	є
ряст	Люба	синє
Оля	мюслі	ллє
лящ		

— Поясніть, чому саме так ти розподілив/розподілила слова, користуючись підказкою.

Самоперевірка

Для слова **моя** немає будиночка, тому що в ньому буква **я** позначає звук / звуки **[йа]**.

Для слова **єнот** немає будиночка, тому що в ньому буква **є** позначає звук / звуки **[йе]**.

Для слова **мию** немає будиночка, тому що в ньому буква **ю** позначає звук / звуки **[йу]**.

6. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- Робота на картках. Робота в парах.

Картка 1.

1. Прочитай. Підкресли слова, у яких букви я, ю, є, ї позначають по два звуки.

Маяк, мию, малюк, моє, лялька, мої.

2. З одним словом (на вибір) склади і запиши речення.

Картка 2.

1 Прочитай. Підкресли слова, у яких букви я, ю, є, ї позначають по два звуки.

Сироїжка, акація, любисток, синє, малює, Юлія.

2. З одним словом (на вибір) склади і запиши речення.

- Розгадування кросворда.

1. Стопа, нога тварини або птаха. (*Лапа*)

2. Навчальний заклад, який здійснює навчання та виховання дітей.

(*Школа*)

3. Невеличка тварина, тіло якої вкрите колючими голками. (*Їжак*)

4. Великий струнний музичний інструмент. (*Кобза*)

1.	Л	а	П	а		
2.	Ш	к	о	л	а	
		3.	ї	ж	а	к
4.	к	о	б	з	а	
	5.	і	н	д	и	к

5. Свійський птах, який надуває пір'я при зустрічі із незнайомцем. (*Індик*)

— Побудуйте звукову модель слова *поїзд*. Поділіть слово-відгадку на склади. Визначте наголошений склад. Назвіть букву, яка позначає два звуки. Що цікавого ви про неї можете сказати?

- **Гра «Добери слово».**

- Слово завжди пишеться з великої букви, має три букви, два склади. Букви *я, ю, є* позначають два звуки. (*Юра, Єва, Яна, Юля, Яся*)
- Слово відповідає на питання *яке?*, має два склади, чотири букви. Буква *є* позначає один звук. (*Синє.*)
- Слово відповідає на питання *хто?*, завжди пишеться з великої букви, має два склади, чотири букви. Букви *я, ю* позначають один звук. (*Люда, Люба, Леся, Ілля*)
- Слово має три склади, звуків більше, ніж букв. Букви *я, ю, є* позначають два звуки. (*Ягоди, ялина, каюта, Юрмала, маєток, Європа.*)
- Слово має два склади, перший склад наголошений. Відповідає на питання *хто?*, означає назви професій. (*Муляр, маляр, слюсар, столяр.*)

- **Гра «Спіймай слово».**

Діти оплесками «ловлять» слова, які пишуться з літерою *ї*. Слова: *край, гаї, мозаїка, пісня, звичай, радіо, іній, солов'ї, лійка, їжа, їхати, лінійка, коровай, олія, лілії, дятел, поїзд, під'їзд, жолудь.*

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 47

2. Самооцінювання.

3. Рефлексія.

— Що на уроці вам найбільше сподобалося? Коли ви були активними? Яке завдання ви виконували із найбільшим задоволенням? Коли на уроці було сумно?

Урок 9. Букви, які позначають приголосні звуки.

Мета. Навчальна: вчити упізнавати і розрізняти на слух та за способом вимовляння звуки (утворення перешкоди на шляху видихуваного повітря); формувати навички звуко-буквенного аналізу слова.

Розвивальна: розвивати спостережливість та мовлення учнів. **Виховна:** виховувати інтерес до навчання, любов до природи.

Засоби навчання. Набори малюнків із зображеннями веселки, жуків.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Вправа «Обмін інформацією».

— Діти, підійдіть до вікна й уважно подивіться. Що ви бачите? А що ви бачите, коли йдете до школи або зі школи? «Підслухайте» розмову неба і дерев. Розкажіть одні одним пошепки, про що вони розмовляють.

II. Основна частина.

1.Актуалізація опорних знань

- **Вправа «Мікрофон».**

- Скільки голосних звуків в українській мові? (6)
- Скількома буквами позначаються голосні звуки? (10)
- За допомогою чого утворюються голосні звуки? (за допомогою голосу)
- Скільки звуків позначають букви я, ю, є, ї на початку складу? (2)
- Скільки звуків позначають букви я, ю, є після приголосних? (1)
- Скільки голосних звуків у слові «ялиця»? (3)
- Скільки звуків позначає буква я у слові «господиня»? (1)
- Скільки звуків позначає буква ї у слові «сироїжка»? (2)

- **Фронтальне завдання.**

— Назвіть букви, що позначають всі голосні звуки у кожному слові.

Струмок серед гаю, як стрілочка.

На квітці метелик, мов свічечка.

Хвилюють, маюють, квітують поля

Добрідень тобі, Україно моя!

Павло Тичина

"Дванадцять місяців". Настільна книга-календар. Упорядник Ольга Яремійчук. Київ, "Веселка", 1999.

— Прочитайте слова, в яких букви я, ю, є, ї позначають два звуки.

2. Мотивація навчальної діяльності.

- Лінгвістична казка

У паперовому замку братики-звуки, особливо приголосні, тихенько розмовляють між собою. Ось, що я почула.

Осінь - чудова пора року. Навіть дерева вмють між собою розмовляти.

— Ш-ш-ш-ш-ш, — говорив звук [ш] і дивився, як осипається листя з дерев. - З настанням холодів раджу всім пити липовий чай.

— П-п-п-п-п, — пихкотів звук [п], дивлячись на чайник.

Настала пора ховатися жукам під кору.

— Ж-ж-ж-ж-ж-ж, — дзижчав звук [ж] і подивився, як жук кружляв біля дерева.

Усі приголосні звуки знають, що вони дуже важливі.

—Давайте переконаємося, що приголосні звуки важливі. Спробуємо прочитати речення без приголосних, а лише з голосними звуками.

- - и-о-о=і - -у-и -у-е -а- -и=і.

—Чи зрозуміли, що тут написано? Чому?

(Приголосні звуки дуже важливі.)

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.20-21.

- **Виконання вправи 48.**

Розгадування ребусу.

Каліграфічна хвилинка.

Спостереження за вимовою приголосних звуків.

— Діти, спробуймо і ми розмовляти, як приголосні звуки. Повторюйте за мною: к-к-к-к-к; т-т-т-т-т; ц-ц-ц-ц-ц-ц

— За допомогою чого утворюються ці звуки? (За допомогою шуму; під час вимовляння натрапляють на язик, зуби.)

— Порівняйте свої висновки з навчальним посібником на с. 20.

Ознайомлення з правилом.

- **Виконання вправи 49.**

— Підпишіть малюнки. Підкресліть букви, що позначають приголосні звуки.

Самоперевірка.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання вправи 50.**

— Прочитайте скороговки. Позмагайтеся, хто прочитає швидше і без помилок.

— Вивчіть одну скороговку (на вибір).

— Запишіть вивчену скороговку з пам'яті. Підкресліть букви, які позначають приголосні звуки.

- **Виконання вправи 51.**

— Прочитайте слова. Виберіть та запишіть з поданих слів лише ті, які мають по три приголосні звуки.

Взаємоперевірка.

Виконання завдання на вибір.

✓ Побудуй звукову модель слова *веселка*.

✓ Вибери з поданих слів те, яке має таку звукову модель, як слово *жук*. Запиши.

- **Вправа «Квест-цікавинка».**

Цікаві факти про веселку. Веселка складається з 7-ми кольорів (червоний, оранжевий, жовтий, зелений, блакитний, синій, фіолетовий), які плавно переходять один в один. Веселка з'являється при висвітленні Сонцем безлічі водяних крапель (або дощу, або туману). Точніше, сонячне світло переломлюється, відбиваючись крапельками води.

Джерело: <https://dovidka.biz.ua/tsikavi-fakti-pro-veselku/> Довідник цікавих фактів та корисних знань © dovidka.biz.ua

Цікаві факти про жуків. Усього на Землі зустрічається більш 350 тисяч жуків! Однак біологи вважають, що їх реальна чисельність — понад 5 млн. видів. Жуки є найважливішою частиною будь-якої екосистеми. За рахунок того, що вони харчуються продуктами життєдіяльності інших рослин і тварин, вони є своєрідними сміттярами природи. Наприклад, вони поїдають опале листя дерев і продукти травлення тварин. Жуки поширилися майже на всю планету, і є здобиччю для сотень інших видів тварин, і навіть рослин! Але в кожній окремій екосистемі зв'язок «хижак-жертва» може змінюватися кардинально. В одній області проживання жук — здобич, в іншій — хижак.

Джерело: <https://dovidka.biz.ua/tsikavi-fakti-pro-zhukiv/> Довідник цікавих фактів та корисних знань © dovidka.biz.ua

- **Виконання вправи 52.**

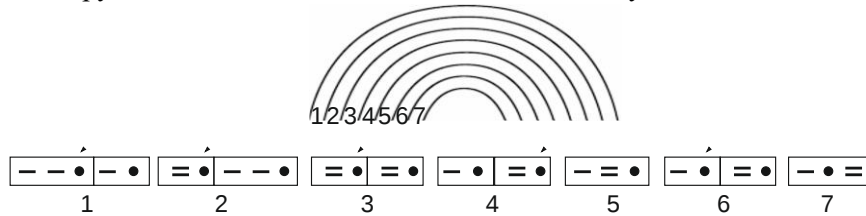
— Прочитайте та спишіть слова.

— Підкресліть букви, якими відрізняються слова. Назвіть їх. Які звуки вони позначають?

Самоперевірка

- **Вправа «Веселка». Робота в парах.**

До кожного кольору веселки написати слово відповідно до звукової моделі.

- Гра «Збери у кошик».

Клас поділено на дві групи. По класній кімнаті розміщені предметні малюнки (білка, ведмідь, лисиця, апельсин, заєць, вовк, абрикос, ананас, агрус, авокадо, ховрах, ожина, лось, куниця).

- I група — зібрати ті малюнки, на яких зображені предмети, назви яких починаються голосними звуками.
- I група — зібрати ті малюнки, на яких зображені предмети, назви яких починаються приголосними звуками.

— Яким загальним словом можна назвати слова, які збирала I група?

— Яким загальним словом можна назвати предмети, які збирала II група?

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 53.

2. Самооцінювання.

3. Рефлексія.

Метод «Капелюшки де Боно».

Білий (колір чистоти). Що мені відомо про алфавіт?

Червоний (колір життя, відчуттів). Що ви відчували під час уроку?

Чорний (колір землі, здорового глузду). Назвіть кілька приголосних звуки.

Зелений (колір досліджень). За допомогою чого утворюються приголосні звуки?

Синій (колір знань). Для чого потрібні мені знання, одержані сьогодні на уроці?

Урок 10. Склад. Поділ слів на склади. Дослідження мовних явищ.

Мета. *Навчальна:* вчити вимовляти слова «розтягуючи» їх по складах; правильно поєднувати букви у буквосполученнях, складах, словах; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів. *Розвивальна:* розвивати спостережливість та мовлення учнів. *Виховна:* виховувати дружелюбність.

Засоби навчання. Повітряні кульки, пісочний годинник, цеглинки LEGO.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

1. Вправа «Кульки».

Учитель роздає учням повітряні кульки. Дітям потрібно їх надуті. Пропонується пограти у гру, а ведучим буде той, хто швидко намалює на кульці фігури людей фломастерами за певний час. Час вимірюється пісочними годинниками.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Каліграфічна хвилинка.

Запис у зошити з'єднань та слів: ГТГ гтг гт Гг Гг Гр ра гра

— Зверніть увагу на правильність написання слова *гра*.

Виконання завдання на вибір:

- Складіть та запишіть речення із словом *гра*. (На перерві учні грають в ігри.)
- Утворіть і запишіть якнайбільше слів із букв слова *гравець*. Запишіть утворені слова. (Гра, цар, грець, в, а, це.)

Читання лічилок

Прочитайте їх і скажіть, що це? (Це лічилки).

Лічилка-безконечка

Раз і два — росла трава,
Три, чотири — покосили,
П'ять — на сонечку сушили,
Шість — в копичку поскладали,
Сім — корівку годували,
Вісім — молочко давала,
Дев'ять — діток напувала,
Десять — привела телятко,
Починаймо все спочатку.

Раз і два — росла трава...

Леся Вознюк

[HTTP://ABETKA.UKRLIFE.ORG/LICH_VOZNYUK.HTM](http://ABETKA.UKRLIFE.ORG/LICH_VOZNYUK.HTM)

Або

Лічилка

Із самісінького ранку

умиваються на ганку:

котик, півень, цуценя,

качур, кізка і ягня.

Хто ж не встиг вмитися —

той іде жмуритися.

Наталя Любиченко

Н.В.Любиченко. Різдвяне мереживо. К.:Задруга. 2008. – 36 с. («Лічилка» с.6)

— Які лічилки знаєте ви? Коли ми промовляємо лічилки? (Коли потрібно вибрати ведучого у грі.)

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Як промовляються лічилки? (По складах.) Що таке склад? (Склад — частина слова.)

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.22-23.

• **Виконання вправи 54.**

— Прочитайте текст Наталі Любиченко. Визначте, що ви прочитали.

Вправа «Мікрофон»

— Як, на вашу думку, треба читати лічилки?

— Чи обов'язково це має бути виразне читання?

• **Вправа «Вхід у малюнок».**

— Розгляньте малюнки. Що робить хлопчик у лісі? Що він промовляє? (А-у.) Промовте разом з хлопчиком: А-у! А-у! А-у! Ма-мо! О-ле-сю! Во-ло-дю!

—Що роблять діти? Яку розспівку ви знаєте? Заспівайте.

— Що можуть вигукувати діти під час змагань?

• **Виконання вправ 55.**

Мовні дослідження.

—Назвіть одним словом хлопчика і дівчинку. Вимовте слова *діти* протяжно по складах. Скільки голосних звуків у слові *діти*? А скільки складів? Що ти помітив/помітила?

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

• **Виконання вправи 56.**

—Прочитайте. Поділіть слова дужками на склади.

Самоперевірка.

—Чи всі слова ви поділили на склади? Чому? Дослідіть, чи може склад складатися з одного голосного звука. А з одного приголосного звука.

Ознайомлення з правилом.

• **Виконання вправи 57.**

—Назвіть звуки в словах оса, жук. Скільки звуків у кожному слові?

—Дослідіть, чи однакова кількість складів у цих словах. Чому?

Круги Ейлера - Вена

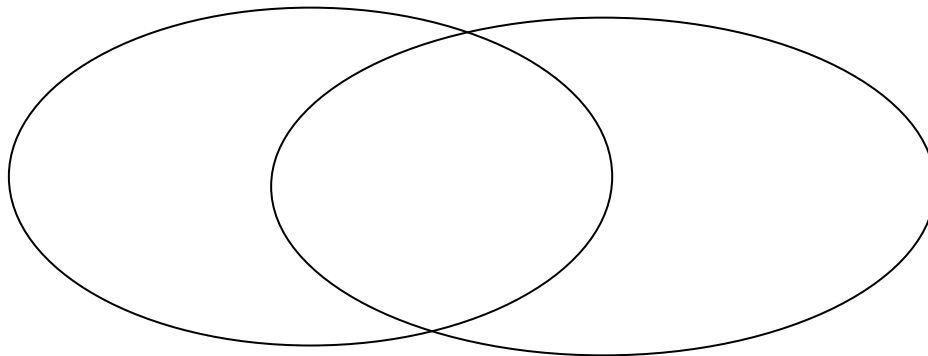
Жук

Відмінне

Схоже

Оса

Відмінне

Слова для довідок:

Однакова кількість букв, однакова кількість звуків, різні звукові моделі, один склад, два склади, звукова модель має один голосний та два приголосних звуки, звукова модель має один приголосний та два голосних звуки.

• **Виконання вправи 58.**

- Додайте склад так, щоб утворилося нове слово. Запишіть.
- Скористайтесь словами для довідки.

Самоперевірка

Золото, вугілля, дружити, ірис.

- **Виконання вправи 59.**

- Прочитайте та запишіть слова, у яких останній склад попереднього слова є першим складом наступного слова.

Самоперевірка

Коса, сало, лови, вити, тиша, шафа, фара, рама, машина, надія, ялина.

Вправа «Фонетичний двобій»

- Скільки букв у слові «ялина»?
- Скільки звуків?
- Скільки голосних звуків?
- Скільки приголосних звуків?
- Скільки складів?
- Який склад наголошений?
- Як можна перенести слово з рядка в рядок?

- **Виконання вправи 60.**

- Прочитайте. Визначте, де слово, а де – склад. Склади обведіть.
- Спишіть слова, позначаючи склади дужками.

Самоперевірка.

- **Виконання завдань у парах на вибір учнів. Диференційоване завдання.**

Картка 1.

Прочитай слова.

Вимов слова, «розтягуючи» слова по складах. Запиши слова у зошит.

Га.., ..тел, ..стівка, ..луб, со..ка.

Слова для довідок: гава, дятел, ластівка, голуб, сорока.

Картка 2.

Перестав склади так, щоб утворилися назви птахів. Прочитай слова.

Вимов слова, «розтягуючи» слова по складах. Запиши слова у зошит.

ваГа.., телдя, стівлака, лубго, сокаро.

Слова для довідок: гава, дятел, ластівка, голуб, сорока.

Картка 3.

Випиши з вірша слова з одним складом; двома складами; трьома складами.

Посох горошок на городі,
Мачок вже цвіт давно згубив,
Високий соняшник на грядці
Журливо голову схилив.

Олена Пчілка

Олена Пчілка. "Дивна хатка". Вірші для дітей. Художник Лариса Іванова. Упорядник Ріталій Заславський. За редакцією Степана Крижанівського. Київ, видавництво «Веселка», 1986 рік, 31 с.

Гра «Утворити нові слова»

- Знайдіть слово в словах: перший склад в першому слові, другий – в другому, третій – в третьому і так далі.

Зошит, болото, лото - _____

Логопед, ваза - _____

Село, вереда, вода - _____

Олівець, вуса - _____

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 61.

2. Самооцінювання.

3. Вправа «Мікрофон».

— Що ви навчилися сьогодні на уроці? (*Вимовляти слова, «розтягуючи» їх по складах. Визначати кількість складів у словах.*)

— Яке цікаве мовне явище ми дослідили на сьогоднішньому уроці? (*У слові стільки складів, скільки голосних звуків. Склад може складатися з одного голосного звука.*)

— Чи справдилися ваші очікування?

— Яке завдання вам принесло найбільшу радість на уроці?

Урок 11. Перенос слів з рядка в рядок складами. Дослідження мовних явищ. Вимова і правопис слова *вересень*

Мета. *Навчальна:* вчити переносити слова з рядка в рядок складами; досліджувати мовні явища перенесення слів; формувати письмові навички запису слів, які потребують перенесення з рядка в рядок.

Розвивальна: розвивати спостережливість та мовлення учнів. *Виховна:* виховувати інтерес до навчання та любов до природи.

Засоби навчання. Набори малюнків із зображеннями природи, картки для роботи в групах (ілюстрації казок), картки зі словами.

Освітні галузі. Мовно-літературна, природнича.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Емоційне налаштування.

— Ось і настала багата пора року. День від нас утікає, стає коротшим, а ніч — довшою. Теплі промінчики сонечка виходять на прогулянку не так уже й часто. Вони намагаються подарувати своє тепло діткам, птахам, деревам. Закрийте очі. Спробуйте й ви відчутти це тепло. Уявіть, що до вас торкається промінчик сонця і вам від цього тепло на душі, хочеться творити добро.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

- Гра «Впізнай».

— Спробуйте за ознаками впізнати, про що йдеться. Послухайте повідомлення.

Крок 1. Вона приходить тоді, коли всі учні йдуть до школи.

Крок 2. Дні стають коротшими, а ночі довгими.

Крок 3. Білочка сушить гриби.

Крок 4. Перелітні птахи збираються у зграї, щоб відлітати у теплі краї.

— *Звичайно, це осінь.*

1) Робота з навчальним посібником на с.24-25.

- **Виконання вправи 62.**

Учні відшукують і зафарбовують слова *вересень, жовтень, листопад*.

Каліграфічна хвилинка.

— Що означають ці слова? (*Назви осінніх місяців.*) Запишіть назву першого осіннього місяця.

Виконання завдання на вибір:

- скласти речення зі словом *вересень*;
- доповнити речення *Вересень — це коли ...*

— Побудуйте звукову модель слова *вересень*. Запам'ятайте його вимову та написання.

2. Мотивація навчальної діяльності

— Уявіть таку ситуацію. Максимко пише листа до свого друга. І раптом... закінчився рядок. А слово залишилося недописаним! Що робити? Як бути? Що ви порадите Максимкові? (*Навчитися переносити слова.*)

— Що ми вивчали на минулому уроці? (*Поділ слів на склади.*) Промовте слова (надруковані на картках чи спроектовані на екран) складами: *стіл, ручка, олівець, стілець*.

Після вимови кожного слова, учитель запитує:

— Скільки голосних звуків у слові? Скільки в ньому складів?

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.24-25.

- **Виконання вправи 63.**

— Прочитайте і поясніть значення прислів'я. Спишіть його.

— Що ви робите, коли слово не поміщається в рядок.

— Як правильно його переносити?
Вірш «Золоті правила переносу».
Діти, потрібно завжди пам'ятати:
Для переносу слів завжди
Потрібен поділ на склади.
Як склад з одної буки лиш,
Не перенось його, облич.

Валентина Бутрім

Джерело: Валентина Бутрім «Грамоти навчатися — все одно, що гратися». Бібліотека журналу «Шкільний світ». 2005. Київ. «Редакції педагогічних ідей»

— Як поділити слово на склади? (Можна голосно і повільно прокричати слово, щоб було чути далеко. Або, скандуючи, вимовити слова. Ще можна промовити слова так, як у лічилці, «розтягуючи».)

- **Виконання вправи 64. Дослідження мовних явищ.**
Ознайомлення з правилами на с. 25.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання вправи 65.**
— Розгляньте малюнки. Назвіть плоди.
— Запишіть слова, поділяючи їх рисою для переносу.
Вправа «Біном фантазій».
— Виберіть один плід та подякуйте йому за існування на землі.
- **Виконання вправи 66. Колективна робота.**
— Уставте потрібні двоскладові слова, добираючи їх з довідки. Запишіть утворені речення.
Самоперевірка.
Запис речень: *Кухар готує їжу. Лікар лікує людей. Касир працює в магазині.*

- **Гра «Пошук». Робота в парах.**

У кожній парі лежать на парті ілюстрації до казок з неправильним підписом. Учні мають правильно прочитати назву казки та поділити різними способами слово для перенесення з рядка в рядок.

Наприклад: «Курочка Ряба», «Колосок», «Колобок», «Івасик-Лелесик», «Коза-Берега», «Рукавишка», «Лисичка та Журавель».

- **Гра «Склади слова».**

Скласти зі складів якомога більше слів (наприклад: *ріка, море, кавун, комар, нора, ранок, кора, морока*).

рі	мо	ка	ре	ко	ро	ра	нок	мар	вун
----	----	----	----	----	----	----	-----	-----	-----

III. Заключна частина.

1. **Виконання вправи 67.**
2. **Самооцінювання.**
3. **Рефлексія.**

Метод «Капелюшки де Боно».

Білий (колір чистоти). Що мені відомо про перенос слів?

Червоний (колір життя, відчуттів). Для чого потрібні знати, як потрібно переносити слова з рядка в рядок?

Чорний (колір землі, здорового глузду). Назвіть слова, які мають два голосних звуки, а перенести з рядка в рядок не можна?

Зелений (колір досліджень). Що робити, якщо склад складається з однієї букви?

Синій (колір знань). Для чого мені потрібні знання, одержані сьогодні на уроці?

Урок 12. Правила переносу слів зі збігом двох і кількох приголосних звуків.

Мета. Навчальна: вчити переносити слова зі збігом приголосних звуків. **Розвивальна:** розвивати усне мовлення, пам'ять, увагу. **Виховна:** виховувати інтерес до навчання та любов до природи.

Засоби навчання. Набори малюнків із зображеннями природи.

Освітні галузі. Мовно-літературна, природнича.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Чарівниця-осінь
Листя фарбувала,
Яблука медові
Дітям дарувала.
Вранці на травичці
Морозець будила.

Сонячною ковдрою
Рідну землю вкрила.
Щоб цю казку не злякати,
Будем, друзі, працювати,
Хай знання, як намистинки,
Поспішають до дитинки.

Валентина Кравець **на замовлення**

2. Вправа «Очікування».

— Що ви очікуєте від уроку?

— А я очікую, що ви будете дружно, наполегливо працювати, підтримувати один одного, радіти своїм успіхам і досягненням однокласників.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

1) Робота з навчальним посібником на с.26-27.

• Виконання вправи 68. Каліграфічна хвилинка.

Гра «Прочитай слова навиворіт». Учні читають слова *бабка, цвіркун, морква, сонечко*. Визначають, що «зайве» слово *морква*.

Виконання завдання на вибір:

- скласти речення зі словом *морква*;
- побудувати звукову модель слова *морква*.

— Назвіть ланцюжок звуків у слові *морква*. Назви приголосні звуки, які стоять у слові підряд, тобто є збіг приголосних.

- Словниковий диктант.

Записати слова, поділяючи їх для переносу: *ківі, помідор, слива, груша, смородина, кабачок, квасоля*.

— Де ростуть ці плоди?

— У які дві групи можна їх об'єднати?

— Чому саме так?

- Вправа «Біном фантазії».

— Уявіть, що ви працюєте в кухарем. Вам потрібно приготувати страву із записаних продуктів.

Що ви приготуєте? Розкажіть.

- Вправа «Продовж речення».

- Слова переносяться з рядка в рядок... (*складами: ли-па, бе-ре-за*).
- У слові стільки складів, скільки ... (*голосних звуків*).
- Склад, позначений однією буквою... (*не залишається в рядку і не переноситься: олень*).
- Слова, які складаються з одного складу ... (*не переносяться: Оля*).

2. Мотивація навчальної діяльності.

Виконання завдань на картках. Парна робота. Записати слова, поділяючи для переносу.

Картка №1

Кіт, кошеня, кішка.

Картка №2

Миша, мишеня, мишка.

Картка №3

Гусеня, гусак, гуска.

— Чи всі слова вам вдалося перенести? (Ні.) Які слова вам важко було перенести з рядка в рядок? (Кішка, мишка, гуска.)

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.26-27.

- **Виконання вправи 69. Дослідження мовних явищ.**

Ознайомлення з правилом.

- **Виконання вправи 70.**

—Прочитайте уважно всі слова.

—Випишіть слова, правильно поділені для переносу. Поясніть одне одному свій вибір.

Виконайте завдання на вибір.

- ✓ Назвати ланцюжок звуків у будь-якому слові.
- ✓ Складіть речення з будь-яким словом.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання вправи 71.**

—Складіть і прочитайте слова.

—Запишіть утворені слова, поділяючи їх для переносу в місцях збігу приголосних.

- **Виконання вправи 72.**

—Прочитайте уривок з вірша «Батьківщина».

—До чого закликає поет у вірші?

—Спишіть вірш, поділяючи виділені слова для переносу в місцях збігу приголосних звуків.

Самоперевірка.

Он повзе мураш-ка, ось хлопоче річ-ка.

Не зривай рома-шку, не топчи трави-чку.

—У кого по-іншому поділені слова для переносу?

- **Робота на картках.**

Картка 1.

Поділити слова для переносу різними способами.

Паркан, метро, місто, дошка, вітрило.

Картка 2.

Випиши виділені слова, поділи для переносу різними способами.

Тиша. Сон. Будильник. Ранок.

Мама. Тато. Джек. Сніданок.

Сумка. Термос. Ковбаса.

Ліфт. Автобус. Шлях. Краса!

Григорій Фалькович

Джерело: Збірка "Улюблені вірші-2". Упорядник: Іван Малкович. Київ, видавництво "А-ба-ба-га-ла-ма-га", 2002.

Ілюстрація: Priscilla Burris.

Картка 3.

Прочитай і відгадай загадку. Слово-відгадку поділи для переносу різними способами.

Клишоногий, волохатий,

влітку спритний та завзятий,

ну а взимку, лежебока,

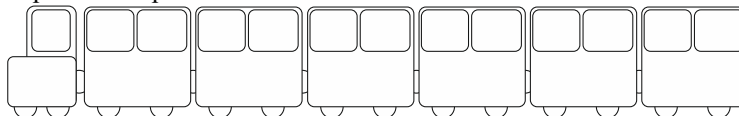
у барлозі гріє боки. (Ведмідь)

Леся Вознюк

Джерело: http://abetka.ukrlife.org/zagadky_vozn8.htm

Гра «Вагончики». Диференційоване завдання.

У кожної дитини картка із зображенням потяга.

— У нашій грі слово — це вагончик, у якому є віконечка. У віконечко може виглянути тільки склад, який можна перенести. Переможе той, хто швидко і правильно «поселить» слово у вагончик, тобто поділить слово на склади для переносу. Цікаво, що кожне слово можна «поселити» у вагончик двічі.

Слова: червень, серпень, жовтень; листок, персик, річка; білка, качка, ведмідь.

— Чого ви навчилися, виконуючи це завдання?

III. Заключна частина.

- 1. Виконання вправи 73.**
- 2. Самооцінювання.**
- 3. Рефлексія.**

Зворотний зв'язок «Знаю — Хочу знати — Дізнався/дізналася».

<i>Знаю</i>	<i>Хочу знати</i>	<i>Дізнався/дізналася</i>

Урок 13. Правила переносу слів з буквами *й* та *ь* у середині. Дослідження мовних явищ.

Мета. *Навчальна:* вчити переносити з рядка в рядок слова з літерами *й* та *ь* у середині; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів. *Розвивальна:* розвивати усне мовлення, пам'ять, увагу.

Виховна: виховувати інтерес до навчання та любов до природи.

Засоби навчання. Зображення квітів, картки для виконання завдань.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Всі беруться за руки й утворюють коло вітання. Скажімо: «Доброго ранку!» тому:

- хто ходить до школи;
- хто любить цукерки;
- хто любить гратися;
- хто любить мріяти;
- хто вміє дружити;
- Іринкам, Максимкам, ...

Учитель сам демонструє поведінку під час привітання. Вітатися можна долоньками, ліктями, щічками, спинками.

- Вправа «Передай настрої».

Діти складають долоньки «човником», уявляють, що там побажання гарного дня, доброго здоров'я, веселощів, радості. Починаючи з учителя, по черзі, по колу передають один одному такий настрій. Після цього вчитель запитує: «З ким ви ще хотіли б привітатися?»

- Доброго ранку, село/місто!
- Доброго ранку, Україно!
- Доброго ранку, квіти!
- Доброго ранку, трави!
- Доброго ранку, птахи!

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

- Вправа «Голосування ногами».

— Якщо правильне твердження, тупаємо 2 рази ногами, якщо неправильне — зберігаємо тишу.

- У слові стільки складів, скільки приголосних. (*Ні.*)
- У слові стільки складів, скільки голосних. (*Так.*)
- Слова переносяться з рядка в рядок по складах. (*Так.*)
- Злиття приголосного та голосного розриваються. (*Ні.*)
- Є слова, в яких приголосні звуки збігаються, наприклад: *ли-стки, се-стра*. Такі слова можна переносити по-різному. (*Так.*)
- Слово *листки* можна переносити так: *ли-стки, лис-тки, лист-ки*. (*Так.*)

Робота з навчальним посібником на с. 28-29.

- Виконання вправи 74. *Каліграфічна хвилинка.*

Учні вписують пропущені букви та складають з них слова. (*Бабуся, подруга, лінійка, гудзики, лелека — сойка. Лампа, гумка, бджола, джміль, олівець, дзига — мальви.)*

- Перегляд відеороликів.

— Що ви дізналися про сойку? Де можна побачити цих птахів?

— Де висаджують мальви?

Каліграфічне письмо за зразками, поданими на с. 28.

Проблемне питання. Прийом «Метод гіпотез».

— Як правильно поділити записані слова на склади? Як правильно перенести ці слова з рядка в рядок?

2. Мотивація навчальної діяльності.

«Знаю — Хочу знати — Дізнався/Дізналася»

На дошці прикріплена (або намальована) таблиця. Учні прикріплюють стікери й коментують, що вже знають про перенос слів з рядка в рядок (у колонку «Знаю»), що хочуть дізнатися (у відповідну колонку). Останню колонку заповняють у кінці уроку.

Знаю	Хочу знати	Дізнався/дізналася

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

— Сьогодні ми навчимося переносити з рядка в рядок слова з буквами *й* та *ь* в середині.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.28-29.

- **Виконання вправи 75. Мовне дослідження.**

Ознайомлення з правилом.

- **Виконання вправи 76.** Робота в парах.

— Утворіть і запишіть слова, поділяючи їх для переносу всіма способами. Обміняйтеся зошитами й перевірте, чи правильно ви виконали завдання.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання вправи 77.**

— Усно поділіть слова для переносу. За яким правилом можна переносити слова кожного рядка?

— Слова якого рядка не можна переносити з рядка в рядок?

- **Виконання вправи 78.**

— Прочитайте текст та підготуйтеся писати під диктування.

— Прикрийте текст аркушем і напишіть під диктування.

— Перевірте чи правильно ви перенесли слова.

- Гра «Вибери квітку».

Картка 1 (айстра).

Прочитайте текст.

Айстра чи не найпоширеніша квітка у світі, є на всіх континентах, крім Австралії. З грецької айстра означає «зірка». Квітка завезена в Європу з Китаю.

«Зберіть» букет із осінніх квітів. Запишіть назви в алфавітному порядку, поділяючи слова для переносу.

Картка 2 (чорнобривець).

Прочитайте текст.

Чорнобривець — один із символів українського народу. В давнину цій квітці приписували чарівні властивості. Існує легенда, що чорнобривці підказували місце знаходження золотих скарбів.

«Зберіть» букет із осінніх квітів. Запишіть назви в алфавітному порядку, поділяючи слова для переносу.

Картка 3 (хризантема)

Хризантему часто називають королевою осіннього саду. В Японії та Китаї хризантему вважають магичною. Навіть існують спеціальні традиції дарування квітки.

«Зберіть» букет із осінніх квітів. Запишіть назви в алфавітному порядку, поділяючи слова для переносу.

- Гра «Знайди помилку». Самостійна робота.

Картка 1

Закресли слова, в яких неправильно виконаний перенос слів.

Лі-й-ка, ліній-ка, лял-ь-ка, гай-ка, жа-й-воронок.

Картка 2

Закресли слова, в яких неправильно виконаний перенос слів.

Чай-ка, паль-ма, парасол-ь-ка, май-ка, Бать-ківщина.

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 79.

2. Самооцінювання.

Вправа 61 на с. 18. Інструктаж до виконання домашнього завдання.

3. Рефлексія.

Зворотний зв'язок «Знаю — Хочу знати — Дізнався/дізналася».

<i>Знаю</i>	<i>Хочу знати</i>	<i>Дізнався/дізналася</i>

Урок 14. Розвиток мовлення «Дружба». Складання розповіді за питаннями.

Мета. Навчальна: вчити переказувати за мультфільмом, планом та опорними словами. Розвивальна: розвивати усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: закріпити уявлення учнів / учениць про дружбу, її значення для людей.

Засоби навчання. Мультфільм «Струмочок», ребус, таблиця з прислів'ями.

Освітні галузі. Мовно-літературна, природнича.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Станьте обличчям один до одного.

Торкайтеся пальчиками рук і промовляйте:

«Бажаю» (торкайтеся великими пальчиками);

«Успіху» (торкайтеся вказівними пальчиками);

«Великого» (торкайтеся середніми пальчиками);

«У всьому» (торкайтеся підмізинними пальчиками);

«І всюди» (торкайтеся мізинцями);

«Вітаю!» (дотик усією долонею).

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Ребус

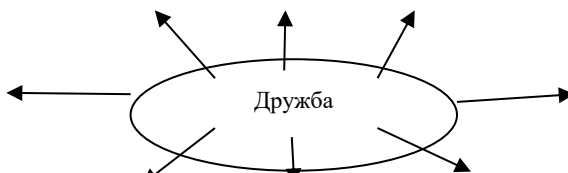
rebus1.com / ua

2

(Дружба)

□ Вправа «Асоціативний куц».

Використання технології «Сторетелінг»

Уявіть, що ви відома людина (артист, співак, боксер, художник) і вас «журналіст» запитує: «Які риси характеру повинен мати справжній друг?»

2. Мотивація навчальної діяльності.

Вправа «Так чи ні»

Т ак		Ні
	Друг - це щира людина, яка здатна бути поряд, коли ти цього потребуєш.	
	Дружба - це коли є підтримка та надія.	
	Друг має завжди допомагати виконувати домашні завдання.	
	Справжні друзі завжди повинні залишатися чесними по відношенню один до одного.	
	Дружба – це коли друг продав тобі шматочок шоколадки.	

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.30.

- **Виконання вправи 80.**

Учні з'єднують частинки прислів'їв та пояснюють їх значення.

Каліграфічна хвилинка.

— Запишіть каліграфічно: Др ру уж жб ба дружба.

Виконання завдання на вибір.

Вправа «Фонетичний двобій»

— Скільки букв у слові *дружба*?

— Скільки звуків?

— Скільки голосних звуків?

— Скільки приголосних звуків?

— Скільки складів?

— Який склад наголошений?

— Яки можна перенести слово з рядка в рядок?

— Складіть речення про дружбу?

- **Виконання вправи 81.**

Перегляд мультфільму «Струмочок».

— Розгляньте малюнок. Як ви гадаєте, про що розмовляють Струмок і Жабка.

— Складіть діалог за малюнком.

Вправа «Сенкан».

1. Струмок.
2. Вузький, _____.
3. Спостерігав, _____, _____.
4. _____, _____, _____, _____.
5. Вода.

Вправа «Сенкан»

1. Жабка.
2. Зелена, _____.
3. Сидить, _____, _____.
4. _____, _____, _____, _____.
5. Земневодна.

— Прочитайте подані слова і словосполучення слів. Обведіть ті, які використаєте у своїй розповіді.

Дайте відповіді на запитання.

1. Де протікав струмок?
2. За чим він спостерігав?
3. На кого хотів бути схожим Струмок?
4. Яка ідея виникла в жабки?
5. Що сталося зі Струмком після того, як Жабка зробила гатку? А з рослинами?
6. Що зрозумів Струмок?

Зразок усного переказу.

За зажуреною вербою протікав Струмочок. Він спостерігав, як радіє життю травичка, як граються коники-стрибунці. Та сам почувався непотрібним. Струмок захотів бути таким, як тітка Річка та

дядько Ставок. Почула про цей клопіт Жабка. Вона порадила Струмочкові зробити гатку. Милувався будівельник своєю роботою. Але рослинам і тваринам не вистачало води. Тоді Струмочок зрозумів, що він потрібний усім.

□ **Робота над мирилками.**

— Діти, навіщо придумують мирилки? Які мирилки ви знаєте?

ДИТЯЧІ МИРИЛКИ

Перегляд мирилок за покликанням. Вивчення мирилок.

<https://www.youtube.com/watch?v=vpSoFANyyvU>

Картка №1. Вправа «Установи відповідність».

З добрим дружись,		пізнаєш вірну людину.
У лиху годину		а лихого стережись.
Хто в біду допоміг,		і вогонь не спалить.
Міцну дружбу		той два рази поміг.

<https://mala.storinka.org/%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B2%27%D1%8F-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%BA%D0%B8.html>

— Поясніть значення прислів'їв.

III. Заключна частина.

- 1. Виконання вправи 82.**
- 2. Самооцінювання.**
- 3. Рефлексія.**

Вправа «Попс-формула».

П — Я вважаю, що ...

О — Тому що ...

П — Я можу довести це на прикладі ...

С — З огляду на це, я роблю висновок, що ...

Урок 16. Наголос у загальноживаних словах.

Мета. Навчальна: вчити правильно визначати на слух звук та склад, який вимовляється з більшою силою голосу; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів. Розвивальна: розвивати спостережливість та мовлення учнів. Виховна: виховувати інтерес до навчання.

Засоби навчання. Ілюстрації до казки «Рукавичка», індивідуальні картки для виконання завдань.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина. Організація класу.

Вправа «Долонька».

Скажіть пошепки долоньці побажання.

Передавайте долоньку по колу.

Коли у вас буде поганий настрій або щось не виходить, подивіться на долоньку. Вона обов'язково порадує, підтримає вас своїм теплом, добротою.

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

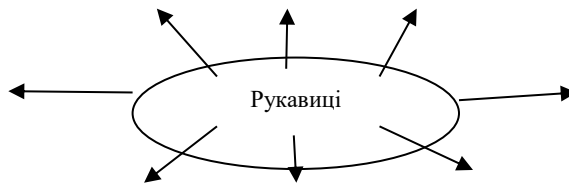
- **о Гра «Що зайве?»**

Босоніжки, панамка, спідничка, рукавички.

— Яке слово ви вибрали? Чому ви вважаєте, що слово рукавички «зайве»? (Босоніжки, панамку, шорти носять улітку, а рукавички — узимку.)

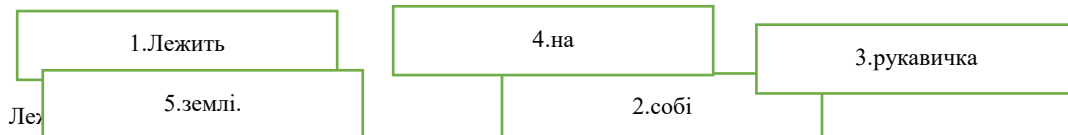
- **Вправа «Асоціативний куц».**

Учні в групах складають асоціативний куц до слова рукавичка. (Зима, мороз, сніг, сніжки, казка, звірі...)

— Сьогодні ми подорожуємо разом із рукавичкою: куди вона, туди і ми.

о Зібрати речення за числовими підказками.

— Не годиться лежати на землі рукавичці, бо холодно, морозно. Можна застудитися. Покличмо її: Ру-ка-ви-чко!

— Що ми порадимо рукавичці? (Рукавичко, не можна довго лежати на снігу, бо ти станеш мокрою.) Про що ви хотіли запитати рукавичку? (Рукавичко, хто тебе загубив?)

— Скільки складів має слово *рукавичка*? Тоді наш урок пройде цікаво, якщо ви мені допоможете.

— Скільки складів має слово *рукавичка*? Тоді наш урок пройде цікаво, якщо ви мені допоможете.

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

3. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.31-32.

- **Виконання вправи 83.**

Відгадування загадки та ребуса.

Каліграфічний запис букв, буквосполучень та слова *рукавичка*

- **Виконання вправи 84.**

Мовне дослідження.

— Пишається рукавичка, що сьогодні її будуть досліджувати. Думає вона: «Напевне визначатимуть, з якого матеріалу мене виготовлено — з вовняних ниток чи з хутра. А що ще можна досліджувати?»

☐ Ознайомлення з правилом.

— Розкажіть рукавичці, які бувають склади. Де на письмі ставлять наголос?

- **Загадка**

В лісі звірям всім на втіху
Щось згубив старенький дід.
Влізли мишка туди й жабка,
Засць, лиска, вовк, ведмідь,
Ще й кабан-іклан. Будь ласка,
Пригадайте, що за казка?
(«Рукавичка»)

Тетяна Строчак - дозвіл

<https://mala.storinka.org/%D1%82%D0%B5%D1%82%D1%8F%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D1%87-%D0%B7%D0%B0%D0%B3%D0%B4%D0%BA%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%BA%D0%B8-%D1%82%D0%B0-%D0%BC%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%84%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BC%D0%B8.html>

- **Виконання вправи 85.**

— Позначте наголос в поданих словах.

— Як ви гадаєте, чому в словах останньої групи не поставили наголос?

— Зробіть висновок і порівняйте його з правилом.

Ознайомлення з правилом.

— Який склад в українській мові може бути наголошений? Де ставлять наголос в односкладових словах?

Фізкультхвилинка.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання вправи 86.**

— Прочитайте уривок із казки.

Продовження казки. Відтворення діалогу.

— Як можна перенести виділені слова?

Слухання казки «Рукавичка» за QR-кодом, поданим у посібнику.

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах

Орієнтовні запитання

Просте З ким відбулася подія?

Уточнююче Я можу помилитися, але, здається, рукавичку загубила собачка?

Пояснююче Для кого рукавичка стала домівкою?

Творче Якби ти був зайчиком/ лисичкою, що ти розповів/ розповіла б про рукавичку?

Оцінюче Яку корисну справу зробила рукавичка?

Практичне Як треба ставитися до особистих речей?

- **Виконання вправи 66.**

Діти списують назви казкових персонажів та позначають наголос.

- **Вправа «Пантоміма».**

— Зобразіть вираз обличчя мишки, яка побачила рукавичку. Зобразіть вираз обличчя діда, який здогадався, що він загубив рукавичку. Зобразіть вираз обличчя песика, який знайшов рукавичку.

- **Розвиток мовлення. Вправа «Перебудуй казку». Складання діалогу.**

— Перебудуйте казку так, щоб звірі залишилися жити в рукавичці.

- **Гра «Спіймай оплесками мешканців рукавички».**

Мишка-шкряботушка, бджілка-трудівниця, жабка-скрекотушка, коник-стрибунець, зайчик-побігачик, лисичка-сестричка, вовчик-братик, джмелик-дивачок, кабан-іклан, ведмідь-набрідь.

- **Дискусійна сітка Елвермана або «павутинка» дискусії**

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так,	Чи може людина бути взимку без рукавичок?	Ні,

ВИСНОВОК

- **Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах**

Роль — рукавичка. Аудиторія — лісник. Формат — sms-повідомлення. Тема — прохання.

Зразок:

Добрий день, лісничі! Взимку в лісі мерзнуть звірята. Запросіть їх до теплої хатинки, щоб вони погрілися.

Ваша Рукавичка.

- **Ігри з наголосом. Робота в парах за вибором учнів.**

о Гра «Знайди слова, у яких наголошений перший / другий / третій склад».

Молоко, чайник, печиво, цукерки, шоколад, сливи, вишні, черешні, мандарини, пиріг.

- **Індивідуальні картки.**

Картка 1.

Запиши слова в три колонки з наголосом: а) на першому складі; б) на другому складі; в) на третьому складі.

Місто, осика, мухомор, крамниця, листопад, мавпа, долоня, ліс, ялинки, залізниця, близнюк, гніздо, галас, повітря, стежинка.

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

Картка 2.

Відгадай загадки Лесі Вознюк. Запиши відгадки і постав наголос.

Вдень — завзяті та проворні:

можем бігати, стрибати,

а вночі ми безпорадні,

бо лягають ноги спати.

(Черевики)

З черевиками дружу,

з босою ногою,

якщо йдуть вони кудись,

то беруть з собою.

(Шкарпетка)

Що то за сорочка —

рукави нівбочку?

І чомусь на ноги

вбрали ту сорочку.

(Штани)

Картка 3.

Розгадай ребуси. Запиши слова, постав наголос.

<u>БИ</u>	<u>ПА</u>	<u>БА</u>	<u>100</u>
ХІД	МА	Н	МИ

(Ви'нахід, пана'ма, бана'н, нами'сто)

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 88.
2. Самооцінювання.

3. Рефлексія. Вправа «Так чи ні».

- о Наголос — це виділення складу у слові посиленням голосу. (Так.)
 - о Наголос — це значок над літерою, яка позначає приголосний звук. (Ні.)
 - о Наголос — це значок над літерою, яка позначає голосний звук. (Так.)
 - о У слові один звук і склад вимовляють з більшою силою голосу. (Так.)
 - о У слові є тільки ненаголошені звуки і склади. (Ні.)
 - о У слові є наголошені та ненаголошені звуки і склади. (Так.)
-

Урок 17. Вправляння у правильному вимовлянні слів, у яких припускаються помилок

у наголосі. Вимова і правопис слова *завдання*.

Мета. Навчальна: вчити правильно вимовляти слова, у яких припускаються помилок у наголосі; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів. Розвивальна: розвивати усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати інтерес до навчання та любов до природи.

Засоби навчання. Картки для виконання завдань, орфографічний словник, цеглинки.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Очікування від уроку».

— Чого ви очікуєте від уроку?

Я хочу прочитати...

Я гадаю, що сьогодні...

Я хочу дізнатися...

А я хочу...

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Гра «Відрізняємо цеглинками».

У кожного учня на парті дві цеглинки — червона та зелена. Якщо речення правильне, то учні піднімають зелену цеглинка, а якщо неправильне — червону.

о У слові один зі складів вимовляють протяжніше, з більшою силою голосу.

о Склад, який вимовляють з більшою силою голосу, називається ненаголошеним.

о Усі склади у слові ненаголошені.

о Склад, який вимовляють з більшою силою голосу, називається наголошеним.

о Усі інші склади у слові ненаголошені.

о На письмі наголос ставлять над буквою, яка позначає голосний звук.

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Прочитайте правильно слова з дотриманням наголосу.

вірші, загадка і загадка, ім'я, лінійка, лялька, новий, олень, подруга, цукерка.

Вправа «Письмо з пам'яті»

На окремих аркушах діти записують стільки слів скільки запам'ятали, які щойно прочитали.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.33-34.

- Виконання вправи 89.

Вправа «Квест».

- Як ви гадаєте, який склад у цьому слові потрібно наголошувати?
- Перевірте правильність ваших думок за допомогою словника.

Каліграфічна хвилинка.

- Побудуйте звукову модель слова *завдання*.
- Запам'ятай його вимову та написання.
- **Виконання вправи 90.**

— Прочитайте текст для друга / подруги. Поміркуйте, до чого закликає автор?

— Чому потрібно правильно вимовляти слова?

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання вправи 91.**

— Виконайте завдання на вибір.

Самоперевірка.

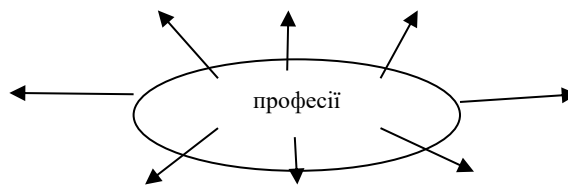
Одинáдцять, чотирnáдцять, виразно.

Самоперевірка

Кропи́ва, украї́нська, чита́ння.

Вправа «Асоціативний куц».

— Назвіть сучасні професії.

- **Виконання вправи 92.**

Вправа «Вхід у малюнок».

— Розкажіть про професії (з поданих на малюнку), які вам найбільш відомі або хтось із близьких вам людей працює у цій сфері.

— Прочитайте вірш, заповнюючи пропуски назвами професій.

— Запишіть слова – назви професій. Поставте наголос. За потреби користуйтеся словником.

— Підкресліть слово, яке відповідає звуковій моделі.

Самоперевірка.

Гонча́р, кова́ль, бандури́стка, майстри́ня, шофе́р.

□ Вправа «Біном фантазії».

— Виберіть два слова та об'єднайте їх у речення.

- **Виконати завдання на картках. Самостійна робота.**

Картка 1.

Прочитай прислів'я. Поясни, як ти їх розумієш.

1. Ласкава *дитина* — як щаслива *година*. 2. Одне *приємне слово* — наче сад. 3. Від теплого слова і лід *розмерзає*.

Випиши виділені слова: спочатку двоскладові, потім — трискладові, чотирискладові.

Вимов кожне слово вголос, познач наголос, підкресли наголошені склади.

Картка 2.

Прочитай прислів'я. Поясни, як ти їх розумієш.

1. Ввічливих і лагідних скрізь шанують. 2. Теплі слова зігрівають душу людині.

Випиши виділені слова: спочатку двоскладові, потім — трискладові, чотирискладові.

Вимов кожне слово вголос, познач наголос, підкресли наголошені склади.

Картка 3.

Постав наголос в словах, підкресли наголошений склад.

Красви́д, прі́рва, узгі́р'я, пу́стеля, рі́вчак, урви́ще, пече́ра, паго́рб, доли́на, поло́нина.

III. Заключна частина.

1. **Виконання вправи 93.**
2. **Самооцінювання.**
3. **Рефлексія.**

Вправа «Мікрофон».

- Який вид роботи вам найбільше сподобався?
 - Яке завдання було найлегшим?
 - Яке завдання було найважчим?
 - Яке завдання було найцікавішим?
 - Що корисного ви дізналися на уроці?
 - Чи справдилися ваші очікування?
-

Урок 18. Експерименти з наголосом: порівняння і пояснення значення слів, які відрізняються лише наголосом.

Мета. Навчальна: показати роль наголосу в українській мові, повторити правопис словникових слів; активізувати й поповнювати словниковий запас учнів. Розвивальна: розвивати усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати інтерес до навчання, до мови.

Засоби навчання. Картки для виконання завдань, ілюстрації до слів, цеглинки LEGO.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Урок вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Шукаю собі друга».

Учасники стають у коло. Учителю роздає картки із зображенням тварин.

—Привіт! Пострибай так, як я!

—Вітаю всіх! Покружляйте так, як я!

—Вітання дівчаткам та хлоп'ятам! Ви бачили, як я рухаю хоботом? Покажіть!

Доброго здоров'я! Покажіть, як тріпочуть мої крильця!

Гра триває, поки всі діти не знайдуть собі друга.

— Важко знайти собі друга без спілкування мовою? Чи не так? Тому нам всім потрібно досконало вивчати українську мову.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Гра «Віdpовідаємо цеглинками».

У кожного на парті три цеглинки (жовта, синя, червона). Учителю називає слова, а учні визначають, який склад наголошений. Сигналізують цеглинками: жовта — перший склад наголошений, синя — другий, червона — третій.

Слова: баб́уся, бджо́ла, гу́мка, зо́зюля, їжа́к, Ки́їв, комп'ю́тер, кукурудза, леле́ка, оліве́ць, папі́р, парасо́лька, телефо́н, Украї́на.

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Діти, що ви пам'ятаєте про наголос?

- Дискусійна сітка Елвермана або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так,	Чи потрібно дотримуватися наголосу в словах?	Ні,
ВИСНОВОК		

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.35-36.

- Виконання вправи 94.

Мовне дослідження.

Каліграфічна хвилинка.

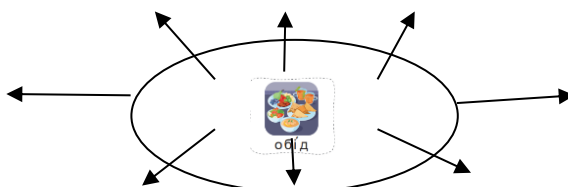
— Прочитайте слова. Що означає перше слово, коли наголошений перший склад? Що означає друге слово, коли наголошений другий склад?

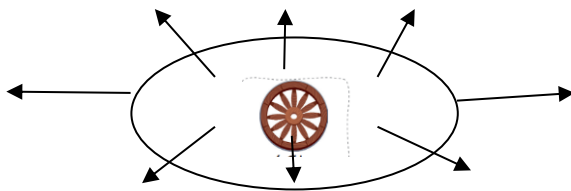
Ознайомлення з правилом.

- Виконання вправи 95.

— Розгляньте малюнки. Що в них спільного? Складіть речення за кожним малюнком.

Вправа «Асоціативний куц»

— Чому однакові за написанням слова мають різне значення? Запишіть слова парами, поставте наголос.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання вправи 96.**

— Прочитайте речення. Підкресліть слова, які складаються з однакових букв.

— Випишіть попарно слова, які складаються з однакових букв. Поставте у них наголос. Що вони означають.

Самоперевірка

Плакати – плакати. Гори – гори. Дорога – дорога.

- **Виконання вправи 97.**

— Прочитайте. Обговоріть, як ви розумієте ці слова.

Прикрийте текст аркушем і напишіть під диктовку.

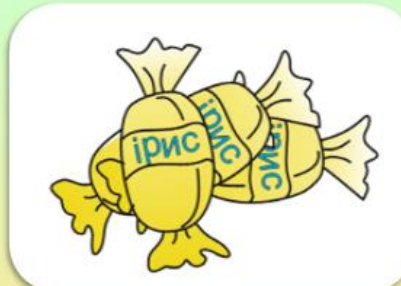
Звір написаний текст із посібником. Перевір, чи правильно ти переніс /перенесла слова.

- **Виконання вправи 98.**

—Поставте наголос у словах, які складаються з однакових букв, але, завдяки наголосу, мають різне значення.

Взаємоперевірка.

- **Вправа «Малюнки розглядаємо, речення складаємо»**

	
дорóга	дорога́
	
ірі́с	і́рис

- *Самостійна робота. Виконання завдань на картках.*

Картка 1.

Прочитай та спиши речення.

Годі плакати, усміхніться! На стіні висять яскраві плакати.

Випиши слова, які відрізняються тільки наголосом. Познач у них наголос.

Картка 2.

Прочитай та спиши речення.

Дорога до річки була короткою. Усім дітям дорога їхня матуся.

Випиши слова, які відрізняються тільки наголосом. Познач у них наголос.

III. Заключна частина.

1. **Виконання вправи 99.**
2. **Самооцінювання.**
3. **Вправа «Займи позицію».**

о Можна розмовляти, не задумуючись над правильною вимовою слів. (Ні.)

о Дуже важливо дотримуватися правильного наголосу у словах. (Так.)

о Однакові за написанням слова мають різне значення, якщо наголос падає на різні склади.

(Так.)

4. **Рефлексія.**

Діти об'єднуються в групи з відповідними назвами. Кожна група продовжує речення зі своєю назвою.

Знаю (про те, що в українській мові слова мають наголос; наголос може змінити слово).

Умію (правильно визначати наголос у словах, говорити українською мовою).

Ціную (думку товаришів, свою мову, знання про роль наголосу в слові).

Урок 19. Розвиток мовлення «Чорнобривці». Опис квітки.

Мета. Навчальна: вчити описувати квітку за планом та малюнком. Розвивальна: розвивати усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: закріпити уявлення учнів про красу квітів, їх значення для людей.

Засоби навчання. Ілюстрації осінніх квітів, букет із чорнобривців, картки для індивідуальних завдань.

Освітні галузі. Мовно-літературна, природнича.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Природа і я».

Запропонуйте дітям закінчити речення.

- Коли я чую, як цвірінькає горобчик, то мені здається ...
- Сьогодні сонце нагадує мені ...
- Легенький вітерець розмовляє з деревами, ніби ...
- Струмочок милується ...
- Могутній дуб мріє про ...
- Коли я торкаюся до чистої, прозорої води, я відчуваю ...
- Ялиночка посміхається всім порам року і промовляє ...
- Хмарки сьогодні такі ніжні, неначе ...
- Жоржина та чорнобривці такі запашні, що ...

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Загадки

У матінки-квіточки
лиш блакитні діточки.
З жита виглядають,
літечко вітають. (Волошки)

Леся Вознюк

Фіолетові фіранки
у світлиці та на ганку.
Фіолетові малята
весну люблять зустрічати. (Фіалки)

Леся Вознюк

Із перлин разочок,
зелений листочок.
Аромат духмяний
тішить ліс весняний. (Конвалія)

Леся Вознюк

Квітень жовту фарбу взяв,
моріжок розмалював,
і з-під пензлика розквітлі,
наче сонце, диво-квіти. (Кульбаба)

Леся Вознюк

http://abetka.ukrlife.org/zagadky_vozn6.htm

Гра «Букви переставляємо, слова складаємо»

2. Мотивація навчальної діяльності.

Вправа «Мікрофон»

- Які квіти можна побачити весною?
- Які влітку?
- Які квітнуть восени?
- До яких квітів потрібно нахилитися, щоб понюхати?
- Які квіти бувають у зріст дитини?
- Де ростуть дикорослі рослини?
- Де ростуть культурні рослини?
- Яку частину рослини збирають, щоб посадити наступного року?

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с. 37.

- Виконання вправи 100..

Відгадування загадки про чорнобривці.

Каліграфічна хвилинка: *Чо чо об вц чорнобривці.*

Вправа «Фонетичний двобій»

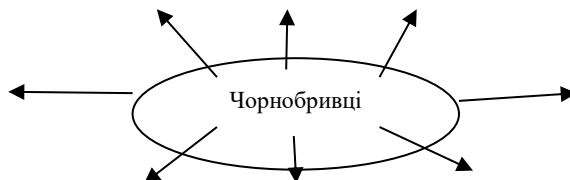
- Скільки букв у слові *чорнобривці*?
- Скільки звуків?
- Скільки голосних звуків?
- Скільки приголосних звуків?
- Скільки складів?
- Який склад наголошений?
- Як можна перенести слово з рядка в рядок?
- Складіть речення про *чорнобривці*?

Перегляд відео за покликанням.

- Послухайте розповідь Ніни Колодяжної про чорнобривці. Що було для вас новим?

Вправа «Асоціативний кущ».

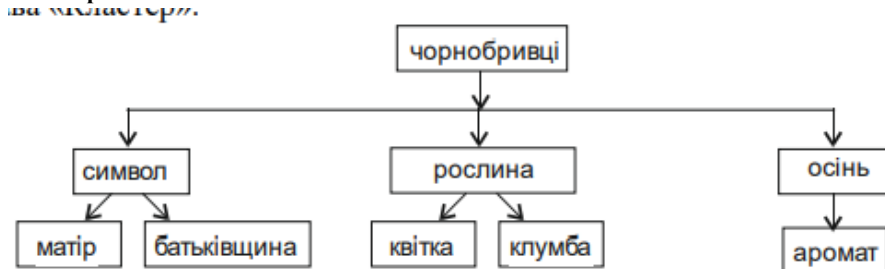
Учні добирають слова квіти, клумба, букет, краса, аромат...

Вправа «Сенкан».

- Іменник. Чорнобривці.
- Прикметники. Красиві, пахучі.
- Дієслова. Ростуть, квітнуть, красуються.
- Речення. Чорнобривці — квіти-символи України.
- Висновок. Квіти.

Вправа «Кластер».

-
- ☐ Виконання вправи 101.

Діти проводять дослідження.

- **Виконання вправа 102.**

Опис чорнобривців за планом.

5. Закріплення вивченого матеріалу.

Використання технології «Сторітелінг».

— Уявіть, що ви відома людина (актор, співак, хокеїст, художник...) і вас «журналіст» запитує:

«А на яку квітку хотіли б бути схожими ви?». Обміркуйте свою відповідь.

III. Заключна частина.

1. Виконання завдання 103.

2. Рефлексія.

3. Використання стратегії «Ромашка Блума».

Орієнтовні запитання.

Просте. Що цікавого було сьогодні на уроці?

Уточнююче. Я правильно зрозуміла, що діти сьогодні старанно працювали?

Пояснююче. Чому нам потрібно знати про квіти?

Творче. Що було б, якби на землі не було рослин?

Оцінюче. Як ви оціните свою роботу на уроці?

Практичне. Де ми використаємо отримані знання?

Вправа «Квест-дослід».

— Чорнобривці — дуже красиві осінні квіти. Де вони ростуть? (Люди дуже люблять висівати їх біля будинків, у парках, уздовж алей...)

— Доторкніться до них легенько. Які вони на дотик? (М'якенькі, гладенькі, ніжні...) На що схожа клумба з чорнобривцями? (На вогонь, на яскравий килимок, на подушечку...) Якого кольору чорнобривці? (Жовтого, червоного, жовтогарячого...)

Зверніть увагу на листочки. Що вони нагадують?

Ніби витинанку вирізала природа, щоб прикрасити квіти. А який чудовий аромат лине над клумбою.

Вдихніть пахощі чорнобривців. Чи знаєте ви, що чорнобривці мають лікувальні властивості? У давні часи настоянкою із чорнобривців полоскали хворе горло. А дівчата для краси вплітали квіти у вінок.

Урок 21. Аналіз діагностувальної роботи. Правильна вимова звуків [г], [ґ], позначення їх буквами «ге», «ґе».

Мета. Навчальна: закріпити знання учнів про приголосні звуки [г], [ґ]; розвивати вміння розрізняти на слух звуки [г], [ґ]; вчити правильно артикулювати слова зі звуком [г] і [ґ], вправляти у правильній вимові і правильному написанні слів із цими звуками; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів. Розвивальна: розвивати усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати інтерес до навчання, бажання бути дружелюбним.

Засоби навчання. Стікери зеленого та червоного кольорів.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

— Діти, озирніться навколо! Ви в чудовому класі. Поряд з вами друзі-однокласники. Усміхніться до них. Побажайте собі та всім добра та світла. Нехай новий день принесе гарні думки, які перенесуться у гарні справи.

Гарного настрою!

Цікавих завдань!

Дружньої співпраці!

Взаєморозуміння!

Із таким гарним настроєм розпочнемо урок.

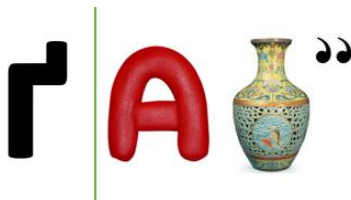
II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

1) Аналіз діагностувальної роботи.

2) Ребус

Гава

Гусак

Круги Ейлера – Вена

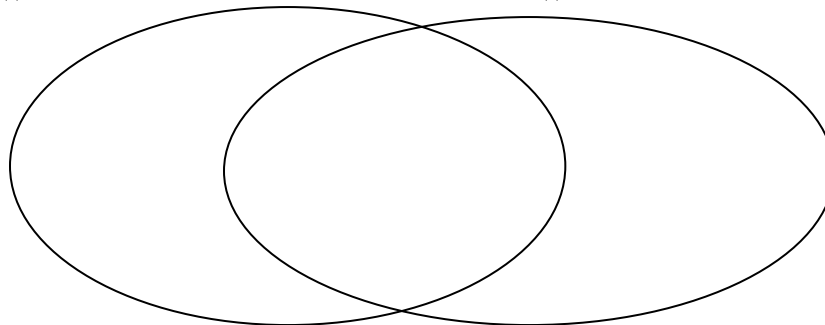
Гава

Відмінне

Схоже

гусак

Відмінне

Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах.

Учні складають невеличкі висловлювання від імені синоптика.

Зразок.

Роль — гава. Аудиторія — гусак. Формат — sms-повідомлення. Тема — погода.

Гусаче! Сьогодні передбачається дощ. Після дощу буде велика калюжа. Запрошуй своїх друзів.

Твоя гава

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Який перший звук у слові *гава*? ([г]) Доведіть, що цей звук приголосний. Простежте, якими органами мовлення створюється перешкода на шляху струменя повітря.

— Який перший звук у слові *гуска*? ([г]) Доведіть, що цей звук приголосний

А який звук схожий на нього?

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.38-39.

- **Виконання вправи 104.**

— Назви зображені предмети. Які букви пропущені в словах? Упишіть.

— Назвіть слово, у якому пропущена не та буква, що в інших.

Каліграфічна хвилинка

- **Виконання вправи 105.**

— Прочитай вірш Григорія Фальковича. Знайдіть і підкресліть слова, які складаються з однакових букв. Поставте наголос. Самоперевірка.

Голуб голубці зробив голубці

І кашку зварив їй на молоці.

Голубка зраділа,

Гарненько поїла

І в гості до подруги з ним полетіла.

— Випишіть всі слова з четвертою буквою в алфавіті. Яка це буква? («ге»)

Взаємоперевірка

Голуб, голубці, голубці, голубка, гарненько, гості, подруги.

Вправа «Сенкан»

1. *Іменник.* Подруга.
2. *Прикметники.* Вірна, добра.
3. *Дієслова.* Допомагає, грає, виручає.
4. *Враження від предмета.* Подруги завжди поруч у радості.
5. *Висновок.* Приятелька.

Фізкультхвилинка

- **Виконання вправи 106.**

— Розгляньте малюнки. З'єднайте слова з їх зображеннями. Назвіть їх, правильно вимовляючи звук [г].

— Запишіть слова. Підкресліть слово, яке відповідає на питання *хто?*. Склади з ним речення.

Самоперевірка.

• Виконання вправи 107. Мовне дослідження.

— Дослідіть, як змінилося значення слова від зміни букв «ге» - «ге».

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання вправи 108. Робота в парах.**

— Прочитайте вірш Валентини Романової. Що святкував гедзик? Як ви гадаєте, чому в гедзика багато друзів.

Виконання завдань на вибір.

Самоперевірка.

Робота в групах.

І група - Дискусійна сітка Елвермана або «павутинка» дискусії

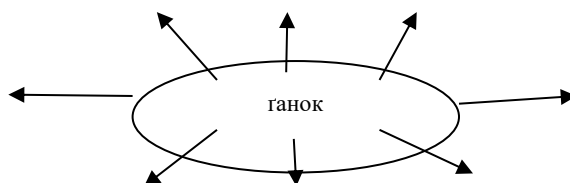
ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так,	Чи потрібно мати багато друзів?	Ні,
ВИСНОВОК		

о II група — вправа «Сенкан».

1. Іменник. Гудзик.

2. Прикметники. Блискучий, синій.
3. Дієслова. Пришити, купити, знайти.
4. Враження від предмета. Блискучий гудзик пришили до блузки.
5. Висновок. Прикраса.

III група - Вправа «Асоціативний куш».

Проведення вправи «Крісло автора» для обговорення змісту прочитаного.

Одна дитина (за бажанням) сідає в «крісло автора» і виступає в ролі автора твору (бажано залучити якомога більше дітей). Інші діти формують запитання за змістом почутого твору, а «автор» повинен відповісти словами, максимально наближеними до тексту.

- **Робота з картками. Робота в парах.**

Учні складають та записують скоромовку або народне порівняння (за числовими підказками).

1. Гава 3. ганку 5. запіканку. 4. пекла 2. на
2. так, 1. Говорить 3. немов 5. книги 4. з 6. бере.

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 109.

2. Самооцінювання.

3. Рефлексія. Вправа «Дерево».

У кожної дитини два стікери (зеленого та червоного кольорів).

Діти підходять до зображення дерева. Спочатку згадують завдання, яке їм сподобалося, і прикріплюють зелений стікер на крону дерева. Потім називають завдання, яке їм не сподобалося чи було важко виконати, і прикріплюють червоний стікер на стовбур дерева.

Урок 22. Правильна вимова звука [ф], позначення його буквою «еф».

Мета. Навчальна: вчити правильно артикулювати слова зі звуком [ф], вправляти у правильній вимові й правильному написанні слів із цим звуком; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів. Розвивальна: розвивати усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати інтерес до навчання.

Засоби навчання. Зображення фламінго, фіалка, фломастери.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Наші маленькі долоньки»

Учні та учениці складають долоні «човником», уявляють, що в них побажання гарного дня, доброго здоров'я, веселощів, радості. Починаючи з педагога, по колу передають одні одним такий настрій. Після цього учитель/учителька запитує: «З ким ви ще хотіли привітатися?»

- Доброго ранку, місто _____ / село _____.
- Доброго ранку, Україно!
- Доброго ранку, птахи.
- Доброго ранку, квіти.
- Доброго ранку, сонечко!

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Вправа «Упіймай звук [ф]»

Фаєтон **ф**азан купив —

В **ф**ілармонію спішив:

— В задоволення мені

Звуки **ф**лейти чарівні,

І **ф**агота, й саксо**ф**она,

Скрипки, ар**ф**и, ксило**ф**она.

Леся Вознюк

http://abetka.ukrlife.org/abetka_voznyuk.htm

— Який звук ви чули найчастіше? Правильно вимовляйте звук [ф]. Доведіть, що цей звук приголосний. Простежте, якими органами мовлення створюється перешкода на шляху струменя повітря.

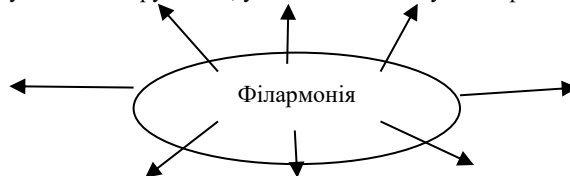
Робота зі слова.

Філармонія — це установа або товариство, що займається організацією концертів.

2. Мотивація навчальної діяльності.

Вправа «Асоціативний кущ»

— Пригадай назви музичних інструментів, у яких пишеться буква «еф».

(Флейта, фортепіано, фолк-гітара, формінга, саксафон,)

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.40-41

- **Виконання вправи 110.**

— Назвіть зображені предмети.

— Яким звуком починаються назви цих предметів?

— Яка за порядком буква «еф» в алфавіті?

Ознайомлення з правилом.

Каліграфічна хвилинка.

— Назвіть найдовше слово та промовте ланцюжок звуків у ньому.

- **Виконання вправи 111.**

—Зафарбуйте відповідну комірку. Поясніть свій вибір.

- Дискусійна сітка Елвермана або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так,	Чи подобається тобі малювати фломастерами?	Ні,
ВИСНОВОК		

—Прочитайте текст. Після кожного речення став позначку.

- Умовні позначки:
 - ✓ “V” — я це знав / знала;
 - ✓ “_” — це суперечить тому, що я знаю;
 - ✓ “+” — я цього не знав / не знала;
 - ✓ “?” — я хочу про це запитати.

—Що нового ви дізналися з тексту?

—Які слова вам потрапили вперше?

—Обведіть слова з буквою «еф».

—Спишіть виділені речення.

- Виконання вправи 112.

—Розкажіть одні одним, що ви хочете дізнатися про фломастери.

—Перегляньте відеоролик.

—На які питання ви отримала відповідь?

Фізкультхвилинка

У нас птахів повен клас — раз.	Буде радісно усім.
Відбуваються дива — два.	Всі за руки ми взялися.
Ти фламінго уяви — три.	Буде вісім — подивися.
Подивися навкруги — чотири.	Ідем по колу залюбки.
Будем разом танцювать — п'ять.	Пам'ятайте! Птахи ми.
Руки в боки й присідать — шість.	Дев'ять, десять — зупиніться.
Плескаєм в долоні — сім.	Всі «пташата», посміхніться.

Надія Кравцова

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- Виконання вправи 113.

—В орфографічному словнику знайдіть стільки слів на букву «еф», скільки поміститься в рядку. Запишіть.

- Виконання вправи 114.

—Назвіть зображені предмети, правильно вимовляючи звук

—Спочатку запишіть назви тварин, а потім – назви рослин.

Самоперевірка.

Тварини: дельфін, фламінго, жираф.

Рослини: фіалка, дельфініум, флокси.

- Робота з картками. Робота в парах.

Картка 1. Склади і запиши речення зі словосполученням *футбольний м'яч*.

Картка 2. Склади і запиши речення зі словосполученням *фіолетова фіалка*.

Картка 3. Добери і запиши слова з буквосполученнями *фу, фа*.

- Гра «Ланцюжок».

Діти стають у коло і передають фіолетову фіалку по колу, називаючи слово, яке містить звук [ф] або закінчується на -фон. (Телефон, магнітофон, мегафон...)

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 115.

2. Самооцінювання.

3. Рефлексія. Вправа «Мікрофон».

— Розкажіть про свої враження від уроку. Висловіть побажання однокласникам /однокласницям. Коли ви були активні на уроці? А коли сумували? Чому? _____

Урок 23. Буква «ща». Позначення нею звукосполучення [шч]. Вимова і правопис слова

Батьківщина.

Мета. Навчальна: уточнити й закріпити знання учнів про звукосполучення [шч], яке позначається буквою щ; вчити правильно артикулювати слова зі звукосполученням [шч], вправляти у правильній вимові і правильному написанні слів з буквою «ща»; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів. Розвивальна: розвивати усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати інтерес до навчання, любов до Батьківщини.

Засоби навчання. Карта України, сонце з промінцями, орфографічні словники, м'яч.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна, громадянська.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Виконання вправи 116. Вправа «Сонечко».

Діти стають у коло, в центрі якого вчитель розміщує сонце з промінцями. Промінців стільки, скільки учнів у класі.

— Діти, уявіть, що кожен із вас — промінець сонечка. Що ви побачили б на Землі?

Діти стають на стрічку-проміник і називають побачене (степи, поля, ліси, озера, річки, моря, гори, звірі, птахи, дерева, квіти, будинки, школа, дороги, автобуси, потяги, люди ...)

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Гра «Дешифрувальник»

	а	б
1	а	Б
2	т	ь
3	і	к
4	в	щ
5	н	и

Код. 1б, 1а, 2а, 2б, 3б, 3а, 4а, 4б, 5б, 5а, 1а.

Відповідь. Батьківщина

Робота з тлумачним словником.

Батьківщина — рідна країна людей, які народилися в ній і є її громадянами; місце зародження, походження або виникнення чогось.

Вправа «Мікрофон».

— Де ви народилися?

— Де вирости і почали ходити до школи?

— Як називається ваше місто/ село / селище?

— Адже це і є ваша маленька батьківщина. А якщо зібрати маленькі батьківщини всіх дітей нашої країни — вийде одна велика Батьківщина.

— Як називається наша Батьківщина?

— Яке місто є її столицею?

2. Мотивація навчальної діяльності.

Вправа «Асоціативний кущ»

— Яка буква позначає два звука у слові *Батьківщина*? («ща»)

— Правильно вимовляйте звуки [шч]. Доведіть, що вони приголосні.

— Простежте, якими органами мовлення створюється перешкода на шляху струменя повітря.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.42-43.

- **Виконання вправи 117.**

— Перестрибуючи через букву, прочитайте слово.

— Які ще слова «заховалися»? Складіть речення з усіх слів.

- **Виконання вправи 118.**

Каліграфічна хвилинка.

—Побудуйте звукову модель слова *Батьківщина*.

—Запам'ятайте його вимову та написання.

- **Виконання вправи 119.**

Мовне дослідження.

Ознайомлення з правилом на с.42.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання вправи 120.**

—Перегляньте відеоролик.

—Продовжіть речення.

Батьківщина — це ... (Україна, держава, країна, батьківська земля).

Моя Батьківщина (яка?) ... (найдорожча, наймиліша, найчарівніша, найсвітліша, найрідніша).

В Україні дорогі для мене (хто? або що?) ...

- **Виконання вправи 121.**

—Прочитайте текст. Які три слова дорогі для кожного / кожної з нас?

—Чому слово *Батьківщина* пишуть з великої букви?

—Спишіть речення, у якому йдеться про Батьківщину?

- **Виконання вправи 121.**

—Прочитайте заличку. За малюнками вивчити заличку напам'ять.

—Виконайте завдання за вибором:

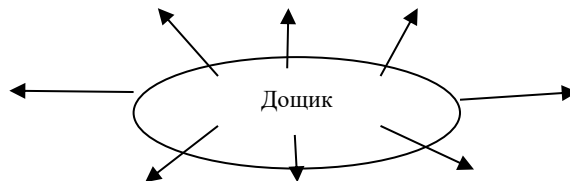
- ✓ Спиши заличку.
- ✓ Прикрій аркуш текст залички. Напиши її з пам'яті.

—Промовте ланцюжок звуків у слові *дощик*.

—Промовте ланцюжок звуків у слові *борщик*.

- **Вправа «Асоціативний куш».**

(Крапельки, калюжі, грім, блискавка, злива, земля, дерева, квіти, куш ...)

- **Робота з картками. Робота в парах.**

Картка 1.

До слів першого рядка дібрати слова з другого рядка. Записати утворені словосполучення.

Зелена, маленьке, хижа.

Щенятко, щука, ліщина.

Побудувати звукову модель слова *ліщина*.

Картка 2.

До слів першого рядка дібрати слова з другого рядка. Записати утворені словосполучення. Скласти речення з одним словосполученням (на вибір).

Прудка, смачний, нові.

Щітки, ящірка, борщ.

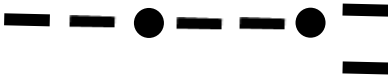
Побудувати звукову модель слова *борщ*.

Картка 3.

Знайти в орфографічному словнику та записати чотири слова, які пишуться з буквою «ща».

Побудувати звукову модель слова *щиглик*.

- Гра «Так — ні».

Так	Завдання	Ні
	У слові <i>щасливий</i> три склади.	
	У слові <i>щирий</i> 5 звуків.	
	Слово <i>щедрий</i> має звукову будову: 	
	У слові <i>плац</i> чотири букви.	
	У слові <i>циглик</i> звуків менше, ніж букв.	
	У слові <i>щука</i> змінити букву <i>у</i> на букву <i>о</i> , то вийде слово <i>щока</i> .	

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 123.

2. Самооцінювання.

3. Рефлексія.

Метод «Капелюшки де Боно».

Білий (колір чистоти). Що мені відомо про літеру «ща»?

Червоний (колір життя, відчуттів). Для чого потрібно знати, у яких словах пишеться літера «ща»?

Чорний (колір землі, здорового глузду). Назвіть слова, в яких пишеться літера «ща».

Зелений (колір досліджень). Скільки звуків позначає буква «ща»?

Синій (колір знань). Для чого мені потрібні знання, одержані сьогодні на уроці?

Урок 24. Звуки [дж], [дз], [дз'], позначення їх буквосполученнями дж, дз. Дослідження мовних явищ.

Мета. Навчальна: вчити правильно артикулювати слова зі звуками [дж], [дз], [дз']; вправляти у правильній вимові і правильному написанні слів із цими звуками; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів. Розвивальна: розвивати усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати інтерес до навчання.

Засоби навчання. Зображення комах (метелика, бджоли, оси), орфографічний словник.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Вітання від комах».

— Передаймо вітання одне одному від тварин, які нам найбільше подобаються.

Діти імітують рухи тварин:

- Привіт! Я – мурашка. Покажіть, як я поспішаю до мурашника.
- Доброго здоров'я! Я – бабка. Покажіть, як тріпочуть мої крильця!
- Вітаю всіх! Я – бджілка. Політайте зі мною з квітки на квітку!
- Вітання дівчаткам та хлоп'ятам! Я – джмелик. Обтрисіть так, як я лапки від пилку!

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Загадка

Дивну силу воно має –

З-під землі свій шлях долає.

Непримітне й невеличке,

поїть ріки і кринички. (Джерельце)

Марія Пономаренко

Джерело: Тисяча п'ятсот загадок/ Уклад.: Л.Вознюк – Тернопіль: Підручники і посібники, 2021. – 208 с. (загадка на с. 46)

— Побудуйте звукову модель до слова-відгадки.

— Скільки у цьому слові букв?

— Скільки звуків?

— Чому в цих словах різна кількість букв і звуків?

Перші в лузі будем день:

— Дзелень-дзелень!

Дзень-дзелень!

Літо з нас плете віночки.

Хто ми? Знаєте? ... (Дзвіночки)

Марія Пономаренко

Пономаренко М. Загадки і нісенітниці від бабусі Марії. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. – 48 с.

— Побудуйте звукову модель до слова-відгадки.

— Скільки у цьому слові букв?

— Скільки звуків?

— Чому в цих словах різна кількість букв і звуків?

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Який перший звук у слові *джерело*? ([дж])

— Який перший звук у слові *дзвіночки*? ([дз])

— Доведіть, що цей звук приголосний. Простежте, якими органами мовлення створюється перешкода на шляху струменя повітря. А який ще звук ми позначаємо двома буквами?

4. Повідомлення теми та завдань уроку.

5. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.44-45.

- **Виконання вправи 124.**

Діти обводять комаху, яка збирає нектар із квітів і переробляє його на мед.

Каліграфічна хвилинка.

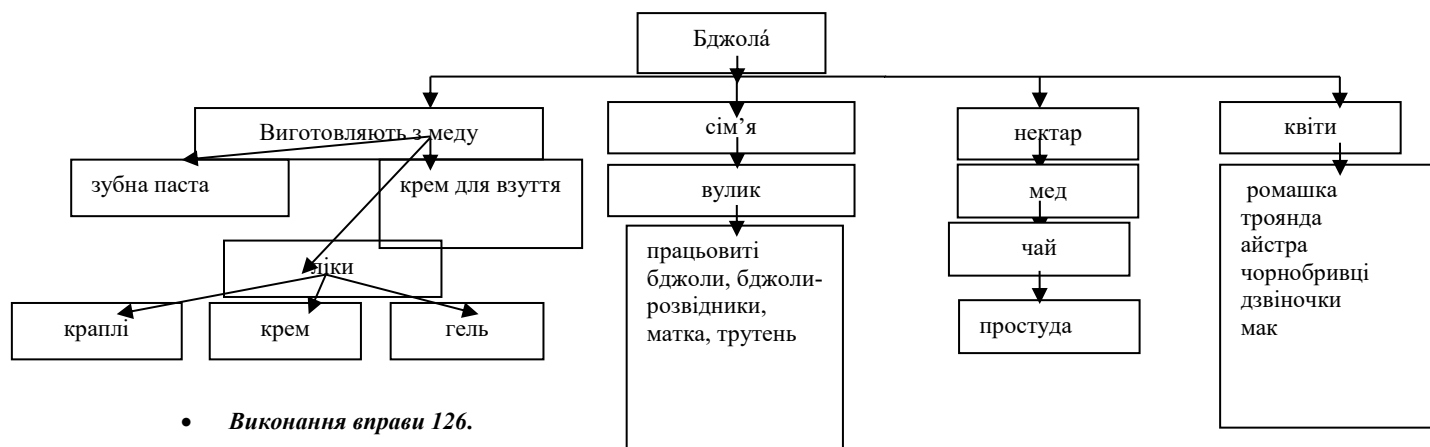
- **Виконання вправи 125.**

Мовне дослідження.

Порівняйте свої висновки з правилом.

— То який продукт виробляє бджола? (Мед.) А чим корисний мед? (Смачний, солодкий, лікує простуду.) Коли ви частіше вживаєте мед? (Коли хворіємо.)

Вправа «Кластер»

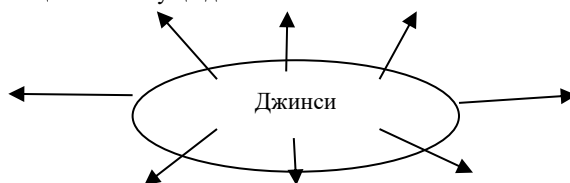
• Виконання вправи 126.

—Прочитайте слова. Правильно вимовляйте звуки [дж], [дз], [дз'].

—Випишіть з орфографічного словника стільки букв з буквосполученням дз або дж, щоб помістилися в рядку.

Виконання завдань в групах.

I група — вправа «Асоціативний куш» до слова *джинси*.

II група — вправа «Сенкан».

1. Іменник. Гедзь .
2. Прикметники. Великий, сірий.
3. Дієслова. Кусається, дзижчить, летить.
4. Враження від предмета. Гедзь літає на лузі.
5. Висновок. Комаха.

III група — вправа «Кластер» зі словом *джем*.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

• Виконання вправи 127.

—Прочитайте текст. Виберіть потрібні буквосполучення. Спишіть.

—Перевірте правильність написання слів із буквосполученнями *дз*, *дж* у словнику.

• Виконання вправи 128.

—Упишіть відповідні буквосполучення.

—Як ти гадаєш, чому джміль і гедзь попадали в склянку?

• Робота з картками. Робота в парах.

Картка 1.

Зі слів кожного рядка скласти речення.

Дзвінок, дзвенить, весело, шкільний.

Дзвіночки, синіють, на галявині, лісові.

Картка 2.

Уставити пропущені слова.

Весело на галявині. Працелюбні ... збирають мед. Біля берізки пишаться сині ... А над ними гудуть великі ...

Слова для довідки: джмелі, бджоли, дзвоники.

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 129.

2. Самооцінювання.

3. Рефлексія. Вправа «Рюкзачок – м'ясорубка - кошик»

Рюкзачок – це потрібні для мене знання.

М'ясорубка – мені потрібно подумати над отриманою інформацією.

Кошик – ці знання мені не потрібні.

Урок 25. Перенос слів із буквосполученнями дз, дж. Дослідження мовних явищ.

Мета. Навчальна: вчити правильно переносити з рядка в рядок слова зі звуками [дж], [дз], [дз']; вправляти у правильній вимові і правильному написанні слів із цими звуками; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів. Розвивальна: розвивати усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати інтерес до навчання та до природи.

Засоби навчання. Зображення кукурудзи, ребуси.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

□ Вправа «Вітання».

Діти стають у коло.

- о Вітаю поля, що під листям дрімають. (Присідають.)
- о Вітаю ліси, які без листя спочивають. (Руки вгору та імітують похитування.)
- о Привіт, для тих звірят, хто не спить. (Махають руками.)
- о Привіт тим птахам, які не відлетіли в теплі краї. (Махають руками.)
- о І кожного в класі я радо вітаю. (Тиснуть одне одному руки, обіймаються.)

□ Вправа «Мій настрій».

— З яким настроєм ви прийшли сьогодні до школи? Чому?

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Гра «Що зайве?»

Синичка, дятел, джміль, сорока, горобчик.

Чобітки, джерпер, босоніжки, черевички.

Дзвіночки, калина, шипшина, ліщина.

Кетчуп, соус, майонез, джер, гірчиця.

— Поясніть, чому саме ці слова зайві у рядку.

Вправа «Установіть відповідність»

САДЖАНЦІ		
-0-0-=0	-0-0=-0	-0-0- -0

Доведіть свої міркування

ДЖАЗ		
-0-	-0=	- -0-

Доведіть свої міркування

ДЗЬОБ		
=0-	=0-	-0-0-

Доведіть свої міркування

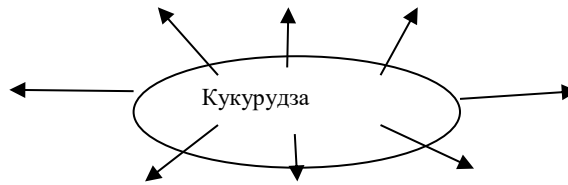
ДЗЯВКОТІТИ		
=0- - 0 = 0 - 0	- =0- - 0 = 0 - 0	=0- - 0 - 0 - 0

• Загадка

На городі молодиця
розплила свої косиці
та й колише в повиточках
золотих зернят рядочки. (Кукурудза)
Леся Вознюк

Джерело: Тисяча п'ятсот загадок/ Уклад.: Л.Вознюк – Тернопіль : Підручники і посібники, 2021. – 208 с. (загадка на с. 92)

- **Вправа «Асоціативний куц».**

2. Мотивація навчальної діяльності.

- **Робота над реченнями (на картках).**

Картка 1.

Побудувати звукову модель виділеного слова.

Посієш кукурудзу впору — матимеш зерна гору.

Картка 2.

Виписати слова, в яких букв менше, ніж звуків; букв більше, ніж звуків.

Щоб кукурудзи було доволі, зустрічай сонце в полі.

Джерело: <https://web.archive.org/web/20200116090017/http://teka.ks.ua/post/narodni/prysliv-ia-ta-prykazky-pro-zernovi-kultury/>

Проблемне питання: Як правильно поділити слово кукурудза для переносу з рядка в рядок?

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.46-47.

- **Виконання вправи 130.**

— Чи знаєш ти, що таке баханці чи баранці?

— З чого їх готують?

— Обведи цей плід.

Каліграфічна хвилинка.

— Побудуйте звукову модель слова *кукурудза*.

Запам'ятайте його вимову та написання.

- **Виконання вправи 131.**

Мовне дослідження.

Ознайомлення з правилом.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання вправи 132.**

— Прочитайте слова.

— Які слова правильно поділені для переносу?

— Обведіть їх простим олівчиком.

— Запишіть п'ять слів, які правильно поділені для переносу.

- **Виконання вправи 133.**

— Прочитайте текст, розкриваючи дужки.

— Спишіть два речення, розкриваючи дужки та вставляючи пропущені букви.

Самоперевірка

— Поділіть слова на склади для переносу всіма способами, які мають буквосполучення *дз, дж*.

- **Робота з картками. Робота в парах.**

Картка 1.

Прочитайте речення. Уставте пропущені слова. Слова з буквосполученнями *дз, дж* поділіть на склади для переносу.

Я можу сам пришити На стіні у вітальні висить Над квіткою літає

Слова для довідки: гудзик, дзеркало, бджола.

Картка 2.

Прочитайте і відгадайте загадку.

У кімнаті дивне скельце
з усіма вітається.
Як до нього усміхнешся,
воно теж всміхається.(Дзеркало)
Леся Вознюк

*Джерело: Тисяча п'ятсот загадок/ Уклад.: Л.Вознюк – Тернопіль : Підручники і посібники, 2021. – 208 с.
(загадка на с. 47)*

Слово-відгадку поділіть для переносу. Складіть та запишіть речення з ним.

- **Гра «Утвори пари».**

дзвінкий • • цокання

дзвінка • • голоси

дзвінке • • ручай

дзвінкі • • пісня

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 134.

2. Самооцінювання.

3. Рефлексія.

— Послухайте речення. Поміркуйте, як їх закінчити.

- ☐ Слова з попереднього рядка в наступний переносять ... (складами).
 - ☐ Одну букву в рядку ... (не залишають і не переносять).
 - ☐ Односкладові слова ... (не переносять).
 - ☐ При переносі не можна розривати буквосполучення дз, дж, бо вони позначають ... (один злитий звук).
-

Урок 26. Розвиток мовлення «Розумна тварина». Розповідь про дельфінів за малюнком та планом.

Мета. Навчальна: вчити писати переказ за планом; розширити знання про дельфінів. Розвивальна: розвивати зв'язне мовлення, критичне мислення. Виховна: виховувати бережне ставлення до тварин.

Засоби навчання. Картки з текстами.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Відгадування загадок Лесі Вознюк

«Ква-ква-ква» — вона виводить,
позира? булькатим очком.
Як журавлика угледить —
прикидається листочком. (Жабка)

Леся Вознюк

Стась закинув вудку в річку,
піймав рибку невеличку.

Та пустив її з руки, -
бо кусались плавники. (Йорж)

Леся Вознюк

Він не ходить, а задкує,
рибка з нього все кепкує.

Має клешні той дивак,
здогадалися? Це - ... (рак).

Леся Вознюк

Не дрімають карасі,
знають добре геть усі:
стерегтись потрібно злюки,
хижої, страшної ... (щуки).

Леся Вознюк

Джерело: Тисяча п'ятсот загадок/ Уклад.: Л.Вознюк – Тернопіль : Підручники і посібники, 2021. – 208 с. (загадка на с. 46)

— Яких жителів водойм ви ще знаєте?

Вправа «Хто де живе?»

— Визначте мешканців моря чи річки?

Діти відповідають цеглинками

Назва жителів водойм	Море	Річка
карась		
акула		
окунь		
щука		
скат		
жаба		
медуза		
креветка		
дельфін		

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Хто із жителів водойм належить до ссавців?

rebus1.com/ua

(дельфін)

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником

• **Виконання вправи 135.**

Учні відгадують загадку про дельфіна. Розглядають зображення тварини.

Каліграфічна хвилинка.

Написання букв, буквосполучень, слова ль фі дельфін.

— Чого більше, букв чи звуків, у слові дельфін?

—Що ви знаєте про дельфінів?

—Перегляньте відеоролик.

—Що було для тебе новим?

—Що ти хочеш дізнатися про дельфінів?

• **Вправа «Два – чотири – всі разом».**

Пари дітей отримують завдання: позначити правдиві речення про дельфінів.

Пари об'єднуються в четвірки і отримують завдання: порівняти результат попередньої роботи, дійти згоди.

Кожна четвірка зачитує речення.

І пара.

- ☐ Дельфіни живуть у річці.
- ☐ Дельфін народжує дитинчат і годує їх молоком, а не відкладає ікру.
- ☐ У нього немає луски.

2 пара.

- ☐ Дельфіни спілкуються з допомогою звуків, які нагадують нам свист або клацання.
- ☐ Дельфін – це риба.
- ☐ Дельфінів також можна побачити у дельфінарії.

3 пара.

- ☐ Дельфіни живуть зграями.
- ☐ Дельфіни люблять гратися і «спілкуватися» з людьми, особливо з дітьми.
- ☐ Дельфіни ніколи не видавали звуки.

4 пара.

- ☐ Дельфіни виявляють доброзичливість не тільки до людини, але і до деяких інших тварин.
- ☐ Тіло дельфіна вкрите шкірою.
- ☐ Дельфіни відкладають ікру.
- **Виконання вправи 136.**

Читання з позначками (система «Поміч»).

— Читаючи текст, ви повинні з'ясувати, що вам вже відомо, яку інформацію прочитали вперше, про що ви хотіли б дізнатися більше. Для цього ви ставитимете відповідні умовні позначки:

V — я це знав / знала;

+ — я цього не знав / не знала;

— - це суперечить тому, що я знаю.

? — я хочу про це запитати.

— Що нового ви дізналися з тексту?

— Які слова вам трапилися вперше?

— Прочитайте запитання у завданні 2 до вправи 136.

— Чи можуть ці запитання бути планом переказу?

— Запишіть відповіді на запитання.

— Перевірте записаний текст. Зверніть увагу, чи немає повторів.

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 137.

2. Самооцінювання.

3. Рефлексія. Вправа «Рюкзачок — м'ясорубка — кошик».

— Які знання ви покладете в рюкзачок?

— Над чим ви задумаетесь?

— Яка інформація, отримана на уроці, на вашу думку, є зайвою?

Урок 27. Звук [й]. Зміна значення слова залежно від твердості чи м'якості приголосного звуку. Букви, які позначають м'якість попереднього звуку.

Мета. Навчальна: поглибити знання учнів про позначення м'якості приголосних буквами і, я, ю, є, ь та про м'який приголосний звук [й]; удосконалювати навички звуко-буквеного аналізу слів; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів. Розвивальна: розвивати усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати інтерес до навчання, бережне ставлення до природи.

Засоби навчання. Предметні малюнки, ваза з осіннім листям, кошики, кольорові паперові листочки, картки із зображенням дерев, мішечок.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Чарівний мішечок».

— Діти, у нас сьогодні незвичайний урок. А для того, щоб вам добре працювалося, ніщо не заважало, пропоную всі ваші страхи, поганий настрій, негативні емоції скласти до чарівного мішечка. Заховаємо його якнайдалі, а з собою візьмемо лише добрий настрій, старанність і кмітливість.

Вправа «Очікування».

— Чого ви очікуєте від сьогоднішнього уроку?

Діти пишуть на листочках свої очікування від уроку.

- Гадаю, що будемо писати ...
- Я хочу відгадати ...
- Хотілося б дізнатися ...
- Було б цікаво ...
- Попрацюємо творчо у ...

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

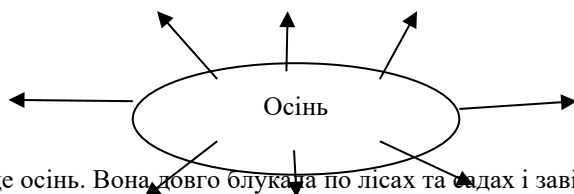
1) Відгадування загадки.

Прийшла дівчина до хати,
узялась хазяйнувати:
вправно скриню відімкнула,
в жовту свитку ліс вдягнула. (Осінь)
Леся Вознюк

Джерело: Тисяча п'ятсот загадок/ Уклад.: Л.Вознюк – Тернопіль : Підручники і посібники, 2021. – 208 с. (загадка на с. 124)

2) Вправа «Асоціативний куц».

Учні добирають слова поле, ліс, дерева, холод, птахи, дощ...

— Так, справді, це осінь. Вона довго блукала по лісах та садах і завітала сьогодні до нашого класу. А що вона принесла зі собою? (Букет осіннього листя.) Осінь так поспішала прикрасити наш клас, що зірвала з маленького деревця все листя. А йому так хотілося ще хоч трішки побути в барвистому осінньому вбранні.

Після виконання вами завдань на дереві знову з'являтимуться листочки. А за старанну роботу ви теж отримуватимете листочки, якими зможете прикрасити свої деревця. Наприкінці уроку ми побачимо, як ви старалися.

Учитель / учителька роздає учням конверти з паперовими листочками та картки із зображенням дерев: у хлопчиків — дуби, у дівчаток — берізки.

3) Вправа «Мікрофон».

— Що ви знаєте про звуки? Якими є звуки за звучанням? Які звуки ми називаємо голосними?

Скільки голосних звуків в українській мові? Що ви знаєте про приголосні звуки? На які групи поділяються приголосні звуки?

3. Мотивація навчальної діяльності.

— До нас завітали гості з осіннього лісу. Хто це? (Учитель демонструє зображення козулі, оленя та лані.)

Вправа «Квест-цікавинка».

Козуля — тварина, що нагадує козу. Зіниці в козулі розкосі. Забарвлення в дорослої тварини змінюється залежно від пори року. Узимку шерсть має сіруватий колір, а влітку стає більш яскравою, золотаво-рудю. Маленькі дикі кізочки темно-бурого кольору, а по боках мають декілька рядів великих білих плям.

Вправа «Квест»

Що, скажіть, за диво це:
стрів я в лісі деревце,
ходить, біга по траві,
а росте на голові.

(Олень)

Леся Вознюк

Джерело: Тисяча п'ятсот загадок/ Уклад.: Л.Вознюк – Тернопіль : Підручники і посібники, 2021. – 208 с. (загадка на с. 122)

Олень — благородна тварина, яка мешкає у степах та пустелях. Має великі розкішні роги.

У зимову пору року олень з дивовижною точністю знаходять мох під товщею снігу.

— Діти, що спільного у вимові слів *козуля* і *олень*?

— Побудуйте звукову модель слова *козуля*. Назвіть м'який приголосний звук. Як позначити на письмі м'якість приголосного [л']?

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником (2 частина) на с.5-6.

- **Виконання вправи 1.**

—Розкажіть одне одному, що ви знаєте про букву й.

Ознайомлення з правилом.

—Які букви у своїй назві містять звук [й]? Зафарбуйте відповідні кружечки.

—Коли букви я, ю, є позначають два звуки?

—Спишіть розбірливо.

Каліграфічна хвилинка.

- **Виконання вправи 2.**

Мовне дослідження. Роль знака м'якшення у слові.

Ознайомлення з правилом.

- **Виконання вправи 3.**

—Дослідіть, які букви позначають м'якість попереднього приголосного звука.

Ознайомлення з правилом.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання вправи 4. Робота в парах.**

—Упишіть букви, які позначають пом'якшення попередніх приголосних звуків. Позмагайтеся, хто прочитає швидше і без помилок.

—Спишіть дві скороговки.

- **Виконання вправи 5.**

—Прочитайте завдання. Виконайте завдання за вибором.

- ✓ Випиши слова, у яких приголосні звуки лише м'які.
- ✓ Випиши слова, у яких приголосні звуки лише тверді.

Самоперевірка.

- **Робота у групах**

— Лісові звірята принесли нам цікаві завдання. У кого на столі червоні листочки, виконають завдання від білоч-ки. У кого жовті листочки, виконуватимуть завдання від лисички. У кого зелені — завдання від зайчика.

I група. Записати слова-відгадки й скласти з одним із них (на вибір) речення.

З цієї крупи готують кашу, плов. Якщо до її назви додати знак м'якшення, то утвориться назва хижої кішки. (Рис — рись.)

II група. Записати слова-відгадки парами. Підкреслити букви, що позначають м'який приголосний звук, двома рисками, а ті, що позначають твердий, — однією.

Прочитайте слово навпаки: нал. Додайте знак м'якшення так, щоб утворилося слово — назва родича оленя. (Лан — лань.)

III група. Уставити, де потрібно, знак м'якшення. Скласти речення, використовуючи слова зі знаком м'якшення.

Син_ка, син_, мис_ка, ред_ка.

- **Гра «Мовні кошики». Робота в групах.**

Дітям пропонується розподілити слова в два кошики. В один кошик складають малюнки, у назвах яких треба писати знак м'якшення, а в інший — з літерами я, ю, є, ї. Малюнки на вибір учителя.

III. Заключна частина.

1. Виконання завдання 6.

2. Самооцінювання.

3. Рефлексія «Деревце».

— Погляньте на наше деревце! Воно дякує вам за повернену красу. І ваші деревця теж виграють осінніми барвами. Осінь шепоче мені на вушко, що ви чудові, старанні учні та учениці.

— Чого ви навчилися? Що нового дізналися? Чи справдилися ваші очікування?

Урок 28. Буквосполучення ьо.

Мета. Навчальна: виробляти в учнів навички літературної вимови, систематизувати знання учнів про пом'якшення приголосних перед знаком м'якшення. Розвивальна: розвивати спостережливість, усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати інтерес до навчання та бережне ставлення до природи.

Засоби навчання. Предметні малюнки, скринька, цеглинка LEGO.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

- **Вправа «Вітання».**

Діти стають у коло. Повертаються до сусіда, який стоїть праворуч, бажають гарного дня.

- **Вправа «Очікування».**

— Чого ви очікуєте від сьогоднішнього уроку?

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Завдання від мудрої Сови. Вправа «Чарівна скринька».

— Діти, у моїй скриньці заховалася пташка. А от яка? Здогадається, як виконаєте завдання на картках.

I пара

В'ється молоток, поправляє нам садок.

(дятел).

Джерело: Де живе жар-птиця?: Збірник.: Для молодшого і середнього шкільного віку / записав І.І.Гурин; Упоряд. і передм. М.К.Дмитренка – К.: Веселка. 1991. – 206 с. (загадка с.126)

II пара

Тук-тук-тук,

тук-тук-тук

лине

лісом

Телеграми

всім

відправляє з пошти... (дятел)

—

перегук.

завзято

Леся Вознюк

III пара

Гра «Дешифрувальник»

	а	б	в
1	д	л	т
2		я	є

Код. 1а, 2б, 1в, 2в, 1б

Відповідь. Дятел

IV пара.

Вправа «Квест»

1. Знайди вказані букви
2. Із знайдених букв склади слово

Диня 1, 4	Телефон 1, 4, 3
мо і	рлоток)? (Дзьоб)
ашу	ві дзьоб?

Завдання від снігура.

1) Робота з навчальним посібником на с.7.

- **Виконання вправи 7. Вправа «Квест».**

Учні розкодовують слово дзьоб.

Будують звукову модель слова *дзьоб*.

Запам'ятовують його вимову та написання.

Каліграфічна хвилинка.

ь ь дз об дзьоб У птахів є дзьоб.

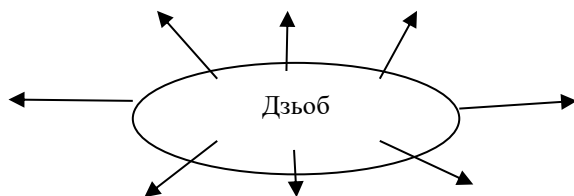
Завдання від горобця.

о Гра «Визнач «зайві» слова».

Дзьоб (що робить?) клює, стукає, вирізає, лікує, видовбує, фарбує, добуває, креслить, годує, переносить.

Вправа «Асоціативний куц».

Цікаві факти від лелеки (у нього найдовший дзьоб серед українських птахів — 19 сантиметрів).

Вправа «Квест-цікавинка».

ЯКИЙ ПТАХ МАЄ КРАЩИЙ ДЗЬОБ?

На це запитання важко відповісти однозначно. Одним до вподоби горбатий дзьоб фламінго, піднятий тонкою шиєю майже на метрову висоту. Іншим здається, що він надає пташині пихатого вигляду, і вони віддають перевагу гострому «носику» шилодзьобки.

Дзьоб для птаха — не прикраса. У кожного виду птахів він формувався під впливом того чи іншого способу життя. Потворний дзьоб шишкарів пристосований видовбувати насіння із шишок

Дзьоб хвойних рослин, дзьоб папути — своєрідні «кусачки» для подрібнення насіння. Так само й дзьоб горобця.

Дзьоб-гарпун ми зустрічаємо у чапель. Він такий довгий і сильний, що ним легко втримати слизьку рибу. Найтонший і найслабший дзьоб у дрібних куликів. Бо навіщо їм масивний? Їжа в них

м'яка: черв'яки, личинки, комахи. Зате він дуже чутливий: ці птахи знаходять комах під товстим шаром мулу.

Зовсім інші дзьоби у дятлів, сойок і кедрівок. Вони тверді й сильні. А як же інакше? Ці птахи використовують їх як долото. Фламінго, дзьоб якого викликає стільки суперечок, живиться організмами, які живуть у мулі. Крізь торочки дзьоба він проціджує воду і суспензію назовні, а дрібних тварин і рослини ковтає.

Джерело: <https://web.archive.org/web/20200116103738/http://hah.co.ua/179>

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с. 7 - 8.

- **Виконання вправи 8. Мовне дослідження.**

Позначення м'якості приголосного перед о.

Ознайомлення з правилом.

- **Виконання вправи 9.**

Утворення та запис слів із буквосполученнямьо.

Взаємоперевірка

Обміняйтесь посібниками та перевірте правильність виконання завдання.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Завдання від Сороки. Виконання вправи 10.**

Діти змінюють слова за зразком.

Самоперевірка.

- **Виконання вправи 11.**

Учні списують, вибравши потрібну букву чи буквосполучення.

Самоперевірка.

- **Робота з цеглинками LEGO. Робота в групах.**

Кожна група має набір із трьох предметних малюнків (наприклад, льон, дзьоб, альбом, кулька, олівець, льотчик тощо). Орієнтовно завдання можуть бути такими:

— Розгляньте малюнки. Поставте зелену цеглинку на малюнок, у написанні назви якого є буквосполученняьо. Поставте синю цеглинку на малюнок, у назві якого найменше звуків. Поставте червону цеглинку на малюнок, у назві якого останній звук м'який.

- **Гра «Піраміда»**

Самостійно склади «пірамідку», розташовуючи слова за кількістю складів.

Вправа «Виправ помилку»

Горобець затьохкав. (Горобець зацвірінькав. Соловейко затьохкав.)

Працьовиті оси. (Працьовиті бджоли. Лінивi оси.)

Робота на картках.

Картка № 1.

Утвори словосполучення. Запиши. Підкресли букви, які позначають м'які звуки.

сьомий	дівчинка
працьовита	свято
кольорові	урок
сьогоднішнє	олівці

Картка №2

Розглянь малюнок. Запиши словами. Підкресли букви, які позначають м'які звуки.

(Льон, мальок, пеньок.)

III. Заключна частина.

1. Виконання завдання 12.
2. Самооцінювання.
3. Рефлексія. Вправа «Оплески».

— Приготуйте долоні. Плесніть у долоньки, якщо ви згодні зі мною.

о На уроці я дізналася / дізнався багато цікавого про пташиний дзьоб.

о На уроці мені було цікаво.

о На уроці я дізналася / дізнався, що м'якість приголосного перед о позначають знаком м'якшення.

о На уроці я працював / працювала старанно.

Урок 29. Буквосполучення йо.

Мета. Навчальна: виробляти в учнів навички літературної вимови, вчити правильно писати слова з буквосполученням йо. Розвивальна: розвивати спостережливість, усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати інтерес до навчання.

Засоби навчання. Ребус, чарівна торбинка, цеглинки LEGO, зображення риби йоржа, картки із завданнями.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Усмішка».

Якщо	посміхнутися	перехожому,	він	посміхнеться	у	відповідь.
Якщо	посміхнутися	небу	і	сонцю,	розійдуться	хмари.
Якщо	посміхнутися	всесвіту,	трапиться	щось		казкове.

То ж посміхнімося один одному, побажаймо всім доброго дня!

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань

Вправа «Вірю — не вірю».

«Вірю» — учні піднімають зелену цеглинку, «не вірю» — червону.

о У слові *дзьоб* однакова кількість букв та звуків.

о М'якість приголосного перед *о* позначають м'яким знаком.

о У словах *сьогодні*, *бадьорий*, *пеньок* треба писати буквосполучення *ьо*.

о Букви *я*, *ю*, *є*, *ї* після приголосних звуків позначають їх м'якість.

о У слові *Оля* буква *я* позначає два звуки.

о У словах *Поліна*, *Пилип*, *Ліна*, *Любомир*, *Ростислав* є хоч один м'який звук.

Вправа «Чарівна скринька».

— У моїй скриньці заховалася рибка. Щоб дізнатися її назву, розгадайте ребус.

Відгадування загадки.

Стась закинув вудку в річку,

піймав рибку невеличку.

Леся Вознюк

Та пустив її з руки,

бо кусались плавники. (Йорж)

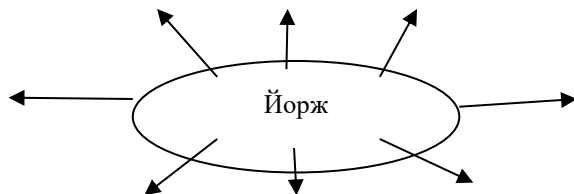
Джерело: Тисяча п'ятсот загадок / уклад.: Л. Вознюк — Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. — 208 с.

Учитель демонструє зображення риби йоржа.

— Як ви гадаєте, чому цю рибу так назвали?

Вправа «Асоціативний куш».

Добирають слова річка, літо, вудка, відпочинок тощо.

Вправа «Квест-цікавинка».

Йорж водиться в усіх річках та озерах України, крім Криму. Любить ділянки з повільною течією. Довжина — до 20 см. Живиться дрібними водяними тваринами. Нерестує навесні й на початку літа. Самка викидає близько 45 тисяч ікринок. У водоймах нашої країни живе його близький родич — бобир.

Джерело: <https://web.archive.org/web/20200116104555/https://xn----7sbnbacaxoeehuadkjsh3b6fzj4f.xn--j1amh/animals/jorzsh.html>

3. Мотивація навчальної діяльності.

Складання із цеглинок звукової моделі слова йорж.

Аналіз звуків.

— Як правильно написати слово йорж?

4. Повідомлення теми та завдань уроку.

5. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.9.

- **Виконання вправи 13.**

Діти називають та будують звукові моделі слів.

Самоперевірка.

Каліграфічна хвилинка.

Написання букв, буквосполучень, слів: Йй йо Йо йорж Йорж.

- **Виконання вправи 14.**

—Поставте у словах наголос.

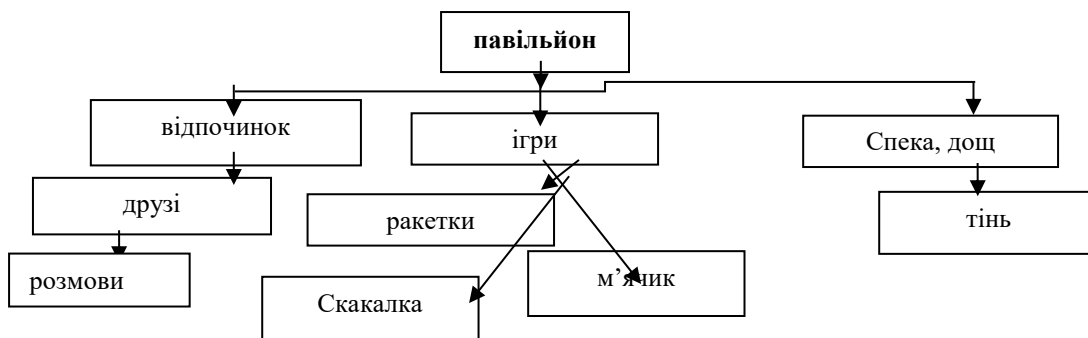
—Випишіть слова, у яких наголошений перший склад.

Самоперевірка.

I група - вправа «Сенкан».

1. *Іменник.* Йоржик (риба)
2. *Прикметники.* Маленький, _____.
3. *Дієслова.* Плаває, _____, _____.
4. *Враження від предмета.* Йоржик живе у ставку..
5. *Висновок.* Риба.

II група - вправа «Кластер»

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання вправи 15**

Діти списують текст, розкриваючи дужки.

Самоперевірка.

Вправа «Підказка»

Букво-сполучення	Звукове значення	Де пишеться?	Наприклад
ЙО	[й] + [о]	на початку слова або складу	йогурт район
ЬО	м'який приголосний + [о]	в кінці і в середині складів	сьогодні мужньо

Гра «Складалочка»

- ✓ З перших складів слова утвори нове:
малеча, йогурт, риба – ... (майори).
- ✓ Візьми у кожного слова другий склад, утвори з них нове слово:
заметіль, ідальня, бульйон. (Медальйон)

Робота на картках.

Картка № 1.

Запиши слова з буквосполученням ьо в першу колонку, а з йо – у другу.

Сьомий, сльози, його, батальйон, район, сьогодні, бадьорий, льодовик, вольова, гайок.

Картка № 2.

Випиши лише ті слова, в яких пишеться буквосполучення йо.

*Його, працювятий, майорить, байок, войовничий,
дзьобик, серйозно, йод, район, підйом, бойовий, льон,
районний, медальйон, бульйон, кольори, Йосип, павільйон, польові.*

Малюнковий диктант.

Самоперевірка.

Йогурт, йорж, йод.

Творче списування.

Списати речення, уставляючи пропущені букви ь чи й. Підкреслити слова з буквосполученням йо.

С..огодні у нашому ра..оні почалися спортивні змагання. Спортсмени сер..озно готувалися до них. Переможцем став учен.. нашої школи ..осип Га..овий. ..ому вручили золоту медал.. .

Виконання завдання на вибір.

Виписати слова, у яких потрібно уставити буквосполучення йо.

Виписати слова, у яких потрібно уставити буквосполученняьо.

Під..мний, л..тчик, у га..чку, т..хкає, син..му, зна..мий, ра..н, ...д, ден..к.

Гра «Скільки звуків у слові?».

Треба назвати число, яке позначає кількість звуків у слові.

йод його майонез бульйон майоріти

2 3 4 4 5 6 5 6 7 5 6 7 7 8 9

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 16.

2. Самооцінювання.

3. Рефлексія. Вправа «Плюс-мінус-цікаво».

Ця вправа дозволяє вчителю поглянути на урок очами дітей, проаналізувати його з точки зору цінності для кожного учня.

Плюс Мінус Цікаво

У графу «П» («плюс») ставимо позначку і розповідаємо все те, що сподобалося на уроці, здалося цікавим та корисним

У графу «М» («мінус») — все, що не сподобалось, здалося важким, незрозумілим та нудним.

У графу «Ц» («цікаво») — факти, про які дізналися на уроці, чого б ще хотілось дізнатися.

Урок 30. Правила переносу слів зьо, йо.

Мета. Навчальна: виробляти в учнів навички літературної вимови, систематизувати знання учнів про пом'якшення приголосних перед знаком м'якшення, вчити переносити слова з йо таьо. Розвивальна: розвивати спостережливість, усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати інтерес до навчання.

Засоби навчання. Картки з прислів'ями, цеглинки LEGO.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Емоційне налаштування».

— Нехай в усіх буде гарний настрій!

— У мене все чудово-пречудово!

— Я рада всіх бачити!

— Бажаю всім дізнатися щось нове.

— Будьте всі уважними.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

• Вправа «Попкорн».

«Попкорн» — це діти. Учитель ставить дітям запитання: «Яку їжу ви любите?». Учні дають відповідь, підстрибуючи. Учитель маркером записує на великому аркуші паперу.

• Вправа «Склади прислів'я». Робота в групах.

Кожна група отримує конверт, у якому частини прислів'їв.

— Складіть і прочитайте прислів'я. Поясніть, як ви їх розумієте.

I група. Багатий обід — найгірша кара для шлунка.

II група. Скромність у їжі відлякує хвороби.

III група. Чим довше жуєш, тим довше живеш.

• Вправа «Квест-цікавинка».

Одна морквина на день захистить очі від шкідливого впливу телеекрана, комп'ютерного монітора чи втомі після перегляду телепередач.

Дві чайні ложки гарбузового насіння на день оздоровлять шкіру і волосся.

Усього 150 грамів вівсянки на сніданок допоможуть упоратися зі стресом і змінами настрою.

55 грамів йогурту на день захистять не тільки кишківник, а й зуби.

• Вправа «Меню».

I група. Знайдіть у меню шкідливу їжу.

Борщ, каша, котлети, узвар, жуйка.

II група. Знайдіть у меню корисну їжу.

Кока-кола, фанта, йогурт.

III група. Оберіть меню корисного обіду.

Меню 1.

Піца, фанта, яблуко, тістечко.

Меню 2.

Чипси, сосиски, спрайт.

Меню 3.

Суп, гречана каша, куряча відбивна, компот.

Меню 4.

Вареники з сиром, печене яблуко, чай.

2. Мотивація навчальної діяльності.

Проблемна ситуація:

утворити нове слово з перших букв кожного слова.

Морква + ананас + йогурт + огірок + напій + еклер + зефір = (майонез)

Утворити нове слово з останніх букв кожного слова.

Буряк + молоко + кизил + сіль + авокадо + сир + кабачки = (кольори)

— Запишіть слово майонез кілька разів, щоб він «переліз» через «поле». З якою проблемою ви зустрілися? (Нам потрібно перенести з рядка в рядок.)

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.10-11.

- **Виконання вправи 17. Вправа «Ребус».**

Учні розгадують слово майори.

Будують модель слова-відгадки.

Переглядають відео.

Каліграфічна хвилинка

льо йо кольорові майори

- **Виконання вправи 18. Мовне дослідження.**

Перенесення слів зі сполученням букв ьо, йо з рядка в рядок.

Ознайомлення з правилом.

- **Виконання вправи 19.**

Порівняння буквосполучення *йо* та *ьо* за планом.

Фізкультхвилинка.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання вправи 20.**

—Обведіть слова, правильно поділені для переносу. Поясніть свій вибір.

Самоперевірка.

- **Виконання вправи 21.**

Утворіть слова. Запишіть, поділяючи їх для переносу. Перевірте правильність виконання роботи одне в одного.

- **Виконання вправи 22.**

Утворення та запис прислів'їв, поділяючи виділені слова для переносу.

Самоперевірка

- **Вправа «Кольорові мешканці». Робота з цеглинками LEGO.**

Діти будують вежі.

I група. На кожну цеглинку називають слово, яке пишуть з ьо.

II група. На кожну цеглинку називають слово, яке пишуть з йо.

Перемагає група, яка поселить більше «кольорових» мешканців.

- **Вправа «Оживи буквосполучення».**

Учні «оживляють» буквосполучення ьо, йо, використовуючи кольорові олівці та фломастери.

— Щоб ці буквосполучення жили в мирі та злагоді, які правила переносу ви їм нагадаєте?

- **Вправа «Закінчи речення».**

о Ольга любить їсти... (йогурт).

- о Подрядили можна обробити ... (йодом)

о У річці плаває риба ... (йорж).

о На калиновому кущі соловейко ... (тьохкає).

- **Вправа «Складіть діалог».**

Учні складають навчальний діалог «Розмова йогурту з майонезом». Учні доводять, хто корисний, а хто шкідливий.

Майонез:

— Я дуже потрібний, адже без мене несмачні салати та накладанці.

Йогурт:

— А мені здається, що без тебе ...

➤ Що, на вашу думку, корисніше?

- **Гра «Визначаємо кількість звуків і букв»**

— Визначте в словах кількість звуків та букв.

Район, льон, павільйон, підйом, льотчик.

III. Заключна частина.

- 1. Виконання вправи 23.**
- 2. Самооцінювання.**
- 3. Рефлексія. Вправа «Рюкзак».**

— Які з отриманих на уроці знань і вмінь ви візьмете з собою для використання на інших уроках?

— Про що цікаве розповісте вдома?.

Відповіді «складають» у рюкзак (уявний чи справжній).

Урок 31. Вправи на вдосконалення навичок переносу слів із рядка в рядок.

Мета. Навчальна: вдосконалити навички переносу слів з рядка в рядок; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів. Розвивальна: розвивати усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати інтерес до навчання та любов до природи.

Засоби навчання. Цеглинки LEGO, картки для виконання завдань.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

— Діти, озирніться навколо! Ви в затишному класі. Поряд із вами друзі-однокласники. Усміхніться до них. Побажайте собі та всім добра і світла. Нехай новий день принесе гарні думки, які переростуть у гарні справи. Успіху вам!

- **Вправа «Очікування».**

— Що ви очікуєте від уроку?

— А я очікую, що ви будете дружно, наполегливо працювати, підтримувати одне одного, радіти своїм успіхам і досягненням однокласників.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

- **Вправа «Відповідаємо цеглинками».**

Учитель показує учням картки зі словами, поділеними для переносу з рядка в рядок. Коли відповідь правильна, учні показують зелену цеглинка, коли неправильна — червону. Учні пояснюють свою відповідь, коментуючи правило.

лій-ка ляль-ка крі-ль

Марі-йка ромаш-ка лист

бул-ьба рома-шка Я-на

- **Каліграфічна хвилинка.**

Письмо елементів, великих букв: І, О, Ї, Ю, імен, які починаються цими літерами: Іван, Ольга, Юля, Юрій.

— Поміркуйте, коли б ви замість слова Юрій ужили слово Юрасик. Запишіть слово Юрасик.

— А тепер поверніться одне до одного. І назвіть свого сусіда / сусідку ласкавим ім'ям. Які почуття викликає у вас ласкаве ім'я? Тоді звертайтеся якомога частіше одне до одного ласкаво.

— Поділіть слово Юрасик різними способами для переносу.

- **Словниковий диктант.**

— Послухайте загадки і запишіть відгадки.

Птах поважно походжає,

у хвості квітник ховає.

Як розпустить він хвоста,

наче ружа зацвіта. (Павич)

Поле мчить, копитом б'є,

вітер в гриві виграє.

Він і сильний, і прудкий.

Здогадались, хто такий? (Кінь)

Як веселка кольоровий,

має здібності до мови.

Слово птаха лиш скажіть,

він його повторить вмить. (Папуга)

Тут і там вона літає,

і на хвіст плітки збирає.

Що довідається, — все

вмить по лісу рознесе. (Сорока)

Жовтогруді щебетушки

мають чорні капелюшки,

сірі лапки, білі щічки,
називаються ... (синички).

Попід ліжко у куточок
покотивсь м'який клубочок.
Та з'явилися очки, ротик.
Не клубочок це, а ... (котик).

У червонім фартушку
птах стрибає по сніжку
і розпитує синичку
про найближчу годівничку. (Снігур)

— Серед відгадок прочитайте назви птахів. Яку користь вони приносять?

Виконання завдання на вибір.

о Поділіть три слова-відгадки для переносу з рядка в рядок.

о Позначте олівцем кількість складів у кожному слові..

- **Вправа «Біном фантазії».**

— Поєднайте всі назви птахів в одну невеличку розповідь.

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

3. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Гра «Збери букет».**

— Назар і Мар'яна збирають букет для мами та бабусі. Але Мар'яна може брати тільки квіти, назви яких не можна переносити з рядка в рядок. А Назар — назви яких можна переносити порізно. Допоможіть дітям.

Мар'яні допомагають учні першої групи, а Назарові — учні другої групи. Діти виходять до дошки і групують квіти відповідно до завдання.

Квіти: ірис, мак, мальва, гвоздика, барвінок, волошка, конвалія, ряст.

- **Гра «Ланцюжок».**

Клас ділиться на команди. Кожній команді вчитель пропонує перше слово, а далі учні самостійно продовжують складати ланцюжок: миша — шапка — картина і т.д. На кожне правильне слово, яке називає команда, вчитель малює на дошці кільце ланцюжка. Якщо хтось помиляється або довго розмірковує, ланцюжок рветься. Перемагає команда, в якій він розірветься найменшу кількість разів.

- **Гра «Я — учитель / учителька». Самостійна робота.**

Картка 1

Закресли слова, в яких неправильно виконаний перенос слів. Напиши правильно.

Я-лина, редь-ка, овоч, квіт-ка, ка-штан, ча-йник.

Картка 2

Закресли слова, в яких неправильно виконаний перенос слів. Напиши правильно.

Грaб, ма-йданчик, кул-ьбаба.

III. Заключна частина.

1. Рефлексія. Вправа «Синквейн».

Перший крок — назва теми (одне слово). (Перенос.)

Другий — опис теми в двох словах. (Із рядка в рядок...)

Третій — рядочок опису дій в рамках даної теми (три слова). (Писати, навчалися, гралися.)

Четвертий крок — фраза з чотирьох слів, яка показує ставлення до даної теми. (Любимо навчатися у школі.)

Останній крок — синонім, який показує суть теми. (На уроці були активними, працьовитими, творчими.)

Урок 33. Аналіз діагностувальної роботи. Позначення подовжених м'яких приголосних звуків

на письмі двома однаковими буквами.

Мета. Навчальна: вчити розрізняти м'які подовжені звуки, позначати їх буквами на письмі та спеціальною позначкою в звукових моделях, формувати навички правильної вимови подовжених м'яких приголосних звуків. Розвивальна: розвивати зв'язне мовлення, логічне мислення. Виховна: виховувати старанність, наполегливість, бажання вивчати українську мову.

Засоби навчання. Сюжетні малюнки, цеглинки LEGO, картки.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Завітала я до вас на годинку
розказати вам цікаву новинку,
повести вас в чарівну науку,
тож піднімайте чемно руку.

Щоб робота в нас кипіла,
працювати будем як?
Старанно! Дружно! Вміло!

Світлана Ходій

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань учнів.

Аналіз діагностувальної роботи.

Гра «Де заховався м'який приголосний звук».

(Пелікан)

[л']	[л]	[і]
------	-----	-----

(Горобець)

[р]	[ц]	[ц']
-----	-----	------

(Сойка)

[й']	[с]	[к]
------	-----	-----

(Зяблик)

[з']	[з]	[л]
------	-----	-----

Гра «Продовж речення».

- о Звуки бувають ... (голосні та приголосні).
- о Голосні звуки утворюються за допомогою ... (голосу).
- о Приголосні звуки утворюються за допомогою (голосу та шуму або тільки шуму).
- о Приголосні звуки бувають ... (дзвінки – глухі, тверді – м'які.)
- о М'якість попереднього приголосного позначають букви ... (я, ю, є, і, ь)
- о Завжди м'який звук ... (й)

2. Мотивація навчальної діяльності.

Зустрілися якось у лісовій школі Їжачок та Зайчик. І почали вони говорити про казки, про те, як добре, що вони вже вміють самі читати. І кожне із звірятко назвало своїм улюбленим заняттям читання. Зраділи звірятка, що пригадали таке гарне слово. Спробували Зайчик та Їжачок побудувати модель слова читання. Але не змогли. І дуже засмутилися.

— А ви вмієте побудувати модель слова читання? Хочете дізнатися, як її побудувати?

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

— Сьогодні на уроці ви дізнаєтеся, як побудувати модель слова *читання*, навчитеся розрізняти, знаходити та позначати на письмі м'які подовжені приголосні звуки.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с. 12 – 13.

- **Виконання вправи 24.**

Діти з уставлених букв складають слово читання.

Каліграфічна хвилинка.

Запис букв, буквосполучень, слова: и н ня ння читання читач.

- **Виконання вправи 25. Мовне дослідження.**

Виконання покрокових завдань та порівняння своїх висновків із правилом.

- **Виконання вправи 26.**

—Обведіть букви, які позначають подовжені приголосні.

—Прочитайте, правильно вимовляючи—— подовжені звуки в словах.

—Спишіть слова з м'якими подовженими звуками.

Самоперевірка.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання вправи 27.**

—Обведіть букви, що позначають подовжені приголосні.

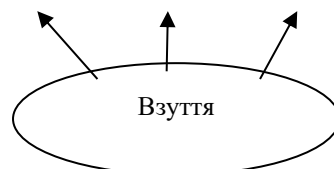
—Під кожним малюнком побудуй його звукову модель.

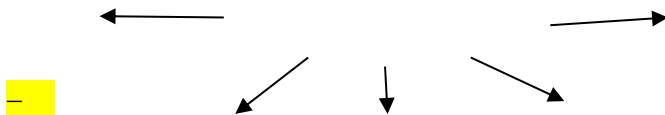
Самоперевірка.

Вправа «Сенкан».

1. *Іменник.* Латаття.
2. *Прикметники.* Красиве, _____.
3. *Дієслова.* Цвіте, _____, _____.
4. *Враження від предмета.* Латаття росте у ставку.
5. *Висновок.* Квітка.

Вправа «Асоціативний кущ».

- **Виконання вправи 28.**

—Змініть слова за зразком і записати парами.
 —Підкресліть букви, що позначають подовжені звуки.
 Взаємоперевірка
 Промінь – проміння.
 Колос – колосся.
 Камінь – каміння.

- **Виконання вправи 29.**

Діти списують, розкриваючи дужки.
 Самоперевірка.

- **Гра «Чарівники».**

Учитель називає склад (приголосний + голосний), а учні називають склад, у якому приголосний звук стає подовженим.

— «Перетворіть» склади з м'якими приголосними на склади з подовженими приголосними за зразком.

ля — ... (ля) тя — ... (ття) ня — ... (ння)
 ті — ... (ті) ді — ... (ді) ся — ... (ся)

- **Гра «Відповідаємо цеглинками».**

Учні беруть дві цеглинки (червону та жовту). Учитель називає слова. Учні піднімають червону цеглинка, коли в слові є подовжені приголосні, а жовту — коли немає подовжених приголосних.
 Слова: замовлення, завдання, загадка, заморозок, повір'я, багаття, тягнути, узлісся.
 Побудова моделі слова читання.

- **Пояснювальний диктант.**

Навчання — це головне завдання учнів. У неділю будуть змагання з плавання. На уроці читання ми переказували оповідання.

— Назвіть слова з м'якими подовженими звуками.
 — Побудуйте звукові моделі слів із м'якими подовженими звуками.

- **Вправа за методикою «Щоденні 5». Письмо для себе.**

— Випишіть слова з подовженими м'якими приголосними із орфографічного словника. Запам'ятайте, як вони пишуться.

- **Кросворд.**

— Виконайте кросворд. Перевірте написання слів за словником.

								9
		3				7		
				5			8	
					6			
	2.							
1 п	о	д	4 в	о	є	н	н	я

1. Дошка вправлена в нижню частину віконного отвору. (підвіконня)
2. Спеціальний учнівський зошит для запису домашніх завдань і оцінок. (щоденник)
3. Невеликий художній твір. (оповідання)
4. Тверда горюча речовина рослинного походження, яка видобувається з надр Землі. (вугілля)
5. Дрібні рудуваті плями на обличчі і руках людини, що особливо помітні весною. (ластовиння)
6. Із відеречка у відро Леся ... водичку. (лліє)
7. Наперед визначений обсяг і зміст роботи. (завдання)
8. Прилад для вимірювання часу. (годинник)
9. Водяна рослина з великим листям та білими чи жовтими квітками. (латаття)

III. Заклучна частина.

1. Виконання вправи 30.

2. Самооцінювання.

3. Рефлексія. Метод «Капелюшки де Боно».

Білий. Що вам відомо про подовжені м'які приголосні?

Червоний. Для чого потрібні знати, як позначають на письмі м'які подовжені звуки?

Чорний. Пригадайте або знайдіть на сторінці підручника слова з м'якими подовженими звуками.

Жовтий. Що гарного, на вашу думку, сталося сьогодні на уроці?

Зелений. Як позначають на письмі м'які подовжені звуки?

Синій. Для чого вам потрібні знання, одержані сьогодні на уроці?

Урок 34. Поділ на склади слів із подовженими м'якими приголосними звуками.

Мета. Навчальна: формувати вміння ділити на склади слова з подовженими приголосними звуками; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів. Розвивальна: розвивати зацікавленість до мовних явищ української мови. Виховна: виховувати і виробляти навички культурного спілкування, бажання вчитися.

Засоби навчання. Картки.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Мікрофон».

— Подумайте і скажіть, яким має бути наш урок. (Цікавим, повчальним, трохи казковим, веселим, світлим, загадковим...)

— А ви якими повинні бути на уроці? (Дисциплінованими, уважними, зібраними, вправними, наполегливими...)

— Отже, якщо ви будете такими, то ми разом створимо продуктивний урок. А чи буде він цікавим, залежатиме від вашої активності, уважності, творчості.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Заповніть таблицю. Перевірте написання слів за орфографічним словником.

З					Н	Н	Я
	К				Н	Н	Я
	Ч				Н	Н	Я
П					Н	Н	Я
	П				Н	Н	Я
	В				Н	Н	Я
		З			Н	Н	Я

Завдання, кохання, читання, повчання, питання, вітання, знання.

1) Робота з навчальним посібником на с.14-15.

- Виконання вправи 31.

—Прочитайте букви на листочках. Поміркуйте, чи можна з них утворити слово. Яке? (Знання.)

Каліграфічна хвилинка.

Написання букв та з'єднань: н ня ння з зн знання.

— Рухаючись за стрілочками, прочитайте прислів'я. (Знання за плечима не носити.)

Джерело: Народ скаже — як зав'яже : укр. народ. прислів'я, приказки, загадки, скоромовки / упоряд. Шумада Н.

— Київ : Веселка, 1985.

— Як ви розумієте це прислів'я?

— Побудуйте звукову модель слова *знання*.

2. Мотивація навчальної діяльності.

Вправа «Знаю — Хочу знати — Дізнався / Дізналася».

— Скільки букв у слові *знання*? Скільки звуків у слові *знання*? Скільки складів у цьому слові? Як поділити на склади слово *знання*?

— Чого ви хочете навчитися на уроці?

У стовпчик «Знаю» поставити плюс, якщо знають відповіді на запитання.

У стовпчик «Хочу знати» — чого хотіли дізнатися під час уроку.

У стовпчик «Дізнався / Дізналася» — що дізналися під час вивчення теми.

Знаю Хочу знати Дізнався / Дізналася

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

— Як ви гадаєте, що ми вивчатимемо сьогодні на уроці?

— Сьогодні наші старанні дівчатка та хлопчики навчатимуться ділити на склади слова з подовженими м'якими приголосними звуками.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.14-15.

- **Виконання права 32. Мовне дослідження.**

Виконання покрокових завдань та порівняння своїх висновків із правилом.

- **Виконання вправа 33.**

—Прочитайте та запишіть слова.

—Поділіть їх дужками на склади.

Самоперевірка.

—Обговоріть, чи правильно поділені слова на склади. Доведіть свою думку.

Фізкультхвилинка.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання вправа 34.**

Перегляд відеоролика за QR-кодом, поданим у підручнику «Подарована радість».

Використання стратегії «Ромашка Блума».

Орієнтовні запитання.

Просте. Який настрій був у Андрійка?

Уточнююче. Я можу помилитися, але, здається, Андрійко зустрів маленького хлопчика?

Пояснююче. Який настрій був у маленького хлопчика?

Творче. Яким ви уявляєте настрій?

Оціночне. Що зробив Андрійко, щоб настрій малюка покращився?

Практичне. Який, на вашу думку, настрій у людей, що роблять добрі справи?

—Поділіть виділені слова дужками на склади.

Самоперевірка.

Вправа «Сенкан».

1. *Іменник.* Андрій.
2. *Прикметники.* _____, _____.
3. *Дієслова.* _____, _____, _____.
4. *Враження від предмета.* Хокей – це активний вид спорту.
5. *Висновок.* Хлопчик.

- **Виконання вправи 35.**

—Прочитайте прислів'я. Як ви їх розумієте?

—Спишіть прислів'я зі словами, у яких є подовжені приголосні.

—Поділіть слова з подовженими приголосними дужками на склади.

Самоперевірка.

- **Виконання вправа 36.**

—Установіть відповідність між тлумаченнями, словами та їх моделями.

—Спишіть слова з подовженими приголосними.

Самоперевірка.

- **Гра «Ти — мені, я — тобі».**

Одна дитина називає слово з подовженими приголосними, а інша ділить це слово на склади.

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 37.

2. Самооцінювання

3. Метод «Тонкі й товсті запитання».

Орієнтовний зміст «тонких» запитань.

— Що ми вчилися робити сьогодні на уроці?

— Яке завдання вам найбільше сподобалося виконувати?

— Чи всі слова написані правильно?

Орієнтовний зміст «товстих» запитань.

— Чому деякі завдання було легко виконувати?

— Як потрібно працювати на уроці, щоб правильно виконати всі завдання?

— Що було б, якби люди не вміли писати?

Урок 35. Розвиток мовлення «Коли немає змоги зателефонувати». Написання sms-повідомлення.

Мета. Навчальна: вчити писати короткі повідомлення. Розвивальна: розвивати усне мовлення, пам'ять, увагу.

Виховна: виховувати почуття відповідальності.

Засоби навчання. Ілюстрації до казок.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

□ Вправа «Скринька запитань».

- Який у тебе сьогодні настрій?
- Чим ти хочеш зайнятися на уроці?
- Чи ти можеш сьогодні похвалитися?
- Що тебе сьогодні засмутило?

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Вправа «В ефірі — новини». Пантоміма.

- Привітайтеся один з одним жестами.
- Покажіть жестами, що на небі світить сонечко, плывуть хмаринки, літають птахи.
- Друзів розмовляють по телефону.
- Написання листа на аркуші паперу.
- Написання sms.

2. Мотивація навчальної діяльності.

1) Робота з навчальним посібником на с.16.

- Виконання вправи 38.

Діти відгадують загадку про телефон.

—Обговоріть, яке основне призначення телефона.

—Як може телефон стати в пригоді, коли треба щось повідомити, а зателефонувати незручно?

—Розгадайте ребус. Запишіть відгадку. (Повідомлення.)

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.16-17

о Виконання вправи 39.

Діти досліджують, як потрібно писати sms.

Колективно доходять висновку, що у sms-повідомленнях немає вітання, звертання. Вони, як правило, короткі, з одного речення.

о Виконання вправи 40.

—Прочитайте текст. Після кожного речення став позначку.

Читання в парах.

Використання стратегії «Ромашка Блума».

Орієнтовні запитання.

Просте. Про що йдеться в тексті?

Уточнююче. Я можу помилитися, але, здається, що ви всі вмієте відправляти sms-повідомлення?

Пояснююче. Для чого відправляють повідомлення?

Творче. Які повідомлення ви відправляли?

Оцінюче. Чи зручно користуватися sms-повідомленнями?

Практичне. Що можна порадити в ході відправлення sms-повідомлення?

— Що цікавого ви дізналися з тексту?

—Спишіть останнє речення.

Фізкультхвилинка

о Виконання вправи 41.

Слухання казки «Вовк і семеро козенят» за QR-кодом, поданим у навчальному посібнику.

□ Виконання завдання на вибір.

I група. Складання «Асоціативного куща» зі словом козенята.

Учні добирають і записують слова ліс, казка, сіно, трава, роги, коза, вовк тощо.

II група. Складання «Сенкану».

Іменник. Козенята.

Прикметники. Маленькі, грайливі.

Дієслова. Граються, стрибають, чекають.

Речення. У казці семеро козенят.

Висновок. Казка вчить, як на світі жити.

III група. Складання «Кластера» зі словом козенята.

Опрацювання технології «Рафт».

Учні розглядають таблицю, читають зразок повідомлення.

Обговорюють ситуації, коли потрібно написати повідомлення.

— Які повідомлення могли б написати козенята козі? (1. У нас все в порядку. 2. Ми міцно зачинили двері. 3. Чекаємо! 4. Будь обережною, коли повертатимешся додому.)

5. Закріплення вивченого матеріалу.

□ Гра «СМС».

З'єднати ілюстрацію з відповідним текстом.

		
Сестричко, поспішаю тебе визволяти.	Дідусю та бабусю! Пішов на прогулянку до лісу. Скоро буду.	Лисичко, приходь сьогодні до мене на обід.

□ Написання

sms-повідомлень казковим персонажам.

Учні працюють у групах. Кожна група обирає ілюстрацію до однієї з казок, називають дійових осіб (персонажів). Складають повідомлення кільком персонажам.

Вправа «Заявка на фото»

— Якщо ви пишаєтеся тим, що зробили на уроці, візьми камеру та прикріпіть її на свою роботу.
Я зроблю фото і надішлю твоїй родині.

Вправа «Чарівна торбинка»

Клас об'єднується у групи.

1-ша група виймає з торбинки будь-яку річ. Починає створювати розповідь з одного речення.

2-а група виймає наступну річ. І будує речення, щоб розповідь була пов'язана і т.д.

Наприклад.

1-га витягла квітку.

Ішла коза лісом і побачила чудову квіточку.

2-а група - лінійку.

Взяла вона лінійку і виміряла довжину пахучої ромашки.

3-я група – телефон.

Взяла коза телефон і сфотографувала цю красу.

4-а група – зайчик.

Відправила смс зі світлиною зайчикові.

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 42.

2. Самооцінювання.

3. Використання стратегії «Ромашка Блума».

Орієнтовні запитання.

Просте. Що цікавого було сьогодні на уроці?

Уточнююче. Якщо я правильно зрозуміла, то сьогодні діти старанно працювали?

Пояснююче. Для чого нам потрібно знати, як правильно писати sms-повідомлення?

Творче. Як швидко передати інформацію по телефону, не розмовляючи?

Оціночне. Як ви оціните свою роботу на уроці?

Практичне. Де ми використаємо отримані знання?

Урок 36. Правила переносу слів із м'якими подовженими звуками. Дослідження мовних явищ.

Вимова і правопис сполучення слів до побачення.

Мета. Навчальна: ознайомити учнів з правилами переносу слів з подовженими м'якими приголосними звуками, формувати в учнів навички правильної вимови подовжених м'яких приголосних звуків. Розвивальна: розвивати спостережливість, усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати інтерес до навчання.

Засоби навчання. Індивідуальні картки, долоньки.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Кольорові долоньки».

Під час виконання цієї вправи вводиться заборона на розмови.

Учні хаотично пересуваються по класу. Учитель тримає три «долоньки» (синю, червону, жовту), вирізані з кольорового картону. За сигналом педагог піднімає «долоньку» певного кольору вгору. Кожен повинен привітатися з якомога більшою кількістю однокласників.

Варіанти сигналів.

Червона долоня — потиснути руку.

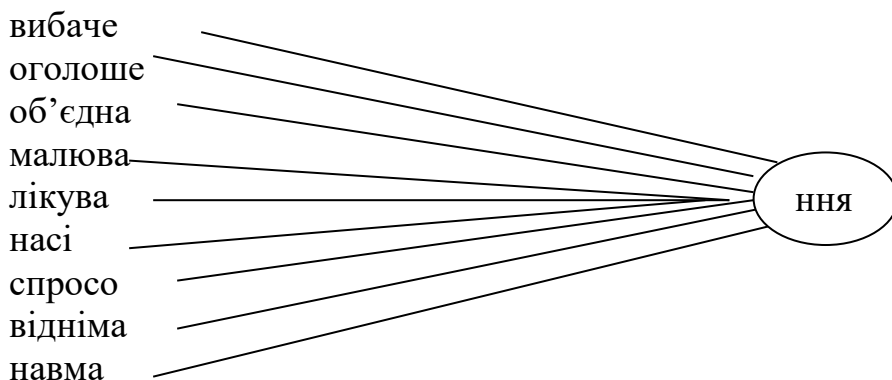
Синя долоня — погладити однокласника / однокласницю по плечу.

Жовта долоня — привітатися спинками.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Вправа «Утворіть слова»

2. Мотивація навчальної діяльності.

Пояснювальний диктант.

Слова: додавання, колосся, волосся, частування, обличчя, коріння.

Після написання 4–5 слів у когось з учнів виникає запитання «Як перенести слово?»

— Отже, нам потрібно сьогодні дізнатися, як правильно переносити слова з подвоєними приголосними.

— Як переносять слова з рядка в рядок? (Слова переносять по складах.) Як поділити слово на склади? Які основні правила переносу? (Одну букву не залишають і не переносять, односкладові слова не переносять.)

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.18-19.

- **Виконання вправи 43.**

Вправа «Квест». Учні розшифровують словосполучку до побачення.

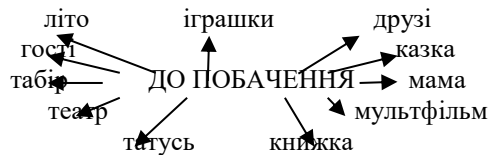
Каліграфічна хвилинка.

Запис з'єднань: ачен ння до побачення.

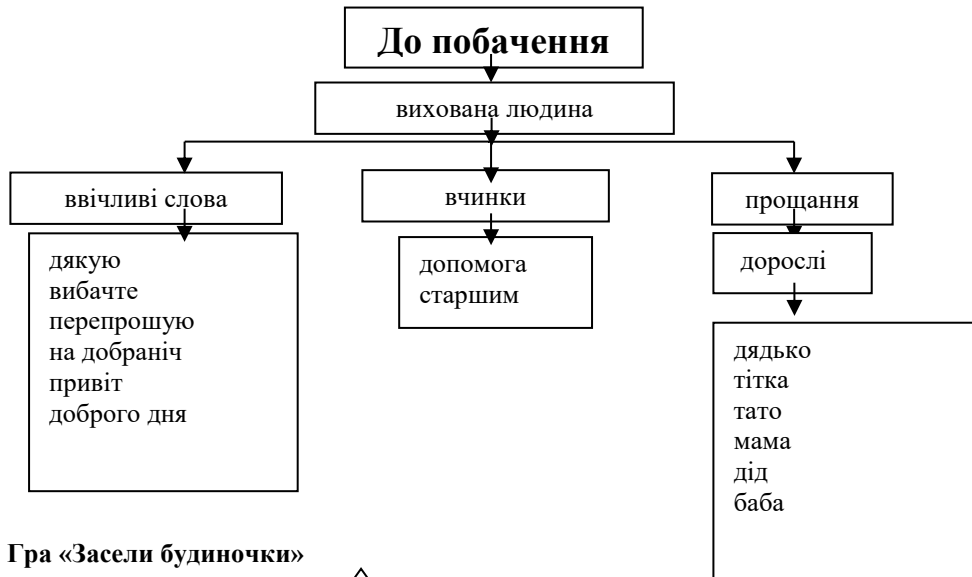
□ Робота в групах.

I група. Вправа «Асоціативний куш».

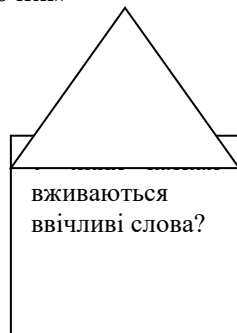

II група. Вправа «Кластер».

III група. Гра «Засели будиночки»

- **Виконання вправи 44.**

Мовне дослідження. Перенесення слів, у яких є подовжені приголосні.
Ознайомлення з правилом.

- **Виконання вправи 45.**

Ознайомлення з осінніми прикметами. Поділ слів з подовженими м'якими приголосними для переносу.
Самоперевірка.

Фізкультхвилинка

- **Виконання вправи 46.**

Запис сполучень слів у навчальний посібник. Поділ слів з подовженими м'якими приголосними для переносу одним із способів.
Самоперевірка.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Виконання завдань на картках.

Картка № 1.

Прочитайте прислів'я. Поміркуйте, коли ми так говоримо. Випишіть слова з подвоєними буквами, поділяючи їх для переносу. Побудуйте звукову модель виділеного слова.

Яке коріннячко, таке й насіннячко. Пшениця колоситься — життя веселиться. Того зілля досить і по каміннях. Слова щирого вітання кращі за щедре частування.

Картка № 2.

Прочитайте текст. Випишіть слова з подвоєними буквами, поділяючи їх для переносу. Побудуйте звукову модель виділеного слова.

Осінь щедра та багата встала до світання, роздає усім до свята дорогі убрання. У кожного є величезне бажання: побачити різнокольорову осінь.

Картка № 3.

Прочитайте речення. Випишіть слова з подовженими приголосними звуками. Запишіть виділені слова, поділяючи їх для переносу.

Сонячне тепле проміння летіть з голубого неба на квітучу землю.

Картка № 4.

Прочитайте слова. Уставте пропущені букви. Побудуйте звукову модель двох слів (на вибір).

взу..я коло..я узлі..я

змага..я навча..я промі..я

камі..я насі..я зі..я

бади..я гі..я І..я

Картка № 5.

Гра «Порівняй».

Визначте кількість звуків у словах і поставте знаки <, >, = за зразком.

сіно = сани знати знання прощання вітання

щітка > кішка читач читання прилад приладдя

Ребус

rebus1.com / ua

(населення)

rebus1.com / ua

(вітання)

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 47.
2. Самооцінювання.
3. Вправа «Плюс-мінус-цікаво».

Ця вправа дозволяє вчителю поглянути на урок очима учнів, проаналізувати його з точки зору цінності для кожного з них.

У графу «П» («плюс») ставимо позначку і розповідаємо все те, що сподобалося на уроці, що здалося цікавим та корисним

У графу «М» («мінус») — все, що не сподобалось, здалося важким, незрозумілим та нудним.

У графу «Ц» («цікаво») — факти, про які дізналися на уроці, чого б ще хотілось дізнатися.

Урок 37. Дзвінкі та глухі приголосні звуки. Уявлення про дзвінкі та глухі приголосні. Дослідження мовних явищ. Вимова і правопис слова *предмет*.

Мета. Навчальна: ознайомити учнів з поняттями «дзвінкі» та «глухі» приголосні, з парними приголосними звуками за дзвінкістю-глухістю, вчити розрізняти на слух і за способом вимовляння дзвінкі та глухі приголосні (самостійно або з допомогою вчителя), збагачувати словниковий запас учнів. Розвивальна: розвивати спостережливість, усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати інтерес до навчання.

Засоби навчання. Картки для індивідуальної роботи, яблуко.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Подарунок».

Діти стоять у колі та по черзі передають яблуко, кажучи, кому і за що дарують його. Наприклад: «Я хочу подарувати це яблуко Данилкові просто так». «А я хочу подарувати яблуко Маринці за те, що вона допомогла мені скласти книжки». «Я хочу подарувати Максимові яблуко за те, що він мій товариш».

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Вправа «Ланцюжок». Робота в парах.

Дібрати якнайбільше слів, у яких:

- о початковий звук голосний (око, іній, апельсин, ананас, акула, абетка, індик);
- о не повторюється жоден голосний (весна, небо, їжак, Віра, Надія, Ольга);
- о лише один голосний, що повторюється кілька разів (молоко, барабан, килим, берег, вісім);
- о лише один приголосний, що повторюється кілька разів (біб, дід, Алла, тато, мама, баба);
- о не повторюється жоден приголосний звук (каша, ручка, зошит, книга, парта, дошка);
- о лише м'які приголосні (тінь, сіль, рілля, зілля, Ліля, Оля);
- о є подовжені приголосні (життя, Ілля, знання, насіння, бадилля).

2. Мотивація навчальної діяльності.

1) Робота з навчальним посібником на с.20.

- **Виконання вправи 48.**

Вправа «Квест».

Учні розшифровують слово предмет.

□ Каліграфічна хвилинка.

Запис у зошити з'єднань, слова.

Робота в групах.

I група. Вправа «Сенкан».

Іменник. Предмет.

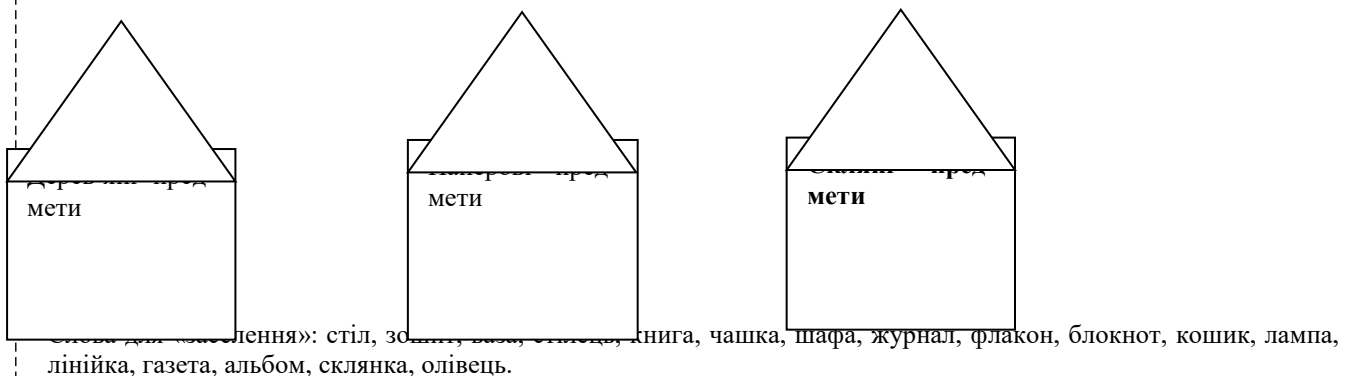
Прикметники. Новий, старий.

Дієслова. Вивчається, захований, лежить.

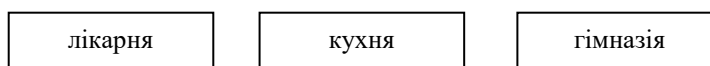
Речення. У кожної людини був у школі улюблений предмет.

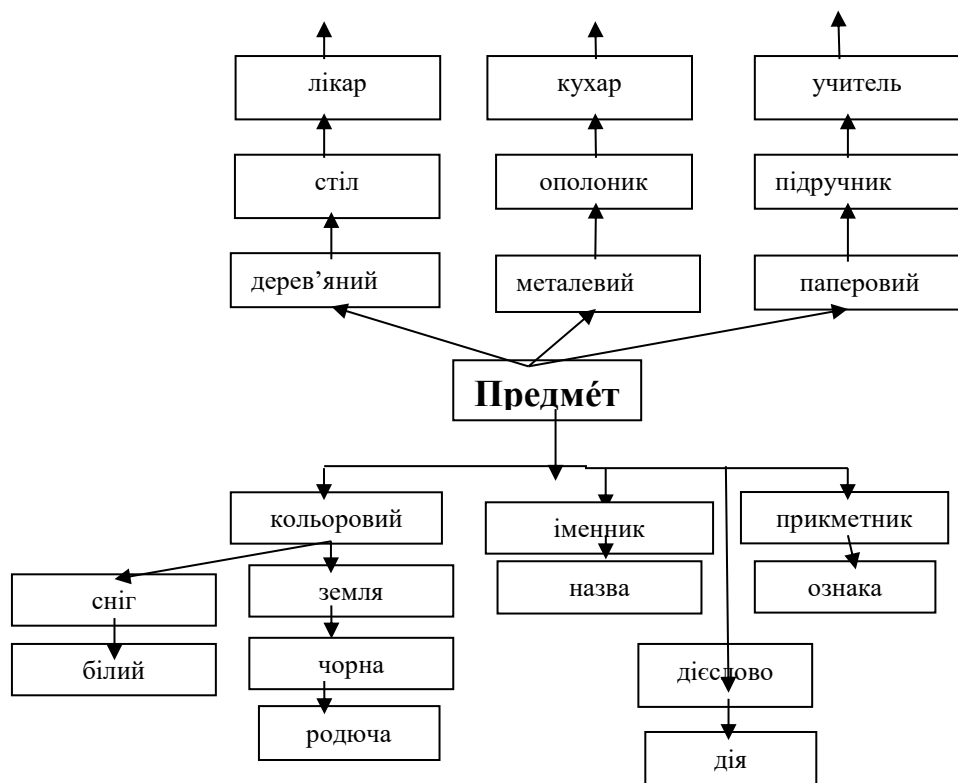
Висновок. Знання.

II група. Гра «Засели будиночки».

III група. Вправа «Кластер»

— Назвіть предмети, які вам подобається вивчати в школі.

— Де вам стануть у пригоді отримані знання?

- **Виконання вправи 49.**

Виконати завдання за вибором.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання й усвідомлення учнями нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.20-21.

- **Виконання вправи 50.**

Мовне дослідження. Розрізнення дзвінких і глухих приголосних звуків. Ознайомлення зі схемою.

- **Виконання вправи 51.**

Ознайомлення з таблицею.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання вправи 52.**

Гра «Знайди пару».

- **Виконання вправи 53**

—Прочитайте та відгадайте загадку.

—Розкажіть одне одному, що ви знаєте про слово-відгадку.

—Спишіть текст.

—Підкресліть у вірші букви на позначення лише глухих або лише дзвінких приголосних звуків.

Самоперевірка

Підкреслено букви, які позначають дзвінкі приголосні звуки.

**На городі кущ росте,
білим цвітом він цвіте,
ягідки на нім червоні,
зібрані в красивім гроні.**

Підкреслено букви, які позначають глухі приголосні звуки.

На городі кущ росте,
білим цвітом він цвіте,
ягідки на нім червоні,
зібрані в красивім гроні.

Робота в парах.

Картка 1.

Прочитайте. Випишіть слова, у яких тільки глухі приголосні звуки.

Дерево, герой, звуки, зозуля, каша, кошик, пастка, новий, олень, сито, словник, чашка.

Картка 2.

Прочитайте. Випишіть слова, у яких тільки дзвінкі приголосні звуки.

III. Заключна частина.

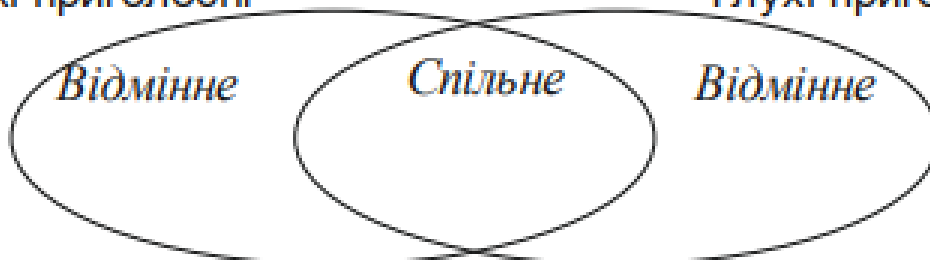
1. Виконання вправи 54.
2. Самооцінювання.
3. Заповнення кола Ейлера-Вена.

— Що нового про приголосні звуки ви дізналися сьогодні на уроці?

— Чим відрізняються дзвінкі приголосні від глухих?

Дзвінкі приголосні

Глухі приголосні

— Які пари дзвінких звуків і відповідних їм глухих ви запам'ятали?

Урок 38. Правильна вимова дзвінких приголосних у кінці складу, слова.

Мета. Навчальна: формувати навички літературної вимови дзвінких приголосних звуків у кінці складу, слова, формувати вміння складати твори за малюнками, стисло висловлювати думку, збагачувати словниковий запас учнів. Розвивальна: розвивати спостережливість, усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати інтерес до навчання.

Засоби навчання. Картки для індивідуальної роботи.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Вітання».

— Діти, подаруйте усмішку одне одному. Як приємно бачити, що ви посміхаєтесь і приносите до класу радість. Мабуть, у вас добре серце. Ну ж бо, примножимо радість і доброту, привітавшись одне з одним словами-подарунками.

о Я хочу подарувати тобі щастя.

о Прийми від мене в подарунок гарний настрій.

о Мій подарунок для тебе — цікаві хмаринки у небі.

о Я дарую тобі міцне здоров'я.

о Я хочу подарувати тобі красу.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Вправа «Слова називаємо, звуки визначаємо»

— Який перший звук?

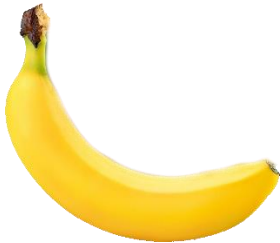

Диня

дзвінкий	голосний	глухий
----------	----------	--------

— Який останній звук?

—

—

— Банан

дзвінкий	голосний	глухий
----------	----------	--------

— Який третій звук?

-
- Ківі
-
-

дзвінкий	голосний	глухий
----------	----------	--------

— Який перший та останній звуки?

- Персик
-
-

дзвінкий	голосний	глухий
----------	----------	--------

— Який плід подобається найбільше?

2. Мотивація навчальної діяльності.

Розподільний диктант.

Запишіть у дві колонки слова: із дзвінками приголосними, з глухими приголосними.

Дядько – тітка	жити - шити
дзвін – цвіт	зуб - суп
діжка – дошка	віз - сік
дуб – тут	

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с. 22-23.

- **Виконання вправи 55.**

Учні визначають, що «зайвим» є дерево (дуб).

☐ Каліграфічна хвилинка.

Запис у зошити з'єднань, слова: д Д Дд дуб дуб

Ознайомлення з правилом.

- **Виконання вправи 56.**

Діти утворюють слова. Правильно вимовляючи дзвінки приголосні в кінці складу.

☐ Робота в групах.

I група. Вправа «Сенкан».

Іменник. Гриби.

Прикметники. Їстівні, отруйні.

Дієслова. Ростуть, ховаються, пишаються.

Речення. Під осіннім листям ховаються гриби.

Висновок. Їжа.

II група. Гра «Збери кошик».

«Розклади» гриби у відповідні кошики (їстівні та отруйні).

Лисички, опеньки, боровики, мухомор, біла поганка, підберезники, масляки, рижики, шампінйони, сиріжки, чортів гриб.

— Чим їстівні гриби відрізняються від отруйних?

— Які гриби потрібно збирати?

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання вправи 57.**

Діти добирають за зразком слова до поданих. Правильно вимовляють дзвінки приголосні в кінці складу. Записують дібрані слова.

- **Виконання вправи 58.**

Учні/ учениці називають зображені предмети, чітко проговорюючи дзвінки приголосні звуки в кінці слів. Підпишіть малюнки. Будують звукову модель слів.

- **Виконання вправи 59.**

Читають речення, чітко вимовляючи виділені парні дзвінки та глухі приголосні звуки в словах.

— Спишіть. Підкресліть букви, які позначають парні дзвінки та глухі приголосні звуки.

Самоперевірка.

- **Виконання вправи 60.**

Робота в парах. Робота над скороговками. Запис із пам'яті. Підкреслити букви, які позначають дзвінки приголосні звуки в кінці складу, слова. Обмін зошитами та перевірка написаного.

- **Вправа «Слова читаю, на групи розділяю». Робота в групах.**

На екран проєктують слова — назви овочів (помідор, гарбуз, кабачок, огірок, часник, цибуля), дарів лісу (жолудь, шишка, горобина, гриб, шипшина), продуктів (хліб, сир, булка, масло, рис).

I група. Вправа «Зібрати на грядочці (записати) слова, які мають дзвінки приголосні звуки в кінці складу або в кінці слова».

II група. Вправа «Зібрати в лісі (записати) слова, які мають дзвінки приголосні звуки в кінці складу або в кінці слова».

III група. Вправа «Купити в міні-маркеті (записати) слова, які мають дзвінки приголосні звуки в кінці складу або в кінці слова».

Побудувати звукові моделі записаних слів.

- **Виконання завдань на картках.**

Картка 1.

Відгадайте загадки. Спишіть їх. Підкресліть букви, якими позначено дзвінки приголосні звуки.

1. Чорні мишки у хатці сидять, вушка зелені із землі стирчать. 1. Дві ракетки і волян — пишний, ніби сарафан. Високо волян злітає — Оленка швидко відбиває.

Слова для довідки: бадмінтон, редьки.

Картка 2.

Прочитайте речення. Запишіть їх без помилок.

У парку росте молода беріска. Під нею виріс грип. На дуп ліс маленький котик.

- **Робота над розвитком творчого мислення. Робота в групах.**

I група. Гра «Граматична математика».

ступ — п + жка = стежка пиріг — г + жки = пиріжки

ягоди — оди + ід + ка = ягідка знак — к + хід + ка = знахідка

тепло — теп + жка = ложка риба — а + ка = рибка

II група. Гра «Зміни слово».

Змінити дзвінкий приголосний звук на парний йому глухий.

Байка — ...айка (пайка). Діло — ...іло (тіло). Гава — ..ава (кава)

- **Гра «Постав математичні знаки».**

Порівняти кількість звуків.

зима=літо шука□риба дзиґа□лялька

бджола□кішка ромашка□предмет рись□лосі

III. Заключна частина.

1. **Виконання вправи 61.**

2. **Самооцінювання.**

3. Вправа «Піраміда позитивних почуттів».

— Побудуймо «Піраміду позитивних почуттів». Учитель протягує руку долонею вверх, а учні по черзі кладуть свої долоньки зверху, будуючи піраміду. Кажуть: «Сьогодні на уроці мені найбільше сподобалося...».

Урок 39. Резервний. Практичне засвоєння і вдосконалення нормативної (неоглушеної) вимови дзвінких приголосних у кінці слова і складу.

Мета. Навчальна: закріплювати навички літературної вимови та написання слів із дзвінкими приголосними в кінці складу та слова; збагачувати словниковий запас учнів. Розвивальна: розвивати спостережливість, усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати інтерес до навчання.

Засоби навчання. Картки для індивідуальної роботи, для гри «Знайомимось по-новому», зображення лікарських рослин.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Знайомимось по-новому». Робота в парі.

Учитель роздає половинки малюнків із зображенням тварин. Завдання: знайти пару. Потім учні працюють у парі: розказують про зображену тваринку, демонструють кілька рухів цієї тваринки:

— Я ... і я вмію...

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

- *Словниковий вибірковий диктант.*

Записати слова, в яких останній звук дзвінкий: рік, сніг, цар, мак, сич, дім, душ, дуб, дід.

Записати слова, перший звук у яких дзвінкий: джміль, вовк, ведмідь, лисиця, сова, шишкар, дрізд, черепаха.

2. Мотивація навчальної діяльності.

- *Гра «Служба розшуку слів із дзвінкими приголосними».*

Потрібно знайти «зайве» слово й додати власний приклад.

Хом'як, куниця, горобець. (Дятел)

— Який перший звук у словах горобець, дятел? (Дзвінкий)

Чай, компот, борщ. (Галушки)

Жирафа, пелікан, лелека. (Зебра)

Сироїжка, шампінйон, малина. (Вишня)

Чайник, гудзик, тарілка. (Бісер)

Книжка, щоденник, булка. (Рогалик)

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання й усвідомлення учнями нового матеріалу.

Виконання мовно-логічної вправи.

Учитель демонструє зображення лікарських рослин, наприклад, материнка, волошка, ромашка, звіробій. Учні чітко називають кожне слово.

— У назві якої лікарської рослини всі приголосні звуки дзвінкі? (Звіробій.)

- *Робота з текстом.*

— Прочитайте текст. Що вас здивувало? Що ви знаєте про цю рослину? Що хочете ще дізнатися?

Влітку на полях, луках, узліссях цвіте звіробій. Його яскраві жовті суцвіття приваблюють бджіл, метеликів. Якщо нерозкритий бутон звіробою розтерти між пальцями, то виступить червоний сік. Восени все стебло звіробою стає червоним.

— Виконайте завдання на вибір.

о Виписати слова з м'якими приголосними звуками.

о Виписати слова, у яких тільки тверді приголосні звуки.

о Записати виділені слова, поділивши на склади для переносу усіма способами.

☐ Робота над загадкою.

— Прочитайте та відгадайте загадку.

Вертоліт такий маленький

сів на квітку золотеньку.

Усміхнулася кульбабка:

— Завітала в гості ... (бабка).

Леся Вознюк

— З ким поетеса порівнює вертольотик? Що спільного у вертольотика і бабки?

— Спишіть одне речення (на вибір).

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання завдань на картках.**

Картка 1. Прочитати, виразно вимовляючи дзвінкі приголосні звуки в кінці слова і складу. До перших слів кожного рядка дібрати назви ознак. Записати словосполучення.

Зразок. Зелений біб.

Біб, степ, віз, вус.

Гриб, грип, гарбуз, ананас.

Дуб, стовп, хмиз, абрикос.

Зуб, суп, в'яз, рис.

Хліб, короп, мороз, ліс.

Картка 2. Змінити слова за зразком. Прочитати слова парами, чітко вимовляючи дзвінкі приголосні в другому слові кожної пари.

Один — багато Багато — один

грибок — грибки дуби — дуб

горбок — ... ножі — ...

дзьобик — ... зуби — ...

льодок — ... вози — віз

Картка 3. Прочитати прислів'я і пояснити їх значення. Списати одне прислів'я (на вибір). Підкреслити слова з дзвінками приголосними звуками в кінці складу.

До доброї криниці стежка утоптана. Щоб рибку їсти, треба у воду лізти.

Картка 4.

Уставити пропущені слова. Списати одне речення на вибір. Поділити слова для переносу слова.

... засипало сніжком. ... усю зиму лапу смокче.

Слова для довідки: ведмідь, стежки.

III. Заключна частина.

1. Зворотний зв'язок. «Знаю — Хочу знати — Дізнався / Дізналася».

У стовпчику «З» учні ставлять позначку й коментують, що знали з виучуваної теми. У стовпчик «Х» — що хотіли дізнатися під час уроку. У стовпчик «Д» — дізналися під час вивчення теми.

Урок 40. Розвиток мовлення. «Заячі забави». Вимова і правопис слова *заєць*. Складання казки за малюнками.

Мета. Навчальна: вчити учнів складати усну розповідь за серією малюнків. Розвивальна: розвивати усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: закріпити уявлення учнів / учениць про живу природу.

Засоби навчання. Макети будиночків.

Освітні галузі. Мовно-літературна, природнича.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Сніжинки очікувань».

— Заплющте очі й уявіть, що ви потрапили в чарівний світ. Нам приємно, дихається легко і вільно. Уявіть себе невагомими пухнастими сніжинками. Подув ніжний вітерець, і сніжинки кружляють, опускаючись на землю. Ось по пухнастій сніговій ковдрі пробіг білий зайчик. Він залишив сліди. Але вже прийшла пора повертатися до кімнати. Потягніться і на рахунок «три» розплющте очі, усміхніться лагідному вітерцю, зайчику й одне одному.

Що ви очікуєте від уроку?

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

- **Вправа «Визнач «зайве»**

Ліс, річка, море, океан.

Яблуко, слива, морква, груша.

Жирафа, верблюд, заєць, слон.

— Складіть із зайвими словами речення.

- **Вправа «Слова читаємо, речення складаємо»**
- **Робота з навчальним посібником на с.24.**
- **Виконання вправи 62 (1).**

На місці букв та буквосполучень, що позначають приголосні звуки, уставити парний дзвінкий чи глухий приголосний звук. Учні розгадують слово *заєць*.

Каліграфічна хвилинка.

Запис буквосполучень, слів *заєць* ух вухань.

□ Виконання завдань у групах.

I група. Вправа «Асоціативний куц».

Орієнтовно учні можуть дібрати слова вуха, поле, морква, капуста, шубка тощо.

II група. Вправа «Сенкан».

Іменник. Заєць.

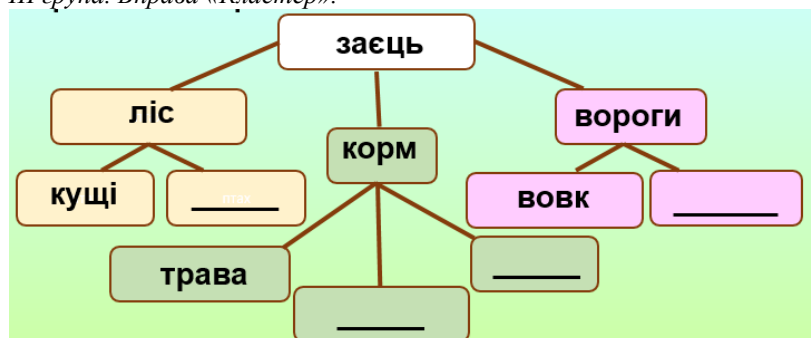
Прикметники. Сірий, куцохвостий.

Дієслова. Стрибає, боїться, обгризає.

Речення. Під кожним кущем у зайчика хатка.

Висновок. Вухань.

III група. Вправа «Кластер».

2. Мотивація навчальної діяльності.

Вправа «Квест-цікавинка».

Чи багато ви знаєте про зайців? «Полохливий заєць і пенька боїться» — стверджує прислів'я. Але насправді така характеристика не зовсім виправдана. Наприклад, задніми ногами довговухий може відбитися від орла або лисиці. Досить часто зайчихи відважно захищають своїх дитинчат від ворон. Відомий також факт, коли

зайчиха зуміла налякати собаку. А старі зайці, які знають почім ківш лиха, на очах у величезного гавкаючого пса на ціпку спокійнісінько поїдають те, що росте в саду або городі.

Однак мовчазне опудало зазвичай вселяє в косооких вегетаріанців стільки поваги, що вони довго не можуть зважитися почати трапезу в його присутності.

У Німеччині, в місті Кааль, стоїть пам'ятник зайцям. Зображення цієї тварини є на гербі міста, оскільки саме зайці підказали колись переселенцям місце їх майбутнього поселення.

Джерело: <https://web.archive.org/web/20200116120519/http://www.eco-live.com.ua/content/blogs/cikavi-fakti-pro-tvarin-zaec>

- **Виконання вправи 62 (2).**

Перегляд відеоролика.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

- **Виконання вправи 62. Робота над текстом.**

— Що нового ви дізналися з тексту? Які слова вам трапилися вперше?

☐ Використання стратегії «Ромашка Блума».

Орієнтовні запитання.

Просте. Про що ідеться в тексті?

Уточнююче. Я можу помилитися, але, здається, зайці люблять пустувати?

Пояснююче. Чи бояться зайці води? Доведіть це словами тексту.

Творче. Про які факти дізналися вперше?

Оцінюче. Чи вміють зайці розважатися?

Практичне. Що ви розкажете рідним про зайця?

- **Виконання вправи 64.**

Перегляд малюнків. Усне складання казки за серією малюнків та її продовження.

Орієнтовно казка може бути такою:

Якось Вухань і Стрибайко бігали в полі.

— Вуханю, глянь, який великий м'яч! Ану, хто швидше добіжить!

Побігли наввипередки.

— Та це ж не м'яч, а кавун! — радісно загукав Стрибайко. — Цікаво, чи він смачний.

Зайченята вправно зробили отвір. Посмакували кавуном.

— Стрибайку, ми можемо зробити з кавунової шкірки човник.

— Котимо кавун до озера, — втішився Стрибайко.

Біля високого очерету спустили свій човник на воду. Замість весел узяти очеретини.

Поки мандрівники пливли на протилежний берег, почало сутеніти.

— Причалуємо! Пора додому. Матуся, мабуть, хвилюється, — сказав Вухань.

Зайченята помчали навпростець до лісу.

5. Закріплення вивченого матеріалу.

Гра «Друзі й вороги».

На дошці прикріплені макети будиночків. На одному напис «Друзі», на іншому — «Вороги».

Учитель називає слова — назви тварин, учні записують їх біля відповідних будиночків.

Слова: метелик, лисиця, ведмідь, джміль, орел, зозуля, заєць, їжак, лелєка, білень, вовк.

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 65.

2. Самооцінювання.

3. Рефлексія. Вправа «Наплічник».

Метод рефлексії дає можливість залучати до роботи на цьому етапі всіх учнів, зокрема кожен має змогу відповісти на запитання: «Які з отриманих на уроці знань і вмінь ти візьмеш із собою для використання на інших уроках? Про що цікаве розповіси вдома?». Відповіді «складають» у наплічник (уявний чи справжній).

Урок 41. Апостроф. Написання апострофа у словах. Вимова і написання слова *п'ятниця*.

Мета. Навчальна: поглибити знання учнів про апостроф, закріплювати навички літературної вимови слів з апострофом; збагачувати словниковий запас слів. Розвивальна: розвивати навички звуко-буквеного аналізу, спостережливість, усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати пізнавальні інтереси.

Засоби навчання. Ребуси.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Долонька побажань».

- Скажіть пошепки долоньці побажання.
- Передавайте долоньку по колу.
- Коли у вас буде поганий настрій або щось не виходить, подивіться на долоньку. Вона обов'язково порадує, підтримає вас своїм теплом, добротою.

II. Основна частина.

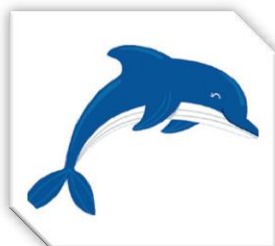
1. Актуалізація опорних знань.

1) Вправа «Слово називаємо, звуки визначаємо»

- Визначити перший звук у слові (голосний чи приголосний, приголосний твердий чи м'який, дзвінкий чи глухий)

- Визначити останній звук у слові (голосний чи приголосний, приголосний твердий чи м'який, дзвінкий чи глухий).

2) Робота з навчальним посібником на с.25-26.

- Виконання вправи 66.

Гра «Дешифрувальник». Учні розшифровують слово *п'ятниця*. З'ясовують, що слово означає назву п'ятого дня тижня.

Каліграфічна хвилинка.

Запис буквосполучень, слова: я п'я ця п'ятниця.

Побудова звукової моделі слова *п'ятниця*.

Збагачуємо свій словниковий запас.

Сім п'ятниць на тиждень. (Почув щось неприємне.)

Скривився, як середа на п'ятницю. (Часто змінює рішення.)

о Робота в групах.

Група І. Складання асоціативного куща зі словом *п'ятниця*. Орієнтовно можна дібрати слова тиждень, радість, друзі, ігри, екскурсія тощо.

Група ІІ. Складання сенкану.

Іменник. П'ятниця.

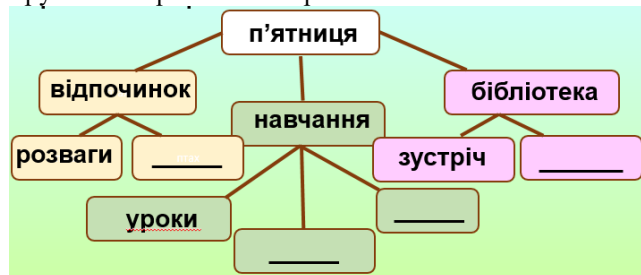
Прикметники. Легка, довгоочікувана.

Дієслова. Настала, прийшла, змінила.

Речення. П'ятниця — кінець робочого тижня.

Висновок. День.

Група ІІІ. Вправа «Кластер»

2. Мотивація навчальної діяльності.

Вправа «Слова читаємо, помилки визначаємо»

— Прочитайте слова.

Рясно, рядно, буря, бурак.

Бурян, подвіря, мята.

— Чому слова другого рядка читаються, а не звучать?

— Можливо, у записі слів є помилки?

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

- Виконання вправи 67.

Мовне дослідження. Учні називають слова, спостерігають за вимовою звуків, доходять висновку, що букви перед апострофом позначають твердий приголосний звук, а букви після апострофа позначають два звуки. Звіряють свої висновки з правилом.

Ознайомлення з правилом.

Щоб учні запам'ятали букви, після яких ставимо апостроф, учитель пропонує завчити вислів МаВПа БРуФ.

Фізкультхвилинка.

- Виконання вправи 68.

— Прочитайте вірш.

— Як ви гадаєте, про що говоритиме сім'я.

— Виписати слова, у яких є апостроф.

Самоперевірка.

Подвір'ячку, в'язом, сім'я, солов'я.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- Виконання вправи 69.

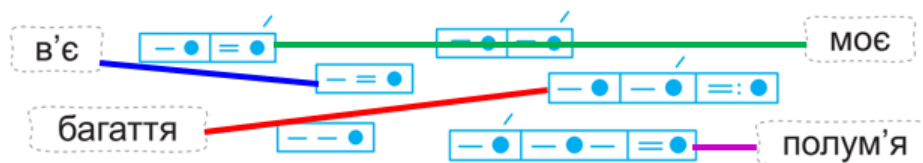
Утворення та записування слів з апострофом.

Самоперевірка.

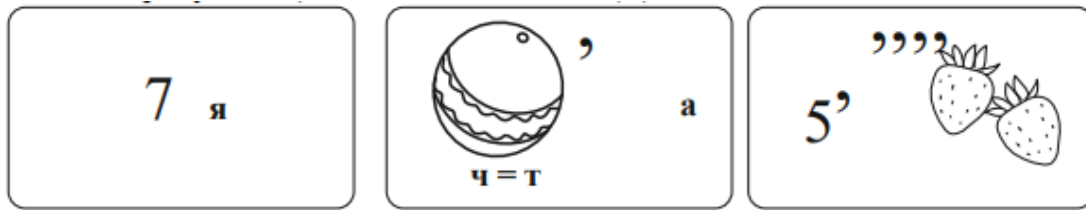
Подвір'я, п'явка, м'ята, в'язанка; хлоп'ята, об'єднати, п'ють, в'їзд.

- Виконання вправи 70.

Діти з'єднують кожне слово із його схемою.

- **Робота над ребусами (сім'я, м'ята, п'ятниця).**

- Побудувати звукові моделі слів-відгадок.
- **Словниковий розподільний диктант.**

Записати слова в дві групи: 1 — слова з апострофом, 2 — слова без апострофа.

Слова: пояс, в'юн, пір'іна, поїзд, маяк, реп'ях, солов'ї, лінія.

— Виконайте завдання на вибір: запишіть одну групу слів за абеткою.

- **Вправа «Біном фантазії».**

— Поєднайте два будь-які слова з розподільного диктанту в речення. Запишіть.

- **«Щоденні 5». Пишу для себе.**

— Запишіть якнайбільше слів з апострофом за 5 хвилин.

III. Заключна частина.

1. Виконання завдання 71.
2. Рефлексія. Метод «Капелюшки де Боно».

Білий. Що мені відомо про апостроф?

Червоний. Для чого потрібно знати, де ставити апостроф?

Чорний. Назвіть слова, які пишуть з апострофом.

Зелений. Що робити, якщо не знаєш, у якому слові пишеться апостроф?

Синій. Для чого потрібні знання, одержані сьогодні на уроці?

3. Самооцінювання.

Урок 42. Правила переносу слів з апострофом. Дослідження мовних явищ.

Мета. Навчальна: удосконалювати навички правильної вимови й написання слів з апострофом, учити переносити слова з апострофом; удосконалювати вміння робити звуко-буквений аналіз слів з апострофом; активізувати словниковий запас школярів. Розвивальна: розвивати комунікативні навички, увагу та пам'ять; навички самостійної, парної та групової роботи. Виховна: виховувати інтерес до навчання, любов до рідної мови; заохочувати до співробітництва.

Засоби навчання. Картки для індивідуальної роботи.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Емоційне налаштування

Не урок, а справжнє свято,
бо полинем у світі,
мандруватимем завзято,
юний друже, я і ти.

На Школяндію планету
понесе нас корабель.

Тож дивись, з цього моменту
не забудь про свій портфель.

Валентина Романова

Пам'ятай, що ти — дослідник,
ще — школяр із Землі
і що труднощі космічні
ми здолаєм геть усі.

У польоті будь уважним,
думай добре, не спіши!

Знай, що вчитись — це цікаво,
радість буде у житті.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

• Вправа «Портфель».

— Починаємо нашу мандрівку зі слів «Не забудь про свій портфель». А в портфелі є цінний багаж — наші знання. Перевіримо, в якому стані наш багаж.

— Прочитайте слова.

Здоров'я, пам'ять, в'юн, п'еса, об'єм, солов'ї, торф'яний, пір'їна.

— Чому ці слова пишуться з апострофом?

— Назвіть слова, у яких буква **я** позначає два звуки.

— Отож, у портфелі є багаж знань з яким ми можемо вирушити на іншу планету.

• Ребус.

— Дуже непросто потрапити на планету Школяндію. Без сучасних технологій нам не обійтись.

Що ж робити? Хто нам зможе допомогти? Гляньте, дивний листочок нам заніс вітерець.

(Комп'ютер)

• Гра «Фонетичний двобій». Робота в парах.

— Щоб краще працювати на комп'ютері, пограємо в гру.

о Скільки букв у слові *комп'ютер*? Назвіть їх.

о Скільки звуків?

о Скільки голосних звуків?

о Скільки приголосних звуків?

о Скільки складів?

о Який склад наголошений?

о Як можна перенести слово з рядка в рядок?

3. Мотивація навчальної діяльності.

— Нарешті в нас є комп'ютер. Тепер ми зможемо помандрувати на планету Школяндію, побачити нове і продемонструвати наші знання. Увага! Всі дивимося на монітор! Ми на планеті Школяндія! І що ми бачимо? Жителі планети Школяндії схилили голови над головоломкою. Читають і не можуть зрозуміти.

П'явка, в'юн, пір'іна, в'ється, п'ять, хом'як.

— Діти, я зрозуміла! Школяндці вивчають апостроф! Допоможемо? Пояснимо, розтлумачимо, навчимо! Ще й самі чогось навчимося. Отже, на старт! Увага! Пригадайте!

— Після яких букв ставлять апостроф? Перед якими буквами ставлять апостроф? Назвіть слова з апострофом.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання й усвідомлення учнями нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.27-28.

- **Виконання вправи 72.**

Утворення слова кам'яний за допомогою алфавіту.

Каліграфічна хвилинка

Діти пригадують, коли потрібно ставити апостроф.

- **Виконання вправи 73.**

Мовне дослідження, як правильно переносити слово з апострофом з рядка в рядок.

Ознайомлення з правилом.

- **Виконання вправи 74.**

Відгадування загадок. Поділ слів-відгадок рисками для переносу.

Самоперевірка

□ *Робота в групах.*

I група. Вправа «Асоціативний куц». Слово пір'іна.

Орієнтовно можна дібрати слова птах, прикраса, павич, голуб, лебідь, страус тощо.

II група. Вправа «Сенкан».

Іменник. Пір'іна.

Прикметники. Легенька, кольорова.

Дієслова. Переливається, красується, летить.

Речення. Гарна у фазана пір'іна.

Висновок. Перо.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання вправи 75.**

Діти списують речення, розкриваючи дужки.

Самоперевірка.

Ділять на склади для переносу одне зі слів з апострофом.

По-двір'я, хло-п'ята, хлоп'ята, хлоп'я-та, Де-м'ян, Дем'-ян, Мар'-ян, бур'-ян.

- **Виконання вправи 76.**

Учні/ учениці ставлять, де потрібно, апостроф.

Взаємоперевірка.

- **Виконання вправи 77.**

Складають речення, у якому було б якомога більше слів з апострофом. Записують.

III. Заклучна частина.

1. Виконання завдання 78.

2. Самооцінювання.

3. Рефлексія. Вправа «Вірю — не вірю».

«Вірю» — учні піднімають зелену цеглинку, «не вірю» — червону.

о Слово б'є можна переносити з рядка в рядок.

о У слові комп'ютер три склади.

о При переносі апостроф не відривають від попередньої букви.

о Апостроф — це буква.

о Апостроф є у словах м'ята, подвір'я, пір'я, м'ячик.

— Для чого вам потрібні одержані на уроці знання?

Урок 43. Вправи на закріплення знань про звуки.

Мета. Навчальна: закріпити знання учнів про звуки і букви, склад, наголос, апостроф; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів. Розвивальна: розвивати навички орфографічного письма, комунікативні навички, увагу та пам'ять; навички самостійної, парної та групової роботи. Виховна: виховувати інтерес до навчання, любов до рідної мови; удосконалювати товариські взаємини; заохочувати до співробітництва.

Засоби навчання. Картки.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перегляд уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Емоційне налаштування

- На уроці — лише гарний настрій.
- Ми працюємо дружно і плідно.
- Уважно слухаємо вчителя та один одного.
- Міркуємо та відповідаємо.
- Доповнюємо відповіді друзів.
- Уважність, наполегливість, праця — наш шлях до знань.

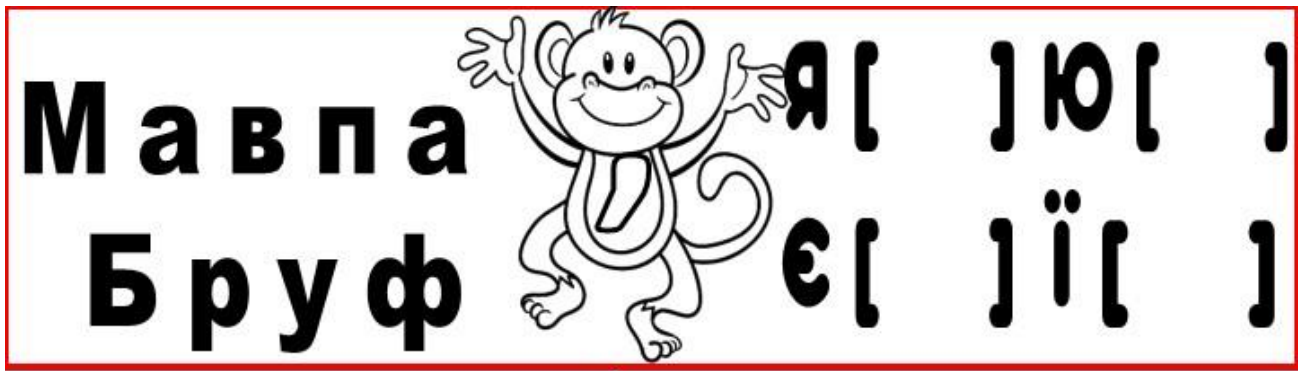
II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Індивідуальна картка.

Діти отримують індивідуальні картки.

— Які звуки позначають букви *я, ю, є, ї* після апострофа?

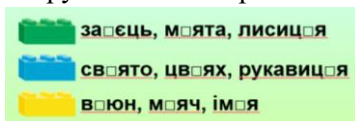
2. Мотивація навчальної діяльності.

Тест

1. У якому слові всі приголосні звуки глухі?

2. У якій групі всі слова треба писати з апострофом?

3. Яке слово правильно поділено для переносу?

IR:

1K.

– Самоперевірка

Ac

➤ Підкресли букви, які позначають тверді приголосні звуки.

дим — дім
рис — ріс

син — синь
лоза — сльоза

лак — лях
луки — люки

- Обведи букви, які позначають м'які приголосні звуки.

дим — дім
рис — ріс

син — синь
лоза — сльоза

лак — лях
луки — люки

- Випиши двоскладові слова. Постав наголос.

- Самоперевірка

Лоза́, сльоза́, лу́ки, лю́ки.

• **Виконання вправи 82**

- Записати відповіді на запитання одним словом.

- Взаємоперевірка

У вулику живуть *бджали*.
Початок річки — це *джерело*.
Я дивлюся на себе в *дзеркало*.

• **Виконання вправи 83**

- Спишіть розкриваючи дужки.

Самоперевірка.

Вправа «Асоціативний куш» до слова *вишиванка*.

Сорочка, свято, оберег, нація, традиції, орнамент, обряди, символ.

• **Виконання вправи 84.**

- Спишіть, розкриваючи дужки.

- Самоперевірка

Круги Ейлера – Вена

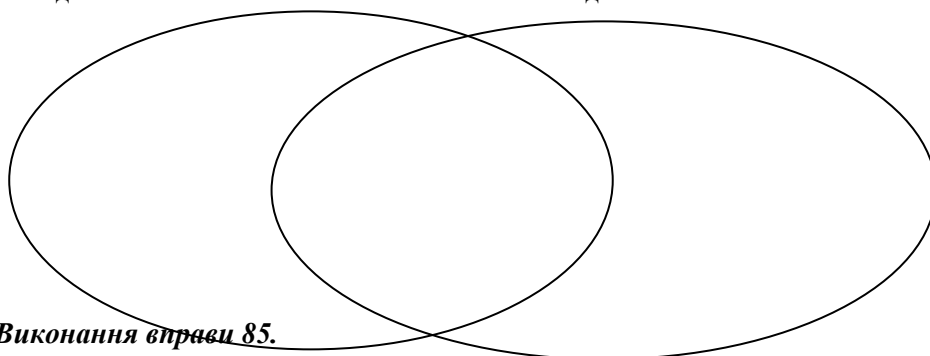
бджола

Відмінне

Схоже

Відмінне

джміль

• **Виконання вправи 85.**

Діти записують три слова з м'якими подовженими звуками або три слова з апострофом.

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 86.

2. Самооцінювання.

3. Рефлексія. Вправа «Мережа вражень».

Для вправи потрібен клубок із нитками. Клубок передають від одного учасника до іншого, розмотуючи нитку. Діти діляться своїми враженнями від уроку.

Урок 44. Резервний. Вправи на закріплення знань про звуки.

Мета. Навчальна: закріпити знання учнів про звуки і букви, склад, наголос, апостроф; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів. Розвивальна: розвивати навички орфографічного письма, комунікативні навички, увагу та пам'ять; навички самостійної, парної та групової роботи. Виховна: виховувати інтерес до навчання, любов до рідної мови; удосконалювати товариські взаємини; заохочувати до співробітництва.

Засоби навчання. Картки для індивідуальної роботи, зображення казкових персонажів.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Гра «Я дарую тобі».

- Що вам може подарувати Попелюшка?
- А що Кіт у чоботях?
- Що може подарувати півник Золоте Горлечко?
- А що ви можете подарувати своїм однокласникам?

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

☐ Гра «Улюблений герой».

Діти по черзі розповідають про улюбленого героя казки, не називаючи його ім'я, а описуючи. Всі інші повинні відгадати героя та назвати казку. Хто вгадав першим, той стає ведучим.

☐ Каліграфічна хвилинка.

Запис у зошити з'єднань, слів: к ккккк К КК Кк Кк Колобок Л лллл ЛЛЛЛЛ лисичка.

2. Мотивація навчальної діяльності.

☐ Гра-фантазія «Продовж казку».

Учні почергово називають речення, щоб утворилася казка.

☐ Гра «Упізнай казку».

Учитель перелічує групу персонажів, а діти називають казку, визначають, який персонаж «заблукав».

о Дівчинка, жаба, жінка, ластівка, кріт, польова миша, метелик, єнот. («Дюймовочка»)

о Три сини, жінці, людоджер, принцеса, король, чаклунка, кіт. («Кіт у чоботях»)

о Бичок, ведмідь, вовк, лисичка, кабан, зайчик. («Солом'яний бичок»)

о Дід, син, коза, зайчик, рак, щука, ведмідь, лисичка. («Коза-дереза»)

— Герої казок передали завдання, які ми по черзі виконуватимемо.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Закріплення вивченого матеріалу

☐ Завдання від Дюймовочки «Броунівський рух».

Учні отримують диференційовані завдання на картках кількох кольорів. Після виконання об'єднуються в групу за кольором карток, звіряються, чи правильно виконане завдання.

Картка 1 (червона)

о Прочитайте сполучення слів.

о Виділені слова замініть за зразком.

Фортеця із каменю, стіл із дерева, жир із риби, молоко корови.

Зразок: Бичок із соломи — солом'яний бичок.

о Запишіть утворені сполучення слів.

о Поділіть для переносу слова кам'яний і дерев'яний різними способами.

Картка 2 (зелена)

о Прочитайте слова.

о Поставте, за необхідності, апостроф.

Бур..як, бур..ян, мор..як, л..юдяний, л..якати, дев..ять, полум..яний, р..яска, обов..язок.

о Випишіть слова з апострофом, поділяючи їх для переносу. Підкресліть букви, що позначають два звуки.

Картка 3 (жовта)

о Прочитайте речення. Виправте помилки.

Лукия прийшов до друзів. Марянка та Демянко на подвір'ї нарвали пахучої м'яти. Буде духмяний гарячий чай.

о Запишіть утворені речення. Поясніть уживання апострофа.

☐ Завдання (на вибір) від Солом'яного Бичка.

Завдання 1. Випишіть тільки ті слова, у яких є м'які приголосні. Підкресліть букви, які позначають м'які приголосні.

Яблунька, береза, димок, земля, дзьоб, сонце, сойка, сосна, дятел, чайка.

Завдання 2. Запишіть. Поясніть написання слів. Поставте наголос.

Життя, знання, колосся, гілля, читання, взуття, узлісся.

Завдання 3. Запишіть слова, поділяючи їх для переносу.

Кам'яний, м'яч, любов'ю, полум'я, прислів'я, п'ять, здоров'я, м'ята.

Завдання 4. Випишіть слова, у яких є дзвінки приголосні у кінці слова чи складу.

Дідусь розповідає казку. Біля школи учні грають в сніжки. Хліб — усьому голова. Ведмідь усю зиму спить. У мене є тепленька шубка.

☐ Завдання від Кози-Дерези. Гра «Пеньочок».

Парна диференційована робота. Взаємоперевірка

— У кожному рядку є зайве слово — «пеньочок». Перепишіть всі слова, а зайве підкресліть, щоб не «перечепитись» через нього і продовжити свою мандрівку далі. Поясніть, чому підкреслили саме це слово.

Фея, фонтан, фартух, хвилина, фазан.

Щиглик, шука, шуба, дощ, борщ.

Свято, їжачок, Люда, синє, бабуся.

Узлісся, змагання, дозвілля, неділя.

☐ Завдання від Кота в чоботях.

Гра «Конструктор».

— Зберіть однакові фігури. Утворіть і запишіть слова. Поставте наголоси.

III. Заключна частина.

1. Рефлексія. Вправа «Мережа вражень».

Для вправи потрібен клубок із нитками. Клубок передають від одного учасника до іншого, розмотуючи нитку.

Діти діляться своїми враженнями від уроку.

Урок 46. Спостереження за лексичним значенням слова.

Мета. Навчальна: дати учням уявлення про слово як мовну одиницю, ознайомити їх із лексичним значенням слова. Розвивальна: розвивати навички орфографічного письма, увагу та пам'ять. Виховна: виховувати любов до рідної мови, пробуджувати інтерес до знань, до навчання.

Засоби навчання. Малюнки із зображенням людей різних професій, цеглинка LEGO, силуетні зображення краплинок.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу. Вправа «Сонячний настрій»

Ти поглянь лише в віконце!	працювати, не лінитись.
Загляда у клас наш сонце!	Бо знання — як джерело,
Посміхається, моргає,	напуває всіх воно.
дітям успіху бажає.	Тож і ти часу не гай,
Всім старанно потрудитись,	до роботи приступай!

Валентина Романова

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

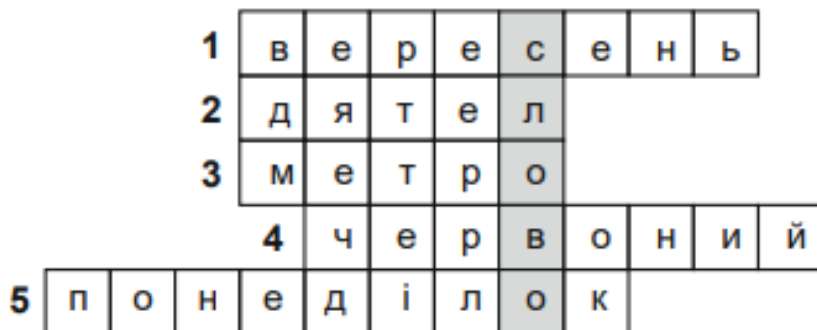
1) Кросворд.

— Щоб наше джерело переросло у річечку знань, нам потрібно старанно працювати. Наші знання, наші правильні відповіді перетворюються на краплинки.

Розгадування кросворда.

На екран спроектовано слова:

1. Врсьнее
2. Дтляе
3. Мтрео
4. Чрвнйсои
5. Пндлкоеіо

Учні розгадують їх, уписують у клітинки кросворда. Читають слово, яке утворилося у виділеному стовпчику.

— Ось і перша краплинка біля джерельця.

Після правильного виконання кожного завдання учні прикріплюють на дошці краплинку.

— Продовжте ланцюжок слів:

Слово (яке?) коротке, дзвінке, ..., ...

2) Робота з навчальним посібником на с.31-32.

Виконання вправи 87.

Гра «Розсипанка»

Учні самостійно складають прислів'я за числовими підказками: *Українське слово звучить по всьому світові.*

— Запишіть прислів'я у зошити.

— Полічіть, скільки слів у реченні.

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

3. Вивчення нового матеріалу

- Виконання вправи 88.

Робота з коміксом.

- Для чого нам потрібні знання про слово? (Щоб розмовляти. Щоб називати предмети...)
- Так, діти, без слів ми не змогли б висловлювати свої почуття, спілкуватися одне з одним.
- Розгляньте комікс. Що порадила Леся Юлі?

Робота з тлумачним словником.

- ☐ Індивідуальна робота з тлумачним словником.

— Перші словники виникли дуже давно. Але правило запису слів залишилося дотепер — їх записують в алфавітному порядку.

— Знайдіть у тлумачному словнику слово *золотомушка*. Прочитайте його значення.

- ☐ Перегляд відеоролика.

Каліграфічна хвилинка

Фізкультхвилинка

4. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання вправи 89.**

Учні пояснюють значення прислів'я «Птаха пізнають по пір'ю, а людину — по мові».

Коли людина сама — вона мовчить. Коли ж людей хоча б двоє, вони розмовляють. Говорять про те, що їм цікаво. Користуються словами, значення яких вони знають. Залежно від того, які слова вживають учасники бесіди, ми можемо сказати, хто ці люди.

Виконання вправи за завданнями.

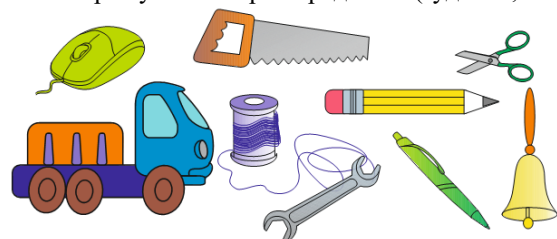
Самоперевірка

- **Виконання вправи 90.**

Робота з тлумачним словником. Знаходження значення трьох незнайомих вам слів (на вибір). Записування цих слів.

- **Гра «Відгадай».**

Учні отримують набір із предметів (гудзики, нитки, квасоля, макарони, цвяхи, гвинтики тощо).

Завдання: визначити, з якими професіями пов'язані предмети.

III. Заключна частина.

1. **Виконання вправи 91.**
2. **Самооцінювання.**
3. **Рефлексія.**

— Діти, погляньте на дошку, на наше джерельце. Що ви бачите? (У джерельці багато краплинок.

А з краплинок утворилася річечка.)

Так, наше джерельце, як і наші знання, збільшилися.

Вправа «Мікрофон».

- Що нового ви дізналися на уроці?
 - Для чого нам потрібно це знати?
 - Який вид роботи вам найбільше сподобався?
 - Над чим ще треба попрацювати?
-

Урок 47. Розвиток уявлень про те, що слово служить для називання предметів, якості, дій, визначення кількості. Вимова і написання слова *диван*.

Мета. Навчальна: розширити уявлення учнів про те, що слово може називати предмет, якості, дії; збагачувати словниковий запас слів. Розвивальна: розвивати спостережливість, усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати інтерес до навчання.

Засоби навчання. Картки для індивідуальної роботи.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Мрії».

— Людина не може жити без мрії. Хтось мріє відпочити біля моря, хтось — навчитися малювати чи будувати будинки... Про що мріє кожен із вас?

— Чим відрізняються мрії від бажань?

— А хто мріє досконало вивчити українську мову?

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

1) Робота з навчальним посібником на с.33-34.

○ Виконання вправи 92.

Перестрибуючи через букву діти читають слова. (Диван, тахта)

Тлумачення слова *диван*: великі м'які меблі для сидіння, лежання, зі спинкою і ручками чи валиками.

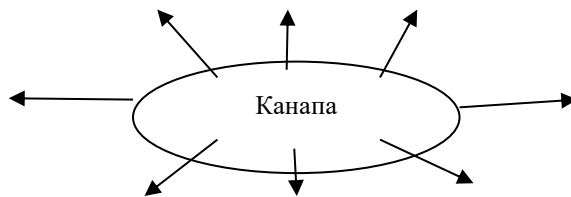
□ *Каліграфічна хвилинка.*

Запис у зошити з'єднань *диван тахта канапа*.

— Запам'ятайте правильність написання словосполучення *диван, тахта, канапа*.

□ Робота в групах.

I група. Вправа «Асоціативний куц».

Орієнтовно учні можуть дібрати слова кімната, розмова, сім'я, мультик, фабрика, вечір тощо.

II група. Вправа «Сенкан».

Іменник. Тахта.

Прикметники. Нова, м'яка.

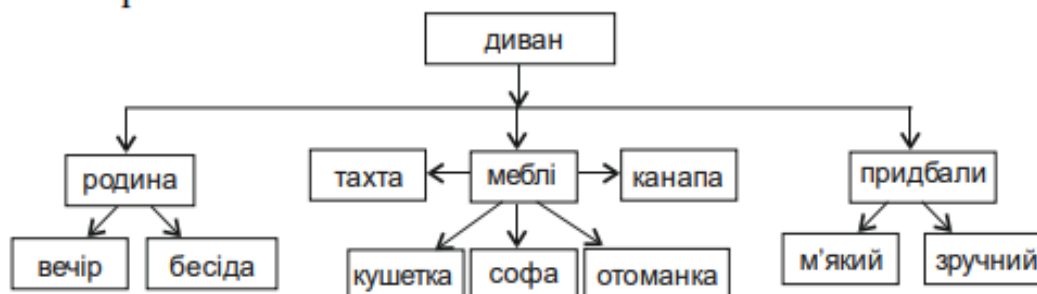
Дієслова. Стоїть, складається, розкладається.

Речення. На тахті лежав кіт.

Висновок. Диван.

III група. Вправа «Кластер».

У кластері можна використати слова

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Що таке слово?

— Сьогодні ми продовжимо розмову про слова, які служать для називання предметів, якостей, дій.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

- **Ребуси**

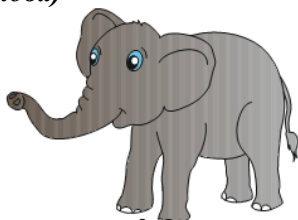

””””

”

(мова)

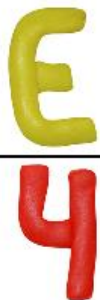

4 = в

а

_(слова)

rebus1.com / ua

”

(значення)

- **Виконання вправи 93.**

—Прочитайте текст. Що нового ви дізналися з тексту? Які слова вам трапилися вперше?

- **Виконання вправи 94.**

Використання стратегії «Ромашка Блума».

Орієнтовні запитання:

Просте. Про що йдеться в тексті?

Уточнююче. Я можу помилитися, але, здається, наша мова складається зі слів?

Пояснююче. Чи можна словом назвати предмет, його кількість, ознаку, дію?

Творче. Де можна дізнатися про значення слова?

Оцінюче. Чи впевнені ви, що кожне слово може мати своє значення?

Практичне. Що ви розкажете про значення слова *диван*?

Фізкультхвилинка

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання вправи 95.**

Опрацювання загадок Людмили Паніченко.

Опис слова-відгадки за планом.

- **Виконання вправи 96.**

— Прочитайте текст, добираючи з довідки слова для називання предметів, якості, дій, кількості.

– Самоперевірка

– На	сосновій	гілочці	сидить	білочка.
Вона		гризе		горішки.

П'ять лосів їдять смачне сіно.

- **Робота в групах.**

I група. Прочитати уважно текст.

Прийшла зима. Всюди пухнастий сніг. Учні повісили годівниці. Діти годували птахів. Катруся принесла зерна. Артем насипав пшона. Радіють осілі птахи!

Знайти речення за поданими схемами.

Дія + предмет. Предмет + дія + предмет.

Дія + ознака + предмет.

Скласти самостійно речення за поданою схемою.

Дія + предмет + ознака.

II група. Уставити слова, що служать для називання предметів, якості, дій.

З неба ... (що зробило?) сонечко. На ... (якій?) сосні сидить ... (хто?). Вона смакує шишками. ...

(Що роблять) ведмеді в теплих лігвах. ... (Хто?) вийшли поїсти сіна...

Слова для довідки: лосі, білочка, сплять, високий, усміхнулося.

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 97.

2. Самооцінювання.

3. Вправа «Оплески».

— Приготуйте долоні. Плесніть, якщо ви погоджуєтеся зі мною.

o На уроці ми дізналися, що словом можна назвати предмет, ознаку, дію предмета.

o На уроці мені було цікаво.

o На уроці я дізналася / дізнався, як правильно писати слово диван.

o На уроці я працював / працювала старанно.

Урок 48. Розвиток мовлення «У динопарку». Розповідь за малюнками та питаннями.

Мета. Навчальна: вчити складати розповідь за малюнками та питаннями; розширити знання про динозаврів. Розвивальна: розвивати зв'язне мовлення, критичне мислення. Виховна: виховувати бережне ставлення до тварин.

Засоби навчання. Ілюстрації динозаврів.

Освітні галузі. Мовно-літературна, історична.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Усмішка».

— Якщо усміхнутися перехожому, він усміхнеться у відповідь. Якщо усміхнутися небу і сонцю — розійдуться хмари. Якщо усміхнутися Всесвіту — трапиться щось казкове. Усміхнімося губами, долонями, очима, серцем.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

— Вправа «Мікрофон»

- Як ви проводите свій вільний час?
- Розкажіть про своє враження ті, хто відвідував лялькову виставу.
- Розкажіть про своє враження ті, хто побував у зоопарку.
- Розкажіть про своє враження ті, хто катався на каруселях.
- Розкажіть про своє враження ті, хто мав змогу бути у динопарку.

Роботі зі словами

Динопарк — це унікальна виставка аніматронних динозаврів, яка знаходиться в містах України. Понад 20 динозаврів постануть перед глядачами в реальних розмірах з науково точними текстурами і кольорами.

Сейсмосавр (перекладається «стрясє землю») — величезний трав'яїдний динозавр ряду ящеротазових, що жив понад 145 млн років тому.

Диплодок — один з найбільш легко впізнаваних динозаврів, з його типовою завроподовою формою, довгою шиєю і хвостом та чотирма міцними ногами.

Трицератопс з його великою кістковою оборкою, трьома рогами на черепі та великим чотириногим тілом, що має схожість з биками та носорогами.

Вправа «Квест-цікавинка»

Сучасні люди вважають динозаврів міфом, черговим плодом фантазії режисерів кінофільмів, казками для дітей, але факт залишається фактом.

На сьогоднішній день вчені виділяють більше 500 різних видів динозаврів, але це не межа, насправді існувало значно більше різновидів, тому науку ще чекають нові відкриття.

У кожного виду динозаврів є своє унікальне ім'я, причому придумує його палеонтолог, який детально вивчає знайдені останки і порівнює результати з вивченими раніше видами.

Незважаючи на те, що на малюнках динозаврів зображують в самих різних кольорах, вченим невідомо який саме колір мала шкіра того чи іншого динозавра. Справа в тому, що збережена шкіра дуже велика знахідка для палеонтолога, але навіть вона не може дати інформацію про колір, так як він вицвів за такий проміжок часу. Скоріше всього динозаври володіли забарвленням характерним для певної місцевості, де вони проживали.

Детальніше: <https://senfil.net/index.php?newsid=63>

2. Мотивація навчальної діяльності.

1) Робота з навчальним посібником на с.35-36

• Виконання вправи 98.

Учні відгадують ребус про динозавра. Розглядають зображення тварини.

Каліграфічна хвилинка.

Написання букв, буквосполучень, слова: *Ди ди оз ав динозавр.*

— Чого більше, букв чи звуків, у слові *динозавр*?

— Як можна перенести з рядка в рядок слово *динозавр*?

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

• Виконання вправи 99.

Обговоріть назви комірок таблиці. Заповніть першу та другу колонки на окремому аркуші.

• Виконання вправи 100.

— Прочитайте текст.

— Що ви дізналися?

— Що б ви ще додала до розповіді?

Перегляд відео.

• Виконання вправи 101.

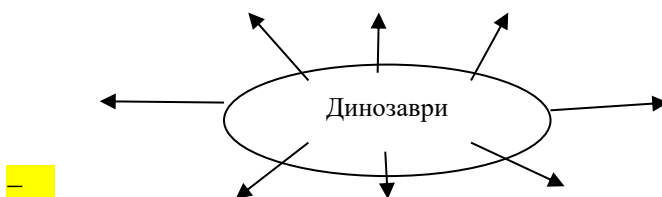
Здійснення віртуальної прогулянки динопарком.

Перегляд відео.

• Виконання вправи 102.

— Розкажіть про відвідування динопарку за малюнками та запитаннями.

I група - вправа «Асоціативний куц».

II група - вправа «Сенкан».

1. Іменник. Трицератопс

2. Прикметники. Великий, _____.

3. Дієслова. Ходить, _____, _____.

4. Враження від предмета. _____

5. Висновок. Динозавр.

III група – вправа Круги Ейлера - Вена

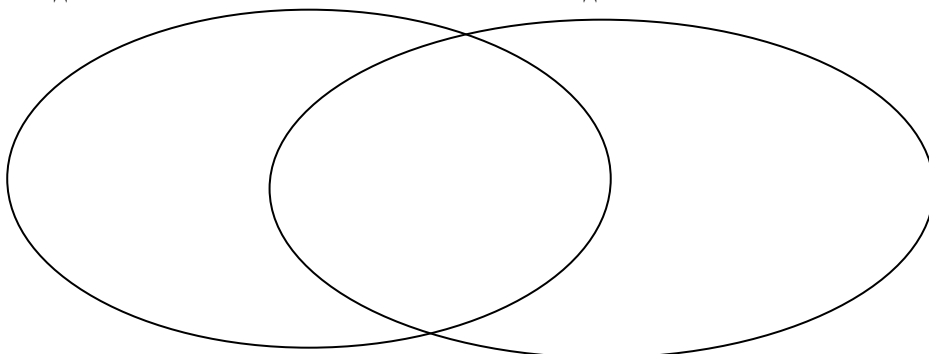
птеродактиль

Відмінне

Схоже

Відмінне

брахіозавр

- **Виконання вправи 103.**

— Запишіть, чим сподобалися чи не сподобалася вам віртуальна мандрівка до динопарку.

Вправа «Так - ні»

Так		Ні
	Динопарк - це унікальна виставка аніматронних динозаврів.	
	Багато мільйонів років тому на землі жили динозаври.	
	Динозавр означає «жахливий ящур».	
	Самий найменший динозавр був за розміром з мурахи.	
	Кістяки деяких динозаврів можна побачити у музеях.	
	Динозаврів можна побачити у зоопарку.	
	У наш час найбільша африканська тварина – це слон.	
	Динозаври харчувалися тільки гілками рослин.	
	Довгоший велетні – це диплодоки, сейсмозавр.	
	Динозаври розмножувалися з яйця.	

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 104.

2. Самооцінювання.

3. Вправа «Рюкзачок — м'ясорубка — кошик».

— Які знання ви покладете в рюкзачок?

— Над чим ви задумаетесь?

— Яка інформація, отримана на уроці, на вашу думку, є зайвою?

Урок 49. Тематичні групи слів. Доповнення кожної групи словами за смисловою ознакою. Вживання слів різних лексичних груп у власному мовленні.

Мета. Навчальна: розширювати знання учнів про слово; вчити групувати предмети за певними ознаками; удосконалювати вміння розподіляти ряд слів на групи за смисловою ознакою, доповнювати кожну групу двома-трьома словами. Розвивальна: розвивати спостережливість, усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати інтерес до навчання.

Засоби навчання. Картки для індивідуальної роботи.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

— Сьогодні на уроці на нас чекає цікава мандрівка в країну Слова. Виберіть букву та скажіть, що ви з собою візьмете.

Р — розум; Д — доброту;

П — працьовитість; У — уважність;

С — старанність; А — активність...

2. Вправа «Очікування».

— Що ви очікуєте від уроку?

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Відгадування загадки.

Вдень – завзяті та проворні:

можем бігати, стрибати,

а вночі ми безпорадні,

бо лягають ноги спати. (Черевики)

Леся Вознюк

Джерело: Тисяча п'ятсот загадок/ Уклад.: Л.Вознюк – Тернопіль : Підручники і посібники, 2021. – 208 с. (загадка на с. 187)

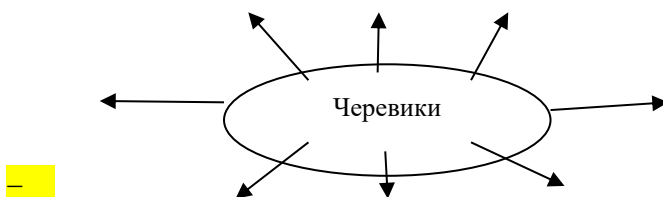
— Що означає слово «черевики»? (Назву предмета.)

— Назвіть їхні ознаки, тобто скажіть, які вони. (Новенькі, чистенькі...)

— Назвіть дії, які виконують черевики. (Бігають, стрибають...)

☐ Робота в групах.

I група. Вправа «Асоціативний куц».

II група. Вправа «Сенкан».

Іменник. Черевики.

Прикметники. Нові, _____.

Дієслова. _____, _____, _____.

Речення. _____..

Висновок. Взуття.

III група. Вправа «Кластер».

Взуття.

2 Мотивація навчальної діяльності.

Гра «Пеньочки».

Школа, магазин, лікарня, вікно.

Автомобіль, ручка, автобус, таксі.

Шафа, крісло, простирadlo, диван.

Грім, блискавка, щука, веселка.

— У яку групу можна об'єднати ці слова?

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

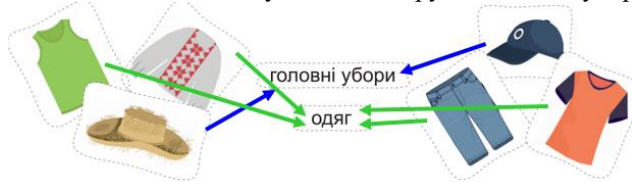
1) Робота з навчальним посібником на с.37-38.

□ Виконання вправи 105.

Мовне дослідження. Тематичні групи слів.

Опрацювання правила.

Об'єднання малюнків у тематичні групи «головні убори» та «одяг».

• Виконання вправи 106.

Слухання української народної казки «Ходить гарбуз по городу».

- Назвіть гарбузових «родичів», яких можна об'єднати в тематичну групу.
- Запишіть тематичну групу слів, що об'єднує гарбузових «родичів».
- Перевірте одне в одного, чи всіх «родичів» ви записали.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

• Виконання вправи 107. Робота з тематичними групами слів.

- Уставте, де потрібно ь. Випишіть слова – назви предметів однієї тематичної групи.
- До якої тематичної групи належать ці слова?
 - Самоперевірка.

Волошка, верба, тополя, мал**ь**ва, мак, в'яз**ь**, ромаш**к**а,
красо**л**я, ялиц**я**, віл**ь**ха.

Волошка, мальва, мак, ромашка, красоля — квіти.

Верба, тополя, в'яз, ялиця, вільха — дерева.

• Виконання вправи 108.

- Відгадайте тематичну групу за першим словом.
- Запишіть за вибором слова однієї тематичної групи за зразком. За потреби користуйтеся словами для довідки.
 - Самоперевірка.

• Виконання вправи 109.

Діти записують назви предметів тематичної групи «Пори року».

• Вправа «Броунівський рух». Індивідуальні картки.

Учні отримують диференційовані завдання на картках кількох кольорів. Після виконання об'єднуються в групу за кольором карток, звіряються, чи правильно виконано завдання.

Картка 1 (червона)

о До поданих слів — назв ознак добери і запиши слова — назви предметів.

Добра, щедра, лагідна

Мала, працьовита, старанна ...

Кольоровий, металевий, дитячий ...

Слова для довідки: бабуся, бджола, гудзик.

о Підкресли слова, які називають ознаки предмета.

Картка 2 (зелена)

о До поданих слів — назв ознак добери і запиши слова — назви предметів.

Маленький, трудолюбивий, колючий ...

Довгоногий, дзюбатий, корисний ...

Улюблена, нова, саморобна ...

Слова для довідки: їжак, лелека, лялька.

о Підкресли слова, які називають ознаки предмета.

Картка 3 (жовта)

о Прочитай слова. Допиши тематичні групи слів.

о Запиши назви предметів у дві групи.

Мальви, ..., ... — це ...

Шафа, ..., ... — це ...

Слова для довідки: стілець, чорнобривці, троянди, стіл.

- **Гра «Назвіть одним словом».**

Вересень, жовтень, листопад — це ... (місяці).

Понеділок, вівторок, середа — це ... (дні тижня).

Горобець, синиця, дятел — це ... (птахи).

- **Гра «Упізнай за ознаками, хто це або що це».**

Сірий, злий, голодний — це ... (вовк).

Струнка, зелена, колюча — це ... (ялинка).

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 110.

2. Самооцінювання.

3. Рефлексія. Вправа «Зворотний зв'язок».

— Чи справдилися ваші очікування?

— Коли вам стала в пригоді буква «Р», яка означає розум? Над яким завданням вам потрібно було добре подумати? Хто проявив на уроці доброту, яку принесла буква «Д»? Хто подружився з буквою «П», яка подарувала нам працьовитість? Хто увесь урок мав букву «У» — уважність? Під час виконання якого завдання просто необхідна була буква «С» — старанність?

Урок 50. Добір слів для доповнення речення, складання речень зазначеного змісту.

Мета. Навчальна: навчити учнів добирати слова для доповнення речень, складання речень зазначеного змісту. Розвивальна: розвивати спостережливість, усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати інтерес до навчання.

Засоби навчання. Картки для індивідуальної роботи.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Природа і я».

о Сонце сьогодні весь день сліпить очі й нагадує мені ...

о Хмаринки сьогодні такі ніжні, неначе ...

о Місяць на небі ходить повільно, як ...

о Зірки світять так яскраво, як ...

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

1) Робота з навчальним посібником на с.39-40.

○ Виконання вправи 111.

Відгадування ребуса (Світлячок)

— Де можна побачити світлячка?

Каліграфічна хвилинка.

Запис у зошити з'єднань: *ві ля яч ок світлячок*

2. Мотивація навчальної діяльності.

Загадки-добавлянки Лесі Вознюк.

Вертоліт такий маленький

сів на квітку золотеньку.

Усміхнулася кульбабка:

— Завітала в гості ... (бабка).

Серед

літа

біля

липки

виграють

сопілки,

Це

не

скрипки,

не

скрипки.

сопілки,

то медок збирають ... (бджілки).

Хоч не олень — роги має,

і не птиця — а літає.

Чорний-чорний — а не крук,

це малий, моторний ... (жук).

По травичці він стрибає

і сюркоче, і співає,

Заливається, як дзвоник,

називають його ... (коник).

Джерело: Тисяча п'ятсот загадок/ Уклад.: Л.Вознюк — Тернопіль : Підручники і посібники, 2021. — 208 с. (загадки на с. 7, 9, 61, 87)

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

● Виконання вправи 112 (1).

Доповнення казки словами з довідки. Робота над текстом.

Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах.

— А зараз об'єднайтеся в пари. Проведемо вправу за методикою «Щоденні 5. Читання з другом».

Читайте по черзі текст і ставте одне одному запитання.

● Виконання вправи 112 (2-3).

Доповнення речень зазначеного змісту.

Запис двох відновлених речень.

Самоперевірка

1. Жив собі жучок. 2. Він був таким малесеньким, що помітити його було важко. 3. Раптом потемніло небо. 4. І прозорий жучок перетворився на золото. 5. Тому й прозвали його світлячком.

- **Виконання вправи 113.**

Перегляд відеоролика за покликанням.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання вправи 114.**

Діти розглядають малюнки. До порівнянь добирають та додають потрібне за змістом слово – назву поданого зображення. Записують утворені речення.

- **Виконання вправи 115.**

Відгадування загадок Лесі Вознюк.

Навесні барвиста квітка
на галявині розквітла.
Лиш поглянути хотіли,
враз знялась і полетіла. (Метелик)

Прилетіла цокотуха,
щось торочить понад вухом.
Всім набридла байка ця
без початку і кінця. (Муха)
Невидимка-вереда
все дзижчить та набрида.
Як з'являється цей гість,
скрізь лунає «лясь» та «трісь».
(Комар)

Джерело: Тисяча п'ятсот загадок/ Уклад.: Л.Вознюк – Тернопіль : Підручники і посібники, 2021. – 208 с. (загадки на с. 106, 114, 86)

Діти записують назви комах, які вони бачили в лісі.

- **Гра «Додай слово».**

Каркає, як ... ворон. Іде, як ... слон.
Земля м'яка, як ... пух. Зелена, як ... трава, огірок, барвінок, рута.
Гірка, як ... редька. Білий, як ... крейда, сніг, молоко, папір.
Дівчина, як ... маківка, горлиця, ягідка, зіронька, калина, лебідка, пава, квітка.

III. Заключна частина.

1. **Виконання вправи 116.**
2. **Самооцінювання.**
3. **Рефлексія. Вправа «Мікрофон».**

— Чого ви навчилися сьогодні на уроці?
— Чи справдилися ваші очікування?
— Яке завдання вам принесло найбільшу радість на уроці?
— Яке завдання вам було найважче виконувати?
— Де ви можете використати знання, які отримали на уроці?

Урок 51. Слова, близькі за значенням. Дослідження мовних явищ.

Мета. Навчальна: навчити учнів добирати слова, близькі за значенням; формувати вміння вживати слова в усному і писемному мовленні. Розвивальна: розвивати спостережливість, усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати інтерес до навчання.

Засоби навчання. Картки для індивідуальної роботи, паперові сніжинки.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Ялинка очікувань»

— Ваші очікування від уроку. (Міркуватиму. Писатиму. Слухатиму. Дізнаюся нове.)

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

- **Вправа «Квест-цікавинка».**

Сніжинки — це атмосферні опади у вигляді білих кристаликів. Кожна сніжинка не схожа на іншу.

— Тихо і красиво летять на землю сніжинки. Можна підставити рукавичку і спіймати це біле диво. Але для цього потрібно прикрити носик і ротик, щоб від теплого повітря сніжинка не розтанула.

А тепер можна уважно розглядати її. Вчені, які досліджували сніжинки, виділили декілька основних форм. Їм навіть дали цікаві назви: пластинка, зірочка, голочка, пушинка, їжачок, стовпчик, льодинка, крупинка. Спробуйте дослідити і ви.

- **Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії.**

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так, коли багато снігу, можна ліпити сніговиків. Так, сніг захищає рослини від морозу. Так, дерева мають можливість відпочити. Так, можна кататися на санчатах, лижах, ковзанах.	Чи потрібний сніг узимку?	Ні, сніг засипле все, а тварини і птахи залишаться без їжі. Ні, слизько, можна впасти. Ні, якщо багато снігу і ніхто його не розчистив, то люди не зможуть дістатися на роботу.
Висновок		

2. Мотивація навчальної діяльності.

СЛОВА ХОЧ РІЗНІ — СУТЬ БЛИЗЬКА

Гостинець, шлях, путівець, путь

(До знань дорога не вузька!).

Слова хоч різні, їхня суть,

Як придивитися, близька.

Наїзник, вершник, верхівець

(Слова ще й інші підбереш).

Пояснить навіть незнавець,

Що йдеться про одне і те ж.

Світання, ранок, світ, світань,

Порання, розсвіт, переддень.

Між ними ледь вловима грань,

Помітна майстрові лишень.

Розумний, мудрий, недурний...

Мов зірка вранішня, сія

У кожному слові зміст ясний,

А разом — як одна сім'я.

Вітрило, легіт, буревій,

В степу — степняк, на морі — бриз.

Тут що не слово — запах свій

Чарує, мов осінній ліс.

Відтінки, барви, кольори
Вбирає з вдячністю душа.
Бери, людино, і твори,
Бо мова рідна — не чужа.

Тож радо кожен ужива,
Щоб мову власну заквітчать,
Близькі за значенням слова,
Що так по-різному звучать.
Володимир Верховень — на замовлення

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

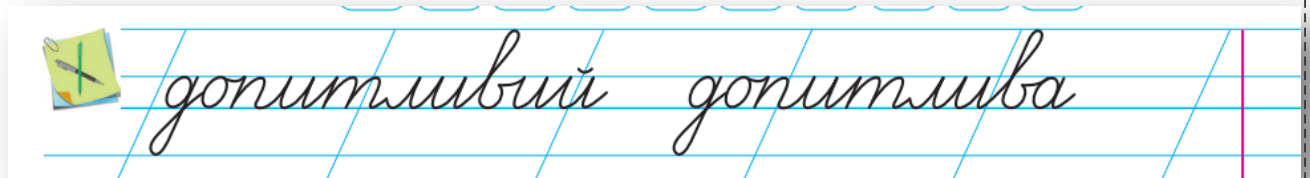
1) Робота з навчальним посібником на с.41-42

- **Виконання вправи 117.**

Утворення слова допитливий.

Каліграфічна хвилинка.

Написання слів: *допитливий* *допитлива*

- **Виконання вправи 118. Мовне дослідження.**

☐ Ознайомлення з правилом.

- **Виконання вправи 119.**

Робота в парах. Читання слів та доведення, що вони близькі за значенням.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання вправи 120.**

Читання вірша. Знаходження слів, близьких за значенням.

— Випишіть слова, близькі за значенням до слова *дощ*, поділяючи їх, де можна, рисками для переносу.

Самоперевірка

Зли-ва, до-щовиця, дощо-виця, дощови-ця, ли-вень, про-ливень, проли-вень.

- **Виконання вправи 121.**

Діти з'єднують пари слів, близьких за значенням.

Самоперевірка

З'єднай пари слів, близьких за значенням.

Робота в групах

Група 1. Кола Ейлера-Венна.

сніг дощ

Група 2. Вправа «Асоціативний кущ». Слово сніг.

Група 3. Гра «Скільки складів у слові?».

Обвести цифру, яка позначає кількість складів у слові.

хатинка будиночок домівка оселя

3 2 1 2 3 4 3 4 5 5 4 3

- Гра «Добери слова».

До поданих слів дібрати слова, близькі за значенням.

Чудово, прекрасно, красиво	погано
	гарно
	легко
	високо

Гарно — ... (чудово, прекрасно, красиво,...).

Палац, споруда, хижа, будівля	двері
	вікно
	дім
	ґанок

Дім — ... (палац, споруда, хижа, будівля,...).

Школярі, гімназисти, ліцеїсти	учні
	школи
	класи
	кабінети

Учні — ... (школярі, гімназисти, ліцеїсти,...).

Розкажую, лечу, промовляю, базікаю	мовчу
	говорю
	читаю
	пишу

Говорю — ... (розкажую, лечу, промовляю, базікаю ...).

- Гра «Знайди «зайве» слово».

Юнак, хлопець, дідусь, парубок.

Посібник, книга, підручник, альбом.

Щедрий, хоробрий, сміливий, безстрашний.
Мати, ненька, бабуся, матусенька.

III. Заклучна частина.

1. Виконання завдання 122.

2. Самооцінювання.

3. Рефлексія. Вправа «Плюс-мінус-цікаво».

У таблиці, накресленій на дошці, у графу «П» («плюс») учні ставлять позначку і коментують, що сподобалося на уроці, що здалося цікавим та корисним; у графу «М» («мінус») — все, що не сподобалося, здалося важким, незрозумілим та нудним; у графу «Ц» («цікаво») — розповідають факти, про які дізналися на уроці, про що ще хотіли б дізнатися.

Урок 52. Слова, протилежні за значенням. Дослідження мовних явищ. Вимова і правопис слова

чернетка.

Мета. Навчальна: навчити учнів добирати слова, протилежні за значенням; формувати вміння вживати слова в усному і писемному мовленні. Розвивальна: розвивати спостережливість, усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати інтерес до навчання.

Засоби навчання. Картки для індивідуальної роботи.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Робота на картках. Робота в групах.

Група 1. Дібрати назви за назвами ознак.

Сірий, злий, голодний ...

Білокора, струнка, кучерява ...

Овальний, кислий, жовтий ...

Група 2. Дібрати до поданих слів близькі за значенням.

Чудово — ... (гарно, прекрасно, красиво,...).

Будинок — ... (палац, споруда, дім, будівля,...).

Школяр — ... (учень, гімназист, ліцеїст,...).

Група 3. Замінити слова — назви ознак близькими за значенням словами.

Ясний день — ... (сонячний день).

Безхмарне небо — ... (ясне небо).

Лютя зима — ... (холодна зима).

2. Мотивація навчальної діяльності.

Що це за пари слів?

Стрічались вам либонь не раз, не два

Із протилежним значенням слова.

Вони, мов люди, мають різну вдачу:

Коли одне *сміється*, друге — *плаче*.

Якщо одне *угору*, друге — *вниз*¹.

Немов напав на кожного комиз¹.

З нічого суперечку між собою

Затіяли — й не миряться обоє.

Одне — *відважне*, друге — *боязке*,

Солодке — це, те, навпаки, — *гірке*.

Одне — *ледаче*, друге — *роботяще*,

А щоб однаковими бути — нізащо!

Одне говорить: *так*, а друге: *ні*.

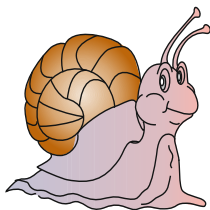
Що це за пари слів, скажіть мені!

(*Антоніми*)

¹ К о м и з — вередування.

Володимир Верховень – на замовлен

Повільний – швидкий.

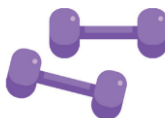
Веселий – сумний.

Порожній – повний.

Легкий – важкий.

Холодний – гарячий.

3. Повідомлення теми та завдання уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.43-44.

- **Виконання вправи 123.**

Робота з ребусом. Учні розгадують слово *чернетка*.

Побудова звукової моделі слова *чернетка*.

Каліграфічна хвилинка.

Запис у зошити з'єднань *че ер ет тк чернетка*.

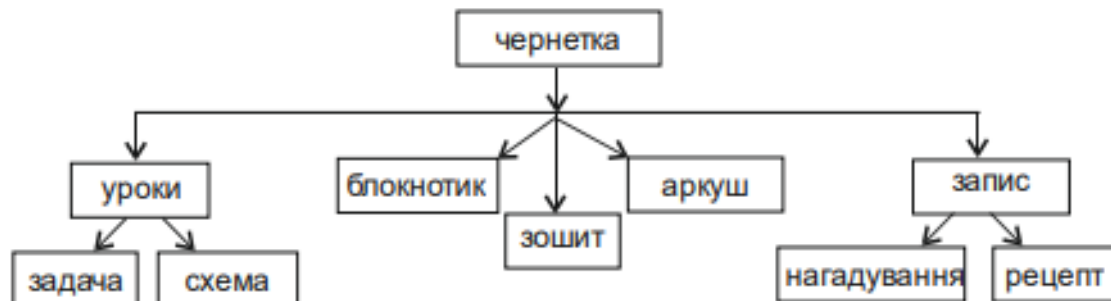
Завдання на вибір учнів.

Робота в групах.

Група 1. Вправа «Асоціативний куц» зі словом *чернетка*. Орієнтовно учні можуть дібрати слова урок, запис, пляма, спроба, позначка тощо.

Група 2. Вправа «Сенкан».

Іменник. Чернетка.
 Прикметники. Електронна, паперова.
 Дієслова. Зберігає, приховує, нагадує.
 Речення. Чернетка — чорновий текст, рукопис.
 Висновок. Записи.
 Група 3. Вправа «Кластер».

- **Гра «Які слова заховалися?».**

— Запишіть слова, які «заховалися» у слові чернетка.

Чернетка — а, не, те, так, рак, терен, тане...

- **Виконання вправи 124.**

Мовне дослідження. Пояснення значення слів чернетка і чистовик, радісний і сумний.

☐ Ознайомлення з правилом.

- **Виконання вправи 125.**

Добір і запис протилежних за значенням слів.

Самоперевірка.

125. Добери і запиши протилежні за значенням слова.

добрий —	велике —
день —	важка —

- **Виконання вправи 126.**

126. 1. Прочитай уривок із вірша. Що нового ти дізнався / дізналася?

В будинку мешкали слова,
 жили собі щасливо.
 На кожнім поверсі — по два:
 недбалий і дбайливий.
 А ще — веселий і сумний,
 гарячий і холодний,
 жили чистенький і брудний
 та ситий і голодний.
 Валентина Бутрім

2. Випиши (за зразком) три пари слів, протилежних за значенням.
 Зразок. Веселий — сумний.

□ *Вправа «Мікрофон».*

— Як спочатку жили в будиночку слова? (Щасливо.)

— А після цього, як будиночок розвалився? (Вороже.)

— Послухайте пари слів дбайливий — недбалий, веселий — сумний, гарячий — холодний. Чи одне й те саме означають слова?

— Це слова, протилежні за значенням.

— Випишіть (за зразком) три пари слів, протилежних за значенням.

Самоперевірка

- **Виконання вправи 127.**

Діти пояснюють значення кожного прислів'я.

До виділених слів виписують слова, протилежні за значенням.

- **Виконання вправи 128.**

Діти читають слова, які записані «навиворіт». Добирають до них протилежні за значенням.

Самоперевірка

Темний – світлий.

Тиха – голосна.

Мовчить – говорить.

Зима – літо.

- **Гра «Добери слово, протилежне за значенням».**

Ніч — день, вечір, ранок.

Сонце — місяць, небо, хмари.

Широкі — довгі, гарні, вузькі.

Сміється — сміх, регоче, плпче.

III. Заклучна частина.

1. Виконання вправи 129.

2. Самооцінювання.

3. Зворотний зв'язок. «Знаю — Хочу знати — Дізнався / Дізналася».

У перший стовпчик ставлять позначку і коментують, про що вже знали з нової теми. У другий стовпчик — чого хотіли дізнатися під час уроку. У третій — що дізналися під час вивчення теми.

Знаю Хочу знати Дізнався / Дізналася

Урок 53. Багатозначні слова. Дослідження мовних явищ. Вимова і написання слова *театр*.

Мета. Навчальна: вчити учнів виявляти в тексті багатозначні слова, вживати їх у мовленні; збагачувати словниковий запас школярів. Розвивальна: розвивати спостережливість, усне мовлення, пам'ять, увагу.

Виховна: виховувати інтерес до навчання.

Засоби навчання. Картки для індивідуальної роботи.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Повторення вивченого матеріалу

- Дібрати протилежні за значенням слова до виділених:

Кисле яблуко — ... Настала зима — ... Сумний зайчик —

Слова для довідок: закінчилася, солодке, веселий.

- Дібрати протилежні за значенням слова до виділених:

Ведмідь великий, а мишка ... Тополя висока, а калина

- Дібрати протилежні за значенням слова до виділених:

Маленька праця краще за ... безділля. Більше роби — ... говори.

Слова для довідки: велике, менше.

1) Робота з навчальним посібником на с.45-47.

- Виконання вправи 130.

Гра «Дешифрувальник». Учні розшифровують слово *театр*.

Каліграфічна хвилинка.

Записування в зошити буквосполучень, слова: *еа тр театр у театрі*.

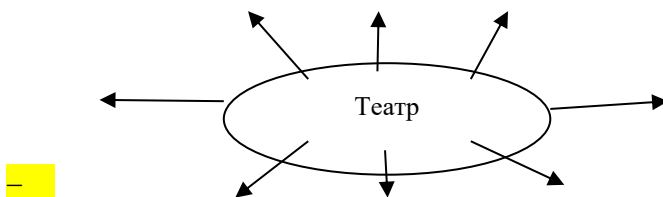
Побудувати звукову модель слова *театр*.

Гра «Упіймай театральні слова».

На дошці прикріплено макет будиночка. Учитель називає слова, учні записують ті, які стосуються театру. Слова: стадіон, сцена, артист, гардероб, диригент, спортивний зал, афіша, телефон, оркестр, лежа, хор, фойє, вестибюль, вулиця, концерт, вистава.

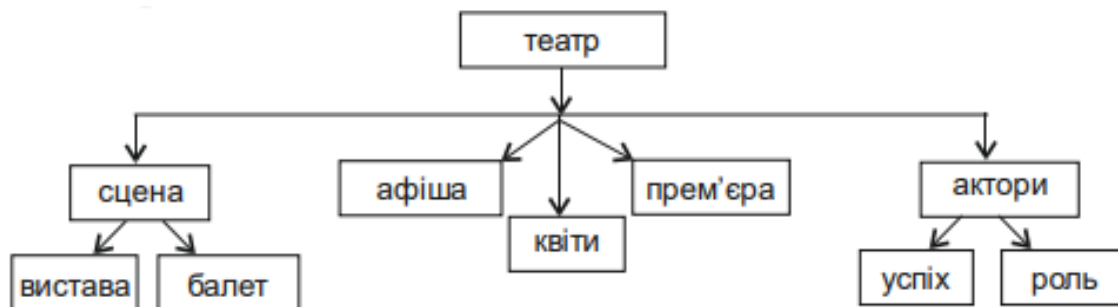
Вправа «Асоціативний куц».

Учні добирають слова до слова театр.

Орієнтовно можуть дібрати слова глядач, сцена, актори, прем'єра, афіша, квиток тощо.

□ Вправа «Кластер».

Вправа «Сенкан».

Іменник. Театр.

Прикметники. Ляльковий, драматичний.

Дієслова. Розпочинає, гастроліє, показує.

Речення. У театрі завжди цікаво.

Висновок. Мистецтво.

2. Мотивація навчальної діяльності.

У кого знань не на мізинець,
Здолає легко той прасунок¹
І розтлумачить, що *гостинець* —
Великий шлях і подарунок.

Хто мудрої науки повен,
Шанує книгу, як всезнайка,
Той відрізняє, де птах, де човен,
Хоча одна в них назва — *чайка*.

Хто взяв урок шкільний до тями,
Той пригадає неодмінно.
І розбереться з *баранцями* —
Чи баранець-таки, чи піна.

І що *коса* — не лиш волосся,
Але й знаряддя для косіння,
А ще додасть піщану косу —
Намиту смугу в морі синім.

Що можуть разом *закувати*
І молот, і зозуля в лісі.
Знавець подібних слів назвати,
Напевно, зможе сто і двісті!

Однак вони хоч і співзвучні,
Та значення в них зовсім різні.

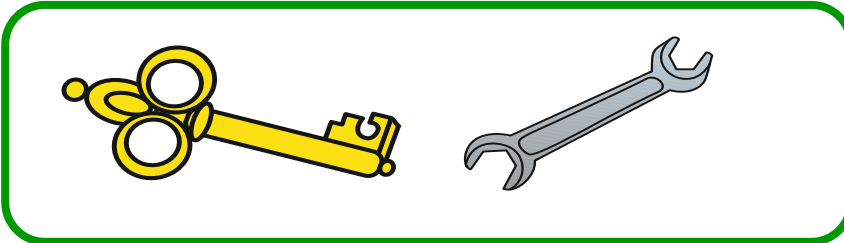
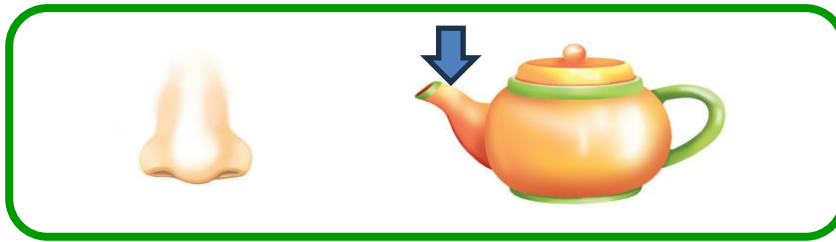
¹ П р а с у н о к — біда, лихо, неприємність.

Володимир Верховень — на замовлення

Вправа «Назвати одним словом»

Ручка, ніс, ключ.

Загадка

Перші в лузі будим день:

—Дзень-дзелень!

Дзень-дзелень!

Літо в нас плете віночки

Хто ми? Знаєте? ... (Дзвіночки)

Марія Пономаренко

Пономаренко М.А. *Жовте сонечко городу. Веселі загадки та фізкультхвилинки.* – Житомир: ПП «Рута», 2014 р. – 32 с. (загадка на с.6)

Озветься – тиша йде у клас.

Озветься ще раз – гомін.

Щоб не спізнитись на урок,

Нам голос подає ... (дзвінок)

Джерело: *Тисяча п'ятсот загадок/ Уклад.: Л.Вознюк – Тернопіль : Підручники і посібники, 2021. – 208 с. (загадка на с. 46)*

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

- **Виконання вправи 131.**

Мовне дослідження. Уточнення значень слова *театр*.

Ознайомлення з правилом.

- **Виконання вправи 132.**

Робота з тлумачним словником.

Слова: голова, калина.

- **Виконання вправи 133.**

Діти називають предмети, зображених на малюнках.

Складання і записування речення з однією парою слів.

- **Виконання вправи 134.**

Використання стратегії «Методика взаємних запитань». Робота в парах.

— Об'єднайтеся в пари. Проведемо вправу за методикою «Щоденні 5. Читання з другом». Читайте по черзі текст і ставте одні одним запитання.

□ Використання стратегії «Ромашка Блума».

Орієнтовні запитання.

Просте. Де відбувалися події?

Уточнююче. Я можу помилитися, але, здається, дитина любить природу?

Пояснююче. Які багатозначні слова вживає автор у розповіді?

Творче. Як ви гадаєте, чи залишилося сонечко гойдатися на травинці?

Оцінюче. Чи доводилося вам спостерігати за природою?

Практичне. Із тексту «Крила» випишіть виділені речення.

Доберіть до слова, виділеного синім кольором, близькі за значенням слова. Запишіть.

2. Які багатозначні слова вживає автор в оповіданні? Поясни їх значення.

3. Із тексту випиши виділені речення.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання вправи 135.**

Діти записують три багатозначні слова. За потреби користуються тлумачним словником.

- **Вправа «Броунівський рух». Індивідуальні картки.**

Учні отримують диференційовані завдання на картках кількох кольорів. Після виконання об'єднуються в групу за кольором карток, звіряються, чи правильно виконано завдання.

Картка 1 (червона)

о Попрацюйте з тлумачним словником та дізнайтеся значення слів *круг*, *блискавка*.

Картка 2 (зелена)

о Попрацюйте з тлумачним словником та дізнайтеся значення слів *лисичка*, *коса*.

Картка 3 (жовта)

о Попрацюйте з тлумачним словником та дізнайтеся значення слів *котики*, *сонечко*.

- **Вправа «Багатозначні слова»**

— Складіть речення за числовими підказками.

1. Красивий 3. півника 2. у 4. гребінь.

— Яке ще значення має слово *гребінь*?

— Складіть речення про *гребінь* для розчісування волосся.

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 136.

2. Самооцінювання.

3. Рефлексійна вправа «Попс-формула».

П (позиція) — Я вважаю, що ... О (обґрунтування) — Тому що ... П (приклад) — Я можу довести це на прикладі ... С (судження) — Виходячи з цього, я роблю висновок, що ...

Урок 54. Урок розвитку мовлення «Тварини взимку». Написання основної частини розповіді за початком, кінцівкою та малюнками.

Мета. Навчальна: вчити складати розповідь за серією малюнків; збагачувати словниковий запас учнів. Розвивальна: розвивати критичне мислення, спостережливість, уміння працювати в команді. Виховна: виховувати відповідальність за тварин, яким діти можуть надати посильну допомогу.

Засоби навчання. Зображення тварин, цеглинки LEGO.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

- *Гра «Яке слово «зайве»?».*

Учитель називає слова. Учні знаходять «зайве», «не зимове» слово та називають його.

Сніг, іній, ожеледиця, спека, замети.

Бурульки, сніжинки, веселка, лід, хуртовина.

Кучугури, крига, мороз, метелики, ожеледь.

- *Вправа «Якби я був / була».*

Якби я був / була лісом, то я б ...

Якби я був / була вітром, то я б ...

Якби я був / була мурашкою, то я б ...

Якби я був / була сніжинкою, то я б ...

Якби я був / була зимою, то я б ...

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Гра «Так - ні» (поведінка в лісі).

— Уявімо, що ми в лісі. Пригадайте, як слід поводитися, чого не можна робити. Відповідайте цеглинками

LEGO: зелена — можна робити, а червона — не можна.

- Чи можна кричати в лісі?
- Чи можна вмикати гучну музику?
- Чи можна руйнувати гнізда птахів?
- Чи можна прибирати після себе сміття в лісі?
- Чи можна фотографувати тварин?
- Чи можна ламати гілля?
- Чи можна заглядати у гнізда птахів?
- Чи можна підгодовувати тварин?

Робота з навчальним посібником на с. 48.

- *Виконання вправи 137.*

Учні розглядають сніжинки, знаходять серед них однакові. З букв на сніжинках складають слова зима, зимонька.

Каліграфічна хвилинка

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Діти, а чи всі, на вашу думку, радіють зимі?

Робота з загадками.

Йде клубочок по ліску

У голчастім козушку.

Тільки оченьки блискочуть,

Роздивитися все хочуть.

Марія Пономаренко

Пономаренко М. Загадки і нісенітниця від бабусі Марії. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2006. — 48 с.

Розцвіли червоні квіти

Взимку на гіллястій липі.

Радість діткам — на дворі

Диво-птахи - ... (снігурі).

Марія Пономаренко

Знають в лісі всі доріжки
Гранціозні прудконіжки.
Ріжки кізок миготять
І копитця цокотять. (Косулі)

Леся Вознюк

Джерело: Тисяча п'ятсот загадок/ Уклад.: Л.Вознюк – Тернопіль : Підручники і посібники, 2021. – 208 с. (загадка на с. 88)

Між ялиною, в соснині
Жити затишно пташині.
Шишку спритно відкриває
І насіння споживає. (Шишкар)

Леся Вознюк

Джерело: Тисяча п'ятсот загадок/ Уклад.: Л.Вознюк – Тернопіль : Підручники і посібники, 2021. – 208 с. (загадка на с. 190)

- **Робота в групах.**

Кожна група складає «Асоціативний кущ» до одного зі слів-відгадок.

3. Повідомлення теми та мети уроку.

- Чи доводилося вам спостерігати взимку за птахами, звірятами?
- Кого з названих птахів чи звірят неможливо побачити взимку? Чому?
- На уроці ми складатимемо розповідь про те, як зимують тварини.

4. Вивчення нового матеріалу.

- **Виконання вправи 138.**

Пояснення вчителя.

Слова вживаються у прямому і переносному значенні.

Слово, вжите в прямому значенні – це його звична назва.

Наприклад. Метелик комаха.

Переносне значення – це образна назва, перенесена з одних дій, предметів, явищ на інші.

Наприклад. Метелик (краватка)

Учні читають початок розповіді. У якому значенні вжито виділені слова?

- **Виконання вправи 139.**

- Розкажіть, як зимують тварини взимку. За потреби використовуйте слова для довідки.

Орієнтовний зразок розповіді.

Але не страшні зимові морози колючому їжачку. Він солодко спить у м'якесенькому гніздечку.

І сниться йому квітуча весна.

Весело вилущує шишкар насіння з шишок. Цього року гарний урожай. Буде чим ласувати і йому, і його родині.

Адже зовсім незабаром у шишкаря з'являться маленькі пухнасті пташенятка.

Червоногруді снігурі із задоволенням смакують калинові грона. Смачно!

Козуля об'їдає взимку бруньки на деревах. А ще про неї дбає лісник. Он скільки сіна лежить у годівничці!

- **Виконання вправи 140.**

Учні читають кінцівку розповіді.

- Знайдіть слова з переносним значенням.
- Як ви можете допомогти тварин взимку?

III. Заключна частина.

- 1. Виконання вправи 141.**
- 2. Самооцінювання.**
- 3. Рефлексія. Вправа «Крісло автора».**

Одна дитина (за бажанням) сідає в «крісло автора» і виступає в ролі Знайка сьогоднішнього уроку (бажано, щоб у цій ролі спробували себе якомога більше дітей). Інші формулюють запитання про тварин, які згадувалися на уроці. Знайко має відповісти на всі запитання.

Урок 55. Пряме й переносне значення слів. Вимова і написання слова їжак.

Мета. Навчальна: вчити учнів виявляти в тексті слова з прямим та переносним значенням; розвивати вміння вживати у мовленні слова в переносному значенні. Розвивальна: розвивати спостережливість, усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати інтерес до навчання.

Засоби навчання. Картки для тестового опитування.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

— Діти, пропоную сьогоднішній урок розпочати з побажань.

о Доброго ранку, Марійко, я бажаю тобі веселого дня!

о Доброго ранку, Лесику, я дуже радий тебе бачити!

о Вітаю тебе, Тетяно, хочу щоб день у тебе був щасливим!...

— Що ви очікуєте від уроку?

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

— Гра «Який склад наголошений?»

1) Робота з навчальним посібником на с.5-6.

○ Виконання вправи 1.

Вправа «Квест». Учні розшифровують слово їжак.

Діба-діба у лісок

кожушок із голочок.

На нім — яблучко, грибочки,

золотисті листочки. (Їжак)

Леся Вознюк

Джерело: Тисяча п'ятсот загадок / Уклад.: Л. Вознюк. — Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. — 208 с.

Каліграфічна хвилинка.

Запис у зошити букв та слів я ю є ї їжак їжачок.

Діти будують звукову модель слова їжак.

Робота в групах.

I група. Вправа «Асоціативний кущ».

Учні добирають слова (орієнтовно): колючки, молоко, кущі...

II група. Вправа «Сенкан».

Іменник. Їжак.

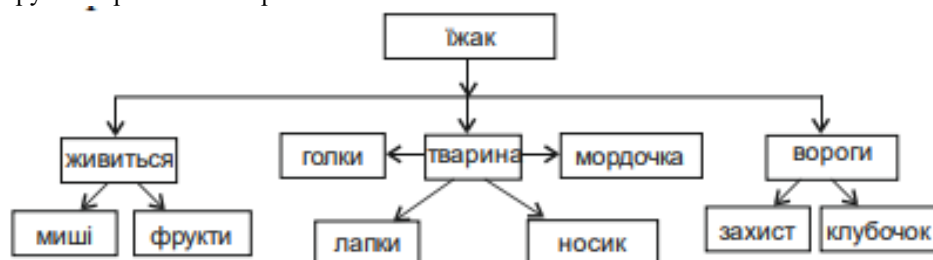
Прикметники. Колючий, спритний.

Дієслова. Згортається, полює, переносить.

Речення. _____.

Висновок. Звірятко.

III група. Вправа «Кластер».

2. Мотивація навчальної діяльності.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

• Виконання вправи 2.

Мовне дослідження.

Міркування над значенням слова їжак.

• Виконання вправи 3.

Учні / учениці читають текст. З'ясовують, що було для них новим.

Фізкультхвилинка

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання вправи 4.**

Діти читають сполучення слів. Визначають, які з них вжито в прямому значенні, а які – у переносному.
Виконання завдання на вибір.

- ✓ Випиши сполучення слів, ужиті в прямому значенні.
- ✓ Випиши сполучення слів, ужиті в переносному значенні.

Взаємоперевірка.

- **Виконання вправи 5.**

Відгадування загадок.

— У якому значенні вжито слова для складання загадок?

— Спишіть дві загадки на вибір.

- **Гра «Добери словечко».**

— Утворити словосполучення слів. Визначити, в якому значенні (прямому чи переносному) вони вжиті.
значенні.

Чиста совість, рука
Добра вдача, бабуса
Чорна робота, тканина
Темна думка, ніч

- **Вибірковий диктант.**

— Запишіть словосполучення, у яких уживаються слова в переносному значенні, у лівий стовпчик, у прямому — у правий стовпчик.

У мого тата золоті руки. За селом — море золотої пшениці. У дівчинки золоте волосся. Дідусеві на день народження подарували золотий годинник. Дуб шелестів кучерявим чубом. У Володі кучерявий чуб. На смак цукор солодкий. Лисичка мовила солодким голосом.

Солодка усмішка не завжди щира.

- **Тестове опитування.**

- Багатозначні слова ...
 - мають одне значення;
 - мають кілька значень;
 - вживаються в прямому і переносному значенні.
- В якому словосполученні слово вжите в переносному значенні?
 - на крилах думки;
 - світло сонця;
 - золота сережка.
- Яке слово вважається багатозначним?
 - горобець;
 - ручка;
 - слово.

Робота на картках

Картка №1

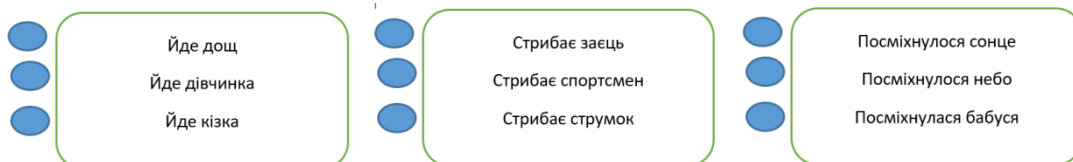
Допоможи їжачкові відкрити планшети для роботи. Склади трицифровий код. Якщо слово вжито у переносному значенні познач 1, а якщо у прямому - 0.

  	Кам'яне серце Кам'яне вугілля Кам'яний погляд	 	Палає зірка Палають дрова Палає сонце	 	Світле волосся Світла голова Світла кімната
---	--	---	--	---	--

Картка №2

Допоможи їжачкові відкрити планшети для роботи. Склади трицифровий код. Якщо слово вжито у переносному значенні познач 1, а якщо у прямому - 0.

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 6
2. Самооцінювання.
3. Рефлексія. Вправа «Продовж речення».

Сьогодні на уроці:

я дізнався / дізналася ...
я запам'ятав / запам'ятала ...
я навчився / навчилася ...
я повторив / повторила ...
мені ще важко ...
мене здивувало ...

Урок 56. Складання груп слів із пропонуваним лексичним значенням. Узагальнення знань з теми «Значення слова». Вимова та написання слова *співчуття*.

Мета. Навчальна: навчити учнів групувати предмети за родовими та видовими ознаками, розвивати зв'язне мовлення; збагачувати словниковий запас учнів. Розвивальна: розвивати спостережливість, усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати любов до тварин, милосердя та співчуття, пізнавальні інтереси.

Засоби навчання. Картки для індивідуальної роботи, цеглинки LEGO.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Художники».

Робота з цеглинками LEGO.

— Покажіть, яким кольором ви намалювали 6 малюнок.

— Яким кольором ви зобразите груші?

Діти можуть підняти цеглинки жовтого, зеленого та червоного кольору, і все це буде правильно.

— Яким кольором ви розфарбуєте лисичку? (Помаранчевим.)

— Якого кольору зима?

— Якого кольору милосердя? Чому саме такий колір ви обрали?

— А якого кольору підтримка? Чому саме такий колір ви обрали?

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Вправа «Слова читаємо, тематичну групу визначаємо».

Учні читають слова: *завірюха, іній, ожеледиця, буря*.

Визначають, що всі слова належать до тематичної групи «Явища природи». Доповнюють цю тематичну групу своїми словами.

Учні читають слова: *жолудь, горобина, калина, горіх*.

Визначають, що всі слова належать до тематичної групи «Плоди». Доповнюють цю тематичну групу своїми словами.

Учні читають слова: *синиця, горобець, щиглик, сорока*.

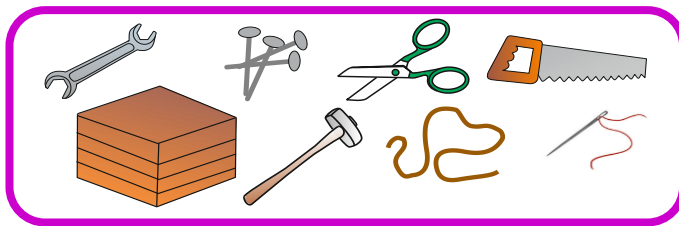
Визначають, що всі слова належать до тематичної групи «Птахи». Доповнюють цю тематичну групу своїми словами.

2. Мотивація навчальної діяльності.

Вправа «Малюнки розглядаємо, слова визначаємо»

— Назвати предмети, які допоможуть змайструвати годівничку для птахів.

(Цвяхи, ключ, дошки, ножиці, молоток, мотузка, голка, пилка)

Цвяхи, дошки, молоток, мотузка, пилка.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.7.

- **Виконання вправи 7.**

Діти виписують пропущені букви та читають слово (співчуття)

Будують звукову модель слова *співчуття*.

— Підкресліть слова, які ти використовуєш для складання асоціативного куща до слова *співчуття*.

— Коли і кому потрібні співчуття? Пригадай випадок, коли ти виявив / виявила співчуття.

- **Виконання вправи 8.**

— Як ви гадаєте, що для звірів і птахів страшніше: холод чи голод? Доведіть свою думку.

— У які тематичні групи можна об'єднати слова? Підкресли слова однієї тематичної групи.

Самоперевірка

Використання стратегії «РАФТ».

Учні пишуть повідомлення дітям від імені пташок на окремому аркуші.

Зразок.

Роль — Хто я? Аудиторія — Для кого я писатиму текст. Формат — У якій формі я напишу текст? Тема — Про що я напишу?

Васильку, дякую тобі за смачні овочі. Через сильний снігопад не міг знайти собі їжі. Ти врятував мене від голоду.

Горобчик

Фізкультхвилинка

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання вправи 9.**

Розкажіть одне одному про значення слів, користуючись схемою. Доповніть свою розповідь прикладами.

- **Вправа «Слова читаємо, речення складаємо»**

— Складіть речення за числовими підказками. (Бездомним тваринкам потрібні наше співчуття і допомога. Співчуття — важлива риса характеру людини.)

6. і 2. тваринкам 1. Бездомним 3. потрібні 5. співчуття 7. допомога. 4. наше

5. людини. 2. важлива 1. Співчуття — 3. риса 4. характеру

- **Вправа «Броунівський рух». Індивідуальні картки.**

Учні отримують диференційовані завдання на картках кількох кольорів. Після виконання об'єднуються в групу за кольором карток, звіряють, чи правильно виконано завдання.

Картка 1 (червона)

о Прочитай. Випиши слова, близькі за значенням. З одним словом (на вибір) склади і запиши речення.

Розмова, лист, бесіда, олівець, гриб, говірка.

Картка 2 (зелена)

о Прочитай. Розподіли слова в дві тематичні групи. З одним словом (на вибір) склади і запиши речення.

Сорочка, туфлі, халат, куртка, черевики, фартух, босоніжки, чоботи.

Одяг: ... Взуття: ...

Картка 3 (жовта)

о Прочитай. Визнач, які дні «загубилися». Запиши назви днів за порядком. З одним словом (на вибір) склади і запиши речення.

вівторок п'ятниця субота

III. Заключна частина.

1. Самооцінювання.

2. Рефлексія. Вправа «Веселка».

На дошці прикріплено зображення веселки, на партах в учнів — смужки кольорів веселки. Кожен обирає кольорову смужечку відповідно до того, як він / вона працювали на уроці (червона смужка — я не міг / не могла, не хотів / не хотіла це робити; помаранчева — я хотів / хотіла це робити, але не все вдалося; жовта — мені потрібна була допомога; зелена — у мене були помилки; блакитна — я це зробив / зробила, але не відразу; синя — я це зробив / зробила; фіолетова — це було дуже просто).

Урок 59. Аналіз діагностувальної роботи. Формування уявлень про частини мови. Вимова та написання слова *дятел*.

Мета. Навчальна: розширювати знання учнів про слово, вчити розбивати предмети на тематичні групи залежно від того, на яке питання вони відповідають; розвивати вміння розділяти слова на групи за смисловою ознакою; вчити досліджувати мовні явища, формувати в учнів уявлення про частини мови. Розвивальна: розвивати спостережливість, усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати бажання бути милосердним та мати співчуття, пізнавальні інтереси.

Засоби навчання. Зображення дятла, цеглинки LEGO, капелюшки де Боно.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Вітання».

— Сьогодні ми зібралися в чудовому класі. Поряд з вами друзі і подруги — однокласники й однокласниці. Посміхніться до них. Побажайте собі та всім людям добра та світла. Нехай новий день принесе гарні думки, які переростуть у гарні справи. Успіхів вам!

- У мене все чудово-пречудово!
- Я рада всіх бачити!
- Бажаю всім дізнатися щось нове.
- Будьте всі уважними!
- Нехай у всіх буде гарний настрій!

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

1) Робота з навчальним посібником с.8-9.

- **Виконання вправи 10. Вправа «Квест».**

Учні розгадують слово *дятел*.

— Відгадайте загадку.

Каліграфічна хвилинка.

Запис у зошити з'єднань *дя ел тл дятел дятлик*.

о Побудувати звукову модель слова *дятел*.

- **Робота в групах.**

I група. Вправа «Асоціативний куц». Слово *дятел*.

Орієнтовно учні можуть дібрати слова *казка, стукіт, робота, птахи, політ, дупло, робота тощо*.

II група. Вправа «Кластер». Слово *дятел*.

Слова: *ліс, дерево, шкідники, лікар, кігті тощо*.

III група. Гра «Наповни мисочку для дятла».

— Прочитайте слова. Виберіть серед них ті, чим може поласувати дятел.

Миші, личинки, гадюки, шишки, павучки, комахи, метелики, жуки, вужі.

2. Мотивація навчальної діяльності.

- **Гра «Закінч речення».**

о Слово має ... (лексичне значення).

о Слова за своїм значенням можна об'єднати в ... (тематичні групи).

о Тематичні групи формуються за такими ознаками, як ... (пори року, дні тижня, колір, форма, матеріал, почуття ...).

— Слова можуть об'єднуватися ще в одну тематичну групу. Найуважніші та найстаранніші учні дізнаються про цю таємницю української мови сьогодні на уроці.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

— Мовознавці помітили, що слова можуть об'єднуватися в тематичні групи залежно від того, на яке питання відповідають. Слова кожної групи мають однакові ознаки. Це допомагає краще розуміти мову, правильно писати слова.

1) Робота з навчальним посібником на с.8-9.

- **Виконання вправи 11.**

— Прочитайте самостійно текст. Перегляньте відеоролик. Що ви знаєте про дятла?
— Випишіть слова, виділені синім кольором. Ставте питання до кожного слова.
Самоперевірка.

Дятел (який?) працюючий, невтомний, заклопотаний, барвистий.

- **Виконання вправи 12.**

— Прочитайте текст. Що нового ви дізналися про дятлів?
— Випишіть виділені слова.

Виділення тематичної групи слів, які відповідають на питання скільки?

- **Виконання вправи 13. Мовне дослідження.**

— Ви виписували групи слів, ставили питання до слів кожної групи. Який висновок можете зробити? Ознайомтеся з правилом.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання вправи 14.**

Відгадування загадки. Підкреслюють слова, що відповідають на питання хто? що?

- **Вправа «Броунівський рух».**

Учні отримують диференційовані завдання на картках кількох кольорів. Після виконання об'єднуються в групу за кольором карток, звіряють, чи правильно виконано завдання.

Картка 1 (червона)

о Прочитайте загадку.

Чорна корова всіх поборола. **Білий** віл всіх підвів. (День та ніч)

Джерело: *Де живе жар-птиця?: Збірник.: Для молодшого і середнього шкільного віку / записав І.І.Гурин; Упоряд. І передм. М.К.Дмитренка – К.: Веселка. 1991. – 206 с. (загадка с.115)*

о На які питання відповідають виділені слова?

Картка 2 (жовта)

о Прочитайте слова та упізнайте звірятко.

Бігає, стрибає, утікає, заплуває, боїться, міняє. (Зайчик)

о На які питання відповідають слова?

Картка 3 (зелена)

о Прочитайте уривок з лічилки. Слова, які відповідають на питання скільки?, підкресліть однією лінією, слова, які відповідають на питання що робить?, — двома лініями.

Раз, два, три, чотири,

Козі дзвоника вчепили.

Коза бігає, кричить,

Просить дзвоник відчепить.

Джерело: *Де живе жар-птиця?: Збірник.: Для молодшого і середнього шкільного віку / записав І.І.Гурин; Упоряд. І передм. М.К.Дмитренка – К.: Веселка. 1991. – 206 с. (лічилка с.168)*

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 15

2. Самооцінювання.

3. Рефлексія. Метод «Шість капелюхів де Б'юно».

Білий. Для чого потрібно вивчати частини мови?

Червоний. Під час виконання якого завдання було цікаво?

Жовтий. Що гарного, на вашу думку трапилося на уроці?

Чорний. Над яким завданням вам довелося добре поміркувати?

Зелений. Що ви порадили б собі? Що ви порадили б однокласникам?

Синій. Які зерна мудрості подарував вам урок?

Урок 60. Резервний. Формування уявлень про частини мови.

Мета. Навчальна: розширювати знання учнів про слово, удосконалювати вміння групувати предмети на тематичні групи залежно від того, на яке питання вони відповідають; розвивати вміння розподіляти ряд слів на групи за смисловою ознакою. Розвивальна: розвивати спостережливість, усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати бажання вивчати рідну мову.

Засоби навчання. Картки із завданнями, цеглинки LEGO.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

— Діти, сьогодні у нас цікавий урок, адже він принесе нові знання. Ви сповнені енергії, готові впоратися з найважчим завданням. Подаруйте свої усмішки мені, а я усміхнуся вам. Побажаємо одне одному успіху. Берімося до роботи!

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

- **Вправа «Броунівський рух».**

Картка 1 (червона)

о Прочитайте і відгадайте загадку.

Новий рік розпочинає, Щедрувати діток водить,
зі святами всіх вітає. на ялинці хороводить. (Січень)

Леся Вознюк

Джерело: Тисяча п'ятсот загадок / Уклад.: Л. Вознюк. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2016. — 208 с.

Картка 2 (жовта)

о Розгадайте ребус.

Картка 3 (зелена)

о Уставте букви. Із усталених букв складіть слово.

Бабу..я, радіс..ий, лел..ка, ..итання, в..рші, óлен..

- **Каліграфічна хвилинка.**

Написання буквосполучень, слів сі че нь січень у січні.

Виконання завдання на вибір.

о Скласти речення зі словом січень.

о Побудувати звукову модель слова січень.

- **Гра «Найрозумніший». Робота в парах.**

о Скільки букв у слові січень? Назвіть їх.

о Назвіть звуки у слові січень.

о Чому в слові січень звуків менше, ніж букв?

о Скільки голосних звуків у слові січень?

о Скільки приголосних звуків у слові січень?

о Назвіть тверді приголосні звуки у слові січень.

о Назвіть м'які приголосні звуки у слові січень.

о Назвіть дзвінки приголосні в цьому слові.

о Назвіть глухі приголосні в цьому слові.

о Яких звуків більше: дзвінких чи глухих приголосних?

- **Вправа «Мозковий штурм».**

— Українське народне прислів'я каже про січень: «Скільки днів, стільки й свят». Які січневі свята ви знаєте?

2. Мотивація навчальної діяльності.

Гра «Так чи ні». Учні відповідають цеглинками LEGO. Так — зелена цеглинка. Ні — червона.

- о Слова можна об'єднати в тематичні групи.
- о Є слова, які об'єднуються в тематичну групу за кольором.
- о Є слова, які об'єднуються в тематичну групу за питаннями.
- о Слова веселий, цікавий, бігає, чотири можна об'єднати в тематичну групу слів, які відповідають на питання який?
- о Слова плаття, вазон, красивий, квітка можна об'єднати в тематичну групу слів, які відповідають на питання що?
- о Слова бігає, слухає, гавкає, собачка можна об'єднати в тематичну групу слів, які відповідають на питання що робить?

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Самостійне виконання учнями завдань під контролем і за допомогою вчителя.

- **Виконання завдань на картках.**

Картка 1. Прочитайте текст. Випишіть слова, які відповідають на питання що?

Тихо в зимовому лісі. Стоять засніжені сосни, ялинки та дуби. Діти милуються красою дерев.

Картка 2. Прочитайте текст. Випишіть слова, які відповідають на питання хто?

Узимку птахи потребують допомоги. Діти можуть зробити годівнички. Горобці, сороки, ворони будуть ласувати смачними гостинцями.

4. Узагальнення і систематизація знань.

- **Гра «Усе про мене».**

Картка 1.

<i>Хто?</i>	<i>Який? Яка?</i>	<i>Що робить?</i>
ведмідь		
лисичка		
єнот		

Картка 2.

<i>Що?</i>	<i>Який? Яка? Які?</i>	<i>Що робить?</i>
сніг	білий	
	ласкаве	світить
ялинка		

- **Гра «Яке слово зайве?».**

Парта, стілець, веселка, килим, книжка, бігають.

Зимовий, білосніжний, святковий, червень, захоплюючий, допитливий.

Десять, дев'ять, сорок, жовтий, два, дванадцять.

Читають, малюють, думають, м'яч, дружать, розмовляють.

III. Заключна частина.

1. Рефлексія. Вправа «Сходінки успіху».

2. Завдання на картках.

Прочитайте, уставляючи потрібні за змістом слова. За потреби користуйтеся словами для довідки.

Світло ____ на блакитному небі. Легкий ____ гуляв між гіллям безлистих дерев. Одна тільки ____ красувалася в зеленому вбранні.

Слова для довідки: ялинка, вітерець, сонечко.

Урок 61. Слова, які відповідають на питання хто? що?.

Мета. Навчальна: вчити школярів спостерігати за лексичним значенням слова; формувати вміння розрізняти предмет і слово як його назву, ставити питання до назв конкретних предметів і назв істот. Розвивальна: розвивати спостережливість, усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати пізнавальні інтереси, бажання читати.

Засоби навчання. Картки із завданнями, зображення сонечок, слова на картках-промінчиках, цеглинки LEGO.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

— Який сьогодні день? Хочете, щоб він був кращим? Зробімо подарунок одні одним. Але незвичний. Хтось показуватиме свій подарунок з допомогою жестів і міміки. Інші діти спробують відгадати, що це за подарунок.

— Діти, як ви гадаєте, що ми робитимемо з подарунками? (Гратимемося.)

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

— 1) Робота з навчальним посібником на с.10-11.

○ **Виконання вправи 16**

Учні відгадують слово *іменник*.

2. Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Діти, як ви гадаєте, чому до одних слів ми ставимо питання хто?, а до інших — що?

3. Повідомлення теми і завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

● **Виконання вправи 17.**

—Прочитайте вірш.

—Про кого чи про що в ньому йдеться?

□ Каліграфічна хвилинка.

Учні записують буквосполучення, слова аб, зв за бави розваги.

□ Вправа «Криголам».

Робота в групах. У кожній групі картка. Діти складають і записують речення на кожну букву слова *розвага*.

Зразок:

Р Рухливих ігор так багато!

О Об'єднаймося в групи, команди.

З Захоплюючи книжки, загадки, головоломки.

В Всі разом.

А Абсолютне розуміння.

Г Граються усі!

А А можна ще погратися?

● **Виконання вправи 18.**

—Розгляньте малюнки. Яке запитання поставите, коли не впізнаєте героя казки? Яке запитаете, коли не впізнаєте предмет?

□ Ознайомлення з правилом.

● **Гра «Сонячні промінчики».**

На дошці прикріплено зображення сонечок (без промінців). На одному сонечку — питання хто?,

на іншому — що? Учні виходять по черзі, беруть картку-промінчик зі словом, ставлять питання, прикріплюють промінчик до відповідного сонечка.

Слова для гри: сніг, зима, птахи, мороз, звірята, песик, синичка, казка, хмара, ведмідь, учні, годівничка, сестричка тощо.

● **Виконання вправи 19.**

— Прочитайте вірш Григорія Фальковича. Як ти гадаєш, який настрій в автора вірша? Поясни, чому ти так гадаєш? Поставте питання до кожного слова. Що цікавого ви побачили? (Усі слова називають предмети, відповідають на питання хто? або що?)

— Виконайте завдання на вибір: випишіть три слова, які відповідають на питання хто? або на питання що?

— Обміняйтеся зошитами, перевірте, чи правильно виконано завдання.

Робота в групах.

I група

Вправа «Сенкан»

1. *Іменник.* Мама.
2. *Прикметники.* Добра, лагідна.
3. *Дієслова.* Любить, радіє, піклується.
4. *Враження від предмета.* Мама любить свою дитину.
5. *Висновок.* Матуся.

II група

Гра «Засели будиночок»

Ковбаса, хліб, молоко, огірки, помідори, гаманець, монети, ключі, серветка.

III група

Вправа «Кластер» до слова ліфт.

Вправа «Купуємо продукти»

- **Виконання вправи 20.**

—Прочитайте речення, доповнюючи їх словами для довідки.

Самоперевірка.

—Спишіть три речення на вибір.

5. Узагальнення і систематизація знань.

- **Гра «Моє питання».**

Діти, а тепер попрацюймо в групах. Вам потрібно стрілочкою з'єднати слово з відповідним питанням: хто? або що?

Картка 1.

Хто? Що?

заєць телевізор ведмідь диван верба

Картка 2.

Хто? Що?

їжак дятел календар журавель медаль

- **Гра з цеглинками LEGO «Чий ланцюжок довший».**

Одна дитина називає слово та питання до нього. Наступна називає питання до слова, слово і стає поряд. Так діти утворюють ланцюжок, аж допоки хтось не помилиться.

III. Заклучна частина.

- 1. Виконання вправи 21.**
- 2. Самооцінювання.**
- 3. Рефлексія. Вправа «Мікрофон».**

— Що цікавого про слова ви дізналися?

— До яких слів потрібно ставити питання хто?, а до яких — що?

— Який вид роботи вам найбільше сподобався?

— Що було найважче?

— З чим ви легко впоралися?

— Яке питання ви поставите до слова загадка?

Урок 62. Ознайомлення із поняттям «іменники». Вимова і правопис слова *ноутбук*.

Мета. Навчальна: ознайомити учнів із поняттям «іменник», вчити розрізняти слова, які називають предмети і відповідають на питання *хто? що?* Розвивальна: розвивати спостережливість, усне мовлення, пам'ять, увагу.

Виховна: виховувати пізнавальні інтереси, бажання вивчати мову.

Засоби навчання. Картки із завданнями, цеглинки LEGO.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Тихо звучить музика. Діти стають у коло. Після кожної команди учні об'єднуються в пари. Рухами демонструють привітання в різних ролях.

- о Якби ви виконували роль дзиги, як би ви привіталися?
- о Якби ви виконували роль скакалки, як би ви привіталися?
- о Якби ви виконували роль м'яча, як би ви привіталися?
- о Якби ви виконували роль санчат, як би ви привіталися?
- о Якби ви виконували роль лиж, як би ви привіталися?

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

1) Загадки від Лесі Вознюк

- Швидко ласти одягнула
- і до річечки чкурнула.
- Покупалась, стрепенулась,
- і сухою повернулась.
- (Качка)
- Йшов із ріжками стіжок,
- пригощав малих діток
- молочком таким смачним,
- і поживним, й запашним. (Корова)
- Запах, колір — все відмінне,
- посміхнешся неодмінно.
- Як серединку кусати,
- скривить так, що й не впізнати.
- (Лимон)
- Вісім лапок працюючих
- вміють сіточку зробити,
- між гілок прилаштувати
- та на мушок полювати. (Павук)

— Які слова-відгадки відповідають на питання хто? (Качка, павук, корова.)

— Яких звуків, голосних чи приголосних, більше у слові *павук*? (Більше приголосних звуків.)

— Як можна перенести з рядка в рядок слово *качка*? (Ка-чка, кач-ка)

2) Робота з навчальним посібником на с. 12-13.

о Виконання вправи 22.

Учні розгадують ребус: ноутбук.

— Поясніть, що таке ноутбук. (Невеликий за розміром комп'ютер, зручний у користуванні; його можна переносити у футлярі чи сумці.)

□ Виконання завдань на картках.

Картка 1. Напиши тематичну групу слів, які описують ноутбук.

Ноутбук (який?) (новий, зручний, переносний, багатофункціональний, сучасний, ...)

Картка 2. Напиши тематичну групу слів, які означають дії ноутбука.

Ноутбук (що робить?) (навчає, показує, грає, шкодить, зчитує, обробляє, ...)

Картка 3. Скласти «Асоціативний кущ» зі словом ноутбук.

Картка 4. Скласти «Кластер» зі словом ноутбук.

Для «Асоціативного куща» чи «Кластера» орієнтовно можна дібрати слова зустріч, інтернет, залежність, програма, гра тощо.

Каліграфічна хвилинка.

Учні записують буквосполучення та слово *оу* ноутбук у ноутбуку.

2. Мотивація навчальної діяльності.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

— Діти, а чи знаєте ви, що в українській мові є ще багато-багато таємниць? Хочете дізнатися?

Будьте уважними, старанно виконуйте всі завдання, й дізнаєтеся на уроці одну з таємниць.

4. Вивчення нового матеріалу.

• **Виконання вправи 23.**

Діти опрацьовують текст за системою «позначка».

Дають відповідь на запитання «Чим для тебе є ноутбук, комп'ютер?»

Виписують з тексту слова, які відповідають на питання *хто?*

Самоперевірка.

Геймери, люди.

Пригадують правила роботи з ноутбуком.

• **Гра «Треба — не можна».**

Учитель називає твердження, учні сигналізують цеглинками LEGO (зеленою, якщо погоджуються із твердженням, червоною — якщо не погоджуються).

о Їсти булочку під час роботи з ноутбуком.

о Сидіти так, щоб відстань між очима та екраном становила 50–60 см.

о Лежачи працювати з ноутбуком.

о Грати в ігри весь день.

о Якщо з'явилася незнайома програма, то потрібно покликати дорослих .

Вправа «Вчимося дискутувати»

Після виконання завдань підручника дискутують, чи можна в сучасному світі обійтися без ноутбука (для цього можна заповнити дискусійну сітку Елвермана).

Так	Проблема	Ні
Так, ...	Чи можна в сучасному світі обійтися без ноутбука?	Ні, ...
Висновок		

• **Виконання вправи 24.**

Дослідження мовних явищ. Зіставлення міркувань дітей з правилом.

• **Виконання вправи 25.**

Читання уривку вірша Володимира Верховеня.

Виписати шість іменників.

Взаємоперевірка.

Земля, країна, сонце, мати, печаль, радість, день, ніч.

• **Виконання вправи 26.**

Записати три будь-які іменники.

• **Виконання завдань на картках.**

Картка 1. Підкресли однією лінією іменники, які відповідають на питання *хто?*, двома лініями — які відповідають на питання *що?*. Допиши три іменники, які відповідають на питання *хто?*

Щука, верба, короп, тополя, сом, липа.

Картка 2. Підкресли однією лінією іменники, які відповідають на питання *хто?*, двома лініями — які відповідають на питання *що?*. Допиши три іменники, які відповідають на питання *що?*.

Заєць, картопля, капуста, ведмідь, цибуля, квасоля, лисиця, вовк.

6. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Гра «Ланцюжок іменників».**

Остання буква слова є першою буквою наступного слова.

Книга — ананас — скарб — брат — торт — телефон — ...

- **Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах.**

Учні складають невеличкі висловлювання від імені іменника.

Зразок.

Роль — іменник. Аудиторія — діти. Формат — sms-повідомлення. Тема — дружба.

Діти! Нумо дружити. Це так цікаво дізнаватися одне про одного!

- **Гра «Хто біля тебе поруч».**

Уявіть, що ви королева / король у країні Іменник.

Напишіть вісім назв предметів, жителів вашого королівства, які відповідають на питання хто?

Напишіть вісім назв предметів, жителів вашого королівства, які відповідають на питання що?

III. Заключна частина.

- 1. Виконання вправи 27.**
- 2. Самооцінювання.**
- 3. Стратегія «Ромашка Блума».**

На пелюстках ромашки написані запитання.

Просте. Про яку частину мови ви дізналися?

Уточнююче. Я можу помилитися, але, здається, іменник відповідає на питання хто? який?

Інтерпретаційне. Назвіть п'ять іменників.

Творче. Чи хотіли б ви більше дізнатися про іменник?

Оціночне. Чи потрібні іменники в українській мові?

Практичне. Які іменники ви вживаєте у своєму мовленні найчастіше?

Урок 63. Змінювання іменників за числами (один — багато).

Мета. Навчальна: удосконалювати навички розрізняти іменники, вчити змінювати іменники за числами (один — багато); збагачувати словниковий запас учнів. Розвивальна: розвивати критичне мислення, спостережливість, уміння працювати в команді. Виховна: виховувати пізнавальні інтереси.

Засоби навчання. Картки із завданнями, цеглинки LEGO, чарівна торбинка з маленькими іграшками.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

— Голосистий дзвінок покликав усіх учнів до нас на урок. Діти, яким ви уявляєте наш урок? А якими будете ви на уроці?

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

1) Робота з навчальним посібником на с.14-15.

• Виконання вправи 28.

— Прочитайте слова. Поміркуйте, замість яких букв уписані знаки питання.

— Випишіть за порядком уставлені букви. Яке слово утворилося? (Прилади.)

«Щоденні 5». Збагачую свій словниковий запас.

— Як ви гадаєте, що означає слово прилад? (Це обладнання, предмети, за допомогою яких виконують якусь роботу, полегшується, спрощується якийсь процес.)

Каліграфічна хвилинка.

Запис буквосполучень та слів: *ил стр прилади пристрої.*

2. Мотивація навчальної діяльності.

□ Гра «так - ні».

Якщо твердження правильне, діти показують зелену цеглинку, якщо хибне — червону цеглинку.

о В українській мові є слова, які називають предмети.

о До слів — назв предметів можна поставити питання хто? або що?

о Іменники курка, олень, кінь, курчатко, поле відповідають на питання хто?.

о Слова, які називають предмети і відповідають на питання хто? або що?, називаються іменниками.

о Іменник — це частина мови.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

— Отож, на попередньому уроці ми ознайомилися з частиною мови іменник. А чи всі таємниці іменника ви вже знаєте? Сьогодні продовжимо наші дослідження. Ви дізнаєтеся, як можуть змінюватися іменники.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

• Виконання вправи 29.

— Які прилади ви знаєте?

— Як ви гадаєте, для чого люди створюють прилади?

— Розгляньте прилади, зображені на малюнках. Для кого і чого вони потрібні?

— Як називають людей, які використовують у своїй роботі ці та інші прилади й пристрої? (Дослідники.) Хто такі дослідники? Що ви вже вмієте досліджувати? Що таке дослідження? Що ви відчуваєте під час досліджень? Яка користь від досліджень?

Учитель пропонує дітям заплющити очі та дослідити, що лежить у чарівній торбинці (муляжі фруктів, овочів, дрібні іграшки).

— Чи сподобалося вам бути дослідниками?

Мовне дослідження.

Порівняння власних висновків із правилом на с. 14.

• Виконання вправи 30.

Учні з'єднують з відповідними комірками.

З'єднай слова з відповідними комірками.

- **Виконання вправи 31.**

Перегляд відеоролика.

Запис іменників у відповідні колонки - «один предмет», «багато предметів».

Самоперевірка.

один предмет	багато предметів
Пакет, олівець, океан, цукерка.	Пакети, олівці, океани, цукерки.

5. Узагальнення і систематизація знань.

- **Виконання вправи 32.**

Робота над текстом гри «Горюдуб».

- **Виконання вправи 33.**

Учні пригадують, що вони бачили ідучи з дому до школи. Записують три іменники, які називають один предмет.

- **Гра «Конструктор».**

— Розшифруйте слова та запишіть їх у колонку. Визначте, скільки предметів називають іменники: один чи багато.

1. у, а, ж, н, р, л (журнал). 2. в, к, о, с, и, л, н (словник).

3. а, к, д, и, т, т, н (диктант). 4. а, л, ф, в, т, а, і (алфавіт)

— Змініть слова так, щоб вони називали багато предметів. Запишіть їх через риску.

Зразок. Журнал — журнали.

- **Вибіркове списування.**

На слайді презентації записаний текст. Учні виписують іменники, які означають тільки один або тільки багато предметів (на вибір).

Липа, акація, груша, верба, клен, явір — це медоносні рослини.

Бджоли беруть з квітів цих рослин нектар.

- **Гра «Кому що потрібно».**

Діти витягують картки, на яких зображені люди відповідної професії, називають предмети, якими користуються спеціалісти під час роботи. Визначають, скільки предметів називають ці слова: один чи багато.

Картки:

Лікар (халат, термометр ...) Учитель (книги, зошити, ручки ...)

Кухар (ополоник, ніж, каструля...) Столяр (пилка, молоток, рубанок...)

- **Гра «Кольорові слова».**

У кожної дитини картка з записаними словами (різними частинами мови). Учні визначають серед слів іменники. Якщо іменник називає один предмет, то на нього потрібно покласти синю цеглинку.

Якщо іменник називає багато предметів, то на нього потрібно покласти помаранчеву цеглинку.

Зразки карток:

олівець ручний уроки

класний гумки гумка

ручки граються малюють

закінчився дитина дитячий

- **Творчий диктант.**

Вчитель називає іменник в однині. Діти змінюють слово і записують у множині.
Бджола, вірш, гумка, гудзик, дзига.

Вчитель називає іменник у множині. Діти змінюють слово і записують в однині.
Дзьоби, дідусі, загадки, зозулі, лелеки, лінійки.

III. Заключна частина.

- 1. Виконання вправи 34.**
- 2. Самооцінювання.**
- 3. Рефлексія. Вправа «Мікрофон».**

— Чого ви навчилися сьогодні на уроці?

— Чи справдилися ваші очікування?

— Яке завдання вам принесло найбільшу радість на уроці?

Урок 64. Змінювання іменників за числами (один — багато).

Мета. Навчальна: удосконалювати навички змінювати іменники за числами (один — багато); закріплювати вміння розрізняти слова, які означають один предмет і багато предметів. Розвивальна: розвивати критичне мислення, спостережливість, уміння працювати в команді. Виховна: виховувати інтерес до навчання.

Засоби навчання. Зображення ялиночки для кожного учня (на гілочках двосторонній скотч, щоб можна було прикріплювати сніжинки), сніжинки.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Закріплення вивченого матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Сьогодні день прекрасний, як ніколи.

Ще й сонце заглядає у вікно.

Тож створимо диво сьогодні казкове,

нехай порадує всіх нас воно.

Ольга Придаток

2. Вправа «Очікування».

— Діти, у вас на партах лежать сніжинки. А ще — ялиночка. Вона чекає на снігопад. Хочете допомогти ялиночці? Тоді після кожного завдання, яке ви успішно виконали, прикріплюйте на гілочки по сніжинці.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

1) Гра «Закінчи речення».

Питання хто? ставимо до ...

Питання що? ставимо до ...

До слів лелека, ведмідь, вовк ставимо питання ...

До слів ялинка, камінь, вітер ставимо питання ...

Слова, які називають предмет і відповідають на питання хто? що?, — це ...

Іменники можуть називати один і ...

2) Загадка

— Відгадайте загадку.

Білі бджоли скрізь літають,

Весело в танку кружляють,

Погубили босоніжки —

Трішки в них померзли ніжки.

Утомились танцювати,

Прилягли на землю спати. (Сніжинки)

Наталя Любиченко — дозвіл є

Джерело: *Любиченко Наталя. Хто ж озвався?: Загадки. — К.: ПВП «Задруга», 2006. — 32 с*

3) Робота з навчальним посібником на с.16-17..

- **Виконання вправи 35.**

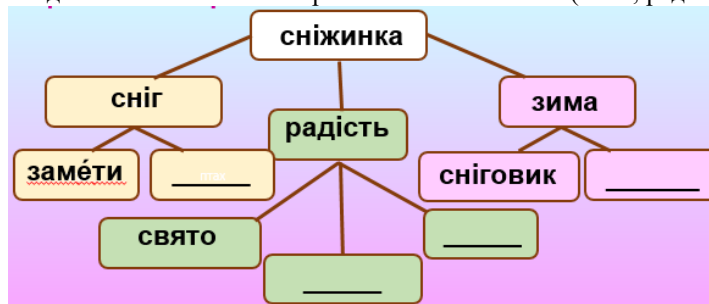
Робота зі словом сніжиночка.

Учні утворюють та записують іменники з букв слова: сон, син, сік, ніж, ніч, очі, час, сіно, сани, коса, Ніна, жінка, нічка, ніжка, носик тощо.

Діти доводять, що це іменники.

Інтерактивна вправа «Кластер».

Завдання: скласти «Кластер» зі словом сніжинка (зима, радість, сніг, друзі, сніжки, замети...).

2. Мотивація навчальної діяльності учнів.

□ Слухання вірша під супровід музики або зображення засніженого пейзажу.

Зима також чарівною буває, Усе немов заснуло чи дрімає,
коли в природі тиша, благодать. чи то мені все видається сном.
Легесенький сніжок з небес злітає, Повітря свіже, пахне чистотою,
мороз лише, щоб щічки пощипать. ворони на верхах дерев сидять.
І тихо всюди, вітерцю немає, Таке от диво дниною ясною...
ялинки мов у казочці рядком.

Надія Красоткіна

Джерело: <https://web.archive.org/web/20190306134421/http://krasotkina.com/content/>

— Який настрій у вас після слухання вірша?

— Які іменники вживає авторка у вірші?

— Визначте, скільки предметів (один чи багато) називають іменники.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

— Сьогодні ми продовжимо удосконалювати свої вміння змінювати іменники.

4. Застосування знань, отриманих на попередніх уроках.

- **Виконання вправи 36.**

Учні читають текст. Випишують назви дерев, визначають, що виписані слова — іменники, означають один предмет. Змінюють їх так, щоб вони означали багато предметів.

Самоперевірка

Перевірте себе:

Дубочок — дубочки,	осика — осики,
береза — берези,	сосна — сосни,
вільха — вільхи,	ялина — ялини.

- **Виконання вправи 37.**

Учні самостійно утворюють іменники за зразком, записують їх у зошити.

Перевірте себе:

**Сад — садівник, садівниця,
море — морячка, моряк,
Україна — українка, українець,
рід — родичка, родич.**

— Які слова не можна перенести з рядка в рядок? (Сад, рід.)

— Скільки предметів, один чи багато, означають записані слова? (Один.)

— Як перенести з рядка в рядок слова українець, морячка? (Ук-раїнець, украї-нець, мо-рячка, моря-чка, моряч-ка.)

- **Виконання вправи 38.**

Прочитавши слова, доходять висновку, що в першому рядку «зайве» слово *заєць*, у другому — *озеро*, тому що ці слова називають іншу кількість предметів, ніж інші.

У другому завданні можна запропонувати учням зразок діалогу.

— Кого називає слово *заєць*?

— Тварину.

— На яке питання відповідає слово *заєць*?

— Хто?

— Якою частиною мови є слово *заєць*?

— Це іменник.

- **Виконання вправи 39.**

Діти розшифровують слова. Змінюють їх так, щоб вони називали один предмет.

Самоперевірка

Лимон, вишня, слива, груша.

Самостійно добирають слово до поданої звукової моделі так, як з перелічених слів не можна дібрати.

Наприклад:

Літечко. Віконце. Білочка.

Літе-чко, літеч-ко. Віко-нце, вікон-це. Біло-чка, білоч-ка.

- **Навчальний диктант.**

Снігур щодня ласує ягодами горобини. Сяде пташка на гілочку в гущавині і дзьобає. А на груди снігур почепив червоний фартушок. Між ягідками він мов велика яскрава квітка.

Завдання на вибір учнів:

о підкреслити іменники, що називають один предмет, однією лінією;

о підкреслити іменники, що називають багато предметів, двома лініями.

- **Виконання завдань на картках.**

Картка 1. Прочитай слова. Яке «зайве»? Поясни свій вибір.

Ручка, пенал, олівці, альбом, рюкзак, зошит, гумка.

Картка 2. Прочитай слова. Яке «зайве»? Поясни свій вибір.

Ворони, сороки, снігурі, горобці, синиця, омелюхи.

III. Заключна частина.

1. Виконання завдання 40.

2. Самооцінювання.

3. Зворотний зв'язок. Рефлексія.

— Діти, погляньте на своє деревце. Чи задоволені ви результатами своєї роботи? Як ви гадаєте, чи буде тепло деревцю під пухнастими сніжинками?

Урок 65. Розвиток мовлення «Для чого лисиці хвіст». Робота з деформованим текстом.

Мета. Навчальна: вчити відновлювати деформований текст. Розвивальна: розвивати спостережливість, усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати любов до природи.

Засоби навчання. Картки для індивідуальної роботи.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

1) Загадка.

Відгадування загадки.

Гострий носик вона має,

Слід хвостом все замітає.

Та й полює тишком-нишком

То на зайця, то на мишку.

(лисиця)

Марія Пономаренко – дозвіл є

Джерело: Тисяча п'ятсот загадок/ Уклад.: Л.Вознюк – Тернопіль : Підручники і посібники, 2021. – 208 с. (загадка на с. 99)

2) Робота з навчальним посібником на с.18.

- Виконання вправи 41.

Вправа «Квест». Учні розгадують слово *лисиця*.

Каліграфічна хвилинка.

Запис буквосполучень, слів Лл Мм лисиця лисичка.

Робота в групах.

Група 1. Вправа «Асоціативний куш».

Учні складають асоціативний куш зі словом *лисиця*. Орієнтовно можуть дібрати слова *хвіст*, *нора*, *ліс*, *поле* тощо.

Група 2. Вправа «Сенкан».

Іменник. Лисиця.

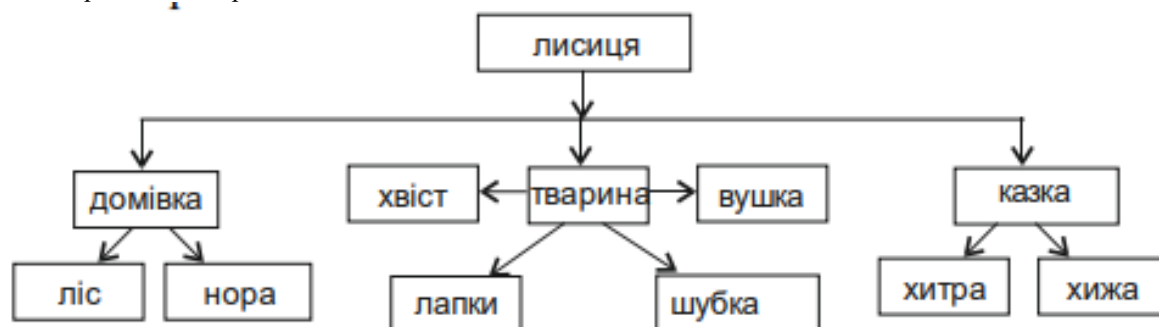
Прикметники. Хитра, руда.

Дієслова. Іде, підкрадається, полює.

Речення. Взимку лисиця полює на звірят.

Висновок. Хитрунка.

Група 3. Вправа «Кластер».

2. Мотивація навчальної діяльності.

Вправа «Квест-цікавинка».

Для чого лисиці хвіст? Пухнастий хвіст служить їй і кермом для різких поворотів на бігу, і теплою ковдрою під час сну. Також взимку лисиця замітає сліди своїм хвостом.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

- Виконання вправи 42.

Перегляд відеоролика.

- Що для тебе було новим?

Опрацювання тексту «Лисиця-танцівниця».

Вправа «Передбачення». Учні висловлюють припущення, про що може йтися в тексті із заголовком «Лисиця ловить крабів».

— Що нового ви дізналися з тексту?

— Які слова вам трапилися вперше?

- **Виконання вправи 43. Робота над текстом.**

Запис відновленого тексту.

Лисиця ловить крабів

- 5 Відчепила лисичка з хвоста крабів, з'їла і знову опустила хвіст у воду.
- 6 Так хитрунка здобувала собі їжу.
- 1 Одного разу прийшла лисиця до моря.
- 4 А на ньому — аж два краби!
- 2 Опустила вона у воду хвіст і завмерла.
- 3 Через деякий час витягла хитрунка хвоста з води.

Борис Грінченко

Одного разу прийшла лисиця до моря. Опустила вона у воду хвіст і завмерла. почала чекати, аж поки до нього вчепиться краб. Через деякий час хитрунка витягувала з води хвоста. А на ньому – аж два краби! Відчепила лисичка з хвоста крабів, з'їла і знову опустила хвіст у воду. Так хитрунка здобувала собі їжу.

Використання стратегії «Ромашка Блума».

Орієнтовні запитання.

Просте. Про кого йдеться в розповіді?

Уточнююче. Я можу помилитися, але, здається, лисичка дуже кмітлива?

Пояснююче. Як лисичка використовує хвостик у своєму житті?

Творче. Про які факти дізналися вперше?

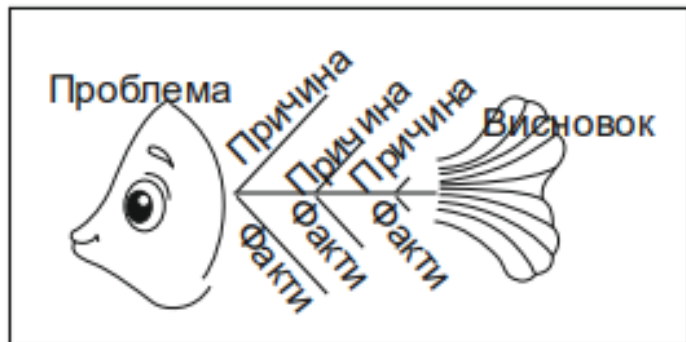
Оцінюче. Чи вміє лисичка собі здобувати їжу?

Практичне. Що ви розкажете вдома про лисичку?

- **Метод «Фішбоун».**

— Перед вами скелет рибки. Але не простий. Він допоможе нам краще зрозуміти оповідання. Скелет рибки складається з чотирьох частин: голови, верхніх кісток, нижніх кісток і хвоста. На голові напишемо головну проблему (тему, питання) оповідання.

На верхніх кістках зафіксуємо певні причини виникнення проблеми. На нижніх кістках — факти, що є підтвердженням причин, які ми вказали вище. На хвості треба вказати відповідь на поставлене питання, зробити висновок.

Проблема. Як лисичці добути їжу.

Причина. Хитрунка проголодалася.

Факти. Їжа є в морі.

Висновок. Хвіст, наче вудочка, упіймав краба.

- **Словникова робота.**

— Які слова, близькі за значенням, є в розповіді?

5. Закріплення вивченого матеріалу.

- **Гра «Ланцюжок».**

Лисиця (яка?) руда, хитра, підлеслива,

Лисиця (що робить?) полює, відпочиває, спостерігає ...

- **Вправа «Лисиця - Вовк».**

Діти доповнюють порівняння словом «лисиця» або «вовк», яке підходить за змістом.

Вис, як голодний ... (вовк).

Меле язиком, як ... (лисиця) хвостом.

Дивиться, як ... (вовк) на козу.

Накинувся, як ... (вовк) на здобич.

Хитрий, як ... (лисиця).

Поглядає, як ... (вовк) на ягницю.

Де живе жар-птиця?: Збірник.: Для молодшого і середнього шкільного віку / записав І.І.Гурин; Упоряд. І передм. М.К.Дмитренка – К.: Веселка. 1991. – 206 с.

- **Гра «Можна — не можна».**

Дратувати лисицю у зоопарку.

Малювати тварину в альбомі.

Читати казки про лисичку.

Ставити капкани в лісі.

Милуватися красою лисички.

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 44.

2. Самооцінювання.

3. Рефлексія. Вправа «Піраміда позитивних почуттів».

— Побудуймо «Піраміду позитивних почуттів». Учитель протягує руку долонею вгору, а учні по черзі кладуть свої долоньки зверху, будуючи піраміду. Кажуть: «Сьогодні на уроці мені найбільше сподобалося...».

Урок 66. Вживання великої букви в іменах, по батькові та прізвищах. Дослідження мовних

явищ.

Мета. Навчальна: вчити розрізняти поняття «ім'я», «по батькові», «прізвище», засвоювати правила написання з великої букви імен, по батькові та прізвищ людей; закріплювати знання про слова — назви предметів, закріплювати правильне написання слів, правопис яких потрібно запам'ятати. Розвивальна: розвивати вміння аналізувати, доводити. Виховна: виховувати повагу до людей, які прославляють Україну.

Засоби навчання. Картки, долоньки, цеглинки LEGO.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Кольорові долоньки».

Під час виконання цієї вправи вводиться заборона на розмови.

Учні хаотично пересуваються по класу. Учитель тримає три «долоньки» (синю, червону, жовту), вирізані з кольорового картону. За сигналом педагог піднімає «долоньку» певного кольору вгору. Кожен повинен привітатися з якомога більшою кількістю однокласників.

Варіанти сигналів:

Червона долоня — потиснути руку.

Синя долоня — обнятися.

Жовта долоня — привітатися спинками.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

1) Загадка.

- Де б не був, воно зі мною.
- Я ношу його з собою,
- знаю, що мене гукають,
- коли його називають. (Ім'я)
- *Леся Вознюк*

Джерело: Тисяча п'ятсот загадок/ Уклад.: Л.Вознюк — Тернопіль : Підручники і посібники, 2021. — 208 с. (загадка на с. 69)

2) Робота з навчальним посібником на с.19-20.

- **Виконання вправи 45.**

Учні утворюють слово ім'я.

Гра «Фонетичний двобій»

Скільки звуків у слові ім'я?

Назвіть голосні звуки в слові ім'я.

Назвіть приголосні звуки в слові ім'я.

Назвіть букви в слові ім'я.

На яке питання відповідає слово ім'я?

До якої частини мови належить слово ім'я?

Одне — ім'я, а багато?

Каліграфічна хвилинка.

Запис слів **ім'я, назва, прізвище.**

Побудова звукової моделі слова ім'я.

- Дискусійна сітка Елвермана або «павутинка» дискусії

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так,	Чи потрібне людині ім'я?	Ні,
ВИСНОВОК		

Робота в групах

I група - вправа «Алфавітний челендж»

Записати імена на перші 10 букв алфавіту.

II група - вправа «Алфавітний челендж»

Записати імена на 10 букв алфавіту, які позначають голосні звуки.

III група- вправа «Алфавітний челендж»

Записати імена на будь-які 10 букв алфавіту.

2. Мотивація навчальної діяльності учнів. Повідомлення теми та завдань уроку.

- **Виконання вправи 46.**

Учитель звертає увагу школярів на те, що деякі слова записано на прямокутниках, деякі — на овалах. Щоб скласти прислів'я, треба брати до уваги геометричні фігури та числові підказки. Складають прислів'я Добре ім'я краще багатства. Не ім'я красить людину, а її справи.

Пояснюють, як розуміють прислів'я, з'ясовують, що слово ім'я означає особисту назву людини, яку їй дають після народження.

— Назвіть свої імена. Як треба писати імена?

— Сьогодні ви дізнаєтеся, які ще іменники треба писати з великої букви.

3. Вивчення нового матеріалу.

- **Виконання вправи 47.**

Учні проводять покове дослідження, доходять висновку, що імена, по батькові, прізвища пишуть з великої букви.

☐ Ознайомлення з правилом.

- **Виконання вправи 48.**

Учні записують імена, по батькові та прізвища видатних українців: Тарас Григорович Шевченко, Микола Михайлович Амосов, Катерина Василівна Білокур, Ніна Митрофанівна Матвієнко.

Учитель коментує, чим прославилися ці українці: Тарас Шевченко — художник і поет, Микола Амосов — учений-медик, Катерина Білокур — художниця, Ніна Матвієнко — співачка.

Учні розказують про свої мрії, що вони роблять для їх втілення.

4. Узагальнення та систематизація знань.

- **Виконання вправи 49.**

Діти списують розкриваючи дужки.

Самоперевірка.

- **Виконання вправи 50.**

Діти записують своє прізвище, ім'я, по батькові.

- **Виконання завдань на картках.**

Картка 1. Розподіліть та запишіть слова в таблицю.

(К,к)ирило, (А,а)нтоніна, (Н,н)астя, (А,а)натолійович, (І,і)ванівна, (Г,г)аврилівна, (І,і)ваненко, (О,о)лексієнко, (О,о)панасенко.

Імена По батькові Прізвища

Картка 2. Розподіліть та запишіть слова в таблицю.

(В,в)олодя, (Н,н)аталя, (М,м)ихайло, (П,п)анасович, (А,а)ртемович, (О,о)легівна, (Ш,ш)евченко, (М,м)иколенко, (Б,б)ороденко.

Імена По батькові Прізвища

- **Гра «Букви».**

Умови гри. Учитель називає слова або сполучення слів. Якщо слово потрібно писати з великої букви, діти встають, а коли з маленької — сидять.

Слова: хлопчик, Олена Іванівна, Оленка, дівчинка, Ключкова, учень, Іванко, учениця, радість, задоволення, Іван Якович, Франко.

- **Вправа «Інтерв'ю».**

Після кожної відповіді обов'язково скажіть, з якої букви ви писатимете слово.

— Назвіть своє ім'я.

— Назвіть імена кількох своїх друзів.

— Назвіть ім'я та по батькові своєї вчительки (вчителя).

— Назвіть ім'я та по батькові свого татуся.

— Назвіть ім'я та по батькові своєї матусі.

— Назвіть прізвище свого однокласника.

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 51.

2. Самооцінювання

3. Рефлексія. Вправа «Мікрофон».

Чого ви навчилися сьогодні на уроці?

Де ви ці знання можете використати?

Який вид роботи вам сподобався найбільше?

Як ви гадаєте, яке ім'я найкраще? Доведіть свою думку.

Урок 67. Вживання великої букви у кличках тварин.

Мета. Навчальна: формувати в дітей уміння розрізняти назви тварин та їх клички, правильно писати власні та загальні назви; закріплювати навички каліграфічного письма. Розвивальна: розвивати критичне мислення, розширювати словниковий запас учнів. Виховна: виховувати любов до тварин, бажання читати книги.

Засоби навчання. Картки, зображення тварин.

Освітні галузі. Мовно-літературна, природнича.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Організація класу. Вправа «Пісенний вернісаж».

Учасники об'єднуються в групи: лошата, курчата, цуценята, гусенята, козенята. Кожна група має свою партію. Лошата співають «І-го-го», курчата — «Пі-пі-пі», цуценята — «Гав-гав-гав-гав», гусенята — «Га-га-га-га», козенята — «Ме-ме-ме-ме». Утворений хор співає під мелодії відомих дитячих пісень. Хор уважно стежить за рухами вчителя-диригента. Кожна група починає співати свою партію тільки тоді, коли вкаже диригент.

— Чи гарно ви виконували пісню?

— Кому ви розкажете про чудове виконання хорового співу?

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Вправа «Продовж рядок»

Карась, короп, окунь — це ... (риби).

Індик, гуска, півень — це ... (птахи).

Комар, гедзь, мелелик — це ... (комахи).

Жирафа, кенгуру, лев — це ... (звірі).

Ребуси

(Кошенятко)

— Як можна покликати кошенятко?

(хом'ячок)

— Як можна покликати хом'ячка?

Вправа “Визнач зайві слова”.

- Іванко, пес Кудлай, Марійка, Олесь.

- Кіт Цезар, корова Лиска, брат Назар.

- Олена Петрівна, кролик Вухань, Марія Пилипівна.

2. Мотивація навчальної діяльності. Повідомлення теми і завдань уроку.

— Сьогодні на наш урок прийшов маленький гість. Хто він, дізнаєтеся, коли відгадаєте загадку.

Як веселка кольорова, Слово пташці цій скажіть —

має здібності до мови.

вона його повторить вмить. (Папуга)

Джерело: Тисяча п'ятсот загадок / Уклад.: Л. Вознюк. — Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. — 208 с.

— Що ви знаєте про папугу?

Проблемна ситуація.

— У нашого папуги Чіпа чудова новина! У нього — свято. А яке ж свято без друзів? І вирішив Чіп запросити гостей. Виготовив чудові листівки, почав писати: «Привіт...». І зупинився. Бо не знав, як правильно написати клички своїх друзів: киці Мури, свинки Фросі, корівки Квасолинка, собачки Гавчика... Засмутився птах, заплакав. А потім згадав, що сльозами горю не допоможеш. Подумав і вирішив прилетіти до нас на урок.

— Допоможемо папузці Чіпові? Сьогодні нам треба навчитися правильно писати назви та клички тварин.

3. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.21-22.

- **Виконання вправи 52.**

Учні складають слово, рухаючись за стрілками (тварини), доповнюють ним речення.

Розказують, що хотіли б дізнатися про тварин, зображених на малюнку.

Каліграфічна хвилинка.

Написання букв, з'єднань та слова *тв ва ни тварини*.

☐ Складання асоціативного куща та кластера зі словом тварини.

- **Виконання вправи 53. Мовне дослідження.**

Важливо, щоб учні навчилися розрізняти поняття «назва» і «кличка».

Ознайомлення з правилом на с. 21.

- **Виконання вправи 54.**

Діти записують 3 назви тварин та їхніх кличок з попередньої вправи: кролик Пухнастик, хом'ячок Хомка, папужка Кеша, собака Сінді.

— Які слова називають тварин? Які слова є кличками тварин? Як пишемо клички тварин?

4. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання вправи 55.**

Відгадування загадок.

- **Виконання вправи 56.**

Записують назви та клички казкових персонажів: курочка Ряба, мишенята Круть і Верть, лис Микита.

- **Вибірковий диктант.**

Учитель показує зображення папути.

— Дітки, як ви гадаєте, чи навчився папуга Чіп розрізняти назви та клички тварин? Чи може він написати запрошення своїм друзям? А ви навчилися? Тоді послухайте вірш Валентини Романової та запишіть назви та клички тварин.

У Миколки на подвір'ї
гамірливі друзі.
Знають хлопчика в селі
та й, мабуть, в окрузі.
Корівчина — Квасолина,
кізка біла — Намистина,
курочка — Манюня,
півень — Кузя, кішка — Муся
та ще й песик — Нюня.
Свинка Фрося просить проса,
кролики — травички.

Всіх хлопчина нагодує,
всім наллє водички.
Не лінується ніколи
працювати в господі.
Із маленького Миколи
виросте господар.
Пам'ятай, що тільки в праці
досягають висоти.
За роботу нумо братись —
і всього досягнеш й ти.

Валентина Романова

Перевірка. Назви тварин: корівчина, кізка, курочка, півень, кішка, песик, свинка, кролики; клички тварин: Квасолинка, Намистинка, Манюня, Муся, Нюня.

Картка № 1

Прочитай текст. Спиши замінюючи малюнок на назви та клички тварин.

На фермі найкраща

У бабусі вдома є

На кінних змаганнях першим прийшов

Картка № 1

Пронумеруй слова, щоб вийшло речення. Запиши. Підкресли кличку тварини.

4. був

3. чоловіка

1. В

5. собака

4. одного

4. Сірко.

Ка

Обведи в дужках потрібну букву.

(Л, л)ікарка (О, о)лена (В, в)асилівна, (С, с)ело (К, к)алинівка, (Б, б)ілка (П, п)устунка, (Д, д)івчика Даринка, (В, в)едмедик (Л, л)асунчик, (Х, х)лопчик (Т, т)олик, (Д, д)ідусь (А, а)ндрій.

Вправа «Утвори пари»

Мал. песика		Добрячок
Мал. дельфіна		Бровко
Мал. курки		Вухастик
Мал. зайчика		Рябушка
Мал. гусак		Туркотун
Мал. овечка		Доллі
Мал. бегемота		Шипун
Мал. голуба		Кашалотик

Робота в групах.

- Діти, давайте зараз кожна групка побудує казкову неіснуючу тваринку і дасть їй якусь цікаву кличку.

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 57.
2. Самооцінювання.
3. Рефлексія. Вправа «Мікрофон».

Папужка Чіп бере інтерв'ю.

— Яку добру справу ви зробили на уроці? (Допомогли папужці Чіпові.)

— Що нового ви дізналися сьогодні на уроці?

— Що корисне ви вивчили сьогодні на уроці?

— Де ви можете використати ці знання?

— Назвіть п'ять тварин.

— Доберіть клички цим тваринам.

— Пригадайте моїх друзів.

— Дякую. Тепер піду додому і запрошу всіх друзів на свято. Я ж тепер знаю, що назви тварин пишуть з ... літери, а клички — з ... !

Урок 68. Велика буква в назвах міст, сіл, вулиць. Вимова і правопис слова *вулиця*.

Мета. Навчальна: формувати в учнів навички писати з великої літери назви міст, сіл. Розвивальна: розвивати спостережливість, усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати любов до рідного краю, бажання вивчати його.

Засоби навчання. Зображення тварин (корівки, собачки, коника), карта України.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Створюємо гарний настрій».

— Сьогодні на уроці ми здійснимо уявну подорож рідною Україною. Щоб наша мандрівка була цікавою, нам потрібно мати гарний настрій. Як ви гадаєте, що для цього треба?

— Отже, починаємо створювати гарний настрій: глибоко вдихніть на повні груди. А тепер уявіть тепле ласкаве сонечко. Пригадайте людину, яка вам дуже дорога. Усміхніться собі, усміхніться друзям.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

□ Вправа «Клички тварин»

— Коли ми вирушаємо в дорогу, беремо багаж. Наш багаж — наші знання.

Я показуватиму зображення тварини, а ви називатимете кличку, яку можна дібрати.

Учитель демонструє зображення корівки, курки, коника, свинки. Учні називають клички.

— З якої букви пишемо назви тварин?

— З якої букви пишемо клички тварин?

— З якої букви пишемо прізвища, імена, по батькові людей?

□ Диктант. Взаємоперевірка.

Був собі дід Андрушка. А в нього баба Марушка. А в баби дочечка Мінка. А в дочки собачка Фінка. А в собачки товаришка — киця Варварка. А в киці вихованка — мишка Сіроманка.

Джерело: <https://web.archive.org/web/20200116141843/https://nashakazka.org.ua/pages/ripka.html>

2. Мотивація навчальної діяльності.

1) Робота з навчальним посібником на с.23.

- Виконання вправи 59 (1).

Учні розгадують слово вулиця.

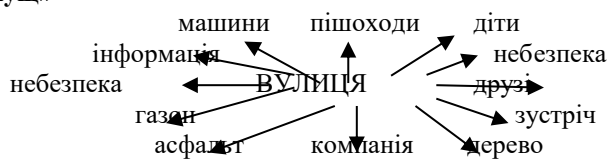
Каліграфічна хвилинка.

Запис у зошити букв, з'єднань, слів *вулиця* *бульвар* *проспект*.

Робота в групах

I група.

Вправа «Асоціативний кущ»

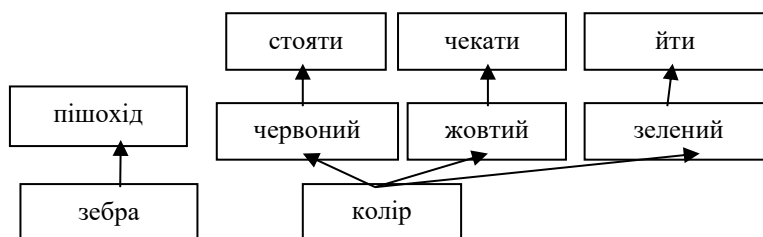
II група

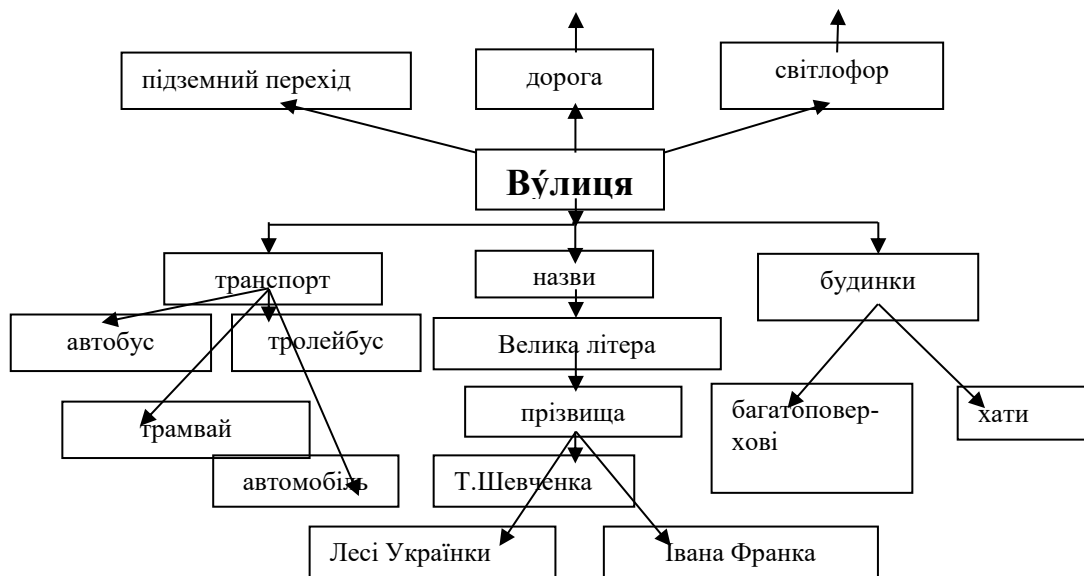
Вправа «Сенкан»

1. *Іменник.* Вулиця.
2. *Прикметники.* Велика, центральна.
3. *Дієслова.* Простягається, знаходиться, перетинає.
4. *Враження від предмета.* Вулиця — джерело небезпеки.
5. *Висновок.* Бульвар.

III група

Вправа «Кластер»

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

— Сьогодні на уроці ми мандруватимемо не тільки вулицями міст і сіл. Ми дізнаємося ще одну таємницю української мови.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.23.

- **Виконання вправи 59 (2-3).**

□ Зупинка «Юні дослідники».

— Де, на вашу думку, є вулиці?

— Як ви гадаєте, з якої букви потрібно писати назви міст, сіл, вулиць, річок?

Діти проводять мовне дослідження за кроками, поданими у третьому завданні вправи.

Ознайомлення з правилом.

- **Виконання вправи 60.**

□ Зупинка «Краєзнавці».

Гра «Відшукай». Робота з картою України.

— Знайдіть на карті столицю України місто Київ. З якої букви ви написали слово Київ?

— Відшукайте на карті назву п'яти міст України.

— Прочитайте вірш Володимира Верховеня.

— Знайдіть і підкресліть назви міст України.

— Запишіть назву ще одного міста України.

5. Узагальнення і систематизація знань.

□ **Виконання завдань на картках.**

Картка 1. Прочитай назви міст та їх мешканців. Спиши.

Київ — кияни, Чернігів — чернігівці, Харків — харків'яни, Суми — сумчани.

Картка 2. Прочитай назви міст та їх мешканців. Спиши.

Львів — львів'яни, Вінниця — вінничани, Черкаси — черкаські, Запоріжжя — запоріжці.

□ **Зупинка «Історична».**

Робота з кольоровими олівцями.

— Діти, викладіть олівці в тому порядку, як названо кольори у вірші.

Мов дивна мапа, олівці.

Червоний — місто Чернівці.

Оранжевий — Одеса-мама.

Хоч кольорів там — ціла гама!

Нас кличе жовтий без утоми

до себе в гості у Житомир!

Як на ланах зелене збіжжя,

зелене місто Запоріжжя.

Володимир Верховень — дозвіл є

А старовинний Борислав
блакитну барву нам прислав.

По синій навіть важкодуми
спішають мерщій куди? У Суми.

Лиш фіолетовий і досі я
ще не назвав. Це ж — Феодосія!

Всі кольори запам'ятати
поможуть вам міста, малята!

— Що цікавого ви побачили, коли виклали олівці? (У такому порядку розміщені кольори веселки.)

— Назвіть, у якій області ви зараз проживаєте?

□ **Зупинка «Села України».**

Прочитати вірш. Скільки назв сіл згадує поетеса?

Яка квітуча Україна!	Де праці рідної вінець —
В селі у кожному пісня лине.	йде гордовито Орловець.
В садах завітчане Вишневе,	І Веселкове, і Вербівка
на луки поспіша Зелене.	виспівують пісні сопілки.
А над рікою, наче панна,	А якщо хочеш бачить диво,
вихлюпує пісні Вільшана.	негайно поспішай у Дивне.
В вінку у білім українським	Всі села — то краса і спокій
гостей стрічає Українка.	в моїй країні ясноокій.

Валентина Кравець

Під час читання вірша на дошці прикріплюють таблички з назвами сіл: Вишневе, Зелене, Вільшана, Українка, Орловець, Веселкове, Вербівка, Дивне.

□ **Гра «Так чи ні».**

о Імена, по батькові пишуть з великої букви.

о Клички тварин пишуть з малої букви.

о Прізвища людей пишуть з великої букви.

о Назви сіл пишуть з малої букви.

о Назви міст пишуть з великої букви.

Картка № 1

Відгадай загадку. Запиши назву тварини та добери кличку.

Йшов із різками стіжок,
пригощав малих діток
молочком таким смачним,
і поживним, й запашним. (Корова)

Леся Вознюк

Попід ліжко у куточок
покотивсь м'який клубочок.
Та з'явилися очки, ротик.
Не клубочок це, а ... (котик).

Леся Вознюк

Картка № 2

Продовжити ланцюжок слів.

Назви міст: Черкаси, Тернопіль, _____

Назви вулиць: Зелена, Тараса Шевченка _____

Назви сіл: Калинівка, Веселе _____

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 61.

2. Самооцінювання.

3. Рефлексія. Вправа «Мікрофон».

— Коли ви відчували радість, задоволення? Яку користь приніс вам урок? Де ви можете використати ці знання?

Урок 69. Узагальнення знань за темою «Іменник».

Мета. Навчальна: узагальнити і систематизувати знання учнів про іменник. Розвивальна: розвивати зв'язне мовлення, уміння логічно висловлюватися. Виховна: виховувати інтерес до навчання, бажання вивчати українську мову.

Засоби навчання. Зображення їжаків, картки для індивідуальної роботи.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Узагальнення та систематизації знань.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

— Якими діти мають бути на уроці?

УВАЖНІ	СПОСТЕРЕЖЛИВІ
Цікавими	Корисними
Повчальними	Кольоровими

1. Мотивація навчальної діяльності учнів.

□ **Вправа «Мозковий штурм».**

- Які слова називаються іменниками?
- На які питання відповідає іменник?
- Які назви відповідають на питання хто?
- До яких слів ставимо питання що?
- Поставте питання до слова *ноутбук*.
- Поставте питання до слова *учні*.
- Батька звати Віталій, сина — Олег. Назвіть ім'я та по батькові сина. (Олег Віталійович)
- Назвіть ім'я і прізвище сусіда по парті.
- Як пишуть ці слова? Чому?
- Назвіть вулицю, на якій ви живете.
- Як пишуть назви вулиць?
- Як треба писати назви міст і сіл?
- Назвіть домашніх улюбленців.
- Як ви їх кличете?
- Як пишуть клички тварин?

2. Повідомлення теми уроку.

— Шановні дослідники! Усі на місцях? Працювати готові? Настрій гарний? Отже, робочий день в лабораторії «Мудрунчики» розпочинається.

— Тож сьогодні ми узагальнимо наші дослідження та підіб'ємо підсумки нашої роботи.

3. Повторення і узагальнення понять.

1) Робота з навчальним посібником на с.24-25.

- **Виконання вправи 62.**

Діти підписують малюнки та засвоюють поняття «один - багато».

Виконання завдання за вибором:

- ✓ Підкреслити іменники, що називають один предмет.
- ✓ Підкреслити іменники, що називають багато предметів.
- **Виконання вправи 63.**

Вправа «Квест» розгадка слово *дзига*.

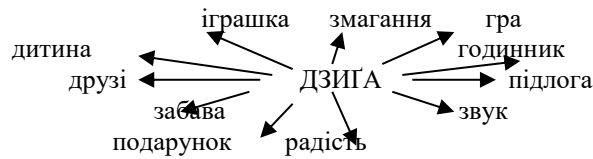
□ Каліграфічна хвилинка.

Учні записують буквосполучення, слово *дз дзи иг дзига*.

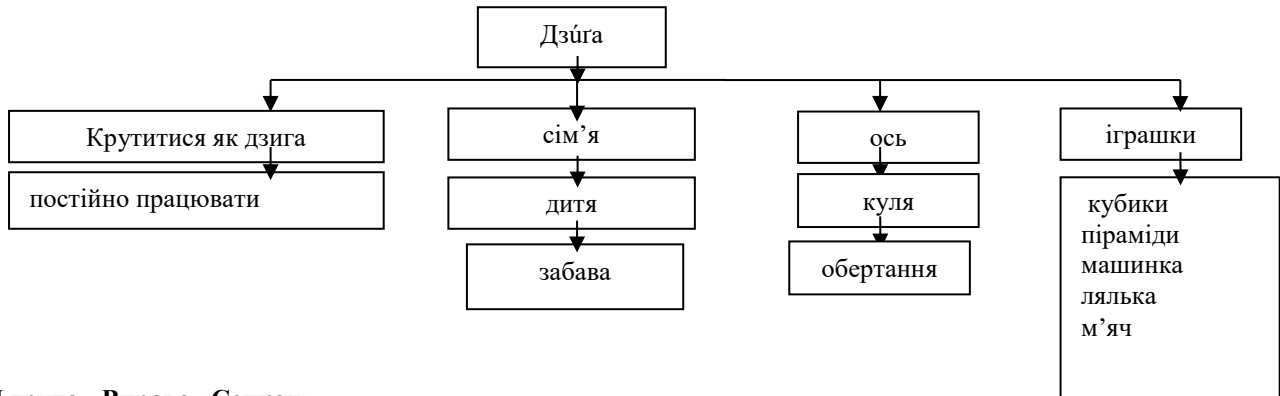
- **Робота в групах.**

I група - Вправа «Асоціативний кущ»

II група - Вправа «Кластер»

III група - Вправа «Сенкан»

1. Іменник. Дзига.
2. Прикметники. Дитяча, улюблена.
3. Дієслова. Крутиться, веселить, співає.
4. Враження від предмета. Перерва схожа на дзигу.
5. Висновок. Іграшка.

• Виконання вправи 64.

— Позначити рядок слів, у якому подано лише іменники.

Фізкультхвилинка

• Виконання вправи 65.

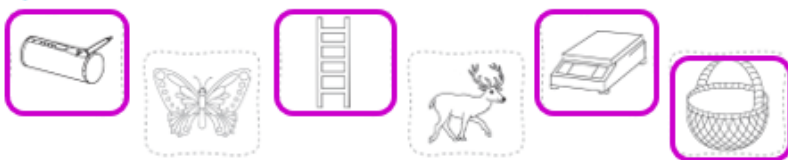
— Змінити слова, які позначають один предмет, на ті, що позначають один предмет. Запишіть їх.

- Самоперевірка.
- Іграшки – іграшка.
- Лампи – лампа.
- Ліхтарі – ліхтар.

• Виконання вправи 66.

Діти зафарбовують зображення предметів, назви яких відповідають на питання *що?*

Взаємоперевірка.

• Виконання вправи 67.

Списування тексту, розкриваючи дужки.

Самоперевірка

Інна і Мирон живуть у місті Полтава. Вони відпочивають на річці Лтава.

• Пошукова робота. Робота в парах.

— Шановні науковці! Прийшла пора зайнятися пошуковою роботою.

Картка № 1.

Прочитай. Допиши речення.

Смерека,	дуб,	явір	—	це	(що?)...
Крісло,	диван,	ліжко	—	це	(що?)...
Зубр,	рись,	їжак	—	це	(хто?)...

Ворона, сокіл, шпак — це (хто?)...

Картка № 2.

Прочитай назви птахів. Випиши їх у дві колонки: один — багато.

Зяблики, сорока, жайворонки, синиця, голуби, лелеки, іволга, сова, зозулі, соловей, ластівка, горобці, омелух, дятли.

Картка № 3.

Прочитай. Випиши спочатку іменники які відповідають на питання *хто?*, а потім іменники які відповідають на питання *що?*

Учень, двері, бджола, паркан, шафа, ранець, дівчинка, ручка, бобер, художник.
(Хто?)...
(Що?)...

• Творча лабораторія.

— Найцікавіше — у творчій лабораторії. Тут можна творити.

Картка 1. Спиши, розкриваючи дужки.

Сестри (В, в)асилинка та (Д, д)аринка в лісі. Маленька (В, в)асилинка навчається у (Д, д)аринки спостерігати за життям тварин у природі.

Картка 2. Спиши, уставляючи слова. За потреби користуйся словами для довідки.

У нашому дворі живе півник ____, курочка _____. Кожного ранку дідусь _____ годує птахів.

Слова для довідки: Жук, Амур, Памір, Мурчик, Пушок, Настя, Марія, Федора.

Картка 3. Спиши, розкриваючи дужки та вставляючи потрібне за змістом слово.

У брата (М, м)ирона та сестри (О, о)лі є кошенятко _____. Старший (б, Б)рат цікаво розповідає маленькій (с, С)естричці (О,о)лі, як доглядати за (Т, т)варинкою.

Звіт про результати дослідів.

— Чудові результати, науковці! Добре попрацювали в науковому центрі «Мудрунчики». Час уже відпочити і погратися.

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 68.

2. Самоцінювання.

3. Рефлексія. Вправа «Мікрофон».

— Чого ви навчилися сьогодні на уроці?

— Яке завдання вам принесло найбільшу радість?

Урок 71. Аналіз діагностувальної роботи. Слова, що відповідають на питання який? яка? яке? які? (прикметники). Вимова і правопис слова *ознака*.

Мета. Навчальна: ознайомити учнів зі словами, які називають ознаки предметів; формувати вміння ставити питання до слів, упізнавати предмети за їх ознаками. Розвивальна: розвивати навички орфографічного письма, зв'язне мовлення, критичне мислення, комунікативні навички, увагу та пам'ять. Виховна: виховувати любов до рідної мови, пробуджувати інтерес до знань, до навчання.

Засоби навчання. Зображення квітів, овочів, цеглинки LEGO.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа-вітання «Долонька побажань».

Усі діти утворюють коло. По черзі промовляють у долоньки побажання для однокласників / однокласниць. Потім простягають їх у центр кола. Вправа завершується, коли всі діти промовили побажання.

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності учнів.

1) Робота з навчальним посібником на с.26-27.

- **Виконання вправи 69.**

Учні розглядають комікс, читають репліки дітей.

2. Актуалізація опорних знань.

— **Вправа «Сторітелінг».**

— Були собі царівни-барви. Одягли вони шовкові сукні, кожна свою улюблену: червону, оранжеву, жовту, зелену, блакитну, синю, фіолетову — та й подалися в мандри. Дісталися до квітника.

— Назвіть слова, які називають колір фарб.

— Роздивіться уважно квітник. Які квіти і в який колір зафарбували царівни-барви? (Червоні троянди, оранжева красоля, жовтий соняшник, зелена м'ята, блакитні дзвіночки, синій барвінок, фіолетові фіалки.)

Троянди (які?) червоні. Красоля (яка?) оранжева.

М'ята (яка?) зелена. Барвінок (який?) синій.

3. Повідомлення теми і мети уроку.

— Сьогодні на уроці ми ознайомимося зі словами, які відповідають на питання яка?, який?, яке?, які? Навчимося знаходити такі слова в текстах.

4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.

— Царівни-барви завітали і на город та сад заглянули до саду, до лісу помандрували...

- **Виконання вправи 70.**

— Відгадайте загадку. Зафарбуйте зображення відгадки в кольори, які згадуються у загадці.

— Які слова допомогли відгадати загадку? Що вони називають?

- **Виконання вправи 71.**

Гра «Дешифрувальник». Слово *ознака*.

Побудова звукової моделі слова *ознака*.

- **Виконання вправи 72.**

Учні проводять покрокове мовне дослідження. Доходять висновку, що слова, які називають ознаки, відповідають на питання який? яка? яке? які?

Ознайомлення з правилом.

- **Виконання вправи 73.**

Учні слухають пісню.

— Про яку частину мови йдеться у пісні?

- **Виконання вправи 74.**

Діти читають початок казки та олівцями продовжують її.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання вправи 75.**

Учні з'єднують назви предметів з двома їхніми ознаками.
Самоперевірка.

- **Виконання справи 76.**

Виконання завдань підручника. Парна робота

— Упізнайте тварину за ознаками.

За зразком записують слова – назви ознак (прикметники), які допомогли тобі впізнати тварину.

Самоперевірка.

Створення кластера зі словом *корова*.

- **Виконання справи 77.**

Діти записують відповіді одним словом.

- **Вправа «Броунівський рух». Індивідуальні картки.**

Учні отримують диференційовані завдання на картках кількох кольорів. Після виконання об'єднуються в групу за кольором карток, звіряються, чи правильно виконано завдання.

Картка 1 (червона)

о Записати, які ці предмети за смаком.

Груша ..., щавель ..., яблуко ..., сіль ..., мед..., гірчиця

Слова для довідки: гірка, солодкий, солодке, солоне, солодка, кислий.

Картка 2 (зелена)

о Дібрати до назв предметів назви ознак.

Пташка пекучий

Гніздо блакитна

Небо маленьке

мороз перелітна

Картка 3 (жовта)

о Продовжити речення.

Малина солодка, а щавель Гірчиця ..., а яблуко

- **Гра «Ланцюжок». Робота з цеглинками LEGO. Робота в групах.**

Учитель дає кожній групі зображення предмета (наприклад: телятко, курча, зайчик). Діти називають прикметник і кладуть цеглинку. Перемагає команда, яка виклала довший ланцюжок.

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 78.

2. Самооцінювання.

3. Рефлексія. Вправа «Мікрофон».

— Що ви навчилися сьогодні на уроці?

— Чи справдилися ваші очікування?

— Яке завдання вам принесло найбільшу радість на уроці?

Урок 72. Складання груп прикметників, які мають різне лексичне значення. Вимова і правопис

слова **червоний**.

Мета. Навчальна: закріплювати знання учнів про прикметники; формувати вміння складати групи слів, які мають різне лексичне значення: назви кольорів, розміри предметів, ознаки за відношенням до пори року, матеріалу, з якого виготовлено предмет, інші ознаки; удосконалювати навички каліграфічного письма. Розвивальна: розвивати критичне мислення, спостережливість, усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати бажання вивчати українську мову.

Засоби навчання. Гарбузове насіння, картки.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

— Як ви гадаєте, з яким настроєм краще вдається робота? На партах у вас лежить гарбузове насіння. Викладіть з нього смайлик, який відображає ваш настрій.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань учнів.

Вправа «Оплески».

— Діти, сплесніть у долоні, якщо твердження правильне.

о Прикметники називають ознаки предметів.

о Прикметники відповідають на питання хто? що?

о Прикметники відповідають на питання який? яка? яке? які?

о Слова радісний, успішна, маленьке, старанні — це прикметники.

2. Мотивація навчальної діяльності учнів.

Вибірковий диктант.

Записати лише прикметники.

У Ліди був маленький пухнастий котик. Лапки у нього біленькі. Зубки гостренькі. Сам увесь сірий. Сидить котик і сумує, бо холодна зима настала. Пошила Ліда йому барвистий килимок. А котик притулився до Ліди і муркоче.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

Вправа «Трибуна думок».

— Як ви гадаєте, яку частину мови сьогодні вивчатимемо?

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с. 29- 30.

- **Виконання вправи 79.**

Учні розгадують слово червоний.

Каліграфічна хвилинка.

Написання букв, буквосполучень, слова У Ч че во червоний.

Уточнення значень слова червоний (за допомогою тлумачного словника).

Побудова звукової моделі слова червоний.

□ *Гра «Червоний».*

Учитель називає предмети. Якщо предмет червоного кольору?

Слова: помідор, яблуко, лимон, огірок, листок, перець, диня, кавун, гарбуз, часник, ківі, суниця, малина, порічки, агрус, груша.

- **Виконання вправи 80.**

Учні самостійно читають текст, повідомляють, що для них було новим.

Називають кольори веселки.

— Знайдіть та обведіть назву одного з кольорів веселки. Запишіть.

о	о	р	а	н	ж	е	в	и	й	и	с	и	н	і	й
р	і	г	ж	о	в	т	о	г	а	р	я	ч	и	й	і
у	п	о	м	а	р	а	н	ч	е	в	и	й	т	и	н
н	а	а	п	е	л	ь	с	и	н	о	в	и	й	м	и
к	о	с	а	п	о	м	е	р	а	н	ц	е	в	и	й

—Поставте до виписаних слів питання так, щоб довести, що це – прикметники.

5. Узагальнення і систематизація знань.

• Виконання вправи 81.

Учні вибирають слова, які називають ознаки зображених предметів (прикметники). З'єднують їх з малюнками. Взаємоперевірка.

Круги Ейлера - Вена

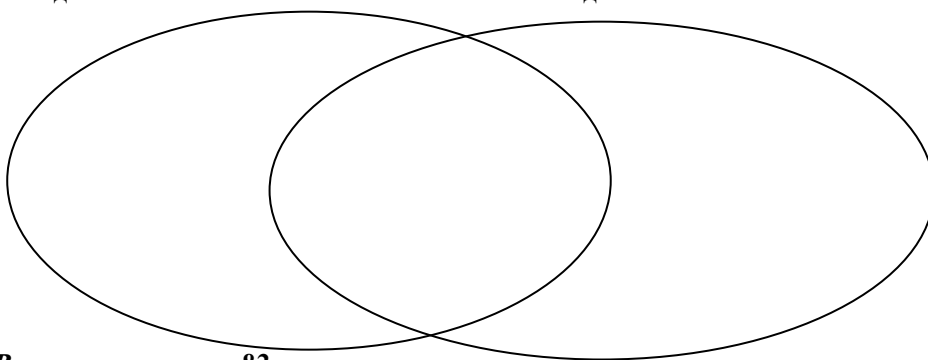
Вишня

Відмінне

Схоже

Відмінне

Горіх

• Виконання вправи 82.

—Назвіть зображені предмети. До якої частини мови належать ці слова?

—Запишіть ознаки одного з предметів (на вибір).

Вправа «Сенкан».

1. *Іменник.* Яблуко.
2. *Прикметники.* Смачне, кругле.
3. *Дієслова.* Росте, дозріває, висить.
4. *Враження від предмета.* Червоне яблуко намалювала Оленка.
5. *Висновок.* Фрукт.

Вправа «Сенкан».

1. *Іменник.* Перець.
2. *Прикметники.* Жовтий, червоний.
3. *Дієслова.* Дозріває, продається, червоніє.
4. *Враження від предмета.* Мама приготувала салат з перцю..
5. *Висновок.* Овоч.

• Виконання вправи 83.

Виконання тесту.

Самоперевірка.

• Виконання вправи 84.

—Спишіть прикметники, якими можна описати кавун.

Самоперевірка.

Круглий, смачний, стиглий.

• Робота на картках.

Картка 1. Розподіліть прикметники в дві групи.

Зелений, фіолетовий, довгий, вузький, червоний, маленький, високий,

широкий, коричневий, білий.

За розміром — ... За кольором — ...

Картка 2. До кожної ознаки написати прикметники.

За матеріалом За смаком За рисами характеру

Скляний Кислий Чесний

- **Вправа «Кольори».**

Учитель роздає кольорові смужечки з веселки. Учні називають цей колір та ставлення до нього.

Наприклад: «У мене зелений колір, цей колір мені не подобається, бо я люблю рожевий».

- **Тренувальні вправи.**

Відгадати загадки. Назвати прикметники, які запам'ятали.

Солоденьке, як медок,	Біла латка, чорна латка,
холодненьке, як льодок. (Морозиво)	по деревах скаче. (Сорока)

Влітку носить сіру шубу,	У зеленому лісочку,
взимку — білого кожуха.	під мережаним листочком

Має з тріщиною губу,	червоніє невеличка
косі очі й довгі вуха. (Заєць)	спіла ягідка ... (суничка).

Джерело: Тисяча п'ятсот загадок / Уклад.: Л. Вознюк. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2016. — 208 с.

III. Заключна частина.

1. **Виконання вправи 85.**
2. **Самооцінювання.**
3. **Рефлексія. Вправа «Веселка».**

На дошці прикріплено зображення веселки, на партах в учнів смужки кольорів веселки. Кожен обирає кольорову смужечку відповідно того, як він / вона працювали на уроці (червона смужка — я не міг / не могла, не хотів / не хотіла це робити; помаранчева — я хотів / хотіла це робити, але не все вдалося; жовта — мені потрібна була допомога; зелена — у мене були помилки; блакитна — я це зробив / зробила, але не відразу; синя — я це зробив / зробила; фіолетова — це було дуже просто).

Урок 73. Розвиток мовлення «Красно дякуємо за хліб». Складання кінцівки казки за малюнком та планом.

Мета. Навчальна: вчити учнів складати продовження казки за серією малюнків та планом. Розвивальна: розвивати зв'язне мовлення, спостережливість, уміння працювати в команді. Виховна: виховувати шанобливе ставлення до хліба.

Засоби навчання. Цеглинки LEGO.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Чарівний капелюх».

Діти пишуть свої імена та прізвища на окремих клаптиках паперу. Ці клаптики кладуть у капелюх або коробку, перемішують. Кожен по черзі витягує по одному клаптику. Учень, чие ім'я назвали, каже своє очікування від уроку.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Ребуси

2. Мотивація навчальної діяльності.

— А чи знаєте ви, що і зерно, і пшеницю можна назвати одним словом?

Робота з навчальним посібником на с.31.

Виконання вправи 86.

— Розгляньте зображення предметів. Усі вони мають одну назву. Яку? Що цікавого ви знаєте про це слово?

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

Виконання вправи 87.

— За числовими підказками прочитайте тему уроку.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
а	б	д	є	з	і	к	л	м	н	о	р	с	у	х	я

Слово 1. 7, 12, 1, 13, 10, 11. Слово 3. 5, 1.

Слово 2. 3, 16, 7, 14, 4, 9, 11. Слово 4. 15, 8, 6, 2.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

- **Виконання вправи 88.**

— Про значення хліба у житті люди склали чимало казок, легенд, віршів.

Метод «Читання з передбаченням».

Читання першого та другого абзацу тексту.

— Як ви гадаєте, що буде далі?

Читання другої частини казки.

— Чи справдилися ваші очікування?

- **Виконання вправи 89.**

Складання кінцівки казки за малюнками, планом, словами для довідки.

□ Відгадування загадок.

І пухенька, і смачна.

Із пшениченьки вона.

Зі здобного тіста,
проситься, щоб з'їсти.
(Пампушка)

Леся Вознюк

Довго з тіста їх ліпили,
у окропі поварили.
Потім дружно ласували,
ще й сметанки додавали.
(Вареники)

Леся Вознюк

Що за хліб такий святковий
на рушник вмонтився новий?
(Коровай)

Леся Вознюк

До дітей на кожне свято
просять в гості завітати,
бо солодкий і смачний.
Здогадались, хто такий?
(Торт)

Леся Вознюк

Джерело: Тисяча п'ятсот загадок/ Уклад.: Л.Вознюк – Тернопіль : Підручники і посібники, 2021. – 208 с.

— Що спільного у словах-відгадках? (Це назви виробів із борошна.)

— Складіть речення зі словами-відгадками. Підкресліть службові слова. (Марічка любить пити компот з тортом. Пампушки з часником дуже смачні. Млинці схожі на сонечко. Для приготування вареників потрібно взяти борошно, яйця та сир. Запашний коровай лежить на вишитому рушникові.)

- **Гра «Хто біля хліба трудиться».**

Записати назви професій, люди яких беруть участь у тому, щоб до нас на стіл прийшов хліб.

Слова: шофер, комбайнер, учитель, тракторист, агроном, продавець, льотчик.

□ Сценка Дмитра Мусієнка «Хліб і торт».

Автор. Лежачи на полиці в магазині, Хліб і Торт засперечалися.

Торт. Що не кажи, а я і гарніший за тебе, і значно смачніший.

Хліб. Зате я — потрібніший.

Торт. Та коли б ти був потрібніший, ніж я, то й за ціною був би вищий!

Хліб. Не все оцінюється грошима. Краще хай буду я не дорогим і не таким гарним, зате я щасливий, що потрібний людям не тільки на свята, як от ти, а завжди і скрізь.

- **Гра «Так — ні».**

Якщо твердження правильне, то діти піднімають зелену цеглинку LEGO. А коли твердження помилкове — зелену цеглинку.

Потрібно кришити хліб під час їди.

Потрібно брати хліб тільки чистими руками.

Потрібно надкусити і залишити шматочок хліба.

Потрібно кидати хліб на підлогу.

Потрібно брати стільки хліба, скільки з'їси.

Потрібно гратися хлібом.

Потрібно залишки хліба віддати птахам або домашнім тваринам.

Потрібно поважати працю хліборобів.

— Чому до хліба треба ставитися шанобливо?

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 90.

2. Самооцінювання.

3. Зворотний зв'язок. Вправа «Очікування».

— Чи справдилися ваші очікування?

Урок 74. Зв'язок прикметників з іменниками. Вимова і правопис слова *духмяний*

Мета. Навчальна: показати учням зв'язок прикметників з іменниками; навчати розпізнавати прикметники, ставити до них питання; удосконалювати навички каліграфічного письма. Розвивальна: розвивати критичне мислення, усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати інтерес до навчання.

Засоби навчання. Кольорова кулька, картки.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

— Діти, наш шкільний дзвінок сповістив про початок уроку. Плесніть у долоньки чорняві дівчатка. Плесніть у долоньки русяві хлопчики. Плесніть у долоньки дітки, які хочуть вивчати українську мову.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

1) Гра «Добери прикметник».

Шишка (яка?)

соснова	сливова	дубова
---------	---------	--------

— Які прикметники можна дібрати до слова *шишка*?

Промінчик (який?)

ароматний	вовчковий	сонячний
-----------	-----------	----------

— Які прикметники можна дібрати до слова *промінчик*?

Небо (яке?)

блакитне	веселе	духмяне
----------	--------	---------

— Які прикметники можна дібрати до слова *небо*?

1) Вірш

Гава тільки темне носить,
Але їй цього не досить:
Тож, вона придбала влітку
Сині гудзики і квітку,
Золоту корону
І хустку червону.

А чомусь її з короною
Дражнять "Білою вороною".

Григорій Фалькович

Джерело: Григорій Фалькович. Абетка. Ілюстрації Тамари Морозко. Харків, видавництво «Мікко. Принт-Сервіс», 2011 рік, 72 с.

- Яке вбрання носить ворона? (Темне)
- Якого кольору гудзики? (Синього)
- Якого кольору корона? (Золотого)
- Якого кольору хустка? (Червоного)
- Що означає вислів «біла ворона»?

2. Мотивація навчальної діяльності.

2) Робота з навчальним посібником на с.32-33.

- **Виконання вправи 91.**

Пройшовши квест, утворюють слово *духмяний*.

- Що означає слово *духмяний*? (Такий, що має сильний, приємний запах.)
- Доберіть близькі за значенням слова до слова *духмяний*. (Ароматний, запашний, пахучий.)

Каліграфічна хвилинка.

Написання буквосполучень, слова *духмяний ароматний*.

- **Складання асоціативного куца та кластера зі словом *духмяний*.**

Орієнтовно учні можуть дібрати слова: свіжий, пахучий, ароматний; хліб, калач, коровай; аромат, квіти, страва, куш, дерево тощо.

- **Гра «Найрозумніший».**

о Назвіть звуки у слові *духмяний*. Скільки звуків у слові *духмяний*?

о Скільки голосних звуків?

о Скільки приголосних звуків?

о Скільки приголосні звуки?

о Скільки складів у слові *духмяний*?

о Який склад наголошений?

о На яке питання відповідає слово *духмяний*?

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.32-33.

- **Виконання вправи 92.**

Учні читають вірш. Відгадують, від імені якої частини мови ведеться розповідь у загадці.

До виділених назв предметів (іменників) знаходять у вірші їхні ознаки (прикметники). Підкреслюють їх.

- **Виконання вправи 93.**

Учні складають загадку про будь-який овоч або фрукт, використовуючи прикметники. Загадують їх однокласникам. Записують на вибір складену загадку.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання вправи 94.**

Діти добирають ознаки до назв предметів. За зразком записують дві пари слів.

- **Виконання вправи 95.**

Списати, змінюючи слова в дужках за змістом.

- **Виконання вправи 96.**

Гра «Похвали себе сам / сама»

Картка №1

Встав замість крапок потрібне слово.

Кавун солодкий, а лимон

Річка широка, а струмок ...

Мишка маленька, а ведмідь ...

Зима холодна, а літо ...
Перець червоний, а огірок ...
Цукор білий, а вугілля ...

Картка № 2

Підбери іменники до поданих прикметників. Запиши словосполучення.

Щедра, ясне, допитливий, сонячна, космічний корабель, морозний.

Картка №3

Добери іменники до груп прикметників.

Зубатий, сірий, хижий ...
Смачне, овальне, кислувате...
Кучерявий, високий, могутній ...
Хитра, підлеслива, руда ...
Полохливий, куцохвостий, довговухий ...
Струнка, білокора, тендітна ...

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 97.
2. Самооцінювання.
3. Рефлексія. Вправа «Плюс-мінус-цікаво».

У графу «П» («плюс»), накресленої на дошці таблиці, учні ставлять позначку і коментують, що сподобалося на уроці, що здалося цікавим та корисним; у графу «М» («мінус») — все, що не сподобалося, здалося важким, незрозумілим та нудним; у графу «Ц» («цікаво») — розповідають факти, про які дізналися на уроці, про що ще хотіли б дізнатися.

Урок 75. Практичне змінювання прикметників за числами.

Мета. Навчальна: закріплювати знання учнів про слова — назви ознак; формувати вміння змінювати прикметники за числами; удосконалювати навички правильно вживати прикметники в множині чи однині у простих випадках. Розвивальна: розвивати критичне мислення, усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати інтерес до навчання.

Засоби навчання. Кольорова кулька, картки.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Ввічливе запрошення на урок»

Учні утворюють півколо, за сигналом учителя / учительки передають квітку одне одному. Кожен промовляє ввічливе запрошення зайняти місце за партою.

Наприклад:

- Марійко, сідай, будь ласка, за свою парту.
- Назаре та Максиме, займіть свої місця та будьте активними на уроці.
- ...
- Настрій у нашому класі доброзичливий, щирий, отже, всі налаштовані на продуктивну працю.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

1) Гра «Добери прикметники»

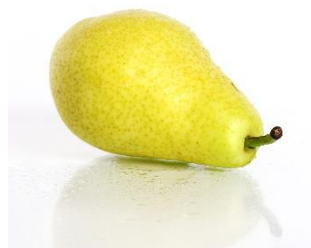
- Розгляньте малюнки. Доберіть прикметники.

Їжак

Лев

Груша

Горобець

Лисиця

Сонце

2) Робота з навчальним посібником на с.34.

• **Виконання вправи 98.**

Гра «Упіймай прикметник».

Учні / учениці закреслюють слова, які не є прикметниками.

Пригадують, що вони знають про прикметники.

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

3. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.34

• **Виконання вправи 99.**

— Впишіть пропущені букви. Складіть з них слово.

— Що ви знаєте про бурульку?

— Уявіть себе на місці мами, татуса, які пояснюють своєму синові чи доньці про небезпеку бурульки. Складіть діалог (2–3 репліки).

— У період танення льоду та снігу найбільшу небезпеку являють собою довжелезні бурульки...

— На що схожі зимові бурульки? (На цукерки.)

— Пам'ятайте! Бурулька утворена з льоду. Часто діти пробують на смак бурульку, а це призводить до захворювання горла. Діти, бережіть своє здоров'я.

• **Виконання вправи 100.**

Учні утворюють словосполучення прикметник + іменник за зразком, поданим у підручнику. Визначають, ознаку скількох предметів (одного чи багатьох) називають прикметники.

4. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання вправи 101.**

Учні утворюють словосполучення прикметник + іменник самостійно без зразка.

- **Гра «Добери слова».**

Один Багато

Який? Яка? Яке? Які?

червоний олівець червоні олівці.

широке поле

висока тополя

маленький гудзик

— Усно складіть речення з двома словосполученнями.

- **Вправа «Броунівський рух». Індивідуальні картки.**

Картка 1 (червона)

о Прочитати і відгадати загадку. Підкреслити прикметники.

Намистини зелененькі —

дрібні ягідки смачненькі.

Протягни за ними ручки —

покусаються колючки. (Агрус)

Леся Вознюк

Джерело: Тисяча п'ятсот загадок / Уклад.: Л. Вознюк. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2016. — 208 с.

о Прочитати слова. Обвести слово-відгадку.

Агрус яблуко лимон

Картка 2 (жовта)

о Прочитати і відгадати загадку. Підкреслити прикметники.

Сам жовтенький, соковитий

достигає серед літа.

Він у джемі, у варенні

і солодкий, і приємний. (Абрикос)

Леся Вознюк

Джерело: Тисяча п'ятсот загадок / Уклад.: Л. Вознюк. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2016. — 208 с.

о Прочитати слова. Обвести слово-відгадку.

Мандарини абрикос вишні

Картка 3 (зелена)

о Прочитати і відгадати загадку. Підкреслити прикметники.

Кожушки цупкенькі,

зернятка смачненькі.

Щоб до них дістатись,

треба постаратись. (Горіхи)

Леся Вознюк

Джерело: Тисяча п'ятсот загадок / Уклад.: Л. Вознюк. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2016. — 208 с.

о Прочитати слова. Обвести слово-відгадку.

Каштани горіхи жолуді

- **Вправа «Бінго».**

Складаємо аркуш паперу навіпіл вертикально і способом відривання робимо фігурку. «Бінго» — це силует людини. Пропонуємо написати на різних частинах фігурки риси, які ви хочете бачити у другові. Створення кола справжніх товаришів.

III. Заключна частина.

1. **Виконання вправи 102.**

2. **Самооцінювання.**

3. **Рефлексія. Вправа «Мікрофон».**

— Чого ви навчилися сьогодні на уроці?

— Яке завдання принесло вам найбільшу радість на уроці?

Урок 76. Прикметники, близькі та протилежні за значенням.

Мета. Навчальна: навчити учнів добирати прикметники, близькі та протилежні за значенням; формувати вміння вживати слова в усному і писемному мовленні. Розвивальна: розвивати критичне мислення, усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати інтерес до навчання.

Засоби навчання. Картки для індивідуальної роботи.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

— Природа навколо нас цікава, фантастична, дивовижна, неповторна. Варто лише уважно подивитися навколо — і ми побачимо багато незвичайного. У природі все продумано, все взаємозв'язано.

Ми — її частина. Сьогоднішній урок — ще один крок до вершини знань.

Сьогодні у нас — незвичайний урок.

в країну чудову, в країну відому,

Сьогодні ми зробимо ще один крок

що нас так чекає й збагачує мову.

Світлана Ходій

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Гра «Постав питання»

Сливовий, червоні, сухий, біла, довгі, овальне, черствий, гумовий, гаряче, широка, повільна, житній, висока, колюче, пахучі, духмяні, гірке.

Вибірковий диктант.

— Запишіть лише прикметники.

Сонячний день, добре серце, широке вікно, ввічлива дитина, незвичайна природа, цікава екскурсія, білий зайчик.

— Доведіть, що ви написали тільки прикметники.

2. Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Ви вже знаєте, що в українській мові є слова, близькі або протилежні за значенням. Як ви гадаєте, такими можуть бути тільки іменники, чи, можливо, й прикметники?

3. Повідомлення теми уроку.

— Сьогодні на уроці ми продовжимо знайомитися зі словами, які відповідають на питання яка?

який? яке? які? Навчимося виявляти серед прикметників слова, подібні чи протилежні за значенням.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Вірш

Рибка рибці на ріці

Дарувала камінці:

Два рожевих — на удачу.

І три зелених — на додачу.

Рибки вміли рахувати:

Раз, два, три, чотири, п'ять.

Григорій Фалькович

Джерело: Григорій Фалькович. Абетка. Ілюстрації Тамари Морозко. Харків, видавництво «Мікко. Принт-Сервіс», 2011 рік, 72 с.

— Які прикметники зустрічаються у вірші?

— Пригадайте назви річкових риб.

2) Робота з навчальним посібником на с.35.

• Виконання вправи 103.

Рухаючись за стрілками, читають слова карась, щука, сом, окунь. Визначають, що це назви риб.

За звуковою схемою називають кожен рибину.

Вправа «Сенкан».

1. Іменник. Щука.

2. Прикметники. Велика, зубаста.

3. Дієслова. Плаває, пірнає, полює.

4. Враження від предмета. Щука живе у ставку.

5. *Висновок. Риба.*

Вправа «Сенкан».

1. *Іменник. Карась.*

2. *Прикметники. Маленький, спритний.*

3. *Дієслова. Харчується, дихає, відпочиває.*

4. *Враження від предмета. Маленький карасик харчується водоростями.*

5. *Висновок. Риба.*

Каліграфічна хвилинка.

• **Виконання вправи 104.**

Діти читають текст. Знаходять і підкреслюють прикметники. Записують два речення на вибір.

— Про кого розповідається у тексті? (Про сома та кільку)

Круги Ейлера - Вена

Сом

Кілька

Відмінне

Схоже

Відмінне

• **Вправа «Біном фантазії».**

— Діти, закрийте очі, уявіть, що вам пощастило упіймати золоту рибку. Вам можна загадати три бажання. Які бажання ви загадали б?

• **Виконання вправи 105.**

— Прочитайте. Поміркуйте, чи можуть зустрітися їжачок і струмок взимку.

Виконання завдань за вибором.

➤ Підкреслити прикметники, близькі за значенням.

➤ Обвести прикметники, протилежні за значенням.

Фізкультхвилинка

5. Узагальнення і систематизація знань.

• **Робота з віршем.**

Послухайте вірш.

Якось вранці, щоб ви знали,
всі слова заперечались:

— Ти низький.

— А ти — високий!

— Ти гіркий!

— А ти солодкий.

— А ти білий, наче сніг.

— Ти чорнющий, наче міх.

Всі кричать і галасують
і нікого тут не чують.

Стать важливими хочуть дуже
і до інших їм байдуже.

Валентина Романова

— Про що йдеться у вірші? Чому сперечалися слова? Хто пояснив, що всі слова дуже важливі в нашій мові?

— Які прикметники, протилежні за значенням, траплялися у вірші? Запишіть їх парами. (Низький — високий, гіркий — солодкий, білий — чорнющий.)

• **Вправа «Установи відповідність».**

Учні працюють на картках, з'єднують слова, близькі за значенням.

Далекий •

Гарячий •

Чемний •

• безстрашний, сміливий.

• пекучий, жаркий.

• дальній, неблизький.

— Зачекайте, зупиніться!
Любі наші, озирніться, —

мовив важно старий дуб. —

Ви — слова, без вас нікуди!

Як же житимуть всі люди?

Хоч і значення в вас різні,

ви дружить повинні, звісно.

Мова ж в нас усіх одна —
об'єднала вас вона.

Ви, слова, нам всім потрібні,
бо без вас ми дуже бідні.

Відважний •

• ввічливий, вихований.

• **Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах.**

Учні складають невеличкі висловлювання від імені слів, близьких та протилежних за значенням.

Зразок.

Роль — слова, близькі за значенням. Аудиторія — діти. Формат — лист. Тема — порада.

Діти! Частіше використовуйте у своєму мовленні слова, близькі за значенням! З нами мова розквітає, стає ще кращою.

Ваші слова, близькі за значенням.

Зразок.

Роль — слова, протилежні за значенням. Аудиторія — діти. Формат — sms-повідомлення. Тема — порада.

Для того, щоб порівняти значення прикметників, використовуйте нас — слова, протилежні за значенням.

Ваші слова, протилежні за значенням.

• **Гра «Знайди протилежне слово»**

Солоний –

Чорний –

Легкий –

Свіжий –

Темний –

Дешевий –

III. Заклучна частина.

1. Виконання вправи 106

2. Самооцінювання.

3. Рефлексія.

— Навіщо потрібні слова, близькі за значенням?

— Назвіть слова, близькі за значенням, які ви сьогодні запам'ятали.

— Навіщо потрібні слова, протилежні за значенням?

— Назвіть слова, протилежні за значенням, які ви сьогодні запам'ятали.

Урок 77. Утворення сполучень слів іменників та прикметників. Вимова і правопис слова *ведмідь*

Мета. Навчальна: закріплювати знання учнів про прикметники; вчити утворювати сполучення іменників з прикметниками; удосконалювати навички каліграфічного письма. Розвивальна: розвивати критичне мислення, усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати інтерес до навчання.

Засоби навчання. Картки для індивідуальної роботи.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Тренінгова вправа «Барометр настрою».

Лунає спокійна музика.

— Станьте, діти, вільно, заплющте очі, простягніть ліву долоню. Уявіть, що в ній поселилося добро. А тепер правою долонею підтримайте його, бо воно беззахисне. Добро схоже на маленького сонячного зайчика. Він світить дуже яскраво, бо добра і теплота у кожному з вас повинно бути стільки, щоб зігрівати усіх, хто поруч. Притулите долоньки до серця, поселимо сонячного зайчика саме там. Розплющте очі, поверніться одне до одного. Подайте руку своєму сусідові / сусідці, посміхніться. Я бачу, що в кожного з вас поселилося почуття Любові, Добра, Милосердя, які будуть вас охороняти від негарних вчинків.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

- **1) Вправа «Прикметники-антоніми»**
- Прочитайте прислів'я. Вставте прикметники-антоніми.
- *Корінь навчання гіркий, та плід його _____.*
- *З _____ хмари – малий дощ.*
- *Велика риба _____ цілою ковтає.*
- *На чорній землі _____ хліб родить.*
- *_____ праця краща за велике безділля.*
- **Слова для довідок:** солодкий, великої, малу, білий.

2) Робота з навчальним посібником на с.36.

- **Виконання вправи 107.**

Учні «проходять» стежинками, читають слова ведмідь, бурмило.

Каліграфічна хвилинка.

Письмо буквосполучень та слів *дм рм ведмідь, бурмило*.

Побудова звукової моделі слова *ведмідь*.

Сканують QR-код, поданий у підручнику, переглядають відеоролик про ведмедів.

- *Робота в групах.*

Група 1. Складання сенкану.

1. Ведмідь.
2. Бурій, вайлуватий.
3. Бродить, шукає, ласує.
4. Бурі ведмеді водяться у Карпатах.
5. Бурмило.

Група 2. Складання асоціативного куща.

Орієнтовно можуть дібрати слова: ліс, барлога, ласун, сплячка, ягоди тощо.

2. Мотивація навчальної діяльності.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.36.

- **Виконання вправи 108.**

Відгадування загадок.

За зразком діти записують назву двох тварин та їх ознаки.
Самоперевірка.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

• Технологія «Сторітелінг».

— Одного разу на лужку зібралися іменники: заєць, дорога, соловей, пісня, казка. Почали вони нарікати, що в усіх учнівських творах використовують тільки постійні ознаки: якщо заєць, то косий; казка лише цікава, пісня — дзвінка, дорога — рівна, соловей — дзвінкоголосий. Всі зітхали і почувалися пригнобленими. Почули це школярки і вирішили виправити таку несправедливість.

— Спробуймо продовжити цю казочку разом. Доберіть до кожного іменника якомога більше ознак-прикметників.

Заєць — Дорога —
Соловей — Пісня —
Казка —

• Виконання завдань на картках.

Картка 1. Уважно прочитай усі слова-назви ознак предметів. Вибери і випиши парами у відповідні колонки синоніми і антоніми.

легкий	тихо	
великий	важкий	
чиста	малий	
чудовий	гарний	
голосно	прозора	
	метка	
Синоніми	Антоніми	

Картка 2.

Підбери слова назви ознак (прикметники) до поданого малюнку.

Підказка! Звертай увагу на закінчення.

синій	цікаві	мама
великий	великі	жовте
	малий	кольорові
голосно	іграшка	дитячі

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 109.
2. Самооцінювання.

3. Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії.

ТАК

ПРОБЛЕМА

НІ

Чи потрібно берегти природу?

Висновок

Вправа «Продовж речення».

Сьогодні на уроці:

я дізнався / дізналася ...

я запам'ятав / запам'ятала ...

я навчився / навчилася ...

я повторив / повторила ...

мені ще важко ...

мене здивувало ...

Урок 78. Урок розвитку мовлення «Ну що б здавалося слова». Складання розповіді.

Мета. Навчальна: дослідити значення слова, правильне написання слова черговий, вчити складати розповідь за опорними словами та словосполученнями. Розвивальна: розвивати критичне мислення, усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати відповідальне ставлення до своїх обов'язків.

Засоби навчання. Капелюшки.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

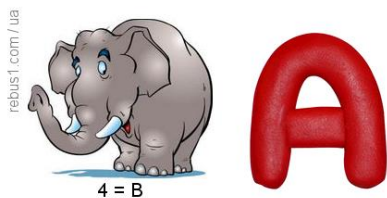
Вправа «Щоб говорити правду».

Кожен учасник говорить про себе чотири твердження. Три з них відповідають дійсності, а одне хибне. Учні повинні визначити і записати, яке твердження, на їхню думку, не є характерним для даної дитини. Висновки порівнюють.

II. Основна частина.

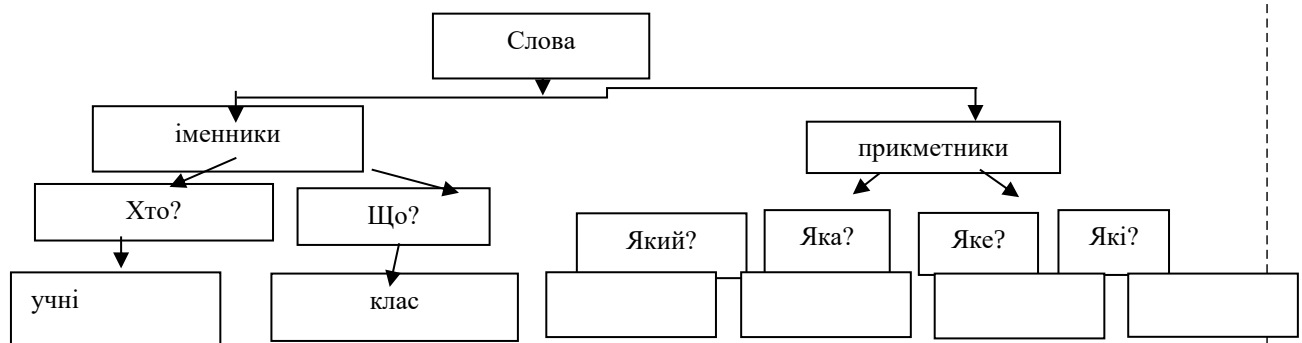
1. Актуалізація опорних знань.

– Ребуси

(Слова)

Вправа «Кластер»

2. Мотивація навчальної діяльності.

• Виконання вправи 115.

Учні відгадують слово *черговий*.

Побудова звукової моделі слова *черговий*

Каліграфічна хвилинка.

Письмо з'єднань та слів *рг ерг черговий чергувати*.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.38.

• Виконання вправи 116 - 117.

Мовне дослідження.

— Діти, складіть сполучення слів зі словом *черговий*. (Наступність)

— Як ви гадаєте, слово *черговий* однозначне чи багатозначне?

— Покроково пройдіть наступне дослідження і переконайтеся у правильності своїх передбачень.

• Виконання вправи 118.

— Складіть сполучення слів зі словом *черговий* у значенні людина, яка виконує певні обов'язки.

— Де ви зустрічали людину, яка виконує обов'язки *чергового*?

— Що, на вашу думку, входить в обов'язки *чергового* у школі? У класі?

— Розкажіть, що вам найбільше подобається в процесі чергування. Що ви хотіли б змінити?

—Складіть розповідь, доповнюючи речення.

- Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії.

ТАК

ПРОБЛЕМА

НІ

Так, потрібно, бо ...

Чи потрібно чергувати у класі?

Ні, не потрібно, бо ...

Висновок

- Гра «Добери слово».

Черговий (який?) уважний, старанний, точний, впевнений, відповідальний.

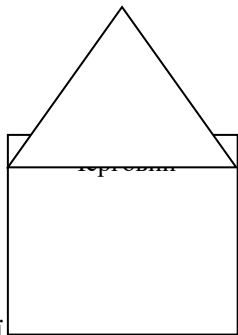
— Складіть речення, використовуючи слова.

Черговий (що робить?) чергує, виявляє, усуває, стежить, виконує, ставить.

Робота в групах.

I група.

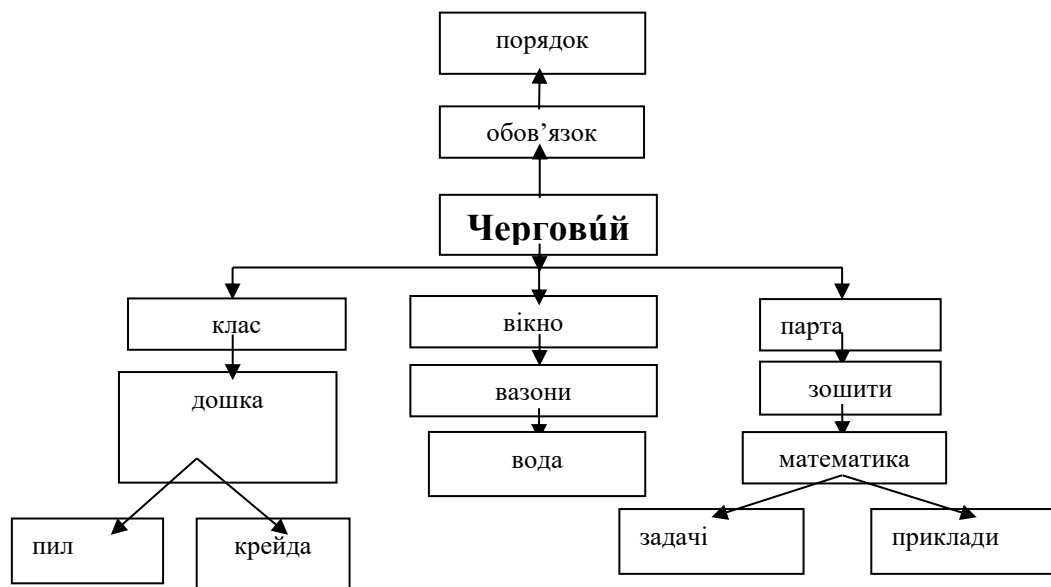
Гра «Засели будиночок»

Залізничної станції, автобусної, класної кімнати, лікарні...

II група.

Вправа «Кластер»

III група.

Вправа «Сенкан»

- Іменник. Черговий.
- Прикметники. Уважний, старанний.
- Дієслова. Виконує, розпочинає, ставить.
- Враження від предмета. Я люблю чергувати в класі.
- Висновок. Черговий — господар порядку.

III. Заключна частина.

- Виконання вправи 119.
- Самооцінювання.

3. Рефлексія.

— А тепер попрацюємо з нашими чарівними капелюшками.

Білий. Що мені відомо про слово черговий? Звідки про це я знаю?

Червоний. Що я відчув / відчула під час уроку?

Жовтий. Що гарного, на вашу думку, сталося на уроці?

Чорний. Над чим ще нам потрібно попрацювати?

Зелений. Скільки значень має слово черговий? Складіть речення так, щоб це слово виступало в ролі іменника та в ролі прикметника.

Синій. Де ми знаходимося в процесі обговорення? Де ми можемо побачити чергового?

— Які висновки з уроку ми можемо зробити?

Урок 79. Підсумковий урок за темою «Прикметник».

Мета. Навчальна: закріплювати знання учнів про прикметники; удосконалювати навички каліграфічного письма. Розвивальна: розвивати критичне мислення, усне мовлення, пам'ять, увагу. Виховна: виховувати пізнавальні інтереси.

Засоби навчання. Картки для індивідуальної роботи, квітка-семицвітка.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Застосування отриманих знань.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

— Який сьогодні чудовий день! Сонечко усміхається, легенькі хмаринки плывуть по безмежному небу. Усе навколо радіє, веселиться. Усміхніться і ви сьогоднішньому дню, що принесе радість вам, мені і всім навколо.

У такий гарний день чи готові ваші оченята до уроку? Підморгни мені. Чи готові ваші вушка мене слухати? Покажіть, як ви ними слухаєте. Чи готові ваші руки писати у зошиті? Поплескайте. Чи готові ваші ніжки вас слухати? Потупайте.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

— Ребус

— (поштова)

(скринька)

(квітка)

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Діти, у поштовій скриньці нашого класу я знайшла ось таку квіточку. Та не звичайну, а з різнокольоровими пелюстками! А на білій серединці — знак питання! До квіточки прикріплена дивна картка-завдання. Спробуймо розшифрувати лист. Тоді й дізнаємося, від кого цей незвичний подарунок.

3. королеви 5. Мови 2. від 1. Подарунок 4. української

— Діти, квітка потрапила до нас із Країни Мовляндії. А написала його королева Мова. Вона хоче побачити, як другокласники нашої школи вивчають українську мову. А найбільше її цікавить частина мови... Уставте у слова потрібні букви та складіть їх так, щоб утворилося слово.

До _обачення, ве_есень, д_ван, Бать_івщина, пред_ет, г_рой, алфаві_, завда_ня, вул_ця, їжа_.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Узагальнення і систематизація знань.

- **Виконання вправи 110. Завдання на блакитній пелюстці.**

Діти вписують пропущені букви і читають слово. (Прикметник)

- Що ви знаєте про прикметник? Розкажіть одне одному.
 - Самоперевірка.

- **Виконання вправи 111. Завдання на помаранчевій пелюстці.**

Прочитай і підкресли прикметники. Випишіть три прикметники на вибір.

Вправа «Сенкан»

1. Іменник. Узвар
2. Прикметник. Корисний, смачний.
3. Дієслова. Сушиться, продається, вариться.
4. Речення. Мама зварила смачний узвар.
5. Загальне слово. Напій.

- **Виконання вправи 112. Завдання на жовтій пелюстці.**

- Знайдіть і зафарбуйте у різні кольори прикметники. Що це?

Фізкультхвилинка

- **Виконання завдання 113. Завдання на зеленій пелюстці.**

- Запишіть прикметники, протилежні за значенням до поданих.
 - Самоперевірка.

- **Завдання на синій пелюстці.**

Уписати потрібний за змістом прикметник.

Був ... ранок. На небі ... хмаринки.

Дивлюся на ... небо. Яскраво світить ... сонечко.

- **Завдання на червоній пелюстці.**

Робота в парах. Скласти загадку про овоч, використовуючи прикметник.

Зразок. Довгий, зелений, смачний і свіжий, і солоний. (Огірок)

Підкреслити прикметники. Довести свою думку.

- **Завдання на фіолетовій пелюстці.**

Фішбоун.

Проблема. Як визначити частину мови?

Причина. Прикметник.

Факти. Означають ознаку предмета, відповідають на питання який? яка? яке? які?

Висновок. Потрібно визначити, що означає це слово, і поставити питання до слова.

Текст.

Картка 1.

1. Познач правильну відповідь.

1. Що називають прикметники?

А) ознаку предмета; б) назву предмета.

2. У якій групі записані прикметники, які відповідають на питання який?

А) червона, розумна, калинова; б) круглий, хвостатий, зелений.

3. Яке слово близьке за значенням до слова дрібні?

А) малі; б) дріб'язок.

2. З'єднай слова за змістом.

грушеве • • гілочка

грушева • • сік

грушевий • • сади

грушеві • • повидло

Картка 2.

1. Познач правильну відповідь.

1. Які питання ставимо до прикметників?

А) хто? що?; б) який? яка? яке? які?.

2. У якій групі записані прикметники?

А) тонке, біла, круглий; б) вишня, черешня, слива.

3. Яке слово протилежне за значенням до слова товста?

А) лінійка; б) тонка.

2. З'єднай слова за змістом.

жовте ● ● стрічка

жовта ● ● квіти

жовтий ● ● каченятко

жовті ● ● лимон

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 114.

Виконання завдань на картках.

2. Самооцінювання.

3. Рефлексія. Зворотний зв'язок. Вправа «Відкритий мікрофон».

— Розкажіть про свої враження від уроку.

— Висловіть побажання однокласникам.

— Коли вам було весело, радісно?

— А коли ви сумували?

— Чому?

Урок 81. Аналіз діагностувальної роботи. Слова, які називають дії та відповідають на питання що робити? що зробити? що робив? що буде робити? (дієслова)

Мета. Навчальна: актуалізувати знання учнів про слова, які відповідають на питання що робити? що зробити? що робив? що буде робити?; формувати вміння розпізнавати ці слова серед інших. Розвивальна: розвивати критичне мислення, уміння знаходити дієслова серед інших слів. Виховна: виховувати пізнавальні інтереси.

Засоби навчання. Картки, цеглинки LEGO.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Гра в колі «Чарівні окуляри».

— Надягніть «чарівні» окуляри й назвіть учня, який стоїть праворуч, пестливим, теплим, ніжним іменем і додайте добре слово про нього: «О, як нам пощастило, що маємо Юлю / Любомира у класі. Вона / він пречудово співає / гарно грає у футбол тощо». А тепер передавайте одне одному «чарівні» окуляри, називаючи при цьому свого сусіда / сусідку праворуч також пестливим, теплим, ніжним іменем.

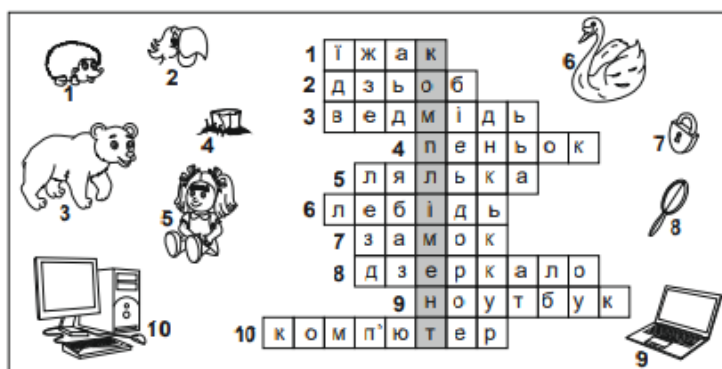
II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

1) Кросворд.

— Діти, як одним словом назвати слова, які ми щойно говорили або слухали? Хочете дізнатися?

Тоді розгадайте кросворд.

2) Робота з цеглинками LEGO.

— Підніміть помаранчеву цеглинка ті, хто любить робити компліменти. Підніміть блакитну цеглинка ті, хто любить отримувати компліменти. Підніміть синю цеглинка ті, хто любить і отримувати, і робити компліменти. А тепер — вивчаємо нову частину мови і робимо компліменти своїм однокласникам та однокласницям за правильні відповіді, дружню роботу.

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Розподіліть слова на групи в таблицю.

Іменники хто? що?	Прикметники який? яка? яке? які?

Слова:

веселий, річка, упевнений, герой, запитувати, духмяний, червоний, дитина, бджола, розповідати.

— Яка проблема? Що сталося? (Є такі слова, які не належать ні до іменників, ні до прикметників.)

— Для цього нам потрібно вивчити нову тему, дізнатися, що це за слова.

3. Повідомлення теми і завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Використання технології «Сторітелінг».

КАЗКА ПРО ДІЄСЛОВО

В одному царстві люди жили щасливо. Вони були чемними, шанували друзів і берегли природу.

Але одного разу трапилася біда. До них підкралася підступна лінь. І все навколо зупинилося: люди, квіти, птахи.

Все, на кого дивилася лінь, завмирало. Задоволена лінь міцно заснула, адже все навколо було нерухоме.

Новина про сонне царство розлетілася дуже швидко. Почуло про це лихо дієслово і прийшло на допомогу. Воно мовило:

— Я — дієслово, у мене всі слова діють. Один, два, три — дію покажи!

І тут сталося диво! Щасливі люди почали усміхатися, ніжні квіти квітували, а веселі птахи защебетали веселу пісню. Навіть лінь перелякалася та втекла далеко-далеко, аж ген за ліси та поля.

— Які компліменти ми можемо зробити дієслову?

2) Робота з навчальним посібником на с. 39 – 40.

- **Виконання вправи 120.**

Діти розглядають комікс. Читають репліки.

- **Виконання вправи 121.**

Мовне дослідження. Порівняння висновків із правилом.

Каліграфічна хвилинка.

Запис речення: «Дієслово – це частина мови.»

- **Виконання вправи 122.**

Слухання пісню.

— Про що йдеться в пісні?

- **Виконання вправи 123.**

— Що робить дієслово?

— Прочитайте вірш.

— Підкресліть дієслова.

— Самоперевірка.

Фізкультхвилинка.

- **Виконання вправи 124.**

— Запишіть, хто як пересувається.

- **Виконання вправи 125.**

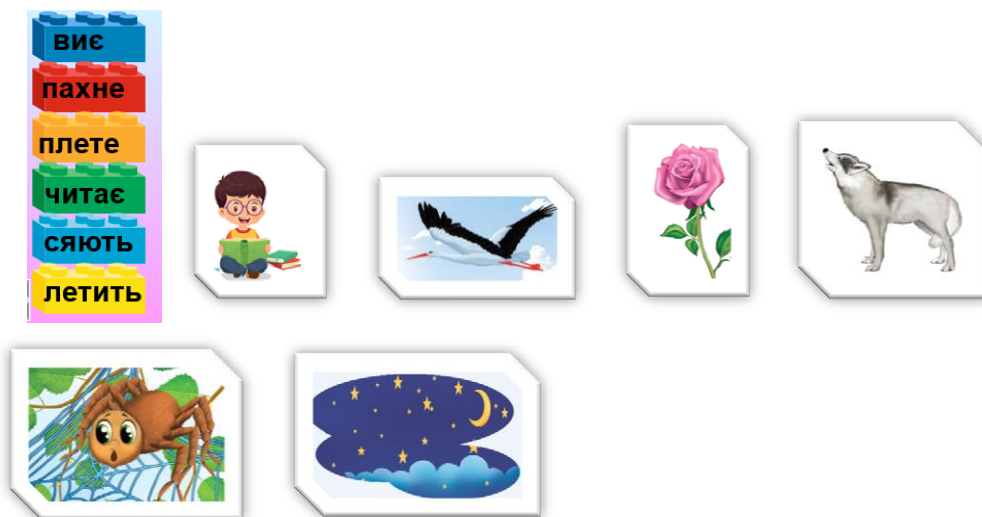
— Запишіть одним словом, що ти робив / робила сьогодні на уроці. До якої частини мови належить це слово?

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

Гра «Побудуй вежу з лего»

Учитель показує картинки, а учні шукають цеглинки з відповідними дієсловами.

Виконання завдань на картках.

Картка 1.

Запиши у дужках питання до слів – назв дій.

Учителька () навчає.

Місяць () сховався.

Сніг () вкриє.

Пташка () защебетала.

Картка 2.

Прочитай вірш. Випиши слова – назви дій (дієслова).

ПРИСМНА ЗУСТРІЧ

Йшли. Угледіли. Спинились.

Підійшли. Порозумілись.

Дещо спільне пригадали.

Головами похитали.

Пожурились, повсміхались.

І шляхетно попрощались.

Гарних навчені манер –

Доберман і Фокстерьер.

Григорій Фалькович

Григорій Фалькович. "Про котів та про собак". Ілюстрації Ярової Наталії. Львів, "Видавництво Старого Лева", 2012.

Картка 3.

З'єднай слова – назви предметів (іменник) з відповідними словами – назвами дій (дієслово).

Річечка		повіває
вітерець		тече
ромашка		літає
жабка		росте
бабка		стрибає

— Які компліменти ви можете сказати одне одному щодо виконаного завдання?

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 126.

2. Самооцінювання.

3. Рефлексія. Стратегія «Ромашка Блума».

На пелюстках ромашки написані запитання.

Просте. Про яку частину мови ви дізналися?

Уточнююче. Я можу помилитися, але, здається, дієслово відповідає на питання хто? який?

Інтерпретаційне. Назвіть п'ять дієслів.

Творче. Чи хотіли б ви більше дізнатися про дієслово?

Оціночне. Чи потрібні дієслова в українській мові?

Практичне. Які дієслова ви вживаєте у своєму мовленні найчастіше?

Урок 82. Слова, які відповідають на питання *що робити? що зробити? що робив? що буде робити?* (дієслова).

Мета. Навчальна: удосконалювати вміння розрізняти дієслова серед інших слів. Розвивальна: розвивати критичне мислення, спостережливість, уміння працювати в команді. Виховна: виховувати пізнавальні інтереси.

Засоби навчання. Картки із завданнями, «мовний потяг», цеглинки LEGO, чарівна торбинка, радісні смайлики на кожного учня.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Я люблю гратися, тому що ...».

Всі діти стають у коло. Одна дитина виходить на середину кола і каже те, чому вона любить гратися (наприклад, я люблю гратися, тому що тоді мені весело, я уявляю себе в іншій ролі, мені це цікаво, ...). Діти, які стоять у колі, кажуть «Це так прекрасно» і плескають в долоні.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Гра «Потяг».

— Сьогодні на уроці ми з вами гратимемося. Подивіться на наш «мовний потяг». Кожний вагончик — це завдання уроку. Будьте уважними, старанними. Наприкінці уроку ви скажете, у якому вагончику вам було найкраще їхати, тобто яке завдання вам принесло найбільше задоволення, радість.

Вагончик-гра «Продовж речення».

Є слова, які називають ...

Слова, що називають дії предметів, називаються ...

Дієслова — це ..

Дієслова відповідають на питання ...

Слова гратися, співати, малювати відповідають на питання ...

Слова читав, грався, співав, малював відповідають на питання ...

Слова гратиметься, співатиме, малюватиме відповідають на питання ...

2. Мотивація навчальної діяльності.

Вагончик «Де заховалося дієслово?».

На уроках діти читають, пишуть, малюють, граються у навчальні ігри.

А після уроків відвідують гуртки.

— Знайдіть та назвіть дієслова.

— На які питання відповідають названі слова?

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.41-42.

• Виконання вправи 127.

Учні розгадують ребус іграшка.

Каліграфічна хвилинка.

• Виконання вправи 128

— Прочитайте речення.

— Упишіть потрібні за змістом дієслова. За потреби користуйтеся словами для довідки.

— Самоперевірка.

З'ясовують, які слова пропущені в реченнях. Записують два речення (на вибір).

• Виконання вправи 129.

Учні ознайомлюються з правилами гри «Лавина».

— Поміркуйте, яких правил потрібно дотримувати, щоб гра приносила радість.

— Підкресліть дієслова.

— Виконують завдання на вибір.

— Самоперевірка.

5. Узагальнення і систематизація знань.

• Виконання вправи 130.

Діти записують дієслова, які можна перенести з рядка в рядок.

Самоперевірка.

• Виконання вправи 131.

— Пригадайте дитячу гру «Хованки». Запишіть дієсловами, що роблять у ній діти.

- **Виконання вправи 132.**

— З'єднайте за зразком.

- **Виконання завдань на картках.**

Картка № 1.

До поданих іменників добери дієслова, які показують, хто що робить. Запиши.

Собака. Кінь. Корова. Кішка. Свиня. Курка. Голуб. Ворона. Ластівка. Горобець.
Мукає. Воркує. Цвірінькає. Каркає. Ірже. Хрюкає. Кудкудаче. Щебече. Нявчить. Гавкає.

Картка № 2.

Додай до іменників дієслова за змістом.

Учень (що робить?)... _____

Пастух (що робить?)... _____

Льотчик (що робить?)... _____

Продавець (що робить?)... _____

Музикант (що робить?)... _____

Художник (що робить?)... _____

Кухар (що робить?)... _____

- **Вправа «Цеглинки LEGO». Робота в групах.**

Дитина витягує з чарівної торбинки якийсь предмет (маленька іграшка).

До кожного предмета діти добирають дієслова і ставлять ланцюжком цеглинки. Перемагає команда, у якої буде довший ланцюжок дієслів.

- **Гра «Упіймайте дієслово».**

— Я читатиму вірш, а ви спіймайте слова, які називають дії предметів і відповідають на питання *що робити? що робить? що роблять? що робив? що зробив? що буде робити? що зробить?*, тобто дієслова. Будьте уважними!

Сон ведмежати

У барлозі ведмежатко

Смокче солоденьку лапку.

Сон йому дарує літо:

Бджілки мед несуть із квітів,

Спілих ягідок багато,

Друзі кличуть погуляти...

Розтуляє оченята.

А татусь: «Ще треба спати!»

Наталя Любиченко

Джерело: Н.В.Любиченко. *Різдвяне мереживо. К.: За друга. 2008. – 36 с.*

— Діти, ви не тільки впізнавали дієслова, а й плескали собі за кожну правильну відповідь. Дякую вам за ваші знання, за ваше старання!

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 133. Гра «Дієслово».

2. Самооцінка.

3. Рефлексія. Вправа «Відкритий мікрофон».

Поділіться своїми враженнями від уроку.

Урок 83. Складання груп дієслів із певним лексичним значенням дії.

Мета. Навчальна: вчити учнів знаходити в текстах дієслова, розділяти їх на групи з певним лексичним значенням, утворювати дієслова від іменників; збагачувати активний словник школярів. Розвивальна: розвивати критичне мислення, спостережливість, уміння працювати в команді. Виховна: виховувати бажання вивчати українську мову.

Засоби навчання. Картки із тестовими завданнями, цеглинки LEGO.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «А у мене є».

Кожна дитина на картці пише назву риси характеру, яку хоче обміняти. Потім за визначений учителем час учні мовчки ходять по класу й обмінюються одне з одним картками.

— Діти, де ви можете використати цю рису характеру? Які риси характеру нам потрібні, щоб урок був цікавим та захоплюючим?

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

• Тест.

- Слова здобувають, міцніють називають...
а) ознаку предмета; б) дію предмета.
- Слова здобувають, міцніють відповідають на питання...
а) хто? що? б) що роблять?
- Слова здобувають, міцніють — це...
а) дієслова; б) прикметники.

• Відгадування загадки.

На уроках, в книжці, в школі і назавжди у житті
почерпнеш ти їх доволі. стануть друзями тобі. (Знання)

Джерело: Тисяча п'ятсот загадок / Уклад.: Л. Вознюк. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2016. — 208 с.

• Гра «Фонетичний двобій».

- о Назвіть звуки в слові *знання*.
- о Скільки букв?
- о Скільки приголосних звуків?
- о Скільки м'яких приголосних звуків?
- о Скільки твердих приголосних звуків?
- о Скільки голосних звуків?
- о Скільки складів у слові *знання*?
- о Який склад наголошений?
- о На яке питання відповідає слово *знання*?
- о До якої частини мови належить слово *знання*?

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Як ви гадаєте, чи може людина жити без знань? Висловіть свої міркування.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с. 43 – 44.

• Виконання вправи 134.

Утворити і записати прислів'я: Потрібно учитись — завжди пригодиться.

Вправа «Вибери позицію».

- о Знання потрібні мені для того, щоб бути успішною / успішним.
- о Мої знання потрібні моїм батькам, а не мені.

• Виконання вправи 135.

— Прочитайте. Підкресліть дієслова.

Самоперевірка.

5. Закріплення нових знань у процесі практичної діяльності.

- **Виконання вправи 136.**

Учні обирають один із навчальних предметів, добирають і записують дієслова.

Наприклад: діти обирають математику.

Зразок: обчислювати, додавати, креслити.

- **Виконання вправи 137.**

— Утворіть дієслова від іменників. Запишіть.

— На що вказують дієслова? (На виявлення почуттів.)

Самоперевірка.

Тест.

Самоперевірка.

- **Виконання вправи 138.**

— Прочитайте вірш.

— До чого закликає поетеса?

— Підкресліть дієслова. Спишіть речення, у якому три дієслова.

Вправа «Сенкан»

1. Школа.

2. Нова, велика.

3. Захоплює, милує, зустрічає.

4. Нова школа зустрічає першокласників.

5. Будівля.

- **Виконання вправи 139.**

Гра «Упізнай мої ознаки»

- **Запис групи дієслів, що означають говоріння.**

— Послухайте речення. Упізнайте казку. Запишіть дієслова, які позначають говоріння.

От якось зібрала коза своїх діток та й каже. А козенята відповідають. От згодом хтось постукав у двері та й гукає. Але козенята по голосу почули, що це вовк, і закричали.

- **Робота з цеглинками LEGO. Гра «Ланцюжок».**

Утворити ланцюжок дієслів, що позначають говоріння.

Утворити ланцюжок дієслів, що позначають навчальні дії.

Утворити ланцюжок дієслів, що позначають виявлення почуттів.

«Допишіть» цеглинками потрібні за змістом дієслова.

... тепла весна. Весняне сонечко ... лагідно, ласкаво. На деревах ... бруньки. Скоро ... листочки. Ми так ... весну.

чекали

з'явилися

розпустяться

світить

настала

III. Заключна частина

1. **Виконання вправи 140.**

2. **Самооцінювання.**

3. **Вправа «Продовж речення».**

о Слова, що називають дії предметів, називаються ... (дієсловами).

о Дієслова відповідають на питання ... (що робити? що зробити? ...).

о Є групи дієслів, що позначають групи ... (говоріння, навчальні дії, виявлення почуттів).

о До групи дієслів, що позначають говоріння, належать слова ... (кажу, мовлю, кличу,).

о До групи дієслів, що позначають навчальні дії, належать слова ... (читаю, малюю,).

о До групи дієслів, що позначають виявлення почуттів, належать слова ... (гордитися, захоплюватися, поважати,).

о Сьогодні на уроці я зрозумів / зрозуміла...

о Ці знання мені потрібні для того, щоб ...

Урок 84. Добирання влучних дієслів для висловлення власних думок, виявлення почуттів та ін.

Мета. *Навчальна:* удосконалювати вміння розрізняти дієслова, добирати влучні дієслова для висловлення власних думок. *Розвивальна:* розвивати критичне мислення, спостережливість, уміння працювати в команді. *Виховна:* виховувати бажання вивчати українську мову.

Засоби навчання. Картки з тестовими завданнями, цеглинки LEGO.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Моя річ».

Учні розміщуються по колу. Кожна дитина тримає свій предмет (із шкільного приладдя). Власник / власниця відповідно до черги розповідає про цю річ (наприклад: «Я зошит Устима. На моїх сторінках він акуратно пише. Найбільше я люблю, коли Устим старанно виводить букву а».).

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

- *Попереджувальний диктант.*

Коли Мар'янка була маленькою, вона не вміла читати. Казки їй читав дідусь. Тепер дівчинка підросла і навчилася сама читати.

— Підкресліть дієслова.

- *Гра «Записати слова». Робота в парах на картках.*

Називає предмет	Називає ознаку предмета	Називає дію предмета
Що робить?	Який?	Що?
		дзвінок
	радісний	
працює		

2. Мотивація навчальної діяльності.

Гра «Відповідаємо дієсловом»

- Діти, зараз ми пограємо у гру. Ви маєте відповісти на мої запитання лише одним дієсловом. Відповіді можуть бути реальними, смішними, хибними. Але всі слова повинні починатися на букву «пе».
- Що роблять учні на уроці? (пишуть, працюють, посміхаються)
- Що робить бабуся на кухні? (Пече, перчить, поливає)
- Як ти добираєшся до школи? (Повзу)
- Що робить котик на дивані? (Позіхає, потягується)

— Що ти робив/робила у неділю? (Плавав/ плавала, пилюсосив / пилюсосила, плакав / плакала,)

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

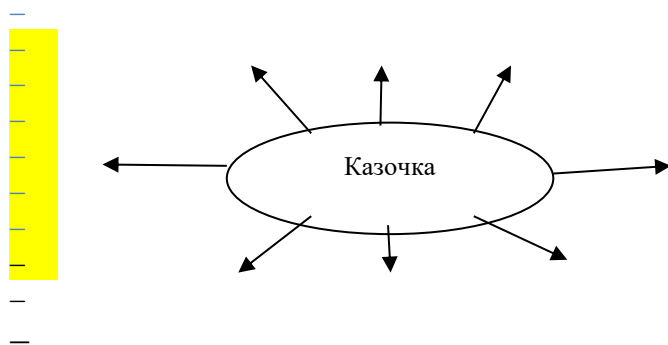
4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.45.

- **Виконання вправи 141.**

Учні утворюють слово казочка.

Вправа «Асоціативний кущ»

- **Виконання вправи 142.**

— Прочитайте загадку.

Діти, лисичка і півник — персонажі української народної казки.

— Про яку казку йдеться? («Котик і півник».)

— Підкресліть дієслова, які допомогли відгадати загадку.

Перегляд мультфільму «Котик і півник».

☐ Стратегія «Ромашка Блума».

Просте. Назвіть героїв казки.

Уточнююче. Я можу помилитися, але, здається, лисичка рятувала півника?

Інтерпретаційне. Назвіть п'ять дієслів, які вказують на те, як котик рятував півника.

Творче. Створіть таку казку, де б лисичка не змогла вкрати півника.

Оціночне. Чи правильно вчинив півник, що вийшов з дому без дозволу котика?

Практичне. Що треба було зробити півникові, щоб його не вкрала лисичка?

— Розкажіть, коли ви відчували тривогу. Коли хвилювалися? Коли відчували радість?

— Випишіть дієслова із загадки. (Пильнував, годував, рятував, віднімав.)

☐ Робота в групах.

Діти об'єднуються в групи «Півник» і «Лисичка». Потім по черзі називають дієслова з казки, які стосуються дій персонажів.

- **Виконання вправи 143.**

☐ Виконання першого завдання вправи.

— Прочитайте казку.

— Підкреслити дієслова.

☐ Виконання другого завдання вправи.

Метод «Тонкі та товсті питання».

о Назвіть героїв казки «Лисичка та Журавель».

о Кого хотіла обдурити Лисичка?

о Як поведився Журавель?

о Що потрібно робити для того, щоб у Лисички з'явилися друзі?

о Як треба ставитися до друзів?

— Розкажіть, чи відчували ви сором. Якщо відчували, то коли? Коли ви хвилювалися? Коли відчували радість? Коли ви були задоволені?

☐ Виконання третього завдання вправи.

— На окремому аркуші написати Лисичці смс з порадою.

5. Узагальнення і систематизація знань.

☐ Вправа «Устав пропущене дієслово».

Котик _____ півника від лисички.

Лисичка _____ кашу з мілкої мисочки.

Журавель _____ шматочок за шматочком.

☐ Вправа «Відшукай дієслова»

— Уявіть, що Лисичка вирішила приготувати Журавликові печиво. Позначити дієслова, які описують процес приготування і споживання печива.

замішувала	прикрашала	пекла	ліпила
формувала	тікала	пахнуло	начиняла
посипала	косила	формувала	кусала
хрумкотіла	смакувала	розкачувала	згоріло
частувала	викидала	пригощала	викладала

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 144.

2. Самоцінювання.

3. Робота з цеглинками.

— Діти, станьте у коло. Розбийтеся на шістьки. Кожна перша дитина бере червону цеглинку, кожна друга — жовту, кожна третя — оранжеву, кожна четверта — синю, кожна п'ята — блакитну, кожна шоста — зелену. Тепер об'єднайтеся по кольорах у групи. Отримайте завдання і дайте відповідь на запитання.

Червона цеглинка. Що ви знаєте про дієслово?

Жовта цеглинка. Який у вас настрій наприкінці уроку?

Оранжева цеглинка. Які завдання було важко виконувати?

Синя цеглинка. Що цікавого було сьогодні на уроці?

Блакитна цеглинка. Чим був корисний урок?

Зелена цеглинка. Що сподобалося сьогодні на уроці найбільше?

Урок 85. Знаходження серед дієслів тих, які близькі чи протилежні за значенням.

Мета. Навчальна: удосконалювати навички розрізняти, добирати дієслова, близькі та протилежні за значенням; збагачувати словниковий запас учнів. **Розвивальна:** розвивати критичне мислення, спостережливість, уміння працювати в команді. **Виховна:** виховувати пізнавальні інтереси.

Засоби навчання. М'яч, картки із завданнями, цеглинки LEGO.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Правила уроку». Робота в групах.

Для кожної групи на окремих смужках паперу надруковані правила уроку. Серед них потрібно вибрати три найнеобхідніші та обґрунтувати свій вибір.

- о На уроці не викрикуй.
 - о Стався з повагою до однокласників / однокласниць.
 - о Вислуховуй думку кожного.
 - о Спочатку подумай, а тоді — скажи.
 - о На уроці будь активним / активною.
 - о Працюй старанно.
 - о Пиши розбірливо.
 - о Май гарний настрій.
 - о Засмучуйся, коли в тебе щось не виходить.
 - о Викрикуй, вередуй, плач.
- Наприкінці уроку ми повернемося до цих правил, прочитаємо їх знову. І ви матимете змогу переконатися у їх користі чи шкоді.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

Виконання вправи 145. Гра «Правильно — неправильно».

Учитель кидає м'яч. Учень його ловить і каже, правильне твердження чи ні.

- о Слова — назви предметів називають дієсловами.
- о Слова, які називають дії предмета, є дієсловами.
- о Дієслова відповідають на питання який? яка? яке? які?
- о Дієслова відповідають на питання що робити? що зробив? що буде робити?

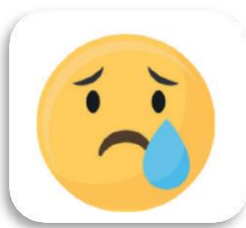
2. Мотивація навчальної діяльності.

Гра «Назвати дієслова, які мають протилежне значення»

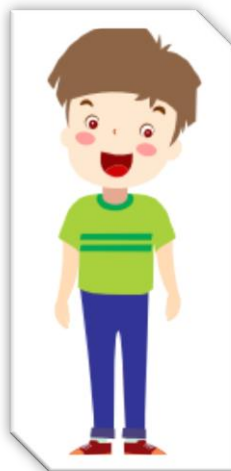

(Спати - гуляти)

(Сміятися - плака-

ти)

(Сидіти - стояти)

Гра «Назвати дієслова, які мають близьке значення»
 Дощ крапає, ..., (ляпає, накрапає, цяпотить).

Готувати, ..., ... суп. (Варити, приготувати, куховарити)

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

— Уявляєте, дієслово приховує таємниці? І сьогодні найстаранніші, найуважніші діти дізнаються про них.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.46-47.

- **Виконання вправи 146.**

Учні, рухаючись за стрілками, читають слово чесність.

— Як ви гадаєте, що таке чесність? Висловіть свою думку.

☐ Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії.

Так, Чи потрібно бути чесним?

Ні,

Висновок

- **Виконання вправи 147.**

Читання із передбаченням.

Робота із заголовком.

— Як ви гадаєте, про що може йтися в оповіданні?

Читання оповідання до слів **Хай і мама скуштує**.

— Чи справдилися ваші очікування? Як ви гадаєте, що буде далі?

Читання оповідання до слів **Мамо, чого ви радієте?**

— Чи справдилися ваші очікування? Як ви гадаєте, що буде далі?

Читання оповідання до кінця.

— Чи справдилися ваші очікування?

Виконання другого і третього завдання вправи.

- **Виконання вправи 148.**

— Прочитайте слова. Знайдіть серед них близькі та протилежні за значенням.

— Підкресліть близькі за значенням слова.

— Самоперевірка.

— Запишіть за зразком протилежні за значенням слова.

— Самоперевірка.

— Трудитися – лінуватися. Говорити – мовчати, опускати – піднімати.

5. Узагальнення і систематизація знань.

- **Виконання вправи 149.**

- Доповнити речення дієсловами, близькими за значенням. За потреби користуйтеся словами для довідки.
 - Взаємоперевірка.
 - У нашому класі дівчатка та хлопчики дружать, ладять, прииятелюють.

- **Виконання завдань на картках.**

Картка 1. Робота в парах.

Складіть та напишіть речення про бджолу з парою слів, які протилежні за значенням.

Літає/ сидить

Коли світить сонечко, то бджілка літає. Коли іде дощ, то вона сидить у вулику.

Картка 2. Робота в парах.

Складіть та напишіть речення про подругу/ друга зі словами, які близькі за значенням.

☐ **Робота з цеглинками LEGO.**

— Якщо я називаю пару дієслів, протилежних за значенням, ви піднімаєте синю цеглинку. А коли називатиму пару дієслів, близьких за значенням, ви піднімаєте помаранчеву цеглинку.

Радіє — веселиться. Каже — мовить.

Трудиться — працює. Мовчить — говорить.

Лінується — працює. Заснув — прокинувся.

☐ **Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах.**

Учні складають невеличкі висловлювання від імені дітей до слів, близьких чи протилежних за значенням.

Зразок. Роль — учень. Аудиторія — слова, близькі за значенням. Формат — запитання. Тема — розповідь про зиму.

Я хочу описати зиму. Слова, близькі за значенням, допоможіть мені, будь ласка.

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 150.

2. Самооцінювання.

3. Саморефлексія.

— Діти, прочитайте правила, які ми відібрали на початку уроку. Прочитайте тільки ті, дотримання яких вам допомогло бути успішними на уроці.

Вправа «Продовж речення».

На уроці я працював / працювала старанно.

На уроці мені було цікаво.

На уроці я нудгував / нудгувала.

Я навчився / навчилася добирати дієслова, близькі за значенням.

Були завдання, які я не зміг / не змогла виконати.

Я навчився / навчилася добирати дієслова, протилежні за значенням.

Урок 86. Узагальнення знань за темою «Дієслово»

Мета. *Навчальна:* розширювати знання учнів про дієслово, удосконалювати вміння об'єднувати предмети в тематичні групи залежно від того, на яке питання вони відповідають; розвивати вміння розподіляти ряд слів на групи за смисловою ознакою. *Розвивальна:* розвивати спостережливість, усне мовлення, пам'ять, увагу. *Виховна:* виховувати бажання вивчати українську мову.

Засоби навчання. Картки із завданнями.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Гра «Твоє ім'я».

Учні по черзі називають своє ім'я. Інші діти добирають якомога більше варіантів даного імені.

Дитина вибирає таку форму імені, яка йому / їй найбільше сподобалася. (Примітка. Вимовляючи ім'я, потрібно дивитися на того, кому воно адресоване.)

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Тепер, коли ми всі знайомі, можемо почати спільну роботу. Сьогодні ми відкриваємо офіс

«тенеДектив атвонтсге».

— Як ви гадаєте, чим займається детективне агентство? Хто працює в такому агентстві? Але ж у нас зараз урок української мови...

— Як ви гадаєте, що ми будемо розшукувати на уроці української мови?

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

— Сьогодні ми досліджуватимемо дуже важливу частину української мови. Вона захотіла погратися з нами, тому заховалася в різних завданнях.

— Шановні детективи, ось папка з файлами. У кожному файлі є завдання, яке нам, як справжнім детективам, потрібно виконати швидко та правильно.

Учитель витягує із файлу кожне наступне завдання.

4. Узагальнення і систематизація набутих знань.

1) Робота з навчальним посібником на с.48.

• Виконання вправи 151.

— Юні детективи, ось і перше завдання.

Прочитайте іменники. Яку тематичну групу вони утворюють?

Каліграфічно напишіть.

Побутова техніка

• Виконання вправи 152.

— А ось і нове завдання.

- Яку роботу виконує кожний предмет? З'єднайте іменники з дієсловами.
 - Самоперевірка
- Запишіть біля кожного іменника стільки дієслів, скільки поміститься в рядку.
 - Взаємоперевірка.
- **Виконання вправи 153.**
- Юні детективи. Вам наступне завдання.
- Прочитайте вірш. Підкресліть дієслова. Доведіть, що це дієслова.
- **Гра «П'ятий — зайвий».**

До груп дієслів пробралися шпигуни — слова з інших частин мови. Вам необхідно очистити родину дієслів.

Їхати, мріяти, навчатися, політ, летіти.

Будівельний, будувати, ходити, малювати, дружити.

Заблищати, збігати, гра, закричати, висіяти.

- **Вправа «Допиши дієслова за зразком».**

— А в цьому завданні навпаки — немає дієслів. Юні детективи, терміново беріться до роботи!

Вчителі (що роблять?) _____.

Танцюристи (що будуть робити?) _____.

Продавці (що робили?) _____.

Дівчатка (що зробили?) _____.

Хлопчики (що будуть робити?) _____.

Бджілка (що робила?) _____.

Метелик (що зробив?) _____.

Курчатка (що будуть робити?) _____.

Телятка (що роблять?) _____.

- **Робота з дієсловами, близькими та протилежними за значенням.**

— У наше агентство прийшла зашифрована інформація. Тільки уважні, наполегливі детективи

можуть знайти дієслова. Та не тільки знайти, а й розшифрувати близькі та протилежні за значенням.

Щоб швидко та якісно виконати завдання, нам потрібно об'єднатися в групи.

Кожній групі — окреме завдання.

о Знайти і виписати дієслова, близькі за значенням.

Зразок. Шукати, розслідувати.

о Знайти і виписати дієслова, протилежні за значенням.

Зразок. Загубити — знайти.

с	к	л	а	д	а	т	и												
з	а	г	а	д	у	в	а	т	и										
н	а	с	п	і	в	у	в	а	т	и									
п	і	д	н	і	м	а	т	и	с	я									
л	я	г	а	т	и	м	о	в	ч	а	т	и							
п	р	и	б	и	р	а	т	и	с	п	і	в	а	т	и				
с	м	і	т	и	т	и	з	а	д	у	м	у	в	а	т	и			
у	с	т	а	в	а	т	и	в	і	д	г	а	д	у	в	а	т	и	

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 154.

2. Самооцінювання.

3. Метод «Капелюшки де Боно».

Білий. Що мені відомо про дієслова?

Червоний. Що я відчував / відчувала на уроці?

Жовтий. Що гарного, на вашу думку, трапилося на уроці?

Чорний. Для чого нам потрібні знання про слова, що називають дії предмета (дієслова)?

Зелений. Що б ви порадили собі? Що б ви порадили однокласникам?

Синій. Де ми знаходимося в процесі обговорення?

— Які висновки можна зробити після сьогоднішнього уроку?

Урок 87. Урок розвитку мовлення «Котики». Складання сенкану «Котики».

Мета. *Навчальна:* дослідити значення багатозначного слова котики, вчити добирати потрібні слова для складання сенкану. *Розвивальна:* розвивати критичне мислення, зв'язне мовлення, пам'ять, увагу. *Виховна:*

виховувати бережне ставлення до природи.

Засоби навчання. Паперові літачки, схематична карта уроку.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «П'ять добрих слів».

Учні об'єднуються в малі групи. Кожен робить паперовий літачок і пише на ньому своє ім'я. Інші учасники групи пишуть на крилах цього літачка позитивну якість чи рису характеру «пілота». Літачки прикріплюють на аеродромі (біля схематичної карти уроку).

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

1) Робота зі словом *верба*.

- Ребус

”

- Вправа «Мозковий штурм». Що ви знаєте про вербу?

У світі налічується понад 550 видів верб. Верба є одним із найбільш швидко зростаючих дерев у світі. Вона може рости 3 метри заввишки щороку. Верби краще ростуть у вологих місцях (але є й види, які зростають на пісках і болотах). Багато верб є декоративними (наприклад, верба ламка або верба кошикова). З вербової кори виготовляють плетені вироби (корзинки, меблі, посуд). Завдяки здатності поглинати велику кількість води, вербу часто садять у вологих місцях. У минулому люди жували її кору для лікування від лихоманки, запалення і болю. Верби ростуть (живуть) до 30 років. Чому верба плакуча? Перед дощем на листках з'являються крапельки, які капають так часто, що під деревами земля стає мокрою. Звідси і пішла назва — «плакуча».

- Асоціативний куш «Верба»

2) Робота зі словом *котик*.

- Відгадування загадки.

Він ревно мие шубу він чистить одяганку.
узимку біля груби. Мисливець, муркотун,

А влітку вже на ганку великий чепурун. (Котик)

Марія Пономаренко

Джерело: Тисяча п'ятсот загадок / Уклад.: Л. Вознюк. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2016. — 208 с.

Проблемне запитання.

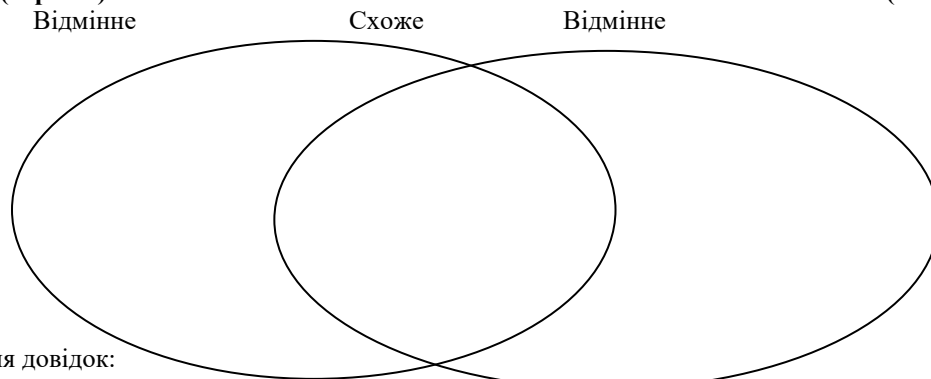
— Як ви гадаєте, що спільного в котика і верби?

Учитель демонструє зображення верби над річкою та котика, який спить.

3) *Круги Ейлера - Вена*

Котики (вербові)

Котики (тварини)

Слова для довідок:

Верба, килимок, вода, молочко, рослина, тварина, листочки, вуса, коріння, лапки, стовбур, туловище, подарунок, радість, піклування, пухнастий, гладенький.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Сприймання й усвідомлення учнями нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.5.

- **Виконання вправи 1**

Вправа «Квест».

Відповідь. Котики.

- **Виконання вправи 2.**

— Прочитайте вірш.

— Про які котики розповідається у вірші.

— Опишіть вербового котика.

— Опишіть котика Мурчика.

Складання сенкана за планом. За потреби використовують слова для довідки.

Орієнтовні сенкани.

1 сенкан

Котики.

Гладенькі, пухнасті.

Ростуть, цвітуть, прикрашають.

Навесні верба вкривається котиками.

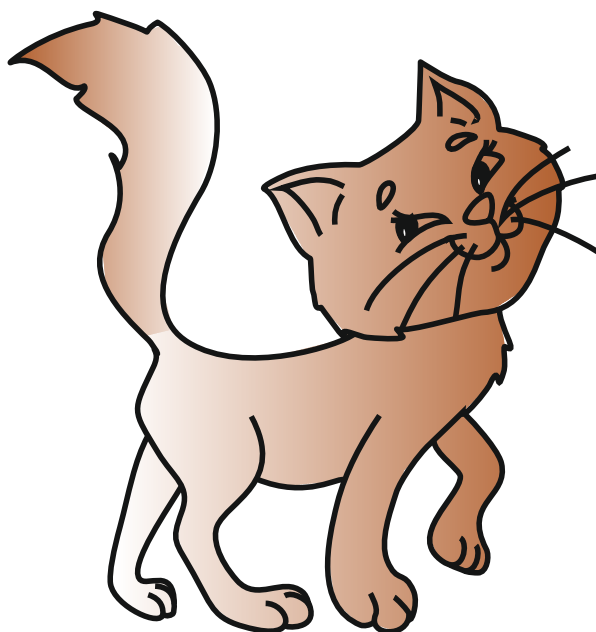
Краса!

2 сенкан

Котик.

М'якенький, пухнастий.

Муркоче, спить, ловить.
Люблю свого маленького котика.
Улюбленець.

2) Робота на картках.

Розшифруйте анаграми. Запишіть утворене речення.

Картка №1

Маленькі тикоки люблять комоло

Маленькі котики люблять молоко.

Картка №2

Вербові тикоки стоять у зіва

Вербові котики стоять у вазі.

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 3.

2. Вправа «Карта уроку».

На дошці зображена карта з умовним позначенням міст: місто Радості, місто Роздумів, місто Знань, місто Невпевненості, місто Невдач, місто Користі.

Учень / учениця може домалювати своє місто, там де він / вона опинився / опинилася наприкінці уроку.

Кожна дитина «скеровує» свій літачок у певне місто та пояснює свій вибір.

Урок 89. Розрізнення слів, які називають числа і відповідають на питання скільки?

Мета. *Навчальна:* формувати уявлення про функцію числівників у мовленні, відрізняти числівники серед інших слів. *Розвивальна:* розвивати критичне мислення, зв'язне мовлення, пам'ять, увагу. *Виховна:* виховувати пізнавальні інтереси, бажання вивчати українську мову.

Засоби навчання. Картки із завданнями, цеглинки LEGO.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Я — сонечко».

— Діти, привітаймося із сонячними промінцями і перетворимося на... сонечка. «Я — маленьке сонечко. Я прокидаюся. Я вмиваюся. Я розчісую свої промінці і піднімаюся вільно й урочисто». «Я — велике Сонце. Я велика куля. У мене є багато тепла і світла». «Я — Сонце. Я дарую своє тепло всім: небу, хмаркам, річці, полям, тваринам, людям. Я посміхаюся від щастя дарувати тепло». — Діти, який у вас настрій?

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

• Вправа «Відповідаємо цеглинками»

— Скільки місяців має рік?

— Чотири дванадцять тридцять

— Скільки днів в одному тижні?

— Чотирнадцять п'ять сім

— Скільки хвилин в одній годині?

— Двадцять чотири три шістдесят

— Скільки днів має квітень місяць?

— Тридцять один двадцять дев'ять тридцять

— Скільки пір року має рік?

Чотири три дванадцять

— **Вправа «Пенечок»**

Місяць, зорі, сонце, один, сузір'я.

Тюльпани, сім, нарциси, крокуси, фіалки.

Доданок, доданок, сума, завдання, двадцять.

Математика, задача, приклади, сто, рівняння.

Дев'ять, дід, баба, внучка, собачка.

2. Мотивація навчальної діяльності.

1) Робота з навчальним посібником на с.8.

• Виконання вправи 10.

- Учні розшифровують слова родина, сім'я, підвал. Визначають, що близькими за значенням є слова родина і сім'я.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.8.

- **Виконання вправи 11.**

— Прочитайте, розкриваючи дужки. Випишіть числівники, у яких треба писати апостроф.

Самоперевірка.

- **Виконання вправи 12.**

— З'єднайте кожен числівник із його звуковою схемою.

Самоперевірка.

- **Виконання вправи 13.**

— Запишіть три числівники.

5. Узагальнення і систематизація знань.

- **Робота в парах. Виконання завдання на картках.**

Картка 1.

Прочитати правила української народної гри. Записати, скільки гравців може одночасно грати в гру «Дзвіночок».

ДЗВІНОЧОК

У цю гру грають троє учасників. Двоє гравці беруться за руки, а один (третій) падає на зчеплені руки, щоб їх розірвати. Як розірве, то ті двоє втікають, а він їх ловить. Кого спіймає, той його замінить. А він стане в парі.

Джерело: Дитячі ігри та розваги: [Популярний посібник для педагогів, дітей та батьків] / Упоряд. І. Січовик. — К. : ВЦ «Просвіта», 2004. — 424 с.

Картка 2.

Прочитати. Визначити прислів'я, в яких є числівники. Пояснити їх значення. Виписати числівники.

От погода: один день блисне, а сім кисне. Хто дружніший, той сильніший. Одне літо краще, як сто зим. Сім п'ятниць на тиждень.

Джерело: Збірка «Народ скаже — як зав'яже. Українські народні прислів'я, приказки, загадки, скоромовки. — Київ : Веселка, 1985.

- **Гра «Збираємося до школи».**

— Діти, я вам демонструватиму зображення предметів. А ви записуватимете, скільки таких предметів необхідно взяти до школи. Учитель демонструє зображення лінійки, ручки, кольорових олівців, ляльки, гумки, циркуля, м'яча. — Які числівники ви написали?

— Доведіть, що записані слова — числівники.

Гра «Підслухана розмова».

— Як правильно сказати: 8 — це цифра чи число? — Я думаю, що 8 — це число. — Чому ти так вважаєш? — Продовжте розмову.

• **Робота з цеглинками LEGO.**

— Діти, створіть із цеглинок предмет, який, на вашу думку, дуже необхідний у грі. Полічіть, скільки цеглинок ви використали. Запишіть. До якої частини мови належать записані слова?

• **Використання стратегії «РАФТ».**

Робота в парах. Учні складають невеличкі висловлювання від імені учнів. Зразок. Роль — батьки. Аудиторія — учні. Формат — sms. Тема — запрошення. Учні початкових класів! У неділю біля школи о 15 годині будуть організовані ігри на свіжому повітрі. Запрошуються всі охочі. Батьки першокласників.

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 14.

2. Зворотний зв'язок. Рефлексія. Вправа «Синквейн».

Перший крок — назва теми (одне слово). (Числівник.)

Другий — опис теми в двох словах. (Три, п'ятий.)

Третій — рядочок опису дій в рамках даної теми (три слова). (Лічити, зважувати, вимірювати.)

Четвертий крок — фраза з чотирьох слів, яка показує ставлення до даної теми. (Числівники люблять вимірювати, обчислювати.)

Останній крок — синонім, який показує суть теми. (На уроці удосконалили свої знання про Україну.)

3. Метод «Капелюшки де Боно».

Білий. Що тобі відомо про числівник? Звідки ти про це знаєш?

Червоний. Що ти відчув / відчула в ході вивчення числівників?

Жовтий. Де найчастіше використовуються числівники?

Чорний. Що було поганого?

Зелений. Що б ти порадив / порадила учням зробити для того, щоб навчання було ще успішнішим?

Синій. Де ми знаходимося в процесі обговорення? — Які висновки можна зробити з сьогоднішнього уроку?

Урок 90. Утворення словосполучення числівників з іменниками. Вимова і правопис слова календар.

Мета. *Навчальна:* формувати уявлення про функцію числівника; вчити утворювати сполучення слів із числівниками, що означають кількість предметів. *Розвивальна:* розвивати уміння розрізняти числівники, критичне мислення, пам'ять, увагу. *Виховна:* виховувати бажання вчитися.

Засоби навчання. Картки із завданнями, цеглинки LEGO.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Звучить спокійна музика.

— Уявіть, що у ваших долоньках — дрібка гарного настрою. Щоб зробити день приємнішим, поділіться гарним настроєм з однокласниками та однокласницями. Девіз нашого уроку: «Вигадуй, пробуй, твори! Розум, кмітливість прояви!».

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

1) Вправа «Так — ні».

Якщо відповідь «так», учні піднімають зелену цеглинку LEGO, «ні» — червону цеглинку.

- о До п'яти додати вісім буде тринадцять.
 - о Числівник відповідає на питання хто?
 - о Числівник відповідає на питання скільки?
 - о Числівник називає ознаку предмета.
 - о Числівник називає кількість предметів.
 - о В українській мові 8 голосних звуків.
 - о Українська абетка має 30 літер.
 - о В українській мові є десять букв на позначення голосних звуків.
- Назвіть числівники, які ви запам'ятали.

2) Творчий диктант.

- о Запишіть найменше одноцифрове число.
 - о Запишіть число, яке називає, скільки вам років.
 - о Скільки членів сім'ї налічує ваша родина?
 - о Скільки вікон у нашому класі?
 - о Скільки дівчаток у нашому класі?
 - о Скільки хлопчиків у нашому класі?
 - о Запишіть ім'я того, хто прийшов сьогодні першим до класу.
- Діти, прочитайте слова, які ви записали. Як ви гадаєте, чи всі записані слова — числівники?

Обґрунтуйте свою думку.

2. Мотивація навчальної діяльності.

3. Повідомлення теми уроку.

— Яке число заховалося у словах отримати, стрибаю? (Три.)

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.9.

• Виконання вправи 15.

Учні розшифровують слово календар.

Каліграфічна хвилинка.

Написання буквосполучень, слів *К к Кк ал календар.*

— Побудувати звукову модель слова *календар.*

— Запам'ятайте його вимову та написання слова *календар.*

Вправа «Збагачуємо словниковий запас».

Календар (який?) настінний, ... (відривний, екологічний, саморобний, яскравий, новий, старий, астрономічний, юліанський, релігійний).

Календар (що робить?) показує, ... (нагадує, складається, передбачає, прогнозує).

• Завдання за вибором учнів.

о Вправа «Сенкан».

Іменник. Календар.

Прикметники. Настільний, відривний.

Дієслова. Складається, передбачує, прогнозує.

Речення. Січень — перший місяць у календарі.

Висновок. Щоденник.

о Вправа «Кластер».

Для кластера можна дібрати слова місяці, тижні, дні; природи, опади, температура, вітер; свято, день народження тощо.

о Гра «Засели будиночки».

На зображеннях будиночків є написи «Календар осені», «Календар зими», «Календар весни».

Учням треба «розселити» картки зі словами у відповідні будиночки.

Слова: заметіль, квіти, бурулька, дощ, веселка, грім та блискавка, листопад, лід, мряка, роса, туман, сонце, трава, березовий сік, сніг, мороз, відліт лелек, приліт лелек.

• Виконання вправи 16.

— Розгляньте малюнки. З яких казок зображені герої?

— Чим цікаві назви цих казок? (У кожній назві є числівник.)

Запишіть назви казок, у яких є числівники.

Взаємоперевірка.

«Коза і семеро козенят», «Троє поросят», «Півник та двоє мишенят», «Дванадцять місяців».

• Виконання вправи 17.

— Дайте відповіді на запитання. Запишіть утворені сполучення слів.

Самоперевірка.

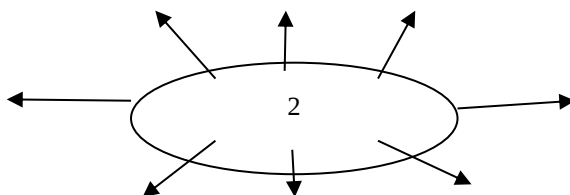
Один м'яч, чотири скакалки, три олівці.

5. Узагальнення і систематизація знань.

• Асоціативний куш.

— Утворіть словосполучення числівника з іменником.

Дві ноги, дві руки, два ока, два вуха, два дерева, дві косички, два вікна, дві подруги, дві ляльки...

• Вправа «Щоденні 5».

Картка 1

— Випиши словосполучення з числівниками.

П'ять уроків, цікаві уроки, п'ятнадцять днів, веселий день, два тістечка, смачні тістечка, десять хвилин, дорога кожна хвилинка, одна ложка, велика ложка.

Картка 2

— Випиши словосполучення з числівниками.

Один календар, новий календар, сто ніжок, маленькі ніжки, два батони, свіжі батони, одинадцять аркушів, червоні аркуші, двадцять чашок, прозорі чашки.

П'ять уроків, цікаві уроки, п'ятнадцять днів, веселий день, два тістечка, смачні тістечка, десять хвилин, дорога кожна хвилинка, одна ложка, велика ложка.

Картка 3

Утворити і записати словосполучення числівника з іменником.

2

,

10

,

7

Картка 4

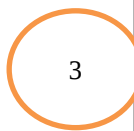
Утворити і записати словосполучення числівника з іменником.

1

,

,

.

Картка 5

— Спиши речення, записуючи числівники словами.

Маринка купила 7 яблук.

У павука 8 лапок.

Картка 6

— Спиши речення, записуючи числівники словами.

У кошику 8 груш.

. На клумбі розцвіло 4 троянди.

Вправа «Утвори прислів'я».

У семи няньок ●

● дають десять невчених.

Кінь на чотирьох, ●

● а язик один, щоб менше говорив.

За одного вченого ●

● і той спотикається.

Чоловік має два вуха, щоб багато слухав, ● ● дитя не доглянуте.

— Назвіть словосполучення числівників з іменниками.

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 18.

2. Самооцінювання.

3. Рефлексійна вправа «ПОПС».

П — Я вважаю, що нам потрібні знання про числівник

О — Тому що ...

П — Я можу довести це на прикладі ...

С — Виходячи з цього, я роблю висновок про те, що ...

Урок 91. Резервний урок. Підсумковий урок за темою «Числівник».

Мета. *Навчальна:* узагальнити та систематизувати знання учнів за темою «Числівник»; вчити застосовувати набуті знання у нестандартних ситуаціях. *Розвивальна:* розвивати вміння аналізувати, синтезувати, критичне мислення, кмітливість, пам'ять, увагу. *Виховна:* виховувати пізнавальний інтерес до рідної мови, почуття співпереживання та взаємодопомоги.

Засоби навчання. Картки із завданнями, цеглинки LEGO, пісковий годинник.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Застосування отриманих знань.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Подаруй усмішку».

— Притуліться долоньками одне до одного. Посміхніться. Нехай тепло сердець передається одне одному, а іскорки добра долетять до кожного з нас.

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Увага! Увага! Увага! Сьогодні кожен учень / кожна учениця буде виборювати найпочесніше звання «Розумник 2 класу» або «Розумниця 2 класу».

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

— Починаємо конкурс знавців числівника! Радійте кожній своїй перемозі. Забудьте про сум, якщо траплятимуться невдачі. Адже помилитися може кожен. Уболівайте одне за одного. Будьте впевнені у своїх знаннях. І пам'ятайте: вам усе вдасться!

3. Узагальнення і систематизація набутих знань. Проведення конкурсної частини.

Клас об'єднується у дві команди.

Завдання: дібрати назву, обрати лідерів.

- **Завдання 1. Конкурс «Візитка».**

За кожну правильну відповідь — 1 бал.

У кожної команди чистий аркуш паперу.

— Дайте відповідь на запитання одним словом.

Скільки дітей у команді? _____

Скільки дівчаток? _____

Скільки хлопчиків? _____

Скільки вам разом років? _____

- **Завдання 2. Розминка. «Які слова заховалися?»**

Кожне слово — 1 бал.

Записати якомога більше слів, складених із букв слова числівник.

Сливи, виник, віник, ви, лис, ліс, кислі, сіли, ...

- **Завдання 3. «Аукціон знань». Конкурс лідерів.**

За кожну правильну відповідь — 2 бали.

Скільки в українському алфавіті букв? (33)

Скільки звуків у слові бджола? (5 звуків)

Скільки звуків у слові яхта? (5 звуків)

- **Завдання 4. Конкурс «Бліц-запитання».**

Відповіді на запитання кожна команда дає протягом 2 хвилин. Час відлічується за допомогою піскових годинників. Якщо відповіді на завдання займуть менше 2 хвилин, команді додається ще 1 бал.

Завдання для команди 1.

Яка частина мови означає кількість предметів?

Назвіть казки, у заголовках яких є числівники.

Полічіть, скільки я назвала числівників: один, чотирнадцять, зелень, бігати, двадцять.

Пригадайте лічилку, у якій є числівники.

Назвіть числівники, які заховалися у словах: актриса, столиця, родина, сорока.

Завдання для команди 2.

Яка частина мови відповідає на питання скільки?

Назвіть мультфільми, у назвах яких є числівники.

Полічіть, скільки я назвала числівників: п'ять, сорока, вісім, думати, тринадцять, шість.

Пригадайте загадку, у якій є числівники.

Назвіть числівники, які заховалися у словах: підвал, тринога, сім'я, стриж.

- **Завдання 5. Вправа «Цікаві числа».**

— Я називатиму числівник, а ви запишіть його у сполученні з іменником: 1, 6, 8, 10, 9, 7.

Можна виставити предмети, щоб дітям було легше зорієнтуватися.

- **Завдання 6. Вправа «Казкові герої з цеглинок».**

Діти створюють казкового героя з цеглинок. Завдання для іншої команди: відгадати, скільки цеглинок використала команда на створення свого шедевра. Дається три спроби.

- **Завдання 7. Тестові завдання.**

1. Числівник називає:

а) дію предмета; б) кількість предметів.

2. Числівники відповідають на питання:

а) хто?, що?; б) що робить?, що зробить?

3. Вибери групу з числівниками:

а) п'ять, дванадцять б) вісім, радість.

III. Заключна частина.

1. Підбиття підсумків змагань.

2. Вправа «Відкритий мікрофон».

— Розкажіть про свої враження від уроку.

Урок 92. Розподіл слів на групи (за частинами мови). (впр. 19 – 24)

Мета. *Навчальна:* закріпити знання учнів про іменники, прикметники, дієслова та числівники. *Розвивальна:* розвивати критичне мислення, спостережливість, уміння працювати в команді. *Виховна:* виховувати пізнавальний інтерес до рідної мови, почуття співпереживання та взаємодопомоги.

Засоби навчання. Картки із завданнями.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Застосування отриманих знань.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

□ Гра «Доторкнись до ...».

Ведучий розпочинає гру словами: «Доторкнись до синього!». Учні мають торкнутися до синього кольору на одязі чи на будь-яких предметах у класі. Потім ведучий називає інший колір, наприклад: «Доторкнись до червоного!».

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

Вправа «Впізнай пташку»

Загадки Лесі Вознюк.

Тук-тук-тук, тук-тук-тук —
лине лісом перегук.

Телеграми всім завзято
відправляє з пошти ... (дятел).

Тут і там вона літає,
і на хвіст плітки збирає.

Що довідається, — все
вмить по лісу рознесе. (Сорока)

Жовтогруді щебетушки
мають чорні капелюшки,
сірі лапки, білі щічки,
називаються ... (синички).

Джерело всіх загадок: Тисяча п'ятсот загадок / Уклад.: Л. Вознюк. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2021. — 208 с.

— У лісовій школі йде урок. Ось учитель лісової школи викликає до дошки... Відгадайте, хто відповідає біля дошки. Для цього виконайте вправу 19.

• Виконання вправи 19.

— Прочитайте слово, замінюючи букви, що позначають дзвінкі приголосні звуки, на букви, що позначають парні глухі приголосні.

Учні розгадують слово шпак.

Робота з тлумачним словником. Учні знаходять тлумачення слова шпак.

2. Повідомлення теми та мети уроку.

3. Узагальнення і систематизація набутих знань.

1) Робота з навчальним посібником на с.10-11.

- **Виконання вправи 20.**

— Послухайте спів шпака за покликанням.

<https://www.youtube.com/watch?v=TsB275hOmFk>

— Прочитайте текст, розкриваючи дужки. Що ви ще хочете дізнатися про шпака?

— Користуючись підказкою, розкажіть, до якої частини мови належить кожне з виділених слів? Чому ви так гадаєте?

Слово ... — прикметник, тому що вказує на ... , відповідає на питання

— Спишіть два речення (на вибір)Визначте, якими частинами мови є виділені слова. Висловлюйтеся за опорною схемою.

- **Виконання вправи 21.**

— Перегляньте відео за покликанням.

— <https://www.youtube.com/watch?v=JUufER6jAco>

козеня	чорненьке	стоїть
кошеня	риженьке	нявкає
теля	коричнєве	п'є
порося	рябе	бігає
ягня	біленьке	пасється
курча	чорненьке	бігає
кроленя	біленьке	сидить
гусеня	сіреньке	ходить
слоненя	сіре	купається
ведмежа	буре	бігає
лоша	маленьке	ходить
тигрєня	полосате	гризе
індича	біле	клює
білчєня	руде	сидить
лисєня	руде	нюхає

- **Виконання вправи 22**

— Опишіть комаху/ звірятко / птаха словами однієї з частин мови. Запишіть.

- **Виконання вправи 23.**

— Прочитайте слова. Яка це частина мови?

— Виконання завдання на вибір:

- ✓ Запиши номер завдань, які тобі було найлегше виконувати.
- ✓ Запиши номер завдань, які для тебе були найцікавішими.

- **Повторення вивченого про іменники**

Картка 1.

1. Добери замість крапок потрібні іменники. Запиши речення за поданим зразком.

Зразок. Хліб вирощує (хто?) хлібороб.

- а) Біля станка працює
- б) Дім будує
- в) На дереві зеленіє
- г) На городі росте
- д) На клумбі червоніють
- е) Картини малює, а вірші пише

Картка 2.

1. Прочитай слова. Випиши в одну колонку назви людей, в другу – назви тварин, в третю – назви явищ природи.

Сонце, аптекар, вовк, туман, заєць, слюсар, дощ, пасажир, ведмідь, товариш, кінь, учень, горобець, місяць, метелиця, джміль.

- **Повторення вивченого про прикметники (учитель обираю одну вправу за бажанням).**

Вправа «Знайди зайве слово-ознаку»

Дуб (який?) старий, високий, білорий, гіллястий.

Вишні (які?) смачні, червоні, достиглі, міцні.

Книжка (яка?) цікава, нова, висока, улюблена.

Озеро (яке?) глибоке, чисте, прозоре, шкіряне.

Вправа «Сортувальники».

Розподіли ознаки між іменниками. Склади речення з кожною групою, використавши всі прикметники.

М'ята – ...

Кішка – ...

Сметана – ...

Зелена, смачна, пахуча, пухнаста, біла, корисна, лагідна, поживна, цілюща, муркотлива, домашня, доглянута, густа, чорна.

Гра «Відгадай слово за ознаками».

Діти дістають із скриньки малюнок. Описують предмет лише прикметниками, а учні мають здогадатися, який предмет описується.

Наприклад: рибка, сонечко, крокодил, яблуко, дзвіночки.

• Повторення вивченого про дієслова.

Вправа «Продовж речення»

Вранці я прокидаюся, ... ,

У школі ми читаємо, ... ,

Після уроків Оля гуляє, ... ,

Вправа «Добери протилежні за значенням слова»

Сміятися -

Говорити -

Стояти -

Піднімати -

Відкривати -

Виносити -

Вправа «Добери близькі за значення»

Говорить -

Сміється -

Сумує -

Радіє -

Кричить -

• Використання стратегії «Ромашка Блума».

Орієнтовні запитання.

Просте. Що таке дієслово?

Уточнююче. Я можу помилитися, але слова бігати, сміх — це дієслова?

Пояснююче. Як визначити, що слово — дієслово?

Творче. Як жили б люди, якби не було дієслів?

Оціночне. Як ви гадаєте, для чого потрібні дієслова?

Практичне. Складіть загадку про тварину, використовуючи лише дієслова.

• Творче завдання. Гра «Ноутбук».

<i>Іменник</i>	<i>Прикметник</i>	<i>Дієслово</i>	<i>Числівник</i>
килим			
	червоний		
			три
		бігають	
ляльки			

— За-

пишіть до всіх частин мови пропущені рядки.

III. Заключна частина. Рефлексія.

1. Виконання вправи 24.

2. Самооцінювання.

3. Вправа «Крісло автора».

Одна дитина (за бажанням) сідає у «крісло автора» і виступає в ролі Знайка сьогоднішнього уроку (бажано, щоб у цій ролі спробували себе якомога більше дітей). Інші діти формулюють запитання за змістом уроку, а Знайко відповідає.

Урок 93. Урок розвитку мовлення «Весна наближається». Складання основної частини казки за допомогою малюнків та запитань. (впр. 25 – 29)

Мета. Навчальна: вчити складати розповідь за серією малюнків, запитань, опорних слів, збагачувати словниковий запас учнів. **Розвивальна:** розвивати критичне мислення, спостережливість, уміння працювати в команді. **Виховна:** виховувати відповідальність за тварин, яким діти можуть надати посильну допомогу.

Засоби навчання. Картки із завданнями, кошик, рамка для картини, цеглинки LEGO.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

- **Розгадування ребуса (весна).**

- **Вправа «Криголам».**

— Заплющте очі й уявіть кожну букву. Про що вони вам розкажуть?

В — весела.

Е — емоційна.

С — світла, сонячна.

Н — ніжна.

А — активна.

- **Гра «Чарівна картина».**

— У мене в руках рамка для картини. Але вона не проста, а чарівна. Варто кожному з вас проявити зовсім трохи фантазії, як ми зможемо побачити на ній чудові зображення — справжні витвори мистецтва! Ось я бачу на цій картині підсніжник. Він гордо красується біля купки снігу. Його голівка білосніжна. Вона тримається на тоненькому стебельці. Так хочеться, щоб його ніхто не зірвав, адже багато людей також хочуть побачити цю квітку.

— А зараз я передаю свою картину Ганнусі. Ганнусю, що бачиш ти на картині? Здається, птахи прилетіли.

Під час гри діти за підказаною темою складають невеликі описи і передають рамку далі. Наприклад: Це — лелека. Він має довгі ноги та дзьоб. На дереві лелека хоче мостити гніздо. Він збирає гілочки з дерев.

2. Мотивація навчальної діяльності.

Робота з цеглинками LEGO.

Учні працюють в малих групах.

— Із приходом весни відбуваються дива. Візьміть великий кошик і покладіть туди цеглинки, називаючи ознаки весни. Пам'ятайте, якого кольору цеглинка відповідає якій ознаці.

Після завершення учні звітують, скільки цеглинок поклали в кошик, називають кожну ознаку.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

— Пригадайте весняні явища в природі. Які ознаки весни ми можемо побачити вже зараз?

— На уроці ми складатимемо розповідь про прихід весни за малюнками, планом та опорними словами.

4. Вивчення нового матеріалу.

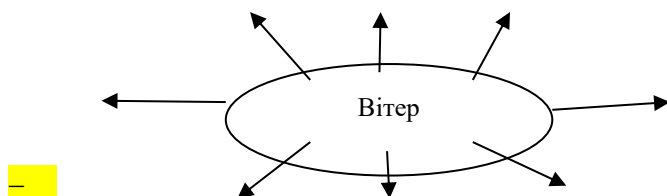
1) Робота з навчальним посібником на с.12.

- **Виконання вправи 25.**

Учні відгадують загадку (вітер), пояснюють, які слова допомогли здогадатися, про що йдеться.

— Доберіть близькі за значенням слова до слова бешкетує. (Розважається, пугає, веселиться, хуліганить.)

Асоціативний куш.

- **Виконання вправи 26.**

Учні читають початок казки «Весняний вітер». Вибирають потрібний настрій казки. Висловлюють міркування щодо подальших подій казки.

— Як ви гадаєте, про що розповів Кленові теплий весняний Вітерець.

- **Виконання вправи 27.**

За допомогою малюнків, запитань і слів для довідки учні допомагають весняному Вітрові розповісти Кленові про прихід Весни.

Запис розповіді в зошитах.

- **Виконання вправи 28.**

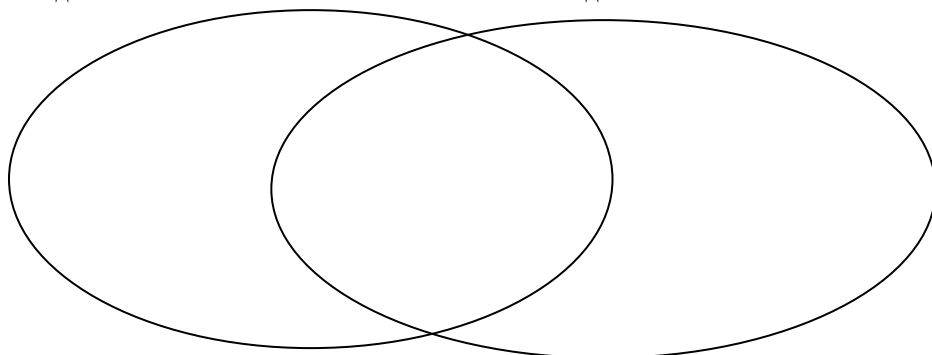
- **Круги Ейлера - Вена**

Весняний вітерець
Відмінне

Схоже

Відмінне

Зимовий вітер (хурделиця)

—

- **Стратегія «Перемішайтесь — Замріть — Об'єднайтесь в пари».**

Дана стратегія допомагає вчителю залучити до обговорення чи навчання всіх учнів класу. Вона дає можливість кожному висловити свою думку, поділитися з однокласниками своїми знаннями, повчити одне одного. Учитель дає завдання, учні вільно ходять по класу, коли чують команду «Розійдіться». Потім учитель просить учнів зупинитися, об'єднатися в пари й обговорити разом проблему: «Чи замислювалися ви над тим, куди біжить струмок? Допоможіть відповісти на це запитання». Учні починають рухатися по класу. Звучить команда «Замріть», діти тиснуть руку тому, хто стоїть найближче до них, об'єднуються з ним у пару і діляться думками. Через 30 секунд учитель знову подає сигнал, діти проводять обговорення в нових парах.

Джерело: <https://vseosvita.ua/library/vikoristanna-tehnologii-rozvitku-kriticnogo-mislenna-v-osvitnomu-procesi-nus-4682.html>

- **Вправа «Квест-цікавинка».**

20 березня — день весняного рівнодення. У цей день на Землі настає астрономічна весна.

У давні часи, коли не було календарів, весну визначали за Сонцем. Наші предки відчували тісний духовний зв'язок із природою та Всесвітом, тому Сонце фактично було їхнім богом і орієнтиром у житті та щоденній праці. Від погоди і природи залежав щорічний урожай, а від урожаю — чи буде що їсти протягом року. Саме з цього дня оновлюється природа: перший весняний грім, набухання бруньок на деревах, буйне проростання зелені. Настання весни наші пращури вважали святом, з великим нетерпінням очікували її приходу й однаково урочи-сто відзначали його в різних частинах Європи та Азії. Святкування приходу весни були сповнені важливим змістом перемоги світла над пітьмою, початком нового життя.

Джерело: <https://korali.info/svyata/vesnyane-rivnodennya.html>

III. Заключна частина.

- 1. Виконання вправи 29.**

- 2. Самооцінювання.**

- 3. Рефлексія. Вправа «Плюс-мінус-цікаво».**

У графу «П» («плюс») ставимо позначку і розповідаємо все те, що сподобалося на уроці, здалося

цікавим та корисним

У графу «М» («мінус») — все, що не сподобалось, здалося важким, незрозумілим та нудним.

У графу «Ц» («цікаво») — факти, про які дізналися на уроці, що ще хотілось би дізнатися.

Урок 95. Аналіз діагностувальної роботи. Роль службових слів у реченні.

Мета. *Навчальна:* дати учням поняття про службові слова; вчити правильно визначати їх у тексті. *Розвивальна:* розвивати критичне мислення, спостережливість, уміння працювати в команді. *Виховна:* виховувати пізнавальний інтерес до рідної мови.

Засоби навчання. Картки із завданнями, шапочки сорок.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Дарунок».

— Доброго ранку! Хай сонячний промінчик загляне у віконце, теплом зігриває, бадьорить, надихає. Відмінного настрою на весь день! Зарядіться позитивом, і удача вам гарантована!

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

1) Аналіз діагностувальної роботи.

2) Робота на картках.

— У мові чимало цікавих слів. Розподіліть їх у групи за частинами мови.

Картка 1. Бігати, стрибати, п'ять, веселий, красива, через, школа, клас, велика, до, вісім, показувати, лунати, на, три.

Картка 2. Учень, велика, шість, над, святковий, цеглинки, у, десять, учениця, шкільний, грати, веселитись, слухати, під, чотири.

— Діти, чи до всіх слів вдалося поставити питання?

2. Мотивація навчальної діяльності.

Підготовлені діти у шапочках сорок розігрують діалог.

Летіло дві сороки, Одна любила вчитись,
сороки-білобоки. а інша — полінитись. (Надія Кравцова)

— Привіт, подруго!

— Привіт!

— Чула новину?

— Яку?

— Уявляєш, є такі слова, до яких не можна поставити питання?

— Не може такого бути! Але... Якщо не можна поставити питання, то навіщо такі слова потрібні?

— Летімо до другокласників на урок і про все дізнаємося.

— Вибач, подруго, але ... для чого це мені потрібно?

— Тоді я полечу на урок і дізнаюсь про все. Переконаємося, чи потрібні тобі ці знання.

— Згода. Зустрінемося наприкінці уроку.

— До зустрічі!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.13-14.

- **Виконання вправи 30.**

Учні читають в особах комікс, визначають, чим він схожий до діалогу сорок.

- **Виконання вправи 31.**

Мовне дослідження.

Зіставлення власних висновків із правилом на с. 13.

Використання стратегії «Сторітелінг».

У тридев'ятому царстві, в тридесятій державі в країні Мова жили-були слова. Вони називали предмети, їх ознаки, дії, кількість. Слова були великі та маленькі, близькі за значенням та протилежні. Навіть були такі, які все лічили. Упізнали? Тоді підкажіть, як називаються ці слова. (Іменники, прикметники, дієслова, числівники.)

Але в країні Мова жили й маленькі, особливі слова. Вони не називали ні предмет, ні ознаку предмета, ні дію предмета. Вони навіть не називали кількість предметів! Іменники й прикметники вирішили, що без них можна обійтися. Вони вигнали службові слова з королівства Мови. Відмовляли їх дієслова й числівники, але іменники та прикметники не послушали їх доброї поради. Гірко заплакали службові слова та й подалися, куди очі бачили. Зустріли вони дорогою бабусю. Розказали їй, чому плачуть. А бабуся у відповідь:

— Не плачте, малесенькі! Зовсім скоро іменники та прикметники будуть просити, щоб ви повернулися додому.

Так і трапилося. Ледве службові слова перетнули кордон, як речення розпадалися прямо на очах.

І як не старалися іменники з прикметниками, а нічого не виходило.

Соромно стало їм. Побігли по світу, знайшли службові слова, попросили вибачення. Службові слова були добрі. Вони пробачили іменникам та прикметникам і повернулися у країну Мови. З тих пір усі живуть дружно, поважають одне одного. Адже всі слова потрібні і важливі. Пам'ятайте про це!

Надія Кравцова

- **Виконання вправи 32.**

Гра «Службові слова жартують». Діти списують, виправивши помилки.

Самоперевірка.

Шишка під сосною, шишка на сосні, шишка за сосною.

- **Виконання вправи 33.**

Читання казки.

Використання стратегії «Ромашка Блума».

Орієнтовні запитання.

Просте. Хто є дійовими особами казки?

Уточнююче. Я можу помилитися, але мурашка сама наїлася крихт і нікому про це не сказала?

Пояснююче. Як сусіди мурашки опинилися під деревом?

Творче. Як би ви вчинили на місці мурашки?

Оціночне. Як ви гадаєте, чи правильно вчинила мурашка, що розповіла про крихтки горіха?

Практичне. Яку роботу мурашки виконали разом?

- Обведіть у тесті службові слова. Спишіть два речення (на вибір)
- Пригадайте, яку спільну роботу ви виконали. Який був результат? Чому?

5. Узагальнення і систематизація знань.

- **Виконання вправи 34.**

— Запишіть стільки службових слів, скільки вміститься в рядку.

- **Гра «Відповідаю завжди правильно».**

виходити	з	машини
сидіти	на	стілці
купити	в	магазині
їсти	з	тарілки
плавати	у	басейні
перекинути	через	паркан
іти	по	стежині
сховатися	під	кущем

- **Вправа «Склади речення за малюнком»**

—

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 35.
2. Самооцінювання.
3. Рефлексія. Діалог двох сорок.

- Привіт, сороко!
- Привіт!
- Дізналася, навіщо потрібні слова, до яких не можна поставити питання?
- Так, вони справді потрібні! Без них неможливо побудувати речення.
- А як вони називаються?

— Це службові слова.

— Службові? Вони що, служать? Де і для чого?

— Службові слова служать для зв'язку слів у реченні.

— І які ж це слова? Ти їх запам'ятала?

— Так, звичайно. Та не тільки я, а й другокласники. Я почну називати службові слова, а діти продовжать. Згода? (Сорока називає одне службове слово, діти продовжують.)

4. Вправа «Піраміда позитивних почуттів».

— Побудуймо «Піраміду позитивних почуттів». Учитель протягує руку долонею вгору, а учні по черзі кладуть свої долоньки зверху, будуючи піраміду. Кажуть: «Сьогодні на уроці мені найбільше сподобалося...».

Урок 96. Написання службових слів окремо від інших слів. Вимова і правопис слова *рюкзак*.

Мета. Навчальна: вчити писати службові слова окремо від інших слів, правильно вимовляти та писати слово *рюкзак*. **Розвивальна:** розвивати зв'язне мовлення, спостережливість, уміння працювати в команді. **Виховна:** виховувати бажання вивчати українську мову.

Засоби навчання. Картки із завданнями, цеглинки LEGO.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

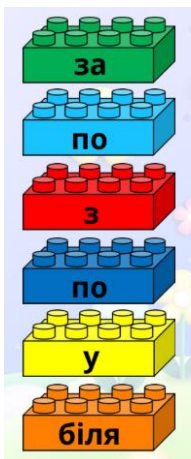
Мабуть, з рожевого дитинства, від мами, від бабусі, від колиски,
де кожную ніч у нас все кольорові сні, живуть із нами все життя казки.

Світлана Ходій

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

1) Вправа «Службові слова з лего»

Максимко з дідусем йдуть ... дорозі.
Вони спостерігають ... життям ... парку.
Ось ... ялинки стрибнула руденька білочка.
Строкатий дятел стукає ... корі сосни.
... дерева поважно походжає чорна ворона.

— Доберіть службові слова, які підходять за змістом тексту.

—

2) Робота з навчальним посібником на с.15

• Виконання вправи 36.

Учні розгадують слово *рюкзак*.

Завдання за вибором учнів.

Учні працюють в групах. Групи складають «Асоціативний куш» або «Кластер» зі словом *рюкзак*.

Можуть використати слова похід, туристи, намет, мандрівка; учні, уроки, школа; пенал, підручники, зошити тощо.

Каліграфічна хвилинка.

Написання з'єднань, слів *Рю рюкзак пл наплічник*.

Побудова звукової моделі слова *рюкзак*.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.15.

- **Виконання вправи 37.**

Дослідження мовних явищ. Зіставлення власних висновків із правилом на с. 15.

- **Виконання вправи 38.**

Після самостійного читання тексту визначають, що це уривок з казки «Колобок». Вписують службові слова.

- **Виконання вправи 39.**

Запис словосполучень з різними службовими словами.

5. Узагальнення і систематизація знань.

- **Пояснювальний диктант.**

Утворіть та запишіть словосполучення, використовуючи службові слова.

Відповідає, дошки; пише, зошиті; сидить, партою; малює, альбомі; приїхала, школи; вибігли, перерву.

- **Робота з картками.**

Картка 1. Роз'єднати службові слова, записати їх окремо. Скласти речення з двома словами (на вибір).

Вуздзапередізнапідіаале

Картка 2. Прочитати і списати сполучення слів. Підкреслити службові слова.

Прийшли на урок, їхали в автобусі, зустрілися у парку, від п'ятниці до неділі.

Картка 3. Скласти і записати речення зі слів кожного рядка. Підкреслити службові слова.

Одного, наше, дня, сіли, підвіконня, пташечки, на.

Вони, до, у, заглядали, нас, кімнату.

Картка 4. Списати сполучення слів, уставляючи службові слова.

підійти (до чого?) _____ моря плавали (з ким?) _____ мамою

кораблик (з чого?) _____ дерева сховався (за чим?) _____ деревом

покласти (куди?) _____ стіл

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 40

2. Самооцінювання.

3. Зворотний зв'язок. Вправа «Знаю. Умію. Ціную».

Діти об'єднуються в групи з відповідними назвами. Кожна група продовжує своє речення.

Знаю (про те, що в українській мові є слова, до яких не ставлять питань, але без яких майже неможливо побудувати речення; про те, що до службових належать слова до, на, над, під, з, із, в, у, за, перед, біля, а, але, і).

Умію (упізнавати службові слова в реченні, писати окремо службові слова від інших слів пов'язувати між собою слова за допомогою службових слів).

Ціную (думку товаришів, свою мову, своїх друзів, допомогу однокласників).

Урок 97. Службові слова, до яких не ставлять питань, але без яких майже неможливо побудувати речення.

Мета. *Навчальна:* удосконалювати вміння упізнавати в реченні службові слова, писати їх окремо від інших слів, пов'язувати між собою слова за допомогою службових слів. *Розвивальна:* розвивати критичне мислення, спостережливість, увагу. *Виховна:* виховувати почуття дружби.

Засоби навчання. Картки із завданнями, цеглинки лего.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Закріплення вивченого матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Гра «Моя мрія про подарунок».

— Діти, у кожного з вас є своя мрія. Який би ви хотіли отримати подарунок? Складіть долоньки разом, піднесіть їх до ротика і пошепки промовте свою мрію: «Я мрію про ...». Заховайте свою мрію в кулачок, притуліть до серця і відпустіть, дмухнувши на неї. Нехай ваші мрії летять і обов'язково збуваються. Бажаних та приємних вам подарунків!

II. Основна частина.

1. Актуалізація знань.

– Тестування.

1. Слова а, і, під, над, через — це...

а) іменники; б) службові слова.

2. До службових слів...

а) не можна поставити питання; б) можна поставити питання який? яка? яке?

3. Службові слова служать...

а) для зв'язку слів у реченні; б) для називання дії предмета.

2. Вибірковий диктант.

— Послухайте скоромовку. Запишіть тільки службові слова.

НЕ ВТІК!

Біб од баби

Утікав,

Скочив бабі

У рукав,

З рукава —

В кишеню.

І попав

У жменю!

Володимир Верховень — на замовлення

3. Мотивація навчальної діяльності.

Вправа «Складаємо сполучення слів»

Учні утворюють словосполучення за ілюстрацією, називають у них службові слова:

біля
на
під
через
в
над

Омелюх ... гілці.

Довідка службових слів: біля, на, під, через, в, над.

біля
на
під
через
в
над

Міст ... річку.

Довідка службових слів: біля, на, під, через, в, над.

біля
на
під
через
в
над

Гусенята ... гуски.

Довідка службових слів: біля, на, під, через, в, над.

Синичка ... над полем.

Довідка службових слів: біля, на, під, через, в, над.

— Як ви гадаєте, якій частині мови ми сьогодні приділимо найбільше уваги?

4. Повідомлення теми та завдань уроку.

5. Застосування знань, отриманих на попередніх уроках.

1) Робота з навчальним посібником на с.16.

- **Виконання вправи 41.**

Діти розглядають малюнок. Складають сполучення зі службовими словами. Записують у вільні рядки.

Самоперевірка

- **Виконання вправи 42.**

Складання зі слів кожного рядка речення. Запишіть. Підкресліть службові слова.

Самоперевірка.

- **Виконання вправи 43.**

Списування речення, розкриваючи дужки.

Взаємоперевірка

6. Узагальнення та систематизація знань.

- **Вправа «Броунівський рух». Робота в групах**

Червона картка.

Прочитати. Підкреслити службові слова.

У зоопарку живуть тварини. А в океанаріумі — морські жителі. Такий океанаріум є в Києві. Через скло люди бачать водорості, корали та молюски.

Жовта картка

Прочитати. Уставити службові слова. За потреби скористатися словами для довідки.

___ природі є безліч великих ___ малих риб. Вони плавають ___ річках ___ морях. Є риби, які

вміють вистрибувати ___ пролітати ___ поверхнею води. ___ є риби, які плавають ___ дні моря.

Слова для довідки: над, у, а, і, в, та, на.

Зелена картка

Прочитати. Уставити потрібні службові слова.

Підійшли ___ річки, ___ ялини, ___ будинку. Ходили ___ мамою, ___ Оленкою, ___ братом.

Човник ___ дерева, ___ паперу, ___ пластиліну. Сховався ___ деревом, ___ дуплі, ___ кущем.

- **Гра «Виправ помилки». Індивідуальна робота.**

Картка 1. Прочитати. Замінити виділені службові слова так, щоб речення були правильними.

Мені дуже подобається відпочивати під моря. Можна веселитися за купатися за родиною.

Картка 2. Прочитати. Замінити виділені службові слова так, щоб речення були правильними.

Сьогодні море ласкаве під тихе. За блакитною водою літають чайки. У води вискакують маленькі рибки. А над ногами розсипається золотистий пісок.

- **Складання речень.**

— Складіть і запишіть речення зі слів кожної групи. Підкресліть службові слова.

1. У школі, за школою, біля школи.
2. З берези, на березі, під березою.
3. Коло дороги, на дорогу, через дорогу.
4. У кошики, з кошиками, у кошиках.

III. Заключна частина.

- 1. Виконання вправи 44.**

- 2. Самооцінювання.**

- 3. Рефлексійна вправа «Незакінчене речення».**

Я не знав / знала, а тепер дізнався / дізналася...

Я не вмів / вміла, а тепер навчився / навчилася...

Найкраще мені вдалося...

Найбільше запам'яталося...

Урок 98. Підсумковий урок за темою «Слово».

Мета. *Навчальна:* удосконалювати вміння розпізнавати частини мови. *Розвивальна:* розвивати критичне мислення, зв'язне мовлення, спостережливість, увагу. *Виховна:* виховувати бажання вчитися.

Засоби навчання. Картки із завданнями.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Закріплення вивченого матеріалу.

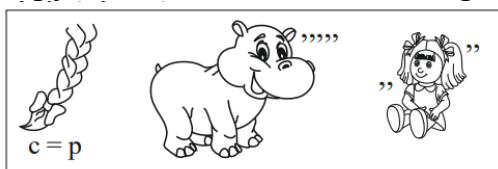
Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Побажання».

— Діти, сьогодні ми вирушимо у захопливу мандрівку в океан Знань. На чому вирушимо? Дізнаєтеся, коли розгадаєте ребус. (Корабель.)

— Перед мандрівкою скажіть слова-побажання одні одним. Подорож буде цікавою. Ви зможете застосувати свої знання за темою «Слово». Отож, попутного вітру!

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

• Вправа «Закінчи речення».

Слова, до яких можна поставити питання хто? що?, — це ...

Слова, які називають дію предмета, — це ...

Слова, до яких можна поставити питання скільки?, — це ...

Слова, які називають ознаку предмета, — це ...

Слова, до яких можна поставити питання що робив? що зробив?, — це ...

Слова, які називають кількість, — це ...

Слова, до яких можна поставити питання який? яка? яке? які?, — це ...

Слова, які називають предмет, — це ...

2. Мотивація навчальної діяльності учнів.

— Для того, щоб краще знати рідну мову, ми пригадаємо особливості кожної частини мови.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вправи на узагальнення знань за вивченою темою.

□ Зупинка «Порт службових слів».

• Виконання вправи 45.

Учні відгадують загадку Грицька Бойка. У загадці обводять синім олівцем службові слова.

Самоперевірка.

□ Зупинка «Порт числівників».

• **Виконання вправи 46.**

— Прочитайте текст. Які цікаві факти про зозулю ви знаєте?

— Спишіть одне речення. Підкресліть числівники.

□ **Зупинка «Порт іменників».**

• **Виконання вправи 47.**

— Позмагайтеся у парах, хто складе довший ланцюжок зі слів-іменників.
Остання буква попереднього слова є першою наступного.

• **Вправа «Відповідаємо цеглинками»**

Діти продовжують речення найбільш вдалим іменником.

✓ На столі ... (торт).

✓ У кошику ... (картопля).

✓ У шафі ... (плаття).

✓ У річці ... (сом).

□ **Зупинка «Порт прикметників».**

— Знайдіть прикметники.

д	о	в	г	а	ц	и	б	у	л	я
а	с	о	л	о	д	к	а	б	і	б
п	о	м	а	р	а	н	ч	е	в	а
д	ж	с	о	к	о	в	и	т	а	ю
к	о	р	и	с	н	а	д	и	н	я
с	м	а	ч	н	а	к	а	в	у	н

м	о	р	к	в	а	с	л	и	в	а
а	р	о	м	а	т	н	а	с	і	к

(Довга, солодка, помаранчева, корисна, смачна, ароматна)

— А що це може бути? (морква)

□ Зупинка «Порт дієслів».

Загадка.

— Впіймайте дієслова та побудуйте вежу із цеглинок.

Хто півника пильнував,

Годував і рятував?

Тричі віднімав в лисиці

Був хоробрим, як годиться? («Про Котика і Півника»)

Марія Пономаренко

Пономаренко М. Загадки і нісенітниця від бабусі Марії. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. – 48 с.

Після виконання завдання варто переконатися, що «спіймані» слова — дієслова.

□ Гра «Вибери порт».

• Виконання вправи 48.

— Складіть загадку про мультфільм або казку, використовуючи вивчені частини мови.

□ Зупинка «Карта моря».

Метод «Фішбоун».

— Пригадайте назви портів, у яких ми зупинялися. Як визначати частини мови?

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 49.

2. Самооцінювання.

3. Рефлексійна вправа «Веселка».

На дошці прикріплена веселка, на парті в кожного учня — сім кольорових смужок. Кожен учень /

учениця має право вибрати смужечку такого кольору, що відповідає його / її активності на уроці. Діти

прикріплюють смужки до веселки.

Червона смужка — я не міг / не могла, не хотів / не хотіла це робити.

Помаранчева — я хотів / хотіла це робити, але не вдалося.

Жовта — я це робив / робила з допомогою.

Зелена — я це робив / робила, хоча траплялися помилки.

Блакитна — я це зробив / зробила, але не відразу.

Синя — я це зробив / зробила.

Фіолетова — це було дуже просто!

Урок 99. Зміст і завершене інтонаційне оформлення речення.

Мета. *Навчальна:* вчити спостерігати за основними ознаками речення. *Розвивальна:* розвивати вміння аналізувати, доводити, спостерігати. *Виховна:* виховувати бажання вивчати українську мову.

Засоби навчання. Картки із завданнями, іграшковий мікрофон, зображення тварин, ілюстрація до казки.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Відкритий мікрофон».

— Яким має бути наш урок? (Цікавим, повчальним, трохи казковим, продуктивним, веселим, світлим, загадковим...)

— А ви на уроці якими повинні бути? (Дисциплінованими, уважними, зібраними, вправними, наполегливими...)

— Отже, якщо ви будете такими, то ми разом створимо цікавий, творчий, продуктивний урок.

А він у нас сьогодні справді незвичайний. А чи буде він цікавим? Все залежить від вашої активності, уважності, творчості.

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

1) Робота з навчальним посібником на с.18.

• Виконання вправи 50.

Учні ознайомлюються з коміксом. Пригадують, що вже знають про речення, заповнюють дві колонки таблиці «Знаю — Хочу знати — Дізнався / Дізналася».

З Х Д

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

3. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.18-19

• Виконання вправи 51.

Проводять покрокове мовне дослідження, зіставляють власні висновки з правилом на с. 18.

• Вправа «Квест-цікавинка. Леопард».

Леопарди — великі звірі, різні за малюнком та забарвленням шкіри. Густий смуг має ошатний рисунок із широких і вузьких плям у вигляді кругів, розеток, овалів. Живуть леопарди в різних місцях — від тропічних лісів до напівпустель і високогір'їв. Полюють увечері, на початку ночі і спозаранку. Живляться копитними, птахами, дрібними тваринами, мавпами. Самка народжує 1–4 малят, які на другий рік стають уже самостійними.

Джерело: Ілюстрована енциклопедія тварин / Уклад. О. В. Шаповалова. — Харків: Пегас, 2005. — 112 с.: іл.

• **Виконання вправи 52.**

- Прочитайте.
- Яку групу слів можна назвати реченням?
- Позначте речення.
- У комірці після кожного речення упиши кількість слів у ньому.
- Скільки речень у тексті? (4)
- Спишіть речення.

□ **Робота в групах.**

Кожна група виконує завдання на картці.

Група 1. Дізнатися назву тварини за кодом. Прочитати текст. Визначити кількість речень. Виписати два речення (на вибір).

	<i>a</i>	<i>б</i>	Код. 1а, 2б, 2а.
<i>1</i>	л	и	
<i>2</i>	в	е	

Колись левів винищували під час полювань. А зараз туристам дозволяється лише їх фотографувати в національних парках. Ці хижаки добре розмножуються в неволі. Красені-леви, яких ви бачите в зоопарках, народилися там.

Група 2. Дізнатися назву тварини за кодом. Прочитати текст. Визначити кількість речень. Виписати два речення (на вибір).

	<i>a</i>	<i>б</i>	Код. 1а, 2а, 3а, 2а, 3б, 2б, 1б.
<i>1</i>	б	т	
<i>2</i>	е	о	
<i>3</i>	г	г	

Бегемоти зустрічаються лише в Африці. Цю величезну тварину називають царем звірів. Народжують бегемоти одне маля через 1–2 роки. Діти п'ють молоко матері під водою.

Група 3. Дізнатися назву тварини за кодом. Дописати слова та словосполучення так, щоб утворилися речення. За потреби скористатися словами для довідки.

	<i>a</i>	<i>б</i>	Код. 1а, 2а, 3а, 3б, 2б, 1б.
<i>1</i>	г	д	
<i>2</i>	е	р	
<i>3</i>	п	а	

Гепарди — найшвидші звірі на _____ .
 На невеликій дистанції вони можуть бігти зі швидкістю _____ .

Гепарди живуть поодинокі або невеликими _____ .

Слова для довідки: Землі, сто двадцять кілометрів за годину, групами.

4. Узагальнення і систематизація знань.

- **Гра «Скільки речень?».**

Яку роботу виконує хобот у слона? Хоботом тварина зриває листя та траву. Ним набирає воду, яку п'є або виливає на себе. Нюхає повітря. Хобот служить слону носом, руками, губами і ємністю для води. Маленькі слоненята тримаються хоботом за хвіст своєї мами під час подорожей. Також хоботом тварини захищаються.

- **Гра «Кажемо по реченню».**

Учитель демонструє ілюстрацію до будь-якої казки. Учні по черзі переказують казку.

Умова: можна казати тільки одне речення.

- **Робота з цеглинками LEGO. Робота в парах.**

Учитель демонструє зображення тварини, читає текст, роблячи паузу в кінці кожного речення. Діти після кожного речення викладають цеглинку.

Окапі. Ця цікава тварина вперше була описана на початку минулого сторіччя. У них великі вуха й відмінний слух. Смугасті ноги роблять окапі непомітними в лісі. Окапі схожа на жирафу, зебру та антилопу одночасно. Живиться окапі рослинністю. Тварини мало вивчені.

III. Заключна частина.

- 1. Виконання вправи 53.**

- 2. Самооцінювання.**

- 3. Зворотний зв'язок. Рефлексія.**

Вправа «Знаю — Хочу знати — Дізнався / Дізналася».

Діти заповнюють колонку «Дізнався / Дізналася».

- 4. Метод «Капелюшки де Боно».**

Білий. Що мені відомо про речення?

Червоний. Для чого потрібно знати, з чого складається речення?

Чорний. Побудуйте речення, поєднуючи два слова, пов'язані з природою.

Зелений. Чи буде це реченням «Дикі тварини живуть у ...»? Доведіть.

Синій. Для чого мені потрібні знання, одержані сьогодні на уроці?

Урок 100. Урок розвитку мовлення «У гості до казки». Переказ казки за планом. Вимова і правопис слова *черевики*.

Мета. *Навчальна:* дослідити значення слова *черевики*, вчити правильно вимовляти та писати слово *черевики*, переказувати казку за планом, удосконалити знання про дієслова. *Розвивальна:* розвивати критичне мислення, уміння знаходити дієслова серед інших слів. *Виховна:* виховувати працелюбність.

Засоби навчання. Аркуші білого паперу, картки з запитаннями.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «П'ять добрих слів».

Учні об'єднуються в групи по п'ять осіб.

— Кожен із вас повинен окреслити свою руку на аркуші паперу, а на долоні написати своє ім'я. Передавайте свій аркуш сусідові / сусідці праворуч, а самі отримуйте малюнок від сусіда / сусідки ліворуч. На одному з «пальчиків» чужого малюнка напишіть щось приємне його володарю / володарці (наприклад: «Ти чуйний / чуйна», «Ти відвертий / відверта», «Ти пишеш гарні вірші» тощо). Інший / інша робить запис на наступному «пальці» і так доти, поки «рука» не повертається до власника. Учитель може зібрати аркуші, зачитати «компліменти», а клас відгадує, кого вони стосуються.

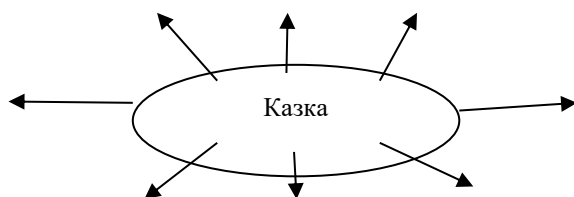
— Які почуття ти відчував / відчувала, коли читав / читала написи на своїй «долоні»?

— Чи всі твої переваги відомі іншим?

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

- Асоціативний куш

-
- Загадки
- Не тримали сина й доні
- У своїх вони долонях.
- То ж пішов дідусь у ліс,
- Деревиночку приніс.
- У колисочку поклала бабця,
- Нічку колихала,
- А під ранок в ній синочок

- Розтулив розумні очка.
- Як же зветься це хлоп'ятко,
- Любі хлопчики й дівчатка. (Телесик)
- *Марія Пономаренко*

Пономаренко М. Загадки і нісенітниці від бабусі Марії. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. – 48 с.

-
- Це який такий бичок
- Не простий – перетячок?
- Дуже, дуже він був ловкий,
- Упіймав ведмедя, вовка,
- Зайчика, а ще – лисичку,
- Хоч і сам він невеличкий.
- Допоміг і бабі, й діду
- Пережити їхні біди. (Солом'яний бичок)
- *Марія Пономаренко*

Пономаренко М. Загадки і нісенітниці від бабусі Марії. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. – 48 с.

-
- Довгий ніс – немов шпичак,
- І на вигадки мастак,
- Зроблений він із поліна,
- Так, це справді ... (Буратіно)
- *Марія Пономаренко*

Пономаренко М. Загадки і нісенітниці від бабусі Марії. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. – 48 с.

- - Любить так бабуню щиро,
 - Це дівчатко дуже миле.
 - Має капелюшок новий –
- Не блакитний, а червоний. (Червона Шапочка)
- *Марія Пономаренко*

Пономаренко М. Загадки і нісенітниці від бабусі Марії. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. – 48 с.

- *Гра «Казкові питання». Робота в парах.*
- Казки люблять усі. А от чи уважно ви їх читаєте або слухаєте? Зараз перевіримо.
- З чого була зроблена колиска Дюймовочки?
- Що їли Вінні-Пух із П'ятачком в гостях у Кролика?
- Я можу придумати хоч сто таких питань. А скільки зможете придумати ви?

2. Мотивація навчальної діяльності.

1) Робота з навчальним посібником на с.20.

- *Виконання вправи 54.*

Гра «Дешифрувальник».

Учні розгадують слово *черевики*.

• Робота з тлумачним словником.

— Знайдіть значення слова *черевики*.

Каліграфічна хвилинка.

Письмо слів *черевики, черевички*.

Звукова модель слова *черевики*.

Черевики (які?) _____, _____ (червоні, нові, зручні, улюблені, затоптані...).

• Робота в групах.

Завдання за вибором.

Вправа «Сенкан».

Іменник. Черевки.

Прикметники. Зручні, модні.

Дієслова .Оберігають, гріють, тішать.

Речення. Нові черевки — радість для кожного!

Висновок. Взуття.

• Вправа «Асоціативний куш».

• Вправа «Кластер».

Для «Асоціативного куща» і «Кластера» можна дібрати слова вулиця, дощ, калюжі; кеди, кросівки, бутси; діти, дорослі тощо.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.20.

— • Виконання вправи 55.

— Слухання казки братів Грімм «Маленькі домовички».

— • «Щоденні 5». Збагачую свій словниковий запас.

— Зубожів — збіднів.

— Людина з чистою совістю — чесна людина.

— Домовичок — істота, яка допомагає родині, у будинку якої живе.

Шевський товар — шкіра, клей, інструмент.

— Як ви гадаєте про що ця казка? (діти обирають відповідь *б*)

— Виберіть смайлик, який відображає ваш настрій після слухання кінцівки казки.

— • Вправа «Установи відповідність».

— Назвіть персонажів казки братів Грімм «Маленькі домовички». З'єднайте назви персонажів та дії, які вони виконували.

— Чоботар • • нагодився, заплатив.

— Покупець • • з'явилися, працювали, зістрибнули, зникли.

— Дружина чоботаря • • зубожів, викроїв, здивувався.

- Домовички ● ● надумала, пошила, сплела.
- **• Вправа «Установи послідовність».**
- — Пригадайте пісеньку домовичків. Запишіть рядки у правильній послідовності.
- Любо в світі жити!
- Ох, які гарненькі ми!
- Можна й відпочити!
- Любо в сіті жити!
- Ох, які гарненькі ми!
- Добре потрудилися —
- Добре потрудилися.
- можна й відпочити!
- **• Виконання вправи 56.**
- Переказ казки за поданим планом та опорними словами.

□ Порівняння казок.

— Пригадайте українську народну казку зі схожим змістом. («Кривенька качечка».)

— Попрацюйте в групах. Порівняйте казку братів Грімм «Малесенькі домовички» з українською народною казкою «Кривенька качечка».

Кожна група має картку з запитаннями. Спочатку діти в групах відповідають на запитання. Потім представники кожної групи заповнюють таблицю.

<i>Брати Грімм «Маленькі домовички»</i>	<i>Українська народна казка «Кривенька качечка»</i>
Назвіть дійових осіб казки.	Назвіть дійових осіб казки.
Яким був швець — заможним чи бідним?	Як жили дід і баба — заможно чи бідно?
Яке диво побачив уранці швець?	Яке диво побачили дід і баба, коли повернулися з лісу?
Як учинили чоботар з дружиною, щоб побачити, хто їм шиє взуття, поки вони сплять?	Як учинили дід з бабою, щоб побачити, хто господарює в будинку, поки їх немає вдома?
Кого побачили чоботар із дружиною?	Кого побачили дід із бабою?
Як чоботар із дружиною віддячили домовичкам?	Як дід і баба віддячили дівчині?
Чи задоволеними були домовички?	Чи задоволеною була дівчина-качечка?
Як стали жити чоботар із дружиною?	Як стали жити дід із бабою?

III. Заключна частина.

1. Самооцінювання.

2. Рефлексія «П'ять пальців».

У кожного учня — аркуш білого паперу.

— Діти, обведіть свою долоньку. На кожному пальці напишіть коротко відповідь на запитання.

Мізінець (розумова діяльність). Які нові знання та досвід ти отримав / отримала сьогодні на уроці?

Підмізний (наближення до мети). Чи задоволений / задоволена ти своїми успіхами на уроці?

Середній (настрій). Що ти відчуваєш: радість, упевненість, задоволення, незадоволення?

Вказівний (допомога). Якої допомоги ти потребуєш?

Великий (батьорість). Яке завдання принесло тобі найбільше задоволення?

Урок 101. Спостереження за основними ознаками речення. Велика буква у першому слові речення. Вимова і правопис слова *дитина*.

Мета. *Навчальна:* вчити спостерігати за основними ознаками речення, упізнавати речення. *Розвивальна:* розвивати вміння аналізувати, доводити, спостерігати.

Виховна: виховувати бажання дізнаватися нове.

Засоби навчання. Картки із завданнями, цеглинки LEGO.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Скажи добре слово».

Учні утворюють коло. Кожна дитина говорить учневі / учениці, які стоять праворуч, гарні слова

про нього / неї.

— Кому було приємно почути думку товариша?

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

☐ **Вправа «Знаходимо речення»**

Сьогодні ми вперше

Я прочитав казку Євгена Дмитренка «Монстрики з-під мого ліжка».

Весняні прогулянки парком корисні для

Світає.

Скільки коштує тістечко?

До комп'ютерного класу заходити лише з дозволу учителя.

— Скільки речень ви виписали? (Три.)

— Чого більше, звуків чи букв, у слові сьогодні? (Більше букв.)

— Як можна перенести з рядка в рядок слово сонечко? (Со-нечко, соне-чко, сонеч-ко.)

— Які весняні квіти ви знаєте? (Проліски, підсніжники, ряст...)

☐ **Вправа «Мікрофон».**

— Який сьогодні день?

— Який зараз урок?

— Який у вас настрій?

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Діти, кожную вашу відповідь можна назвати одним словом. Яким? Це — (Речення.)

	<i>a</i>	<i>б</i>	<i>в</i>	Код. 1а, 2а, 2б, 2а, 1б, 1б, 1в.
<i>1</i>	р	н	я	
<i>2</i>	е	ч	ь	

— Хочете більше дізнатися про речення? Тоді — до роботи!

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.21-22.

• Виконання вправи 57.

Учні розгадують ребус (дитина), за тлумачним словником визначають, що це багатозначне слово.

Каліграфічна хвилинка.

Запис слів *дитя* *маля* *дитина*.

Побудова звукову модель слова *дитина*.

□ Робота в групах.

Група 1. Вправа «Кластер».

Для кластера учні можуть дібрати слова друзі, садок, школа, розваги, навчання, екскурсія тощо.

Група 2. Гра «Де чия дитина?».

курка ●	● ягня
вівця ●	● мишеня
корова ●	● теля
коза ●	● козеня
свиня ●	● курча
собака ●	● цуценя
миша ●	● порося

• Виконання вправи 58.

Учні проводять покрокове мовне дослідження. Зіставляють власні висновки з правилом на с. 21.

• Виконання вправи 59.

— Дослідіть і запишіть, скільки речень подано? За допомогою чого ви визначили кількість речень? Прочитайте речення, роблячи в кінці кожного паузи.

— Виберіть букву, яку ви писатимете на початку речення. Спишіть.

— Як починаємо писати речення?

Самоперевірка.

— Поясніть написання великої букви на початку речення та крапку в кінці речення.

5. Закріплення вивченого матеріалу.

• Виконання вправи 60.

— Відгадайте загадку.

— Запишіть відгадку скільки речень у загадці?

— Пригадате мультфільм чи казку «Гидке качення».

https://pp-books.com.ua/storinka/Kravtsova_Prydatok_Ukr-m_Bukvar_2kl/ch4/s22.html

Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.

Орієнтовні запитання.

Просте. Хто є головним персонажем казки?

Уточнююче. Я можу помилитися, але, гидким був лебідь, а не каченя?

Пояснююче. Чому з гидким птахом не товаришували?

Творче. Складіть словесний малюнок до одного з епізодів казки.

Оціночне. Що ви порадите лебедю та птахам, які росли разом із ним?

Практичне. Що ви порадити однокласникам, які погано ставляться до окремих діток?

- **Виконання вправи 61.**

Діти установлюють межу речень. виправляють, за потребу, мали чи велику букву.

- **Пояснювальний диктант.**

Діти пояснюють написання великої букви на початку речення та крапку в кінці речення.

Пташка сиділа на дереві. Кіт причаївся за деревом і дивився на пташку. Раптом він стрибнув на нижню гілку. Пташка пурхнула і полетіла.

Зразок пояснення:

Я вважаю...

Тому що...

Наприклад...

Отже...

- **Вправа «Продовж речення».**

Завдання. Аргументувати свою думку, дописавши подане речення.

Я люблю спілкуватися з однокласниками / однокласницями, бо...

Коли я вивчаю щось нове, то відчуваю ...

Якщо я не вивчив уроку без поважної причини, то...

На уроці треба бути уважним, бо...

- **Вправа «Вірю — не вірю». Використання цеглинок LEGO.**

Речення може складатися тільки з одного слова.

Речення може складатися тільки з двох і більше слів.

Речення може складатися з одного або кількох слів.

Будь-які слова можна назвати реченням.

Речення виражає закінчену думку.

Слова в реченні пишуть разом.

Перше слово в реченні завжди пишуть з великої літери.

У кінці речення може стояти крапка, кома, знак оклику, знак питання.

III. Заключна частина.

1. **Виконання вправи 62.**

2. **Самоцінювання.**

3. **Вправа «Крісло автора».**

Одна дитина (за бажанням) сідає в «крісло автора» і виконує роль речення (бажано, щоб у цій ролі спробували себе якомога більше дітей). Інші формулюють запитання про речення, а «речення» дає відповіді.

Орієнтовні запитання: Як упізнати речення? Що виражає речення? Склади речення про ліс ...

Урок 102. Зв'язок слів у реченні. Вимова і правопис слова *понеділок*.

Мета. *Навчальна:* вчити спостерігати за основними ознаками речення. *Розвивальна:* розвивати критичне мислення, спостережливість, уміння працювати в команді. *Виховна:* виховувати бажання дізнаватися нове.

Засоби навчання. Картки із завданнями, стікери, м'яч, цеглинки LEGO.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

— Діти! Уявіть себе своєю улюбленою іграшкою (автомобілем, лялькою, зайчиком, ведмедиком, літачком, білочкою). Відчуйте любов, якою вас оточують. Ваше тіло наповнюється теплом, радістю.

Вам добре. Усміхніться собі. Усміхніться друзів. Усміхніться вчителю. Покажіть жестами і мімікою, що у вас все чудово-пречудово. Тепер ми можемо розпочати наш урок.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

- **Гра «Упізнай речення». Робота з цеглинками LEGO.**

Перед початком гри домовляються, що означатиме кожна цеглинка: червона — незавершене речення, синя — речення з одного слова, зелена — речення, у якому кілька слів.

Сьогодні у нас урок української Урок.

Сьогодні у нас урок української мови.

На цьому уроці ми вивчаємо

Речення.

На цьому уроці ми вивчаємо речення.

Це Цікаво вивчати таємниці рідної мови.

Тут так багато таємниць!

Це дуже цікаво.

Вправа «Розділові знаки у кінці речення»

— Виберіть розділовий знак, який потрібно поставити у кінці речення.

Івасик приплив до бережка (.)

Що зробив Телесик (?)

Івасику Телесику, приплинь, приплинь до бережка (!)

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Як ви гадаєте, чи кожную групу слів можна назвати реченням?

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Вимова і правопис слова понеділок.

Користуючись алфавітом, розгадують слово понеділок.

20	19	18	7	6	12	16	19	15
----	----	----	---	---	----	----	----	----

Письмо з'єднань, слова он ед іл понеділок.

□ Завдання за вибором учнів.

Картка 1. Гра «Яке слово заховалося?»

Понеділок — не, до, по, поні, коло, долі, діло, ділок...

Картка 2. Скласти прислів'я. (Січень починає рік, а понеділок — тиждень.)

понеділок а Січень починає, — тиждень. рік

Картка 3. Вправа «Сенкан».

Іменник. Понеділок.

Прикметники. Важкий, легкий.

Дієслова. Починає, закінчується, настає.

Речення. З понеділка справ не починай.

Висновок. День.

2) Робота з навчальним посібником на с. 23.

• Виконання вправи 63.

Покрокове дослідження зв'язку слів у реченні. Порівняння власних висновків із правилом на с. 23.

• Виконання вправи 64.

Читання уривка із вірша, змінивши слова так, щоб утворилися речення. Записують до зошита.

Підкреслити слово, яке відповідає звуковій моделі. (понеділок)

• Виконання вправи 65.

Учні самостійно складають і записують речення з кожної групи слів. Обмінюються зошитами, взаємно перевіряють виконання завдання.

5. Узагальнення і систематизація знань.

• Виконання завдань на картках.

Картка 1. Продовжити групу слів так, щоб утворилися речення. Записати.

Весною у лісі На полях

Картка 2. Прочитати. Слова в реченні зв'язати між собою. Записати утворені речення.

Тато подарував Артемові хом'як.

Він швидко бігає у колесо.

Любить їсти з рука.

- **Вправа «Броунівський рух».**

Картка червоного кольору. Зі слів кожного рядка скласти речення.

Озера, навколо, верби, розрослися.

Над рікою, зорі, золотисті, гаснуть.

Картка жовтого кольору. Поширити речення за питаннями.

Дівчатка (що роблять?) (яку?) пісню. По морю (що робив?) (який?) корабель.

Картка зеленого кольору. Списати речення, дописуючи замість крапок потрібні за змістом слова.

Вдень на небі світить ... , а вночі — Влітку сонце сходить ... , а взимку —

Слова для довідки: рано, сонце, місяць, пізно.

- **Тренувальні вправи.**

Прочитати на екрані початки речень. Доповнити їх. Записати речення в зошити.

Галя і Максим гралися у

Вони побачили красиву пташку

Це була

- **Гра «Закінчи речення».**

Діти сідають у коло. Учитель кидає м'яч та говорить речення. Дитина, яка зловила м'яч, називає

речення та повертає м'яч учителеві.

Вдень світло, а вночі ... Вітку спекотно, а взимку ...

Кіт нявкає, а собака ... Удень ми вчимося, а увечері ...

Небо блакитне, а трава ... Зайчик скаче, а пташка ...

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 66.

2. Самооцінювання.

3. Рефлексія. Вправа «Дерево».

У кожної дитини два стікери — зеленого та червоного кольорів.

Діти підходять до зображення дерева. Спочатку згадують завдання, яке їм сподобалося, і прикріплюють зелений стікер на крону дерева. Потім називають завдання, яке їм не сподобалося, було важко

виконати, і прикріплюють червоний стікер на стовбур дерева.

Урок 103. Розповідні речення.

Мета. Навчальна: розширити знання учнів про речення. **Розвивальна:** розвивати критичне мислення, спостережливість, уміння досліджувати, робити висновки.

Виховна: виховувати бажання дізнаватися нове.

Засоби навчання. Картки із завданнями, скринька, цеглинки LEGO.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Колись давно...».

Учитель каже будь-яке речення. Далі учні продовжують розповідь, вигадуючи по одному реченню. Це може бути фантастична історія.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

□ **Вправа «Відкритий мікрофон».**

— Діти, продовжте твердження:

Речення — це ...

2. Мотивація навчальної діяльності учнів.

□ **Гра «Чарівники».**

У скриньці лежать картки. На кожній картці надрукована група слів.

— Діти, зараз ви станете чарівниками. Витягніть картку, прочитайте групу слів. «Почакуйте» і скажіть, що потрібно зробити, щоб утворилося речення. І, звичайно, утворіть із цих груп слів речення.

Матеріал для карток:

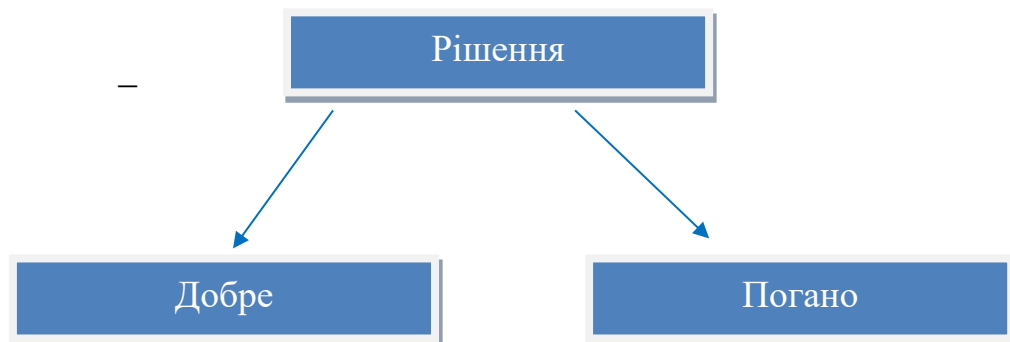
Зацвітати синьоокі проліски. Легесенький вітерець хитає ...

Сьогодні гарний ... Сьогодні у класі навчатися діти.

Здавна українці люблять ... На дерева розпускатися перші листочки.

Вправа «Дерево рішень»

— Що було б, якби з мови зникли речення?

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с. 24-25.

- **Виконання вправи 67.**

Діти доповнюють по одному реченню і складають історію

- **Виконання вправи 68.**

Діти читають слова, уставляючи пропущені букви. З уставлених букв утворюють слово *гопак*.

Каліграфічна хвилинка.

Написання буквосполучень, слів *го оп ок гопак гопачок*.

Вправа «Квест-цікавинка».

Цікаво, що козаків на Хортиці навчали не тільки читати, писати, грати на музичних інструментах, а ще й танцювати ... гопак! Виявляється, гопак — це не просто танець. Це розминка, під час якої відпрацьовували основні бойові мистецтва. Згодом гопак поширився і за межі Запорізької Січі. Через декілька років таких танців козаки перетворювалися на справжніх воїнів.

- **Виконання вправи 69.**

Покрокове дослідження речення. Ознайомлення з правилом на с. 24.

– Вправа «Сенкан»

— Складіть сенкан, який узагальнить наші знання про розповідне речення.

1. Речення.
2. Цікаве, _____.
3. Повідомляє, розповідає, _____.
4. Я вмію складати речення.
5. Думка.

- **Виконання вправи 70.**

Робота в парах.

Інтонаційне читання розповідних речень.

— Як ви розумієте ці речення?

— Поставте відповідні розділові знаки у кінці кожного речення.

Самоперевірка.

5. Узагальнення і систематизація знань.

- **Виконання вправи 71.**

— Прочитайте, розкриваючи дужки, відповідно до розділових знаків у кінці кожного речення.

— Спишіть два речення з крапкою в кінці або два речення зі знаком оклику.

Самоперевірка.

- **Виконання вправи 72.**

— Із поданих слів утворити розповідне речення. Запишіть.

Самоперевірка.

- **Виконання вправи 73.**

Діти читають та позначають розповідні речення.

Вправа «Асоціативний кущ»

Розповідне речення.

- **Гра «Упізнай розповідне речення». Робота з цеглинками LEGO.**

Якщо речення розповідне, то учні піднімають помаранчеву цеглинку. Якщо речення не розповідне, то піднімають синю цеглинку.

Чи знаєш ти, що веснянки — символ закликання весни?

За допомогою цих пісень люди просили природу прокинутися.

У народі весняні пісні мають багато назв.

Кожна місцевість мала свою назву веснянок.

Веснянки, які співали під час великодніх свят, називали гаївками.

Починали співати весняні пісні на день Сорока Великомучеників.

Це 22 березня.

Цього дня господині пекли жайворонки — сорок булочок із медом у формі пташок.

А як ти зустрічаєш весну?

Бережіть традиції рідного українського народу!

- **Попереджувальний диктант.**

Розтопило сонце снігові замети. Сонячне проміння розбудило струмочки. Краса! Тепло! Вже й трава до сонечка потягнулася. Весна прийшла!

- **Використання стратегії «РАФТ».**

Учні складають невеличкі висловлювання від імені обраного персонажа (наприклад, речення).

Зразок:

Роль — речення. Аудиторія — діти. Формат — записка. Тема — вдячність.

Діти, я вдячна вам за те, що ви вмієте розрізняти розповідні речення. Для мене це дуже важливо!

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 74.

2. Самооцінювання.

3. Рефлексія. Вправа «Закінчи речення».

Я задоволений / задоволена, але...

Я дізнався / дізналася...

Я не задоволений / не задоволена, тому що...

У мене гарний настрій, тому що...

Урок 104. Питальні речення.

Мета. *Навчальна:* ознайомити учнів з реченнями, у яких є запитання; удосконалювати навички інтонування таких речень; продовжувати формувати навички каліграфічного письма. *Розвивальна:* розвивати критичне мислення, спостережливість, збагачувати словниковий запас учнів. *Виховна:* виховувати любов до української мови.

Засоби навчання. Картки із завданнями, цеглинки LEGO.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

— Доброго ранку! Плесніть у долоньки ті, у кого гарний настрій. Посміхніться до тих діток, кому потрібно покращити настрій. Покрутіть голівкам ті, які хочуть більше дізнатися. Усміхніться, хто готовий розпочати урок.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

- *Попереджувальний диктант.*

Вже наближається весна! Прокинувся клен. На ньому зелені бруньки.

- *Гра «Так чи ні».*

Робота на картках. Обвести букву, біля якої стоїть правильна відповідь.

1. Речення виражає закінчену думку.

Ч — так. Б — ні.

2. У реченні слова зв'язані між собою.

У — так. Є — ні.

3. Речення може складатися тільки з багатьох слів.

К — так. Д — ні.

4. Перше слово в реченні пишуть з малої літери.

У — так. О — ні.

5. Речення можуть бути розповідними.

В — так. З — ні.

6. У кінці речення може стояти крапка.

О — так. А — ні.

— Якщо ви правильно виконали завдання, то зможете прочитати слово.

Відповідь: ч у д о в о

2. Мотивація навчальної діяльності.

☐ Дискусійна сітка Елвермана, або «павутинка» дискусії.

ТАК	ПРОБЛЕМА	НІ
Так,	Чи все ми знаємо про речення?	Ні,
Висновок:		

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.26.

- **Виконання вправи 75.**

Покрокове мовне дослідження «Якими бувають речення».

Зіставлення власних висновків із правилом.

- **Виконання вправи 76.**

Учні працюють в парах.

— Прочитайте слова, якими найчастіше починаються питальні речення.

— Складіть діалог з теми «Речення».

— Які речення ви використовували?

- **Виконання вправи 77.**

— Прочитайте уривок із вірша «Наталочка-запиталочка». Обведіть слова, якими починаються запитання.

— Спишіть питальне речення.

— Самоперевірка.

— Скільки каші з'їсти треба, аби вирости до неба.

5. Узагальнення і систематизація знань.

- **Побудова питальних речень за змістом розповідного.**

Учні записують речення

Над степом чути пісню жайворонка.

— Утворіть та запишіть якомога більше питальних речень за змістом цього речення. (Де чути пісню жайворонка? Чию пісню чути над степом? Що чути над степом?)

- **Вправа «Конструктор».**

Картка 1.

1. Скласти речення із поданих слів.

дощ, іде, дрібний, селом, над.

2. Скласти питальне речення зі словом де.

Картка 2.

1. Скласти речення із поданих слів.

у, соловейко, кущі, калини, примостився.

2. Скласти питальне речення зі словами у чому.

Картка 3.

1. Скласти речення із поданих слів.

Їжачок, старою, під, полює, сосною.

2. Скласти питальне речення зі словом хто.

— Якими за метою висловлювання є перші складені речення? (Розповідними.)

— Якими за метою висловлювання є другі складені речення? (Питальними.)

- **Гра «Хто заховався?».**

— Відгадайте предмет, який я задумала. Для цього поставте мені декілька запитань, які допоможуть вам відгадати, хто це чи що це.

Важливо вчити учнів запитувати про суттєві ознаки предмета, стежити за тим, щоб кожне наступне запитання звужувало рамки пошуку. Вчитель має привертати увагу учнів до тих запитань, які мають пізнавальне значення.

• **Вправа «Додай питальне слово»**

Марина любить їсти солодкі мандарини.

_____ Марина люблю їсти? (Що)

_____ любить їсти солодкі мандарини? (Хто)

Весною в лісі можна побачити проліски.

_____ можна побачити проліски? (Де)

_____ можна побачити проліски? (Коли)

Кожна людина повинна берегти природу.

_____ повинен берегти природу? (Хто)

_____ повинна робити кожна людина? (Що)

Дві маленькі білочки гризуть на сосні шишки.

_____ білочок на сосні гризуть шишки? (Скільки)

_____ білочки гризуть на сосні шишки? (Які)

Загадки

— Знайдіть питальне речення у кожній загадці.

Хто це кротить кротовину,

проклада в землі стежину?

Може песик, може кіт,

ні ... Сліпенький, спритний ... (кріт).

Наталя Любиченко

Джерело: Любиченко Наталя Хто ж озвався?: Загадки. – К.: ПВК «Задруга», 2006. – 32 с.

Аж чотири маю ніжки, не стілець я і не ліжко.

Необхідний в кожній хаті, і в убогій, і в багатій.

Друзів чаєм пригощаю.

То яку я назву маю? (Стіл)

Наталя Любиченко

Джерело: Любиченко Наталя Хто ж озвався?: Загадки. – К.: ПВК «Задруга», 2006. – 32 с.

Висить сива борода,

вітерець її гойда,

Спочиває у блакить...

Що за борода висить? (Хмаринка)

Наталя Любиченко

Джерело: Любиченко Наталя Хто ж озвався?: Загадки. – К.: ПВК «Задруга», 2006. – 32 с.

III. Заклучна частина.

1. Виконання вправи 78.

2. Самооцінювання.

3. Рефлексія.

Вправа «Відкритий мікрофон».

- Розкажіть, що ви дізналися сьогодні на уроці.
- За яким ознаками можна відрізнити запитальне речення?
- Який знак стоїть у кінці питального речення?
- З яким настроєм ви завершуєте урок?

Урок 105. Спонукальні речення.

Мета. *Навчальна:* ознайомити учнів з реченнями, у яких є прохання або наказ, спонукування до дії; вчити дітей розрізняти, будувати спонукальні речення, правильно інтонувати, ставити розділові знаки в кінці спонукального речення. *Розвивальна:* розвивати критичне мислення, спостережливість, збагачувати словниковий запас учнів. *Виховна:* виховувати пізнавальні інтереси.

Засоби навчання. Картки із завданнями, цеглинки LEGO.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Якщо ви хочете...».

- Якщо ви хочете бути добрими і розумними, погладьте себе і сусіда по голівці.
- Якщо ви хочете допомагати одне одному, простягніть руку товаришу.
- Якщо ви хочете бути працелюбними, піднесіть рученята вгору.
- Якщо ви хочете бути веселими, здоровими, поплескайте в долоньки.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

- Гра «Знайди зайве слово».

— Читайте з екрана слова на одному видиху. Спробуйте знайти «зайве».

Лисиця, лось, їжак, бджола, білка, ведмідь, кабан.

Метелик, зозуля, джміль, оса, бджола, муха.

Соловей, горобець, шпак, курка, ластівка, сова.

Завдання на вибір.

о Із «зайвим» словом скласти розповідне речення.

о Із «зайвим» словом скласти питальне речення.

2. Мотивація навчальної діяльності.

- Робота з цеглинками LEGO.

Якщо твердження правильне, діти піднімають зелену цеглинку, а якщо неправильне — червону.

- ✓ У кінці питального речення ставиться крапка.
- ✓ Речення, у якому про щось розповідається, називається розповідним.
- ✓ Речення, у якому про щось запитується, називається питальним.
- ✓ «На вулиці йде сніг» — це розповідне речення.
- ✓ «Увага! На старт! Руш!» — це питальне речення.

— Ось ви і замислилися. Щоб зрозуміти, яке це речення, нам потрібно дізнатися ще одну таємницю української мови.

4. Повідомлення теми та завдань уроку.

5. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.27-28.

- Виконання вправи 79.

Учні читають слова. З'ясовують, чи зрозуміле значення кожного з них.

— Чи можуть вони спонукати до дії?

- **Виконання вправи 80.**

Покрокове мовне дослідження. Порівняння висновків із правилом на с. 27.

- **Виконання вправи 81.**

Учні називають казки, до яких подано ілюстрації в підручнику: «Летючий корабель», «Ріпка», «Лисичка й журавель», «Вовк і семеро козенят». Читають речення. Визначають, з яких казок ці речення.

— Які це речення за метою висловлювання? (Спонукальні, адже в них є прохання про допомогу.)

— Знайдіть і закресліть розповідні речення.

Самоперевірка.

— Спишіть спонукальні.

Взаємоперевірки.

- **Виконання вправи 82.**

Перебудова розповідних речень на спонукальні за зразком, поданим у підручнику.

Записати два утворених речень

5. Узагальнення і систематизація знань.

- **Виконання вправи 83.**

— Запишіть спонукальне речення про те, як потрібно писати.

наказ прохання розповідь заклик

- **Вправа «Розумнички»**

Спробуйте скласти таке речення про сонечко, щоб в інтонації чули:

прохання (Сонечку, будь ласка, світи для нас щодня.);

наказ (Сонечку, дай нам світла і тепла!);

застереження (Не перегрійтеся на пляжі під жарким сонцем.);

вимога (Терміново сховайтеся від сонця у тінь!).

— Який розділовий знак може стояти у кінці речення, у якому є спонукування?

- **Вправа «Біном фантазій»**

— Уявіть себе спонукальним реченням. Дайте відповідь на запитання: «Як тобі живеться, речення?»

- **Вправа «Визнач тип речення»**

Розмовляймо українською мовою!

Ви виконали домашнє завдання?

Стало дуже весело і шумно.

Лелеки вже прилетіли?

Діти поспішають на заняття з гімнастики.

Бережімо первоцвіти!
Мелодія лунала все гучніше і гучніше.

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 84.

2. Самоцінювання.

3. Рефлексія. Вправа «Плюс-мінус-цікаво».

У графу «П» («плюс») ставимо позначку і розповідаємо все те, що сподобалося на уроці, здалося цікавим та корисним.

У графу «М» («мінус») — ставимо позначку і розповідаємо про все, що не сподобалось, здалося важким, незрозумілим та нудним.

У графу «Ц» («цікаво») — ставимо позначку і розповідаємо про все, що сподобалось, зацікавило, хотілося б дізнатися більше.

Урок 106. Поширення речення за питаннями, поданими вчителем.

Мета. Навчальна: формувати вміння поширювати речення словами за поданими питаннями; закріплювати знання учнів про види речень за метою висловлювання. **Розвивальна:** розвивати критичне мислення, спостережливість, збагачувати словниковий запас учнів. **Виховна:** виховувати пізнавальні інтереси.

Засоби навчання. Картки із завданнями, цеглинки LEGO.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Закріплення вивченого матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Хвилинка-аутотренінг.

— Подивіться мені в очі. Погляньте одне на одного. Усміхніться. Для того, щоб упоратись із завданням цього уроку, будемо працювати, слухати, мислити, висловлювати свої думки.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань учнів.

- **Гра «Утвори речення».**

Сьогодні Олег читає цікаву Ніни Колодяжної. (книгу)

Не бери гарячий! (чай)

Маленький Михайлик та дідусь стоять на ... (зупинці)

Сьогодні у нас буде чудовий (день, урок, настрій)

- **Вправа «Визнач вид речення».**

— До якої з коробок належить речення?

спонукальне

питальне

розповідне

Колібри найменша пташка на планеті.

Друзі, погляньте, яка велика рибина!

Які птахи не вміють літати?

Зозуля підкидає свої яйця у чужі гнізда.

Бережіть природу!

Кажани сплять вниз головою.

Чому буває день і ніч?

Соловейко будує собі гніздечко у калиновому кущі.

Дотримуйся правил поведінки в лісі!

Чому сова виходить на полювання вночі?

- **Вправа «Віднови речення».**

У кожної дитини картка. На картці діти позначають межі речень (виправляють малу букву на велику, ставлять розділові знаки у кінці речень).

Ми ходимо по землі але чи часто у нас виникає бажання пильно розглянути цю землю скільки чудесних і дивних речей приховано на кожній стежині

2. Мотивація навчальної діяльності.

- **Гра «Ми вже вивчали».**

Діти читають слова та словосполучення, визначають, над чим працювали на попередніх уроках.

Закінчена думка. (Речення виражає закінчену думку.)

Зв'язані між собою. (Слова в реченні зв'язані між собою.)

Розповідні. (Речення, у яких про щось розповідається, повідомляється.)

Питальні. (Речення, у яких про щось запитується.)

Спонукальні. (Речення, у яких висловлюється запрошення, заклик, прохання, порада, заборона.)

Поширення речень.

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.29-30.

- **Виконання вправи 85.**

— Прочитайте текст, вставляючи пропущені слова. За потреби користуйся словами для довідки, змінюючи їх за питаннями.

— Спишіть.

Самоперевірка.

Прийшла весна. Трактори зорали землю. Потім засіють зерно. Незабаром з'являться перші сходи.

— Чим цікаве виділене слово?

— Усно складіть зі словом «сходи» речення, щоб воно мало різні значення.

Вправа сенкан.

1. Сходи
2. Зелені, _____
3. Зійшли, _____, _____.
4. _____, _____, _____, _____.
5. Пшениця.

1. Сходи
2. Дерев'яні, _____
3. Піднімаються, _____, _____.
4. _____, _____, _____, _____.
5. Споруда.

• **Виконання вправи 86.**

Діти відгадують загадки.

Круги Ейлера - Вена

Мак

Помідор

Відмінне

Схоже

Відмінне

Слова для довідок: квітка, овоч, червоний, на полі, на городі, приємний запах, смачний, рослина, листя, квітка, стебло, плоди, ваза, салат, вишиванка, футболка.

— Використовуючи одну з відгадок, за допомогою цеглинок утворіть речення, кожне з яких буде на одне слово довше від попереднього. Чия вежа найвища?

5. Закріплення та удосконалення вивченого матеріалу.

- **Виконання вправи 87.**

— Прочитайте, добираючи потрібні за змістом слова.

– Самоперевірка.

Із далеких країв мандрівники доволі часто привозили рідкісні рослини. Крихітна насінинка займає небагато місця. Вона є доказом існування зовсім не схожого на наш світ.

— Утворіть з одного розповідного речення (на вибір) питальне та спонукальне. Запишіть його

- **Вправа «Утвори речення»**

Прочитати. Уставити пропущені слова.

Марійка пише (кому?) (що?). Олег вітає (кого?) (з чим?). (Коли?) учні (що робили?) задачі. Літак (як?) набирає (що?).

III. Заключна частина.

- 1. Виконання вправи 88.**

- 2. Самооцінювання.**

- 3. Рефлексія. Вправа «Дерево».**

У кожної дитини два стікери — зеленого та червоного кольорів.

Діти підходять до зображення дерева. Спочатку згадують завдання, яке їм сподобалося, і прикріплюють зелений стікер на крону дерева.

Урок 107. Урок розвитку мовлення «Метро». Складання діалогу. Вимова і правопис слова метро.

Мета. *Навчальна:* вчити учнів складати діалог. *Розвивальна:* розвивати критичне мислення, спостережливість, збагачувати словниковий запас учнів. *Виховна:* виховувати культуру поведінки у громадських місцях.

Засоби навчання. Картки із завданнями, смужки кольорового паперу.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Завітала до вас я на годинку.

Тільки слухайте, будь ласка.

Розкажу вам цікаву новинку.

Щоб робота в нас кипіла,

Поведу вас у чарівну науку.

працюватимем старанно, дружно, вміло!

Світлана Ходій

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

— З давніх-давен люди намагалися приручити час. Винайшли годинники, вигдали календар. Та все марно. Зрештою, зрозуміли, що час приручити неможливо. Але якщо ставитися до нього економно і витрачати з розумом, то можна отримати в подарунок кілька зайвих секунд, хвилин, годин і навіть днів! Люди перестали ганятися за часом, а навчилися заощаджувати його. Зокрема допомагає їм у цьому ...

— А що допомагає зекономити час, ви дізнаєтеся, виконавши завдання на вибір.

- **Виконання вправи 89 на с. 30.**

Вправа «Квест».

Учні розшифровують слово метро.

Перегляд відеоролика за QR-кодом, поданим у підручнику.

□ Каліграфічна хвилинка.

Написання слів *метро*, *метрополітен*.

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

3. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.30-31.

- **Виконання вправи 90.**

— Прочитайте текст.

— Що цікавого ви дізналися?

— Які станції-рекордсменки є в Київському метро?

— Чи хотіли б ви, щоб у вашому місті чи селі було метро? Чому?

- **Пригадування правила «діалог».**
- **Гра «Що є в метро?». Робота в групах.**

— Розшифруйте слова за поданими кодами.

	<i>а</i>	<i>б</i>	<i>в</i>	<i>г</i>	
1	т	р	к	о	<i>Код 1. 1а, 2а, 1б, 3а, 2б, 1в, 3б, 1а.</i>
2	у	і	п	а	<i>Код 2. 2в, 3б, 1б, 1г, 3а.</i>
3	н	е	в	г	<i>Код 3. 3в, 2г, 3г, 1г, 3а.</i>

Учні розшифровують слова турнікет, перон, вагон.

• **Вправа «Мозковий штурм».**

— Діти, чи знаєте ви, що таке турнікет? Як ви гадаєте, для чого він потрібний?

Турнікет — це пристрій, призначений для обмеження проходу людей у випадку, коли необхідна перевірка права входу і виходу. У метро можна проїхати тільки після того, як оплатите проїзд. Для цього пасажир на турнікеті опускає жетон у спеціальний отвір. Там жетон сканується, перевіряється. Також можна оплатити проїзд картою. Після оплати загоряється зелене світло, що дозволяє пройти на перон.

• **Вправа «Квест-цікавинка».**

— А чи знаєте ви, що термін «ескалатор» спочатку був придуманий і використовувався тільки торговою маркою компанії Otis Elevators? Саме тому виробникам аналогічних пристроїв доводилося придумувати інші назви: моторні сходи, рухомі сходи, електричні сходи тощо. Уважні пасажирів помічали, що на ескалаторі сходи завжди рифлені. Вони зроблені не для краси. Такі сходи потрібні для того, щоб уникнути забивання системи механізму сміттям та запобігти затриманню вологи на їх поверхні.

— Діти, яких правил потрібно дотримуватися на ескалаторі? (Не можна сідати на сходи, штовхатися, відволікатися ...)

— Як потрібно поводитися на пероні? (Не підходити близько до платформи.)

— Небезпечна ситуація може виникнути і на платформі — не підходьте близько до її краю, щоб не посковзнутися. Будьте уважні, щоб хтось не штовхнув вас. А якщо впустите щось на рейки, то будьте розумними: не стрибайте вниз. Адже на станції є чергові. У них є спеціальні щипці для діставання предметів.

— Чи знаєте ви, як потрібно поводитися у вагоні метрополітену? Складіть вислів за числовими підказками. (Щоб почуватися безпечно у підземному транспорті, треба знати і виконувати правила користування метрополітеном.)

8. виконувати 7. знати і 4. у підземному 1. Щоб
11. метрополітеном. 2. безпечно 3. почуватися 9. правила
5. транспорті, 6. треба 10. користування

• **Вправа «Цікаві факти про Київський метрополітен».**

Щодня у метро їздить 660 вагонів.

Один вагон метро вміщує близько 330 пасажирів.

Поїзд метро їздить із середньою швидкістю 60 км/год.

Київський метрополітен ніколи не спить — щоночі у метро, навіть на Новий Рік, працюють близько тисячі осіб. Вони виконують усі ремонтні роботи, а також заміну рейок і шпал.

- **Використання стратегії «Ромашка Блума». Робота в групах.**

Орієнтовні запитання.

Просте. Про який вид транспорту ми щойно з вами говорили?

Уточнююче. Якщо я правильно зрозуміла, то метро може бути і в селі?

Пояснююче. Для чого потрібне метро?

Творче. Яким ви хотіли б бачити метро? Пофантазуйте.

Оцінюче. Чи правильно роблять люди, які дотримуються правил безпечної поведінки в метро?

Практичне. Що ви порадите людям, які піднімаються / спускаються на ескалаторі?

- **Виконання вправи 91.**

Уявіть, що ви побували на екскурсії в музеї метро. Учні працюють у парах. Складають усний діалог. За потреби прочитайте текст попередньої вправи. на основі інформації, одержаної на уроці.

III. Заключна частина.

- 1. Виконання вправи 92.**
- 2. Самооцінювання.**
- 3. Рефлексія.**

На кожній парті лежать смужки кольорового паперу.

— Виберіть одну смужку. Діти, які тримають зелену смужку, розкажіть, що нового ви дізналися сьогодні на уроці. Ті, які тримають у руках жовту смужку, поділіться, яке завдання було для вас найбільш цікавим. Діти, які тримають червону смужку, поясніть, для чого потрібно дотримуватися правил безпечної поведінки у метрополітені. Ті, хто тримає фіолетову смужку, повідомте, який настрій у вас наприкінці уроку.

Урок 108. Узагальнення знань з теми «Речення».

Мета. *Навчальна:* узагальнити і систематизувати знання учнів про види речень за метою висловлювання; установлювати зв'язки між словами в реченні за допомогою питань, поширювати речення. *Розвивальна:* розвивати зв'язне мовлення. *Виховна:* виховувати пізнавальні інтереси.

Засоби навчання. Картки із завданнями, м'яч.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Узагальнення і систематизація знань.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Аналіз діагностичної роботи.

2. Мотивація навчальної діяльності.

- *Гра «Так чи ні?»*
- - Речення - це кілька слів (Ні)
- - Прозора крига вкрила річку. Це розповідне речення? (Так)
- - В кінці питального речення ставимо крапку? (Ні)
- - Речення - це назви предметів. (Ні)
- - За метою висловлювання речення бувають: питальні, розповідні, спонукальні. (Так)
- - В кінці питального речення ставимо знак питання. (Так)
- - Речення - це слово або група слів, що виражають закінчену думку. (Так)
- - Сніжок запорошив річку, вкриту тонкою... Це речення? (Ні)
- - Я прийшов до... Це речення? (Ні)
- - В кінці розповідного речення ставимо крапку. (Так)
- - Наша країна - Україна. Це розповідне речення? (Так)

• *Гра «Добери потрібне слово».*

Діти пішли (куди?) _____ (з ким?) _____.

На морі піднявся (який?) _____ вітер.

На воді з'явилися (які?) _____ хвилі.

Тарасик (що робить?) _____ (яке?) _____ дерево.

(Що робить?) _____ вітер з дерев (що?) _____.

Люди (що роблять?) _____ до зими.

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

3. Повторення знань про речення.

1) Робота з навчальним посібником на с.32.

• *Виконання вправи 93.*

— Прочитайте.

— Позначте речення.

- Самоперевірка.

• *Виконання вправи 94.*

— Зі слів кожного рядка складіть і запишіть речення.

- Самоперевірка.

• *Виконання вправи 95.*

— *Гра «Упізнай речення».*

— Прочитайте. Виправте помилки.

— Скільки ви упізнали речень?

— Упишіть.

— Зіскануйте QR-код і перегляньте відео.

• *Виконання вправи 96.*

— Розкажіть одне одному про речення за методом «Фішбоун»
Прийом «Фішбоун».

- Проблема. Які бувають речення?
- Причини. Розповідні речення. Питальні речення. Спонукальні речення.
- Факти. Розповідь, повідомлення. Питання. Заклик, запрошення, прохання, порада, заборона, застереження.
- Висновок. Кожне речення виражає закінчену думку.

• **Вправа «Склади речення».**

— Послухайте і відгадайте загадку.

Він не спить, бо вартовий.

Враз підкаже: йде чужий.

Злодію штанці «латає»,

бо гостренькі зуби має. (Песик)

Наталя Любиченко

Джерело: Любиченко Наталя Хто ж озвався?: Загадки. – К.: ПВК «Задруга», 2006. – 32 с.

— Скласти речення про песика, щоб у ньому було:
заборона та наказ.

— Запишіть одне речення (на вибір).

У-ух, у-ух, у-ух!

Ще й водичка з мене – плюх!

Грітись довше не бажаю –

Всіх запрошую до чаю. (Чайник)

Наталя Любиченко

Джерело: Любиченко Наталя Хто ж озвався?: Загадки. – К.: ПВК «Задруга», 2006. – 32 с.

— Скласти розповідне речення про чайник.

Очі в неї – золотисті,

Білі вії – росянисті

Ніжна донька літечка,

що за диво-квіточка? (Ромашка)

Наталя Любиченко

Джерело: Любиченко Наталя Хто ж озвався?: Загадки. – К.: ПВК «Задруга», 2006. – 32 с.

— Скласти питальне речення про ромашку.

• **Гра «Знайди відповідь у питанні».**

Робота в парах.

За який товар касир отримав гроші? (Сир.)

Хто заховався у листопаді? (Лис.)

Кого побачила королева у лісі? (Лева.)

— Запишіть одне питальне речення, а потім відповідь на нього.

— Доведіть одне одному, що ви записали правильні речення.

- **Вправа «Закінчи речення».**

Діти сідають у коло. Ведучий кидає м'яч та говорить початок речення. Дитина, яка зловила м'яч,

має закінчити речення й повернути м'яч ведучому. І так далі.

Варіанти речень.

По дорогах ... Роботящі руки ...

Вранці ... Біла

Добра звістка ...

- **Робота на картках.**

Картка 1. Прочитати. Відновити речення. Списати два речення.

Чи бачили ви тендітну квітку ромашку її ніжна голівка нагадує маленьке жовте сонечко з білосніжними промінцями листя — ніби прозоре зелене мереживо яка чудова ця квітка

Картка 2. Прочитати. Відновити речення. Списати два речення.

Кожен знає, що риба живе у воді а чи знаєте ви, що у кожної рибини є свої улюблені місця більшість річкових риб полюбає глибину тут спокійніше і їжі більше.

III. Заключна частина.

1. Вправа «Хвилинка успіху».

Діти пригадують свої успіхи в ході вивчення теми «Речення».

2. Самооцінювання.

3. Рефлексія. Вправа «Мікрофон».

— Чого ви навчилися сьогодні на уроці?

— Чи справдилися ваші очікування?

— Яке завдання вам принесло найбільшу радість на уроці?

4. Метод «Капелюшки де Боно».

Білий. Що вам відомо про речення?

Червоний. Для чого потрібні знати, з чого складається речення?

Чорний. Побудуйте речення із чотирьох слів.

Зелений. Чи це речення «У школі гарні ..»? Доведіть.

Синій. Для чого вам потрібні знання, одержані сьогодні на уроці?

Урок 110. Розпізнавання тексту.

Мета. Навчальна: вчити спостерігати за основними ознаками тексту; добирати самостійно або вибирати з-поміж запропонованих учителем заголовки до навчального тексту, встановлювати їхню відповідність змісту тексту. **Розвивальна:** розвивати зв'язне мовлення. **Виховна:** виховувати старанність.

Засоби навчання. «Квітка бажань», картки із завданнями, цеглинка LEGO.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Вивчення нового матеріалу.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Мої бажання».

— Діти, у кожного з вас є чарівна квітка бажань. Візьміть її в руки, виберіть пелюстку і продовжте речення:

Я хочу...

Я буду ...

Я старатимуся ...

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

1) Робота з навчальним посібником на с.33

• Виконання вправи 97.

1.Перегляд відеоролика.

2.Знаходження назв риб України.

У фігурі вписані слова *окунь, карась, товстолоб, короп, лящ, сом, щука, лин*.

• Інсценізація казки.

Був чудовий день. У прозорій чистій воді плавала малесенька щучка. Їй було все цікаво, вона роздивлялася навколо себе. Бачить: пливе окунь.

— Привіт, окуню!

— Привіт, щучко!

— Окуню, ти такий радісний. Де був, що бачив?

— Був я, щучко, на виставці картин.

— А яка картина найбільше тобі сподобалася?

— Ну... Вода... Водорості... Я в захваті!

— Щось я нічого не зрозуміла. Бувай, окуню.

— Прощавай.

— Попливу далі, — мовила щучка. — Може, щось дізнаюся.

Пливе щука, пливе. Бачить: пливе лящ.

— Привіт, лящу!

— Привіт, щучко!

— Лящу, ти такий радісний. Де був, що бачив?

— Щучко, я був на виставці картин. Вона називається «Риб'ячі таланти».

— Яка картина тобі найбільше сподобалася?

— Найбільше мені сподобала картина «На дні річки». Через прозору чисту воду видніється жовтенький пісочок. Плавають табуни риб. Зелені водорості легенько погойдуються у блакитній воді. Картина дуже гарна. Все, немов живе!

— Дякую за розповідь, лящу. Наступного разу попливемо разом.

— Добре, домовилися.

— До зустрічі, лящу.

— До зустрічі, щучко.

Вчитель. Діти! Чому щучка не зрозуміла, що побачив окунь? (Бо окунь промовляв речення, які між собою не зв'язані, хоч і повідомив, що був на виставці картин.)

— А як розповів лящ? (Він розповів про виставку картин, про картину, яка йому сподобалася.

Кожне речення продовжувало думку попереднього, тому і все зрозуміло.)

2. Повідомлення теми та завдань уроку.

3. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.33-34.

- **Виконання вправи 98.**

Учні проводять покрокове мовне дослідження. Зіставлення висновків із правилом.

- **Виконання вправи 99.**

Робота в групах. Учні доходять висновку, що з текстами працюють на багатьох уроках, найчастіше — на уроках читання. Казки і вірші — це також тексти.

- **Виконання вправи 100.**

— Прочитайте, розкриваючи дужки.

— Що потрібно зробити, щоб утворився текст?

Щоб утворився текст, треба переставити місцями речення.

— Пронумеруйте речення так, щоб утворився текст. Спишіть.

Самоперевірка.

— Скажіть одним реченням, про що текст.

— Доберіть заголовок.

4. Узагальнення і систематизація знань.

- **Виконання вправи 101.**

Відгадування загадки.

Уписування в комірки пропущені слова.

Самоперевірка.

- **Виконання завдання на картці. Робота в парі.**

1. Прочитати. Розмістити речення такому порядку, щоб утворився текст. Дібрати заголовок.

- ☐ Із хлопцями був песик Рекс.
- ☐ Був теплий весняний день.
- ☐ Там було гарно і пахло свіжістю.
- ☐ Хлопчики чудово провели час.

- ☐ Василько взяв і посадив на дерево.
- ☐ Василько і Дмитрик пішли до парку.
- ☐ Біля ялинки хлоп'ята знайшли маленьке білчєня.

2. Довести одні одним, що це текст, за зразком:

Я гадаю, що це текст.

Тому що він складається / не складається з речень.

До тексту можна / не можна дібрати заголовок.

- *Круги Ейлера - Вєна*

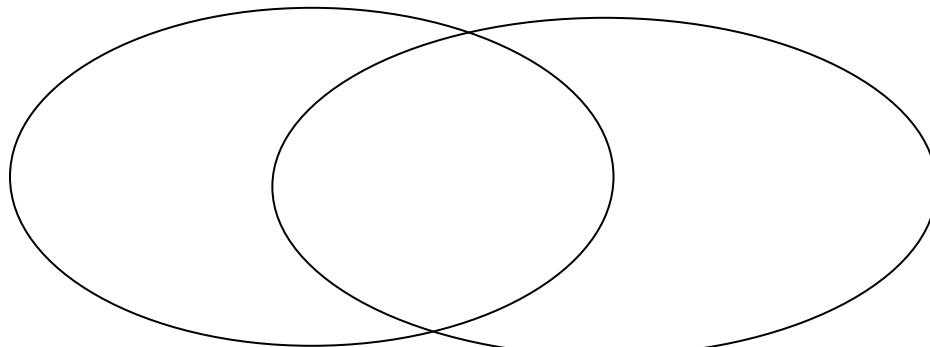
Текст

Відмінне

Схоже

Відмінне

Речєня

- *Гра «Вірю — не вірю». Робота з цеглинками LEGO.*

«Вірю» — учні піднімають зелену цеглинку, «не вірю» — червону.

- о Зв'язані за змістом речення утворюють текст.
- о У тексті речення розміщені у будь-якій послідовності.
- о У тексті речення розміщені у певній послідовності.
- о До тексту можна дібрати заголовок.
- о Не зв'язані за змістом речення утворюють текст.

III. Заключна частина.

1. Самооцінювання.

2. Вправа «Мікрофон».

- Що нового ви дізналися сьогодні на уроці?
- Для чого вам потрібні ці знання?
- Що ви можете порадити акулі?
- Хто зрозумів тему уроку?
- Кому ще потрібна допомога?
- Яке завдання було для вас найлегшим?
- Над яким завданням довелося добре подумати?

3. Вправа «Мої бажання».

— Діти, перед уроком у кожного з вас була чарівна квітка бажань. Візьміть у руки пелюсточку, яку ви зірвали на початку уроку. Якщо ваше бажання здійснилося, вкладіть пелюсточку назад у квіточку. Підніміть квіточки, де всі пелюсточки. Це вам дарунок за старанну працю на уроці.

Урок 111. Розпізнавання тексту. Удосконалення вмінь добирати заголовок до тексту.

Мета. *Навчальна:* вчити спостерігати за основними ознаками тексту; добирати самостійно заголовок до навчального тексту, встановлювати їхню відповідність до змісту тексту. *Розвивальна:* розвивати зв'язне мовлення, критичне мислення.

Виховна: виховувати бережне ставлення до природи.

Засоби навчання. Картки із завданнями, повітряна кулька.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Вправа «Сонце світить...».

Учитель каже: «Сонце світить для тих, хто ...». Діти, які погоджуються із твердженням, стають разом.

... сьогодні прийшов у школу.

... у кого чудовий настрій.

... любить читати книжки.

... навчається у 2 класі.

... хто любить малювати.

... хто полюбає уроки української мови.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань учнів.

— Стратегія «Гронування». Гра «Ланцюжок»

Доповнити схему-гронування та скласти відповідне речення.

Речення → повідомлення → .

Речення → запитання → ?

Речення → ... (прохання → !)

— Вправа «Утворити речення»

— Складіть речення із поданих слів.

— 1 група. Дощ, іде, весняний, гаєм, над.

— 2 група. Лелеки, гнізд, до стомлені, повертаються.

— 3 група. Гуси, летять, над, білі, лугами.

— Які речення отримали за метою висловлювання? Прочитайте.

— Складіть питальні речення до записаних.

1 група. Речення починайте із питання *Де?*

2 група. Речення – із запитання *Куди?*

3 група. Речення – із запитання *Хто?*

— Які речення розпізнаємо?

2. Мотивація навчальної діяльності.

- Гра «Утвори текст»

1. Пронумерувати речення так, щоб утворився текст.

- Він перев'язав йому лапку.
- Хлопчик відніс зайченятко в ліс.
- Якось Миколка ходив у ліс.
- Лапка в нього була поранена.
- Скоро загоїлась лапка в Сіренького.
- Під дубом він знайшов мале зайченятко.
- Незабаром сіренький почав скакати по двору.

2. Сказати одним реченням, про що йдеться в тексті.

3. Вибрати і підкреслити найвлучніший заголовок.

Іграшка. Зайченятко. Доброта.

- **Гра «Продовж речення».**

Учитель кидає кульку. Дитина ловить і продовжує речення.

о Текст складається з ... (речень).

о У тексті речення розміщені ... (в логічній послідовності).

о До тексту можна дібрати ... (заголовок).

- **Робота з навчальним посібником на с.35. Виконання вправи 102.**

За допомогою алфавіту утворюють слово *таємниці*.

— Що ви уявляєте, коли чуєте слово таємниці?

— Чи вмієте ви зберігати таємниці?

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.35-36.

- **Виконання вправи 103.**

Учні переставляють речення.

Любі діти, поділіться!

Хто з вас має таємниці?

Я вже їх прибережу

і нікому не скажу.

Тільки татові й матусі,

та сестрі своїй Настусі,

та бабусі з дідусем,

та Галинці з Івасем.

— Чому слова Настусі, Галинці, Івасем ви написали з великої літери?

— Який із запропонованих заголовків ви вибрали?

— Доведіть, що ви записали текст.

- **Виконання вправи 104.**

Учні переглядають відеоролик за QR-кодом, поданим у підручнику. Висловлюються щодо побаченого.

— Прочитайте текст. Що було для тебе новим?

— Скажіть одним реченням, про що ідеться в тексті.

— Доберіть заголовок.

— Поясніть правила переносу виділених слів.

- **Виконання вправи 105.**

- Прочитайте.
- Про що ідеться в тексті?
- Доберіть заголовок.
- Запишіть заголовок.
- Які таємниці бедрика ви знаєте?
- Розкажіть одне одному.

5. Закріплення вивченого матеріалу.

- **Виконання вправи 106.**

- Пронумеруйте речення так, щоб утворився текст.
- Про що йдеться в тексті?
- Доберіть й обведіть найвлучніший заголовок.

Самоперевірка.

- **Виконання завдань на картках.**

Картка 1.

1. Прочитати текст.

Сонце само по собі ніяк не впливає на красу заходу. Як це не дивно, але чудові заходи пояснюються наявністю в повітрі пилу. Саме завдяки пилу небо здається нам блакитним, а захід — рожевим.

2. Сказати одним реченням, про що йдеться в тексті. Дібрати заголовок.

3. Пояснити правила переносу виділених слів.

Картка 2.

1. Прочитати текст.

Пісок може мати різні кольори. На Середземному морі він яскраво-жовтий. Бувають рожеві та червоні піски. На деяких пляжах Таїті пісок має чорний колір. А от білий трапляється на узбережжях тропічних морів. Але найчастіше пісок складається із суміші кольорів.

2. Підкресли правильне твердження.

У тексті розповідається про те, що можна зробити з піску.

У тексті розповідається про те, якого кольору пісок.

Гра «Коло на воді». Робота в групах.

Учні отримують картку зі словом ліс, аркуші, маркери. Записують слово на аркуші стопчиком. На кожну букву усно добирають слово, до слова — речення. На основі отриманих результатів складають казку, розповідь, вірш. Наприклад: Л — листок — дуже сумно листочкові, який залишився сам на дереві. І — Іринка — побачила це Іринка і заспокоїла його. С — сосна — ось подивись: сосна теж має свої листочки-голочки. Ти не сам.

— Отже, ви склали казочку.

Використання стратегії «РАФТ». Робота в парах.

Учні складають невеличкі висловлювання від імені художника.

Зразок.

Роль – художник. Аудиторія – фарби. Формат – оголошення. Тема – пейзаж.

Оголошення!

Сьогодні я виходжу на природу, щоб намалювати весняний пейзаж. Запрошую ті фарби, які вважають, що вони мені необхідні. Радий буду на зустріч.

Ваш художник та вірний пензлик.

III. Заключна частина.

1. Виконання вправи 107.

2. Самооцінювання.

3. Рефлексія. Вправа «П'ять речень доброти».

Учні розбиваються на групи по п'ять осіб.

— Кожен із вас повинен окреслити свою руку на аркуші паперу, а на долоні написати своє ім'я.

Передавайте свій аркуш сусідові праворуч, а самі отримуйте малюнок від сусіда ліворуч. В одному з «пальців» чужого малюнка напишіть щось приємне із якостей його володаря (наприклад: «На уроці ти добре працював», «На уроці ти старанно писав», «На уроці ти дібрала вдалий заголовок до тексту» тощо). Роблять записи на наступних «пальцях» доти, поки «рука» не повертається до власника.

Що ви відчували, коли читали написи на своїх «долоньках»?

Урок 112. Особливості тексту-розповіді, його призначення. Вимова і правопис слова *середа*.

Мета. *Навчальна:* формувати уявлення учнів про текст-розповідь, виробляти вміння розрізняти текст-розповідь за характерними ознаками; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів. *Розвивальна:* розвивати зв'язне мовлення, критичне мислення. *Виховна:* виховувати бажання вчитися.

Засоби навчання. Картки із завданнями.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

Лунає тиха, спокійна музика.

— Діти, доброго вам дня! Заплющте оченята. Розпочнімо наш урок з приємних думок і пошлемо

наші найкращі побажання своїм рідним, близьким і друзям. Нехай їм буде сонячно. Нехай сонячно

буде мамі й татові, братику й сестричці, дідусеві та бабусі. Нехай сонячне світло дістанеться і братам

нашим меншим, і кожній травинці, кожному деревцю. Скажіть подумки: «Я бажаю вам світла і добра». Якщо ви щиро цього бажаєте, то не заподієте нікому зла (ні людині, ні тварині, ні рослині). Ви з

гордістю можете носити своє ім'я ЛЮДИНА. Розплющте оченята. Я бачу, що вони світяться добром,

теплом, ласкою. Сьогодні ми продовжимо мандрувати у світ прекрасного, доброго, вічного. Запрошую вас до роботи!

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань учнів.

- *Вправа «Закінчи речення».*

Коли я торкаюся до чистої, прозорої води, я відчуваю ...

Сонце сьогодні нагадує мені....

Море хвилюється й піниться, як ...

Краплі дощу на шибці, немов ...

Хмарки сьогодні такі ніжні, неначе ...

Я йду босоніж по землі, і мені здається, що мої ноги ...

Я торкаюся до крапельок роси на деревах і відчуваю, як ...

Ця квітка така запашна, що ...

Це дерево таке величезне, що коли я дивлюся на його верхівку, мені здається, наче ...

2. Мотивація навчальної діяльності.

- *Робота з навчальним посібником на с.37. Виконання вправи 108.*

Каліграфічна хвилинка.

Гра «Дешифрувальник». Учні розшифровують слово *середа*.

Письмо слів *середа* *середина*.
Побудова звукової моделі слова *середа*.

- **Вправа «Сенкан».**

Іменник. Середа.
Прикметники. Буденна, довгоочікувана.
Дієслова. Скривилася, прийшла, гуляла.
Речення. Середа — це середина тижня.
Висновок. День.

- **Вправа «Мозкова атака».**

— Що ви знаєте про текст?
— Діти, ви так багато знаєте про текст! Але, виявляється, на текст можна подивитися з іншого боку і побачити ще багато нового та цікавого.

3. Повідомлення теми та мети уроку.

— Тексти залежно від теми та мети висловлювання поділяються на три великі групи. Сьогодні ми дослідимо одну групу текстів. А її назву ви дізнаєтеся, коли пригадаєте алфавіт і розшифруєте слово.

21 19 10 20 19 3 12 6 31
р о з п о в і д ь

— Отже, сьогодні на уроці ми досліджуватимемо текст-розповідь.

4. Вивчення нового матеріалу.

1) Робота з навчальним посібником на с.37-38.

- **Виконання вправи 109.**

Покрокове дослідження тексту-розповіді.
Використання стратегії «Ромашка Блума».
Орієнтовні запитання.

Просте. Про що йдеться в тексті?

Уточнююче. Я можу помилитися, але, здається, кішка з'їла папугу?

Пояснююче. Поясніть, як просила папуга кішку почухати спинку.

Творче. Як ви гадаєте, що відчувала кішка, коли чухала голівку папузі?

Оціночне. Як ви гадаєте, чи можна назвати друзями кішку й папугу?

Практичне. Чи можуть друзі бути різними?

- **Виконання вправи 110.**

Учні працюють у групах. Обговорюють, чи можна казку назвати розповіддю. Доходять висновку, що казка — це розповідь, адже в ній розповідається про певні події в житті персонажів.

- **Виконання вправи 111.**

— Прочитайте, розкриваючи дужки.

— Чи можна назвати цей текст розповіддю? Обґрунтуйте свою думку.

— Про що йдеться в тексті? Запишіть заголовок..

— Спишіть розкриваючи дужки.

Самоперевірка.

— Що здивувало мурашку?

- Чи виконала зернина свою обіцянку?
- Перечитайте текст іще раз. Назвіть слова, якими автор називає мурашку. (Мурашка, вона.)
- Яким іншим словом автор називає зернину? (Знахідка.)
- Щоб текст був милозвучним, автори вживають близькі за значенням слова. Це допомагає уникати повторів.

5. Узагальнення і систематизація знань.

- **Виконання вправи 112.**

Діти підкреслюють речення, які утворюють текст «Про казки». Доводять одні одним, що підкреслені речення утворюють текст-розповідь.

- **Гра «Встав пропущене слово».**

Робота в парах.

Текст-розповідь — це текст, у якому

- **Гра «Режисери».**

Робота в групах.

Учні діляться на групи. Обирають спікера, хронометриста, доповідача. Кожній групі треба підготувати розповідь про мультфільм. Записати цю розповідь, доповідачу прочитати її своїм партнерам по групі. Всі інші учасники групи мають простежити, чи плавна, жвава вийшла розповідь, чи відповідають сила голосу, жести, міміка змісту і настрою розповіді.

III. Заключна частина.

1. виконання вправи 113.

2. Самооцінювання.

3. Рефлексія. Вправа «Мікрофон».

- Що нового ви дізналися сьогодні на уроці?
- Для чого вам потрібні ці знання?
- Яке завдання було для вас найлегшим?
- Над яким завданням довелося добре подумати?
- Чим був цікавий урок?

Урок 113. Особливості тексту-опису, його призначення.

Мета. Навчальна: формувати уявлення учнів про текст-опис, виробляти вміння розрізняти текст-опис за характерними ознаками; активізувати і поповнювати словниковий запас учнів. **Розвивальна:** розвивати зв'язне мовлення, критичне мислення. **Виховна:** виховувати бажання спілкуватися українською мовою.

Засоби навчання. Картки із завданнями, кольорові паперові смужки.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

□ Вправа «Побажання».

— Зичу доброго і чудового ранку, бажаю яскравих променів сонця і ширих усмішок. Хай легко почнеться цей день, нехай крапельки ранкової роси дадуть свіжість вашим ідеям, нехай ніжний спів пташок наповнить душу натхненням і радістю.

— А що ви побажали б своїм однокласникам?

II. Основна частина.

1. Мотивація навчальної діяльності.

Виконання завдань на картках (робота в парах).

Картка 1.

Прочитати. Пронумерувати речення так, щоб утворився текст.

— Недалеко від нашої хати росла вишня.

— Виросли з тих кісточок молоденькі вишні.

— Зібрала мати кісточки й посадила в землю.

— Стара-стара, вже половина гілок зовсім засохла, а на половині ще родили смачні ягоди.

— Запам'яталося: навесні зацвіла тільки одна гілка.

— Вродили востаннє вишні.

— Доведіть, що завдання виконали правильно.

2. Мотивація навчальної діяльності.

• Вправа «З'єдналочка».

Текст — це зв'язані •

Речення в тексті розміщені •

До тексту можна •

Текст, у якому про щось розповідається, •

Текст, у якому когось або щось описують, називається •

розповіддю.

• дібрати заголовок.

• ?

• в логічній послідовності.

• за змістом речення.

• називають текстом-

• Вправа «Знаю — Хочу знати — Дізнався / Дізналася».

Учні пригадують, що вже знають про текст, заповнюють дві колонки таблиці «Знаю — Хочу знати — Дізнався / Дізналася».

З Х Д

3. Повідомлення теми та мети уроку.

Вправа «Квест-новина».

— Ви пам'ятаєте, що тексти, залежно від теми та мети висловлювання, поділяють на три великі групи. Ми вже вміємо розпізнати текст-розповідь. Сьогодні ми дослідимо ще один вид тексту. Складіть слово за числовими підказками й дізнайтеся, як називають другу групу текстів. (Опис.)

3. и 1. о 4. с 2. п

4. Вивчення нового матеріалу.

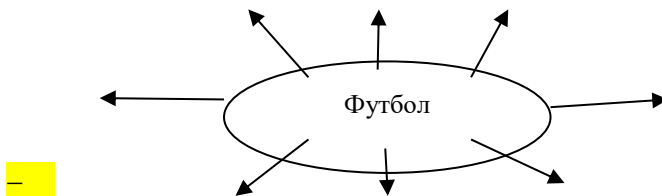
1) Робота з навчальним матеріалом на с.39-40.

- **Виконання вправи 114.**

Учні розгадують ребус. (Птахи).

— Що вам відомо про птахів?

Вправа асоціативний куш.

Вправа «Сенкан».

1. *Іменник.* Птахи.
2. *Прикметники.* Перелітні, осілі.
3. *Дієслова.* Літають, живуть, гніздяться.
4. *Враження від предмета.* Птахи живуть у парку.
5. *Висновок.* Пертані.

- **Виконання вправи 115.**

Покрокове мовне дослідження тексту, порівняння висновку з правилом на с. 39.

- **Виконання вправи 116.**

Відгадування загадки. (Опис.)

- **Виконання вправи 117. Робота в парах.**

Учні читають текст, визначають, що це опис. Добирають заголовок до тексту.

Перед списування виділених речень пригадують написання слів з пропущеними буквами.

Після перегляду відеоролика за QR-кодом, поданим у підручнику. Слухають пісню щедрика.

5. Узагальнення і систематизація знань.

- **Виконання вправи 118.**

— Доберіть із довідки слова так, щоб вийшов опис сороки. Прочитайте утворений текст.

— Є

Круги Ейлера - Вена

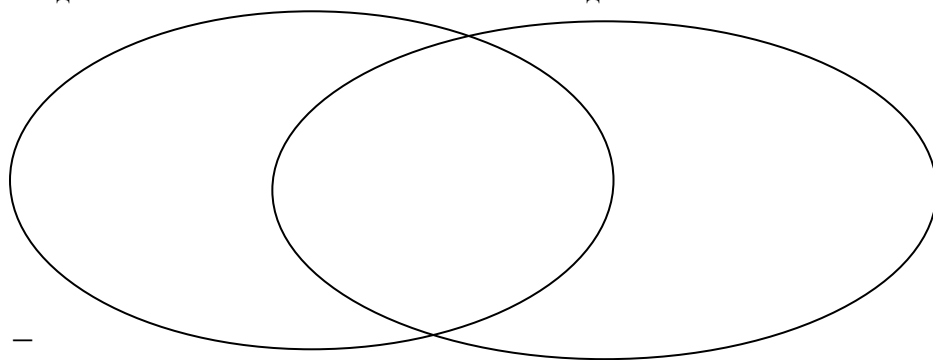
Сорока

Щедрик

Відмінне

Схоже

Відмінне

• **Виконання вправи 119.**

— Запишіть речення, яке можна використати для опису вашої улюбленої пташки.

• **Вправа «Як розпізнати тексти?».**

Учні працюють з картками, на яких записано основні ознаки текстів-розповідей та текстів-описів.

Завдання: розділити картки на дві групи «Текст-розповідь» та «Текст-опис».

Речення для карток:

Переважають слова, які називають дії предметів.

Текст, у якому про когось або про щось розповідається.

Описано зовнішній вигляд та особливості поведінки людей, тварин.

Який? Яка? Яке? Які?

Йдеться про події, пов'язані між собою.

Немає дії. Не можна уявити те, про що йдеться.

Розповідає, як це було.

Текст, у якому когось або щось описують.

• **Вправа «Прогулянка галереєю».**

Перед початком «прогулянки» повторити правила поведінки в галереї. У процесі цієї «прогулянки» учні розглядають зображення. Завдання: вибрати зображення тварини чи пташки за описом.

Зразки текстів.

Текст 1

. ... — дуже дружні птахи. У них білі грудки. Крила довгі та тонкі. Хвіст у пташки довгий з роздвоєним глибоким вирізом на кінці. ... легко впізнати по яскравому та блискучому оперенню. Воно синьо-сталеве, переливається на сонці. (Ластівка)

Текст 2.

Ось Сам він сірий. Має гострі колючки. У нього маленькі лапки і гостра мордочка. Цікава тваринка! (Їжачок)

Текст 3.

... — лісова тварина. Довжина тіла 20–30 см, маса до 1 кг. Хвіст коротший за тулуб, слугує кермом і парашутом. Малята з'являються на світ голими, сліпими, безпомічними. Мати годує їх молоком, зігріває. (Білка)

III. Заключна частина.

1. виконання вправи 120.

2. Самооцінювання.

3. Рефлексійна вправа «Веселка».

На дошці прикріплена веселка, на кожній парті смужки семи кольорів. Кожен має право вибрати смужечку такого кольору, що відповідає його / її активності на уроці. Діти прикріплюють смужки до веселки.

Червона смужка — я не міг / не могла, не хотів / не хотіла це робити.

Помаранчева — я хотів / хотіла це робити, але не вдалося.

Жовта — я це робив / робила з допомогою.

Зелена — я це робив / робила, хоча були помилки.

Блакитна — я це зробив / зробила, але не відразу.

Синя — я це зробив / зробила.

Фіолетова — це було дуже просто!

Урок 114. Дослідження будови тексту. Вимова і правопис слова *помилка*.

Мета. *Навчальна:* уточнити уявлення учнів про складові частини тексту (зачин, основну частину і кінцівку), виробляти вміння розрізняти частини тексту; активізувати і поповнювати словниковий запас. *Розвивальна:* розвивати зв'язне мовлення, критичне мислення. *Виховна:* виховувати бажання спілкуватися українською мовою.

Засоби навчання. Картки із завданнями.

Освітні галузі. Мовно-літературна, соціальна.

Тип уроку. Комбінований.

Перебіг уроку

I. Вступна частина.

1. Організація класу.

II. Основна частина.

1. Актуалізація опорних знань.

- **Вправа «Визначити вид тексту»**

Дениско навчався у 2 класі. Був сором'язливим, як дівчинка. Носик маленький з ластовинням. Оченята блакитні, як небо. Щічки кругленькі, рум'яні. Чубчик чорненький та брався кучериками.

Розповідь

опис

У Трускавець люди поспішають попиту лікувальної води. Також відвідувачі можуть подорожувати до озера Синевир. Побувати у славному місті Львів. І за бажання пройти туристичним маршрутом на Говерлу.

Розповідь

опис

На лісовій галявині росте ромашка. Стебло у неї височеньке. Рослина має жовту голівку з білими пелюсточками. А листочки, немов порізані ножицями. Квіти мають лікувальні властивості.

Розповідь

опис

- **Виконання вправи 121.**

Вправа «Квест». (Помилка)

Каліграфічна хвилинка.

Написання з'єднань та слова *по ом ми ил лк помилка*.

Побудова звукової моделі слова.

Учні розгадують слово помилка. Учитель звертає увагу на те, що слово має два наголоси.

- **Завдання за вибором учнів (робота в групах).**

о Вправа «Кластер».

Складання кластера зі словом помилка. Орієнтовно можна дібрати слова зошит, математика, диктант; вчинок, жадібність, сварка; читання, наголос тощо.

о Вправа «Знайди помилки».

Прочитати речення. Закреслити помилкові.

З вирію повертаються дятли. Ластівки селяться поблизу житлових будинків. Сума чисел 3 і 5 буде 11. Вовки можуть не їсти протягом двох тижнів. У їжака довгий хвіст. Лосі лікуються мухоморами.

2. Мотивація навчальної діяльності.

— Жили-були ножиці. Вони дуже любили гратися, різати все на частини. Одного разу ножиці зустріли текст. Вони дуже зраділи, підбігли до тексту, та так його обняли, що від нього залишилися тільки смужки.

Учитель роздає групам учнів по три смужки з частинами тексту.

1. От вона одцвіла, й замість жовтої квіточки в неї з'явилася біла шапочка. У шапочці багато пушинок. Стеблинка промовляє до пушинок:

— Як тільки подме вітер — летіть, вибирайте вологий ґрунт і сідайте. Пускайте корінчики й ростіть.

2. Пушинки не барилися, сідали на хвилю вітерця й розліталися по луках.

3. На луках виросла жовта кульбабка.

За Василем Сухомлинським

Джерело: <https://web.archive.org/web/20200120100940/https://derevo-kazok.org/kulbabka-vasil-suhomlinskij.html>

— Заплакали частинки тексту, перелякалися ножиці. Що робити? Як бути? Як відновити текст, правильно скласти частинки?

3. Повідомлення теми та завдань уроку.

— Сьогодні на уроці ми пригадаємо, з яких частин складається текст, вчитимемося визначати частини тексту.

4. Вивчення нового матеріалу.

Дослідження мовних явищ.

— Гірко плакали і ножиці, і частинки тексту, але вдіяти нічого не могли. Аж тут підлетіла сорока-білобока і сказала:

— Не хвилюйтесь, я вам допоможу! Подивіться на дерево. У нього є коріння. Так і в тексті є речення-зачин, у якому повідомляється, про що йтиметься. У зачині дається відповідь на питання що? де? коли? На якій смужці є відповідне речення? Покладіть її першою. (На луках виросла жовта кульбабка.)

— А тепер подивіться на стовбур. Бачите, який він товстий та великий? Так і в тексті — далі йде основна частина. Вона найбільша. У ній викладено зміст висловлювання. В основній частині дається відповідь на питання Як сталося? Чому сталося? Що сталося? На якій смужці основна частина тексту? (От вона одцвіла, й замість жовтої квіточки в неї з'явилася біла шапочка. У шапочці багато пушинок. Стеблинка промовляє до пушинок: «Як тільки подме вітер — летіть, вибирайте вологий ґрунт і сідайте. Пускайте корінчики й ростіть».)

— Далі у дерева крона. Так і в тексті є кінцівка. Це речення, яке свідчить про те, що висловлювання завершено, підводить до висновку. До кінцівки ми можемо поставити питання Що з того вийшло? (Пушинки не барилися, сідали на хвилю вітерця й розліталися по луках.)

— Ось ми і відновили текст.

Зраділи ножиці з текстом. Подякували сороці за науку. Та й ми пригадали те, з чим ознайомилися на уроках читання.

- **Виконання вправи 112.**

За опорною схемою учні повторюють відомості про будову тексту.

- **Виконання вправи 113.**

— Прочитайте українську народну казку.

Вправа «Читацьке колесо».

- Розкажи три важливих епізоди з твору.
- Склади власне продовження історії.
- Опиши свого улюбленого героя твору.
- Що ти хочеш запитати у героїв твору?
- Якби ти потрапив у історію, що б змінилося?
- Про що говориться у тексті? (Яка його тема?)
- Чого навчає цей твір? (Головна думка)

Учні виконують завдання за вибором.

- Це текст-розповідь чи текст-опис?
- Чому ви так гадаєте?
- Спишіть зачин або кінцівку тексту.

5. Удосконалення та закріплення вивченого матеріалу.

- **Виконання вправи 124.**

— Напишіть одне речення, яке ви можете використати для зачину.

- **Робота в парах.**

Після самостійного читання тексту визначають, що потрібно переставити місцями речення, щоб утворився текст.

Коник дуже хотів навчитися співати. Брав уроки співу в Солов'я, Зозулі, жаб. Але нічого доброго з цього не вийшло. Засмутився стрибунець, заклопотано потер крильце об крильце. І враз забриніло літнє повітря. Притихли лісові квіти. Навіть Соловейко захоплено слухав!

А щасливий коник сюрчав без упину. Він знайшов свій талантик у крильцях.

У густій лісовій траві жив Коник.

Відновлений текст буде таким:

У густій лісовій траві жив Коник.

Коник дуже хотів навчитися співати. Брав уроки співу в Солов'я, Зозулі, жаб. Але нічого доброго з цього не вийшло. Засмутився стрибунець, заклопотано потер крильце об крильце. І враз забриніло літнє повітря. Притихли лісові квіти. Навіть Соловейко захоплено слухав!

А щасливий коник сюрчав без упину. Він знайшов свій талантик у крильцях.

Визначають, що це текст-розповідь, адже в ньому йдеться про те, як Коник став музикантом.

- *Словникова робота.*

Слово коник уживається в різних значеннях: це і комаха, і свійська тварина. А ще є морський коник. Є дитяча гра «Коник», у якій діти скачуть на палиці-коніку.

III. Заключна частина.

- 1. Виконання вправи 125.**
- 2. Самооцінювання.**
- 3. Рефлексія. Вправа «Мікрофон».**

- Що нового ви дізналися сьогодні на уроці?
- Де ви можете використати свої знання?
- Яке завдання вам найбільше сподобалося?
- Над чим ще потрібно попрацювати?

Навчальне видання

*Кравцова Надія
Придаток Ольга
Корнієнко Катерина*

УКРАЇНСЬКА МОВА. БУКВАР

Розробки уроків

1 клас

До посібника

Кравцової Н. М., Придаток О. М. «Українська мова. Буквар. 1 клас»

Видавець, виготовлювач і розповсюджувач видавничої продукції

Редакція газети «Підручники і посібники».

46000, м. Тернопіль, вул. Поліська, 6а. Тел.: (0352) 43-15-15; 43-10-21.

Збут: pp.ternopil@ukr.net Редакція: editoria@i.ua

Інтернет-магазин: www.pp-books.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 5143 від 05.07.2016 р.

